

Атума Муас

hermes

**Горчубо
и слагко**

АНИТА МИЛС

ГОРЧИВО И СЛАДКО

Превод: Радостина Михова, Галина Иванова

chitanka.info

Попаднал в кървавия ад на войната между Севера и Юга, доктор Спенсър Хардън изгубва всичко: красивата си жена, невръстния си син, вярата в лекарската професия и в себе си. И сякаш, за да го възмезди за тежката загуба, съдбата го среща с Лора Тейлър — една жена с невероятен характер. През планини, гори и пустини, в студ, жегата и престрелки с индианци двамата прекосяват цялата страна — всеки в търсене на своето щастие...

Посвещавам тази книга на моята баба, Лора Спрингс Трейси, която е изоставила удобствата на градския живот в Свети Йосиф, Мисури, за да последва като младоженка своя съпруг железничар в едно дълго пътешествие на запад през Небраска до дивата пустош на Уайоминг. Нейната смелост и изобретателен дух бяха пример и вдъхновение за шестте ѝ деца и за мен, внучката, която по стечение на обстоятелствата стана нейна любимка.

ПЪРВА ГЛАВА

Франклин, Тенеси

декември 1864 г.

Изтощен, Спенсър Хардън се облегна върху грубо скованата маса и затвори очи, за да си почине поне за секунда, преди да докарат следващия ранен войник. От почти двадесет часа режеше с бясна скорост мускули и кости, докато асистентите му държаха здраво върху хирургическата маса гърчещите се мъже. Нямаше нито етер, нито хлороформ или опиат, за да облекчи болката, и той трябваше да се преструва, че не чува отчаяните вопли, викове и стенания на тези, които оставаха без крайници. Беше адска касапница без край.

Заедно с ранените идваха и лошите новини за изгубената битка, а с настъпването на нощта положението още се влоши. На другия ден започна преброяването на мъртвите, което потвърди огромните загуби на войската на Хууд — дванадесет генерали от Конфедерацията, победени за два часа, повече от петдесет полковници убити. Списъкът с жертвите растеше, мъртвите бяха не стотици, а хиляди.

— Вие сте преуморен, Хардън.

Спенс усети ръката на Бен Мортън върху рамото си.

— Добре съм — отвърна той вяло. — Просто давам малко почивка на очите си, това е всичко.

— Капнали сте от умора — настоя главният хирург на отделението. — Вие сте най-добрият специалист по крайниците тук и аз не мога да ви позволя да се съсипете. Идете да поспите и не се връщайте преди шест и половина. Щеше ми се времето да е повече, но мога да ви отпусна само толкова.

— Благодаря.

Спенс знаеше, че няма да може да заспи, но не бе в състояние да спори. Потапяйки ръце в легена с вода, той погледна надолу към съсирената кръв по дланите си, към напоената със същата тая кръв престилка и видя младия войник, когото сложиха на масата. Момчето щеше да загуби едната си ръка и крака си, а той не можеше да направи

нищо. Почувства се безпомощен и изгубен сред ранените, които продължаваха да прииждат. Трябваше да избяга от задушливата смрад на дебнещата смърт.

Когато усети студения въздух навън, Спенсър подпря глава на най-близкото дърво и заплака. Беше учил хирургия, а бе се превърнал в касапин.

— Добре ли сте, докторе?

Той се сепна и изправи рамене.

— Просто съм изтощен.

— Не издържате вече, нали? — рече войникът. — Аз ги нося тук от полунощ насам и все още на десет стъпки дълбочина в окопите намирам хора — добави той и поклати глава. — Понякога ги чувам да викат, но докато стигна до тях, вече са издъхнали. — За момент отмести очи, после отново погледна към Спенс. — А онези, които виждам, че няма да издържат пътя до полевата болница, трябва просто да ги оставя там, навън. Все едно си играя на Господ...

— Ти правиш най-доброто, което можеш, всеки би те помолил за същото — успокои го Спенс.

— Предполагам, че съм в по-изгодно положение от вас, нали? Поне не режа парчета от телата им.

— Вероятно спасяваш толкова, колкото и аз.

— Не трябва да си мислите така, докторе. Вие заслужавате награда за това, което правите, и всеки го знае. Ако аз трябваше да загубя крака си, за да живея, щях да избира вас за операцията.

— Благодаря.

— Е, трябва вече да се връщам, но искам просто да знаете, че вие сте най-добрият.

— Благодаря. Между нас казано, може би ще извършим някое добро дело.

— Не се съмнявам, докторе.

Спенс подмина болничните палатки, после спря и се върна при палатката с надпис „Отделение А“ с намерението да каже на мисис Барнс, ако се е свършило всичко останало, да напоява превръзките на оперираните с терпентин.

Едва бе прекрачил в палатката и тя го сграбчи за ръката и заговори с умоляващ глас:

— Трябва да ми помогнете, доктор Хардън! Ранените са вече толкова нагъсто, че лежат едва ли не един върху друг, а те продължават да ми пращат още. Нямам одеяла дори за тези, които са тук, и вече не знам какво да правя, наистина не знам.

— Известно ми е.

— Трябва да намерим одеяла. Ако не ги стоплим, тези хора ще умрат от треска, господине. Нашите мъже не заслужават ли повече?

— Трябва да вземете каквото можете от мъртвите — рече той. — Те поне вече нямат нужда от нищо.

— Направихме го. Одеяла, дрехи, всичко, взехме дори превръзките и пак не достигат. Аз съм просто една медицинска сестра, а вие сте лекар, те ще ви послушат. Кажете им, че не мога да се грижа за това отделение без никакви материали.

— Госпожо Барнс — каза Спенс уморено, — аз ампутирам крайници без никакви упойващи средства, без капчица уиски дори, която да убие болката от триона, режещ кости.

— Но те губят толкова много кръв, тресе ги. Повечето от тях нямат легла, нямат дори сламеници, а земята е твърде влажна.

— Знам. — Той започна да разкопчава несръчно пиринчените копчета на дрехата си. — Ето, завий някого с него — каза докторът и подаде палтото си.

— О, не бих могла. Нямах това предвид...

— Имам още едно.

— Хардън! Спенс Хардън! — извика някой. — Насам!

Сара Барнс въздъхна.

— Това е пак капитан Донъли — каза тя с отвращение. — Ако можех, щях да го махна оттук. Наистина бих го направила. Той си мисли, че си нямам друга работа, освен да се занимавам с него.

— Аз ще се погрижа.

Той се огледа наоколо. От единия до другия край на палатката лежаха треперещи мъже, притиснати толкова плътно един до друг, че накъдето и да тръгнеше, щеше да стъпи върху някого от тях. Забеляза Рос Донъли, който лежеше на едно от малкото походни легла, завит с дебело одеяло и тръгна внимателно към него.

— По дяволите! Колко време ти трябва да стигнеш дотук? — заговори с кисел тон капитанът от Джорджия. — От часове крещя за уиски, а получавам само вода.

— Това е всичко, което има сестрата.

— Но ти можеш да ми намериш малко, нали? По дяволите, Спенс, боли ме. Погледни ме. А мис Каменно лице сякаш не ме вижда.

— Тя се грижи за тежките случаи, някои мъже умират, преди да стигне до тях.

— А аз да не би да не съм ранен! По дяволите, аз съм с раздробено рамо и със счупен нос. Подрезгавях от викане, за да ми доведе доктор Уинтърс, а всичко, което тая проклета патка направи за мен, бе да ме превърже с един парцал. Тия тук за никакъв ме нямат, Спенс.

— Не бих казал това толкова високо. Ти поне имаш одеяло.

— Аз пък си мислех, че поне ти ще ме разбереш — проплака Рос.

— Разбирам те.

— Спенс, трябва да се махна оттук, от тая шибана война. Там беше ад — тая проклета северняшка артилерия просто ни смачка. Искяхме да ги обградим, но Хууд не ни позволи, така че просто ни пометоха. Можехме да превземем тия оръдия, но той продължи да праща пехотата срещу тях. Там беше ужасна касапница.

— Така като те гледам, ти си се ударил в тухлена стена.

Рос предпазливо опипа подутата си челюст и потрепери.

— Проклетият кон се спъна и аз паднах на рамото си, после се претърколих. Не е в моя полза да ти казвам това, но така се случи. Господи, мразя тази война. Когато се записах доброволец, не знаех, че ще продължи толкова дълго. Дявол го взел, мислех си, че ще ги пометем до Коледа. Мислех си, че ти и аз ще танцуваме скоро на бала по случай победата, който твоят тъст щеше да даде. Между другото, ти чул ли си нещо за Калън Джеймисън?

— Получил е мозъчен удар и е доста зле.

— Как се справя с това Лидия?

— Не много добре — сега всичко е на нейния гръб. Сали не може да се справи почти с нищо.

— Никога не е могла. Майка ми твърдеше, че Сали има паяци вместо мозък, нали разбираш, но иначе е добросърдечна. Не знаейки как жена като нея може да има дъщеря като Лидия. По дяволите, те дори не си приличат, Спенс. Това момиче е цялото на Калън, от главата до петите.

— Да. Ето какво ще ти кажа, Рос. Потрай до утре и ще ти издействам уволнение по болест. И аз ще се върна у дома, ако мога.

— Спенс, трябва да поговорим за това. — Младият кавалерист въздъхна дълбоко. — Дявол го взел, аз вече нямам дом. Може би трябва да ти кажа, но малко се срамувам от това. След като изгубихме Атланта, у дома нещата толкова се влошиха, че татко подбра мама и момичетата и нае хора да пробият блокадата по пътя. Надявам се, че вече са се добрали до Англия.

— Съжалявам, не знаех.

— Да. Добре. Мислех си, че Лидия ти е споменала в някое от писмата си. Предполагам, че тя със сигурност е известена, защото са близки. Мама и Сали Джеймисън някога са довели нея и Фоби в Атланта, но аз не знаех, че ти не си бил с тях тогава. Това е било през петдесет и девета година.

— Бях още в медицинския колеж — завърших чак през май шестдесет и първа.

— Доста време си следвал, а?

— Да.

Рос се върна на въпроса:

— Искам това уволнение, Спенс. Проклет да съм, ако умра за тоя, дето духа. Всичко, което ни остана, е Боби Лий и въпреки че е най-добрият от всички на север и юг, той не е Господ.

— Навярно около Мейкън ще се намери някой да те приюти.

— Може би. Ти знаеш, че семействата Джеймисън и Донъли са в приятелски отношения, откакто се помня. Познавам Лидия от раждането ѝ, нали Блекууд е нагоре по реката, точно до владенията на Джеймисън. Дори имаше някаква уговорка между Калън и баща ми за обединяване на земите, но Лидия никога не е изпитвала влечение към мен и това не стана. Винаги съм смятал, че тя е толкова самовлюбена и горделива само защото Калън беше много богат. Казвала е на Фоби, че щяла да ме погледне само ако се свършели мъжете по земята.

— Така ли?

— Знам, че би било нахално да моля... — подвоуми се Рос, очаквайки подкрепа, но Спенс не каза нищо и той продължи направо: — Мислиш ли, че Лидия ще има нещо против, ако остана в имението на семейство Джеймисън? Ще ѝ помагам, с каквото мога, докато ти се върнеш вкъщи. Нямам нищо против Сали. По дяволите, та тя ми е като

майка, Спенс. Малко е вятърничава, но иначе е самият ангел. Смятам, че ще мога да я държа по-далеч от Лидия.

Спенс се замисли за миг. Как ли Лиди щеше да приеме тази идея? Спомни си, че тя бе показвала презрението си към неприличното поведение на Рос.

— Трябва да й съобщя, че си се променил, а ти ще трябва да й докажеш това — каза той най-накрая.

— Наистина ли? Кажи й, че ще съм й страшно задължен, ако ме приеме, и няма да й създавам неприятности. Няма да забравя това, Спенс, кълна се. Ако някога имаш нужда от нещо, ще направя всичко за теб. Но трябва да се измъкна от тая шибана война, преди да са ме гръмнали.

— Доктор Хардън, полковник Хенри е в конвулсии! — извика госпожа Барнс.

— Трябва да вървя, но ще видя какво мога да направя. Може да се уреди и за двама ни — обеща Спенс.

Той стигна при Матю Хенри точно когато полковникът издъхна.

— Отиде си — каза лекарят и погледна към госпожа Барнс.

Тя затвори очите на Хенри и той я чу да казва тихо:

— Това е благословия, нали? Полковникът не проумяваше как ще се справя без двете си ръце.

Когато Спенс излезе от палатката, изпита дълбоко облекчение заради Матю Хенри. Малко по-спокоен се чувстваше и той самият. Егоцентричен или не, Рос Донъли със сигурност щеше да смъкне товара от плещите му. Ако край Лидия имаше някой, може би нейният страх нямаше да прерасне в истерия. Както и да е, струваше си да опита.

— Докторе! Аз съм, Дани Лейн! — извика едно момче, останало почти без дъх.

— Какво има?

Лейн пристъпи от крак на крак, двоумейки се дали да продължи. После заговори бързо:

— Джеси Тейлър — мъжът на сестра ми, докторе! — Едва преглъщайки, той обясни: — Има сачма в крака си — право там се забила. Знам, че е против правилника, но правилникът е грешен. Може би само ще погледнете, господине, защото той не иска да му го отрежат.

— Бях тръгнал да си лягам, но Уинтърс поема смяната.

Със сълзи на очи младият водач на санитарната кола хвана палтото на Спенс.

— Но Уинтърс ще му го отреже, докторе? По целия път насам аз твърдах пред Джеси, че вие сте по-различен от останалите, че ако някой се опита да го спаси, то това ще сте вие и... — Гласът му секна, но той се овладя: — На Лори ще ѝ е много тежко, ако той не се върне у дома, докторе. Това ще я убие.

— Разбирам.

— Моля ви, той е всичко, което тя има.

Не се разрешават опити да се спасява крайник, който може да бъде спасен в мирно време. При фрактури на бедрото от огнестрелно оръжие, при рани от куршуми до коляното и други подобни възпаления на крака, за които на пръв поглед не се налага ампутиране, разпореждането е на бойното поле да се пожертва крайникът. Поначало ампутацията, направена през първите двадесет и четири часа, е от първостепенно значение, намалява възможностите за инфектиране и в крайна сметка спасява живота на повече хора.

Инструкциите бяха изрични и Спенс го знаеше.

— Точно сега не съм в състояние да направя добрина на никого. Съжалявам.

— Знаете ли, тя никога не е имала нищо. Родителите ни оставиха сираци още като деца. Лори нямаше още дванадесет, но ме отгледа. Не мога да я изоставя, докторе.

Дани му допадаше. Момчето никога не бягаше от ужасното си задължение да търси ранените сред труповете. Не можеше да се каже същото за далеч по-възрастни мъже.

— Добре — съгласи се той. — Ще погледна, но...

— Чу ли, Джес? Той ще го намести! — извика момчето, докато се качваше в санитарната кола. Като държеше покривалото на Спенс, то каза тихо:

— Джеси е малко сприхав в момента. Трябваше да го ударя по главата, за да го кача в каруцата.

Когато пропълзя вътре, миризмата на сено, пот и кръв удари Спенс в носа. Още преди очите му да привикнат към полумрака, той чу щракването и усети студената стомана на дулото на врата си.

— Не мърдайте, господине — предупреди го Тейлър.

— Недей, Джес! Това е докторът.

— Никой няма да докосва крака ми, Дани. Дошъл съм на този свят с два крака и ще си отида по същия начин.

— Джес, той не е като другите, кълна се в бога, че не е. Кажете му, че кръвта му ще се натрови. Джес, виж, той дори не носи трион със себе си.

— Ако знае кое е добро за него, ще си излезе без проблеми.

— Той не е въоръжен, Джес. Това ще е убийство, чисто и просто убийство. Ти не си убиец и го знаеш — заговори момчето. — Ти не би убил муха, освен ако не е янки. Моля те само да го оставиш да погледне.

— Не съм на смяна — каза Спенс тихо. — Ако се налага да го режем, Уинтърс ще го направи.

— Не вярвам на армейски паток — изръмжа мъжът.

— Оперирал съм в медицинския колеж в Южна Калифорния, хирург съм — отговори Спенс с равен тон. — И ако сега не свалиш пистолета, можеш да си занесеш своя крак в ада, хич не ме е грижа.

Настъпи напрегната тишина, после Джеси Тейлър бавно свали револвера и се облегна назад със затворени очи.

— Е, ти или си смел мъж, или проклет глупак, така че погледни. Кажи ми, че не може да се направи нищо друго, освен да се отреже, и върви по дяволите.

— Не мога да кажа нищо, докато не го видя. Дани, инструментите ми са в палатката под походното легло. Намери и един комплект шини, за всеки случай. Кажи на Уинтърс, че трябва да лекувам счупен крак.

— Да, господине.

Спенс се захвана за работа, като внимателно махна от раната напояния с кръв плат.

— Трябва първо да огледам.

— Костта е счупена — изстена Тейлър през стиснати зъби. — Куршумът е минал през костта, като е отчупил парче от нея.

— Виждам. Ако не почистя оловото и парчетата от костта, има опасност от гангрена.

— Само не вади триона. Всичко ще издържа, само не това.

— Взех инструментите. И шините идват — извика Дани зад рамото на Спенс. — Всичко ще е наред, нали?

— Още не знам.

Забравил за умората си, Спенс разряза крачола и разкри раната. Съдейки по това, което видя отдолу, работата бе сериозна. Въпреки това той разгледа раната и намери парчета от костта, забити в меката тъкан. Трябваше да разреже мускула, за да види колко от бедрената кост беше раздробена напълно.

— Стой мирно — предупреди той Джеси Тейлър, кимна към Дани и добави: — Запали този фенер и го дръж близо — не точно над раната, но близо.

Докато режеше, оглеждаше и ровеше около счупената бедрена кост, мъжът не издаде и звук. Спенс работеше много внимателно, намираще всяко парченце кост, спираше, за да вземе форцепсите, и връщаше всяко парченце на мястото му. Когато се облегна назад и посегна към запушената бутилка, усети, че е потен въпреки студа навън.

— Само да преместя още малко от това там и ще събера костта, за да ѝ сложа шина. Дани, ти по-добре седни върху глезените му.

— Исусе Христе! — изстена Тейлър и подскочи, щом перманганатът попи в отворената рана.

Когато напусна санитарния фургон, Спенс се почувства по-добре, защото шансовете на Тейлър бяха добри. Инфекцията бе предотвратена и мъжът щеше да доуцука до вкъщи на два крака, само единият щеше да е малко по-къс от другия.

В палатката той закачи палтото си върху облегалката на стола, изми ръцете си в легена с вода и седна, за да си свали ботушите. Погледът му се спря на снимката на Лидия, портрет на изключително красива жена с малко дете на ръце. Господи, от толкова отдавна не ги бе виждал. Всеки път, когато погледнеше тази снимка, го обземаше почти болезнен копнеж.

Бедната Лиди! На нейните двадесет и две години тя не бе подготвена за всичко това. Родена богата и красива, тя винаги бе била малката принцеса на Калън Джеймисън. Той бе я отгледал така, че тя вярваше, че може да има всичко, което поиска. Кой знае защо бе поискала млад лекар, току-що завършил медицински колеж.

Той посегна към снимката и извади последното ѝ писмо, което бе сложил отзад. Въздъхна и запали керосиновата лампа, придърпа я към себе си и с усилие зачете отново думите, от които го болеше.

Скъпи Спенсър,

Откакто ти писах за последен път, здравето на татко се влоши. В момента той не може да говори и да се храни сам, а доктор Келсо не очаква подобрение на състоянието му. За всички нас би било по-добре, ако беше умрял. Сърцето ми се къса, като го гледам така. А мама е почти безполезна, разбира се. Ако можеше да продава сълзите си, сега всички да сме богати.

Пишеш, че разбираш как е тук, но всъщност не можеш да си представиш. Мама и аз ходихме на едно събиране миналия петък, но партито бе тъжна гледка. Единственият мъж там беше господин Портър, който е толкова глух, че не може да чуе тръбата в деня на Страшния съд. Заболя ме гърлото да крещя в ухото му. Тук вече няма никакво отбрано общество. Всички разговори се свеждат до размяна на патриотични рецепти, най-вече бунтарски. Президентът Дейвис може и да твърди, че месото на плъховете става за ядене и на пазара да го продават по двадесет долара за паунд, но аз не мога да ям мишки. В целия окръг Кроуфорд не е останал нито един кон или муле. Всичко изчезна — кучета, котки, зайци, катерици, миещи се мечки и опосуми. Брашното струва хиляда долара бурето. Никъде не може да се намерят захар, ориз, сода, масло, яйца или мас и животът стана невъзможен.

Не можеш да си представиш колко гладни са всички и колко ниско може да падне човек за къшей хляб. Миналата седмица в магазина на Раули избухнаха безредици заради няколко изгнили ябълки. Продаваха ги по двадесет долара парчето, когато роби с вили в ръце изтикаха тълпата навън и заключиха вратата. Същата нощ някой запали магазина и той изгоря до основи.

Откакто всички годни за служба бели мъже са на война, негрите станаха мързеливи и нагли и аз се страхувам от тях. Нощно време държа ловната пушка на татко до леглото си. Във всяко твое писмо ме убеждаваш да бъда смела, но аз не мога. Мразя тази война, не искам

да жертвам всичко за една обречена кауза, мразя твоето отсъствие, което стовари върху раменете ми тежест. Пиша ти, че изпитвам страх, а ти ме молиш да проявявам търпение. Моля те да си дойдеш у дома, а ти твърдиш, че не можеш да си тръгнеш. Спенсър, не искам седмица или ден от твоя живот, искам целия ти живот. Ти говориш за лоялност към твоята страна, а къде е лоялността ти към мен? Ако не успееш да се уволниш, трябва да дезертираш. Заради мен и заради сина си ти трябва да дезертираш.

Спенс сгъна листа и въздъхна. Защо тя не можеше да разбере какво му причинява, като му пише такива писма? Той не можеше да се прибере у дома, колкото и да искаше. Докато мъжете се биеха и умираха за Конфедерацията, той бе длъжен да остане. Но независимо дали идеята му допаднаше или не, може би точно Рос Донъли бе отговорът на тази дилема. Извади писалка, мастило и хартия от кутията до леглото си, замисли се за минута-две и започна да пише:

Моя най-скъпа Лиди,

Вчера отново встъпихме в бой с врага, този път по пътя за Франклин, Тенеси, и претърпяхме пълно поражение. Предполагам, че ще отстранят Хууд от командването, но това не облекчава болката, която изпитвам, когато се вирам в очите на умиращите мъже. Дори не мога да ти опиша колко ми е трудно да режа живи меса и кости.

Зная колко самотна се чувстваш в тези трудни времена и ми се иска да съм там с теб. Ако би могла да видиш нещастиято и страданието, изписани по лицата на ранените, не вярвам, че би ме молила да ги изоставя. Но мога да ти предложа компания.

Нашият приятел Рос Донъли си счупи рамото по време на битка и ще го уволнят по болест. Тъй като семейството му е извън страната, аз се надявам, че ти ще му окажеш гостоприемство в нашия дом. Доколкото знам,

той е доста ексцентричен, но се надявам, че присъствието му ще повдигне малко духа ти и ще облекчи товара ти, докато тази ужасна война свърши и аз мога отново да бъда с теб. Пишеш, че не мога да си представя колко си нещастна, но и ти не знаеш как копнея да видя теб и Джошуа. Вие присъствате във всяка моя молитва. Само твоята любов ме крепи.

Завинаги твой предан съпруг Спенс

Той прочете отново писмото. Усети, че в него липсва нещо, но в момента не бе в състояние да мисли повече. Сложи го настрана, легна с дрехите и придърпа одеялото. Затвори очи и започна да шепне вечерната си молитва, но потъна в сън, преди да успее да я завърши.

ВТОРА ГЛАВА

Близо до Салисбъри, Северна Каролина

12 април 1865 г.

Лора Тейлър усети мириса на пушек и чу изстрели. Изтича към вратата и видя тъмен облак дим, издигащ се към небето. Изглежда, имотът на Бейкър — на три мили на север — гореше. Янките напредваха по пътя на железницата на юг към Шарлота.

Сърцето ѝ спря и за момент тя почувства как ужасът бързо я завладява. Когато откраднат, каквото успеят, и разрушат всичко във фермата на Бейкър, сините „скакалци“ щяха да връхлетят и върху нея.

Добре, че поне мъжът ѝ Джеси не си бе вкъщи. Сигурно пушекът щеше да го предупреди да не приближава, докато те не преминат.

С това успокоение дойде и мисълта, че сега тя трябва да спасява малкото, което имат. Мисли и спомени запрепускаха в главата ѝ, когато погледна към единствения дом, който познаваше от раждането си. Тези стени щяха да пламнат като копа сено при първия допир на огъня. Тя знаеше много добре, че не може да очаква милост — дяволите янки горяха живи жени и деца, проправяйки си път към сърцето на Юга.

Изпепелената земя — така наричаха тази война, която янките водеха срещу жени, деца и старци.

Е, добре, те нямаше да опустошат къщата, не и докато тя е жива. Вероятно нямаше да може да спаси стария хамбар и кокошарника и те щяха да подпалят покрива на каменната пещ отзад, но тя щеше да остане в тази къща. Щеше да им се наложи да изгорят и нея заедно с дома ѝ.

Тя обхвана с поглед предметите, заради които малко хора биха си направили труда да се бият. Тук бе прекарала всичките двадесет и три години от своя живот — между този пробит таван и дъските на продънения под. Всички спомени, добри и лоши, витаеха между тези измазани с хоросан и напукани стени.

И Лора взе твърдо решение. Трябваше първо да залости вратите. Нямаше много време. Захвана се трескаво за работа. Издърпа вехтото

канапе, което майка ѝ наричаше диван, напреки на преддверието, за да прегради входната врата, после започна да трупа върху него книги, да хвърля железни тенджери и всякакви тежки предмети, които можеше да вдигне. Изправи се назад, огледа се и разбра, че това не е достатъчно да ги спре. Трябваше ѝ още нещо тежко. Започна да бута и влачи очуканите скринове, двата кревата, дъбовата маса със столовете — струпа при дивана всички останали мебели.

Спря да попие потта от челото си, огледа се и си помисли, че янките ще си отворят доста работа, ако се опитат да влязат тук. Но оставаше и задната врата, а вече нямаше с какво да я залости, за да ги спре. Мина през четирите малки празни стаи и реши, че трябва да се укрепи в кухнята.

Лора свали тежката пушка „Шарпс“ от стената и я зареди. „Един изстрел може да повали беснеещ бизон“, ѝ бе казвал Джеси, но стреляше само веднъж. Магазинът беше с два патрона, но при стрелба имаше такъв силен откат, че можеше да я повали. Старият колт на баща ѝ се зареждаше по-трудно, но поне имаше шест патрона и тя знаеше как да го използва. Докато взимаше кесията с барута от полицата, погледът ѝ се спря на голямата черна печка и тя се сети, че ако може да я премести, ще ги забави и това ще ѝ даде време да ги застреля един по един, преди да успеят да влязат през вратата.

Издърпа един стол от купчината мебели и с железен лост и чук разшири дупката в стената, за да измъкне кюнеца. Двама мъже биха могли да избутат печката без проблем, но Лора бе сама. С железен прът и една дъска от кревата тя успя да премести печката с няколко сантиметра. Подхващайки я ту от едната, ту от другата страна, Лора започна да я избутва през неравния под към вратата на кухнята. Чувстваше ръцете и краката си като откъснати, пот се лееше по косата и дрехите ѝ, но сега онези нямаше да влязат тук без бой.

Чу ги да идват отдолу по прашния път. Пулсът ѝ чукаше в слепоочията, докато зареждаше колта. Погледна през прозореца и видя шестима конници от съюзническата армия в двора си. Чу как единият се провикна:

— Хей ти там, който и да си, излизай! Имаме заповед да запалим къщата.

Острата миризма на катран потвърди думите му. С пушката в едната ръка и револвера в другата Лора се придвижи към прозореца на

преддверието и счупи стъклото с дръжката на колта.

— Махайте се от моята собственост или ще стрелям.

— Ако излезеш, няма да те нараним — отговориха отсреща и някой заудря по вратата.

— Махайте се!

— Ще излезеш или ще те измъкнем насила!

— Имам заредена двуцевка за всеки, който е достатъчно глупав да се опита!

— Изрични заповеди, госпожо — трябва да излезете, преди да запалим къщата.

Пот се стичаше от челото ѝ. Тя духна мокър кичур коса от очите си и стисна по-здраво пушката.

— Вие сте шайка сини страхливци и водите война с жени и деца!

Видя как дръжката помръдна и чу как блъскат с рамо здравата дъбова врата. Тя се разцепи под натиска, но купчината мебели пред нея не помръдна. Сред поток от псувни някой от другата страна извика:

— Залостена е, не може да се отвори.

— Разбийте я!

Когато мъжете се хвърлиха към вратата, Лора не можа да разбере веднага дали те чукаха отвън, или кръвта биеше в слепоочията ѝ. Прицелвайки се с колта, тя дръпна петлото и натисна спусъка. Когато куршумът проби дървото, един от янките извика и облак пушек изпълни стаята.

— Тая ме простреля!

— Заобиколете отзад! Влезте и я измъкнете за косата, ако се наложи!

С крайчеца на окото тя видя как един син мундир се приближава към прозореца. Стреля отново. Той се свлече и запълзя обратно към ездачите пред входа.

Тонът стана помирителен:

— Госпожо, ние не нараняваме жени, но имаме заповед да изведем всички отук. Така че излезте и тръгнете към града!

— Махайте се от двора ми! — извика Лора отново и пригответи за стрелба колта. — Ако някой ще си тръгва, то това ще сте вие!

— Госпожо, нямаме избор! Просто направете каквото ви се казва и никой няма да ви нарани. Имате думата на офицер и джентълмен.

— Ще трябва да ме изгорите заедно с къщата, защото няма да изляза. Сигурно много ще се гордеете с тази си постъпка.

— Заобиколете отзад! — извика някой. — Тя не може да се справи с всички ни.

Сърцето ѝ заби лудо, но успя да запази самоуверения си тон:

— Влизайте! — извика тя предизвикателно. — Тук има достатъчно за цяла армия и всичко е заредено. Така че кой от вас, страхливи янки, иска да обърне корема? Влезете ли през тази врата, ще ви избия като кучета!

— Тя блъфира. Хайде, хванете я!

Лора зърна един войник в синя униформа да пълзи по земята, опитвайки се да заобиколи от другата страна на къщата. Тя стигна до прозореца навреме, за да хване на мушка синия му хълбок. Прицели се и натисна спусъка на двуцевката. Стъклото се строши от изстрела, сякаш избухна експлозия, и откатът я хвърли към стената. Тя стисна рамото си. Не беше сигурна дали викът бе излязъл от нейните уста, или от неговите, но когато се осмели да погледне през счупеното стъкло, го видя да се гърчи на земята. Сачмите бяха надупчили панталоните му и задните му части приличаха на сурово месо.

— Боже мой, прости ми, но нямах друг избор! — прошепна тя, потресена от това, което бе направила.

Прикривайки се, извика:

— Още някой глупак иска ли да опита?

— Хвърляй факела! Изгори тая кучка!

Докато се придвижваше от стаята на Дани към преддверието, тя се ослушваше напрегнато, опитвайки се да познае от коя страна ще се появят. Видя как конникът вдигна горящата факла.

— Моля те, Господи, не ме изоставяй! — Лора започна да се моли пламенно, насочи колта и стреля.

Конят се изправи на задните си крака. Когато борината падна на земята и избухнаха пламъци, животното се изплаши още повече. Стъпи отново на предните си крака и побягна. Ездачът се изправи и закуцука след него, ругаейки на висок глас.

Конниците се отдалечиха на безопасно разстояние и започнаха да обсъждат нещо, но тя не можеше да ги чуе. Прицели се в един от клоните на стария дъб, под който стояха, стреля с двуцевката, улучи го и те се разпръснаха. Отново насочиха конете към къщата, но

заобиколиха главната сграда и се насочиха към другата страна на плевника, за да запалят купчината сено там. Когато пламъците се издигнаха над покрива, войниците завиха и подпалиха кокошарника и пещта, после се върнаха да вземат ранените и си заминаха.

Лора се опита да отвори прозореца на кухнята, но резето заяде. Гъст, задушлив пушек изпълни въздуха, сухото дърво съскаше и прещеше, а тя наблюдаваше безпомощно как огънят поглъща плевника. Скоро и кокошарникът потъна в пламъците.

Постепенно осъзна, че войниците ги няма и тя е жива. Заедно с това усети и болката в ръцете си. Погледна към дланите си. Бе стиснала колта толкова здраво, че не можеше да го пусне. Все още с револвера в ръце тя подпря глава на стената и сълзите потекоха по страните ѝ.

Когато се успокои напълно, Лора изтри очи с ръкава на вехтата си рокля, после отново погледна навън. Студеният пролетен вятър разнасяше въглени от огъня към близкия гъсталак и оттам се стелеше дим с горчиво-сладък мирис.

Можеше да бъде и по-зле, каза си тя. Ако Джеси бе тук, щеше да се завърже бой и те сигурно щяха да го убият и да вземат старата Доли. Въпреки че загуби постройките в двора, тя все още имаше съпруга си, къщата и един товарен кон.

ТРЕТА ГЛАВА

Северна Каролина

14 май 1865 г.

Дъждът се стичаше по периферията на шапката на Спенс, просмукваше се през палтото и ризата му и изстудяваше до кости изнуреното му тяло. Дорестият кон тежко пристъпваше под него, копитата му затъваха в калта при всяка крачка. По изровения, подгизнал път все още личаха дълбоките следи, оставени от тежката артилерия на Шърман, минала оттук преди два месеца. Сега по същия път парцаливите остатъци от тази разгромена армия се прибираха у дома. Когато минаваха покрай порутените останки от изгорели къщи и виждаха опожарените поля, които се чернееха, докъдето стигаше погледът, успокоението, че войната е свършила, отстъпваше място на яда и огорчението. Изтощени, гладни, с подбити от ходене крака, някогашните „кафяви бричове“ от Конфедерацията се бяха превърнали в джебчии и крадци в собствената си земя и се биеха за храна, коне или пари, за да се доберат до своите опустошени ферми и градове.

Спенс се изпъна върху седлото, разкърши схванатите си рамене и се опита да остане буден. Искаше му се вече да е в Джорджия, но знаеше, че до пограничната линия бе още далече. При тези разбити пътища и лошото време щеше да има дяволски късмет, ако тази нощ успееше да се добере до град Шарлота. Ако стигнеше дотам, имаше достатъчно пари в ботуша си, за да си плати нощувката. Ако не успееше, трябваше да остане буден. Вече бе станал свидетел на това, как боси пехотинци свалиха от седлото един кавалерийски офицер и му взеха коня, парите и повечето дрехи. Нещастникът има късмет, че запази поне живота си. Но колкото и зле да вървяха нещата, все пак войната бе свършила.

Спенс загуби ценно време, докато приключи с разквартируването на ранените от полевата болница по други болнични заведения, но когато и последните бойци бяха пренесени, той най-после пое към

къщи при своята жена и дете, които не бе виждал повече от година и половина.

Имаше достатъчно време за подготовка и размисъл. Може би в началото щеше да им е нужно време да посвикнат един с друг, но той гореше от желание да види Лиди. Въображението му за хиляден път рисувахе картината на завръщането му у дома.

Тя ще го чака на портата с колоните, ще се усмихва през сълзи и просто ще се прегърнат. Ще се държат в обятията си. Джош ще дърпа отзад палтото на баща си, докато Спенс извади от джоба си скритите там бонбони — после малкият ще се зарадва, че вижда татко си. Щеше да прекара лятото със своето момче, за да се опознаят. Ще го води за риба, ще го учи да язди и ще си играе с него из обширната тучна ливада в имението на Джеймисън.

Най-после щеше да бъде съпругът, когото Лиди желаше. Нямаше повече да лежи върху твърдото легло и да изгаря от желание по нея.

Спенс даде свобода на спомените си — спомни си за думите, които тя му шептеше, за опияняващия аромат на кожата ѝ, за върховното блаженство след удовлетвореното желание. След четири години в ада той се прибираще у дома, за да живее в рая.

Но точно сега призракът на насилието още витаеше навсякъде, подхранван от отчаянието, унижението и желанието за мъст и разплата с наперените, злорадстващи янки, които плякосваха и опожаряваха сърцето на Юга. Предния ден банда пияни сини мундири препречиха пътя и накараха южняците да поздравят знамето със звездите и линиите, за да ги пуснат да преминат. Предизвикани, някогашните бунтовници се хванаха за ръце и запяха с пълно гърло „Дикси“ пробивайки си път през сипещите подигравки янки.

В резултат на последвалия бой двама сини войници лежаха мъртви на пътя, а около дузината „бричове“ бягаха, за да спасят живота си.

Спенс се опита да си мисли за хубави неща, но мислите му витаеха и се разпръсваха като дим. Беше толкова уморен, а не можеше да спре. От Шарлота щеше да пише на Лиди, че е на път за къщи, а после щеше да се наспи както трябва. Откакто Джонстън се предаде на

Шеридън преди няколко седмици, малко писма достигаха до получателя си — пощата беше доста нередовна, както и всичко останало. Той получи последните редове от Лиди преди повече от два месеца, но тонът ѝ бе по-мек. Явно присъствието на Рос бе помогнало.

— Вземи му пистолета — изкрещя някой.

Преди да разбере какво става, иззад дърветата край пътя изникна човек и сграбчи юздата на коня му. За миг се видя обграден от всички страни. Докато ръката му търсеше револвера, Спенс почувства хладната стомана на дуло, опряно в гърба му. Той се завъртя, ритна брадатия мъж и го сграбчи за палтото.

— Спри или ще стрелям! — извика Спенс и извади револвера.

— Хвани му ръката! Не го изпускай!

Конят се изправи на задните си крака и почти го хвърли на земята.

Двама от мъжете се претърколиха, за да избегнат чаткащите копита, а той натисна спусъка. Не улучи с първия изстрел, при втория оръжието засече. Тъй като не можеше да стреля, Спенс удари единия от нападателите с дръжката на револвера и пришпори силно коня. Животното скочи напред, но някой смъкна Спенс от седлото. Усети удар отзад, причерня му и падна по лице в калта. После усети как потъва и се носи надолу към света на забравата.

— Добре ли сте, господине?

Един далечен глас разкъса мъглата в съзнанието на Спенс. За миг той си помисли, че е на бойното поле, земята под него бе студена и мокра. Трябва да беше паднал от санитарната кола, когато ги е улучил снарядът. Но оръдията бяха занемели. Чувахе само как дъждът плющи по земята до главата му. Колите си бяха отишли, бяха го помислили за умрял.

— Той не мърда!

— Чудя се откъде ли е — май са му взели палтото, но има кафяви бричове. Махни този пистолет, Уил! Той не е янки.

— Не е и войник, Джак. Има ботуши.

— Просто се чудя кой ли е — това е всичко.

— Казвам ти, че е без значение. Аз си имам родители, за които да се притеснявам, Уили. Нямам време да мъкна някого нанякъде.

— Не е редно да го оставим така.

— Трябва. Нямаме кон, а в това състояние той не може да ходи никъде.

Гласовете заглъхнаха, оставяйки го в мъгла от болка. Пръстите му заораха пръстта. Пропадна в някаква дупка. Като се почувства по-добре, изпъзля оттам.

Когато Спенс отвори очи в дъжда, реши, че или е нощ, или е ослепял. Не можеше да разбере къде се намира и не бе сигурен как се е озовал тук. Знаеше само, че трябва да се изправи.

Главата му пулсираше с ударите на сърцето му и чувстваше тялото си така, сякаш го бе ритало муле. Той се обърна с усилие и седна, за да размисли. Последният му спомен бе, че падна. Спенс подхвана брадичката си с длани и се присегна да опипа тила си. Когато отдръпна ръката си, пръстите му бяха мокри, но не от дъжда. Знаеше какво е това — бе съсирена кръв.

— Хей, какво правите по средата на пътя? Защо седите в калта? В тъмното някой може да ви прегازی.

Спенс погледна през кичурите мокра коса и видя кръга от светец фенер да се приближава към него. После различи висок, мършав товарен кон, с цвят сив като на мъглата наоколо. Един мъж се смъкна от седлото, за да го огледа отблизо. Зад фенера се показаха очертанията на шапка с широка периферия и омазнено палто от брезентов плат.

— Бих казал, че имате големи неприятности, иначе нямаше да седите тук в това състояние — каза човекът и застана на колене до Спенс. Приблужи фенера и прошепна: — А, дявол да го вземе!

— Мен вече ме взеха. Чувствам главата си подута като балон, сякаш някой ме е ритал.

— Не ме познахте, нали?

— Не ви виждам добре.

— Името Тейлър говори ли ви нещо? Джеси Тейлър?

— Не зная.

— Армията на Тенеси — подсказа човекът. — След битката при Франклин вие спасихте крака ми.

Когато Спенс не отговори, мъжът попита:

— Помните Дани Лейн, нали?

— Да.

— Той е брат на жена ми. Дани много настояваше да ме заведе в полевата болница, но аз знаех, че съгласях ли се, щях да изгубя крака си. Помните или не, вие изчистихте раната и наместихте костите. Заздравяха много добре, докторе. Още съжалявам, че държах пистолета до главата ви, но тогава си мислех, че ако не го направя, ще започнете да режете.

— Да, спомням си. Ако не го бях наместил, щяхте да си отидете с тоя крак в ада.

— Точно така. Май някой ви е пребил, докторе.

— Искаха коня ми. Спомням си само това. Яздех към дома, изненадаха ме, после проклетият пистолет засече.

— Откога сте тук, под дъжда?

— Не зная, достатъчно дълго, за да се стъмни.

— Гадовете са взели палтото ви.

— Бяха от нашите.

— Лоша работа. Да подредят така някого, с когото са служили заедно. Но има и такива.

— Твърде много са.

— Е, нямам намерение да ви оставя така. Хайде — каза Тейлър и подхвана Спенс под мишниците. — Това е. Изправете се бавно.

Когато фенерът освети черната коса на Спенс, мъжът каза:

— Мисля, че главата ви е доста пострадала. Като стигнем у дома, ще накарам жена ми да погледне раната. Ако е толкова зле, колкото си мисля, ще се наложи да ви я позашие.

— Всичко е наред.

— Добре, че нямате очи на гърба си, само това мога да кажа. Ако войната още продължаваше, някой от ония армейски лекари щеше да поиска да пробие черепа ви.

— Май не ни вярвате много, а?

— Само на вас вярвам, останалите не струват пукнат грош. — Подкрепяйки Спенс, Джеси Тейлър приближи лампата до лицето му. — Имате синина под окото. Боли ли ви?

— Добре съм.

Но въпреки че го твърдеше, знаеше, че не е така. Главата толкова много го болеше, че щеше да е извадил дяволски късмет, ако нямаше сътресение на мозъка.

— Ето — каза Тейлър и свали палтото си. — Облечен съм повечко отдолу. Както сте подгизнали, ще умрете от студ. Средата на май е, но този дъжд е доста студен. — Той пхна ръцете на Спенс в ръкавите и го загърна по-добре. — Може да сте мокър, но това ще ви помогне да се стоплите.

— Благодаря.

— Взеха ли ви нещо друго, освен палтото и коня?

— Да.

— Ако са ви взели парите, Лори е скътала малко долари, които можем да ви дадем. Сигурно ще ви стигнат да се доберете до вкъщи.

Спенс поклати глава и съжали за това:

— Парите са в ботушите ми. Не исках някой да ги види.

— Е, по-добре ще е да са в твърда валута, а не в книжните пари на Конфедерацията. Само това мога да ви кажа.

— Да, знам. Имам петдесет „твърди“ долара под крака си.

— Охо, а аз ви предлагах пари — засмя се Тейлър. — С такава сума вие ще сте богат човек в тази околност.

— Лошото е, че ми взеха чантата и снимката на жена ми. Държах я в една книга, за да не я загубя, а сега изчезна.

— Докторе, единствената ви надежда ще е, ако са изтъргували дрехите за пари.

— Беше в чантата ми, в санитарния комплект инструменти. Откраднаха и него. Бях с този комплект през цялата война, а сега той изчезна. Няма как да си го върна, нито пък снимката на жена си.

— Утре ще поразпитам наоколо, но първо трябва да ви откарам вкъщи. Как смятате, можете ли да се изправите сам?

— Да.

— Тогава вие се качете на седлото и ако Доли може да ви издържи, ще се кача до вас. Така ще мога да ви крепя, ако речете да падате. Но по-добре да поемаме, защото Лори ще се притеснява за мен. Може би си мислите, че след като съм се върнал от войната, тя знае, че може да разчита на мен, но предполагам, че смъртта на Дани малко я промени — страхува се да приеме нещата за постоянно дадени.

— Той разказваше, че тя го е отгледала — припомни си Спенс.

— Да. Ако можете да сложите крака си в стремето, аз ще ви повдигна — каза Джеси. — Доли няма да помръдне, докато не се качите.

Спенс сграбчи седлото и повдигна нагоре натъртеното си тяло. Справи се без чужда помощ.

— Жена ви няма ли да има нещо против неочаквани гости?

— Няма. Лори не е като другите жени, докторе. Малките неудобства не я притесняват. В противен случай не би се справила с живота, който е имала. Когато починала майка ѝ, тя била на дванадесет години, а Дани — на пет. Мислели да ги разделят, за да ги отгледат, но тя не искала и да чуе за това. Обещала на майка си, че ще се грижи за него и наистина го сторила. Направила е повече от други, по-зрели жени на нейно място — готвела, чистила, шила, учила го да чете, но това било само половината. Отглеждала сама домашни животни и ловувала, за да се прехранват. Много е работна и знае какво прави. Мисля, че ще я харесате, докторе.

— Сега не съм за пред хора — промърмори Спенс.

— За нея това е без значение. Дани ѝ писа какво сте направили за мен, а и аз си дойдох на два крака благодарение на вас. Това ѝ стига. Но може би ще ви се стори по-особена от повечето жени.

— Как така?

— Обича да чете. Не, тя е страстна почитателка на книгите. През първата Коледа от брака ни аз исках да ѝ купя празнична рокля, но тя поиска книги.

— Лидия не си пада много по каквато и да било литература — отбеляза Спенс.

— Малко жени обичат да четат. Не искам да кажа, че Лора се е позанемарила, докторе. Тя е хубава жена, без значение с какво е облечена.

Джеси се опита да смени темата на разговора, защото се сети, че говорят за човек, когото Хардън не познава.

— Доли май се справя добре с двойния си товар.

— Добро ли е темпото?

— Да.

— Като ви гледам как се клатушките върху седлото, ще се изненадам, ако казвате истината.

— Позамаян съм, това е всичко.

— Ако мислите, че ще паднете, ще спра.

— Не.

— Знаете ли, тя ще ви попита за Дани. Не ви моля да лъжете, но се надявам, че няма да ѝ кажете нещо, което би я натъжило. Холерата си е лоша болест. Досега Лори не знае подробности за случилото се. Вие бяхте с него долу, при Мисисипи, нали?

— Да.

— В момента тя много се притеснява, докторе. Ако този път не се обърка нещо, ще си имаме бебе по Коледа. Много ѝ бе трудно, когато загубихме новороден син точно преди войната. Тя не говори много за това, но аз знам, че се бои дали няма да се случи отново.

— Какво се е случило?

— Вие сте лекар, сигурно вие ще ми кажете. Знам само, че нашият доктор не бе достоен да се нарича така. Не съм страхливец, но честна дума: не бих издържал това, което тя изживя.

— Никой от нас не би могъл. Ако мъжете трябваше да раждат деца, хората да са изчезнали още след първото поколение. Много болки са това и ужасно напрежение.

— Казвам ви, Лори изживя повече — каза Тейлър простичко. — Доктор Бъртън я остави да се мъчи почти до смърт, преди да се реши да направи нещо. Четири дни, докторе. Четири дни имаше тези болки, а той продължаваше да твърди, че бебето ще се роди, когато му дойде времето. Трябваше да знае, че нещо не е наред. Бебето нямаше как да излезе — бе тръгнало странично. Всички тези болезнени напъни не можеха да го избутат.

— Той е трябвало да опита да го обърне, преди да се е стигнало дотам.

— Не направи нищо, докато Лори не започна да губи много кръв, но и тогава копелето оплеска нещата. Хвана бебето за краката, но тя вече беше твърде уморена да се напъва. Бях сигурен, че ще я загубя. Той каза, че детето било мъртво още преди да се роди. Но да ви кажа ли, докторе? Това бебе се бореше за живот почти четири дни. Можеше да се види как се движи, тя усещаше как рит. По дяволите, искахте да знаете защо не вярвам на лекарите. Сам щях да се справя по-добре от него. Той изгуби сина ми и за малко да убие жена ми. Не, господине, не мога да забравя или да простя.

— Съжалявам.

— Вината не е ваша, а негова. Когато всичко свърши, ми се искаше да го убия. Ако Лори бе умряла, нямаше да напусне дома ми

жив.

— Не ви виня.

— А най-лошото беше, че тя настоя да му платя. Като че ли вината беше нейна, а не негова. Взе ни луди пари, докторе. Не беше честно.

— Трудно е да се съди за такова нещо — призна Спенс. — Всъщност аз не мисля, че бих взел пари.

— Разбира се, че нямаше да го направите. Вие не сте като останалите лекари и знаете ли какво? Ако вие бяхте тук тогава, това нямаше да се случи. Вие не бихте допуснали да стане така.

— Не зная какво бих направил при такива обстоятелства. Аз съм доста неопитен. Единствените раждания, на които съм присъствал, бяха по време на следването ми в медицинския колеж и при повечето от тях не аз бях този, който решаваше. Мислех си, че когато завърша, ще правя нещо полезно, но не предполагах, че нещата ще се развият така. Доста преди войната да свърши, аз разбрах, че съм станал касапин, а не хирург.

— Много сте строг към себе си, докторе. Дани познаваше работата ви и твърдеше, че вие сте най-добрият лекар в армията на Тенеси. Казваше, че вашите колеги хирурзи знаели това.

— Ако успехът се измерваше с аршин, сигурно съм бил. В най-добрия случай ги осакатявах. Опитът ме научи да не приемам нищо за завинаги дадено.

— Не можете да приемате нещата така. Всеки, дори и да е Господ, има правото да поиска от вас да направите само това, което можете. Вместо да си спомняте за онези крака и ръце, струпани край хирургическите палатки, вижте колко мъже са се прибрали у дома.

— Благодаря.

— Гладен ли сте? — попита Джеси, сменяйки отново темата.

— Гладен съм като вълк, мога да изям каквото и да е, но знам, че не само аз се чувствам така.

— В околността положението е доста лошо — призна Джеси, — но ние имаме боб и царевично брашно и още не гладуваме.

— Нямам нищо против боба.

— Това е добре, защото имаме много от него.

После настъпи мълчание и нощната тишина бе нарушавана само от непрестанния шум на падащия по земята дъжд и от жвакащите в

калта копита на Доли.

Изгърбеният върху седлото Спенс не знаеше къде се намира, знаеше само, че все още е някъде на север от Шарлота, Северна Каролина, и че с темпото, с което се движеше, сигурно би се добрал по-бързо до дома, ако пълзеше.

— Къде сме?

— Почти стигнахме Салисбъри — отговори Тейлър.

— На колко мили е това от Шарлота?

— На около четиридесет, може и малко повече.

По-добре да не беше питал. При добро време това бяха още четири часа. В тази кал щяха да са седем или осем.

— Колко има още до Салисбъри? — попита Спенс уморено.

— Около миля. Следващото отклонение вдясно води точно в нашия двор. Ако можеш да издържиш още малко, след пет минути ще сме у дома.

— Кой ден сме?

— След четири часа ще сме четиринайсети.

Ако можеше да намери отнякъде кон, Спенс имаше пред себе си още два до четири дни път. И нямаше как да пише на Лори от Салисбъри. В селището едва ли имаше поща.

— Да, на портата виси фенер — промърмори Джеси. — Веднага щом влезем, ще сваля от вас тези мокри дрехи и Лори ще превърже главата ви. Като приключим с това, ще хапнем фасул, а после можете да спите в леглото на Дани.

Конят вече препускаше право към вратата. Джеси скочи на земята и извика:

— Ако искате да слезете от седлото, трябва да го сторите бързо. Иначе ще се наложи да идете до пещта. Кобилата се прислонява там за през нощта.

— Джеси! — Една жена се показва на вратата.

— Да — извика той. — Имаме си гости. Намерих доктор Хардън на пътя. По-добре извади терпентин и остра игла, защото трябва да зашием раната на главата му.

При тези думи Лора излезе навън.

— Какво се е случило?

— Войници от нашите му направили засада заради коня. Има нужда от топли дрехи.

— Да, разбира се. — Тя се усмихна напрегнато и подаде ръка на Спенс. — Дани често ми пишеше за вас, доктор Хардън. Той ви се възхищаваше.

— Той беше добър младеж. — Вместо да се здрависа с нея, Спенс ѝ показа ръката си. — Ще ви изцапам.

Щом влязоха в къщата, жената свали лампата от вратата и я вдигна, за да погледне тила му. Разрови с пръсти косата му и рече:

— Мисля, че ще е по-добре да се погрижим първо за това. Като измия съсирената кръв, раната може да започне да кърви.

— Как изглежда? — поиска да разбере той.

— Сякаш някой ви е забил касапски нож във врата. Не зная от какво може да се получи такава рана.

— И аз не зная. Не си спомням нищо, освен че яздех към къщи. Следващият ми спомен е как мъжът ви ме изправи от калта. Дори не зная колко дълго съм бил в безсъзнание.

— Не, не е толкова зле. Ако седнете до масата, аз ще направя няколко шева. Няма да е професионално, но сигурно ще задържат кожата, докато зарасне.

— Ще съм ви много благодарен, госпожо.

— Честно казано, дължа ви много повече заради това, което сторихте за Джеси. Само кажете от какво имате нужда и ние ще се опитаме да ви го намерим.

— Не, просто искам да стигна до дома. Вече от доста време съм на път, а синът ми и жена ми ме чакат.

— Знам какво е — промълви тя и му подаде един стол с облегалка. — Когато Джеси влезе през тази врата, аз си изплаках очите от щастие, че си е вече у дома.

— Да. — Изтощен, той се отпусна върху стола и обхвана главата си с ръце, борейки се със съня. Сякаш секунда по-късно почувства как парчето плат докосна главата му и усети аромата на домашно направен сапун.

Спенс стоеше мирно, докато Лора острига косата му около дълбоката рана и изми отново мястото. Щом усети миризмата на терпентин, той се подпря с лакти на масата.

— Дани все повтаряше, че боли — каза жената и потопи друго парче в течността. — По-добре да ви предупредя, защото ей сега ще сложа терпентина. — Тя притисна напоения плат върху кожата му и го

изстиска, за да напои раната. Усети как той потръпна. — Съжалявам, но това е всичко, което знам и мога да направя. Майка ми слагаше терпентин на всичко, което кървеше.

— Добре е. Върши работа. Аз самият го използвах, когато се налагаше.

— Не мисля, че бих могла да върша това, което сте правили вие, доктор Хардън. Не разбирам как сте издържали.

— Някой път не издържах.

— Не е трябвало да го правите. Предполагам, че ви е било трудно.

— Да.

— Има и друг тип герои — понижи глас Лора. — Единият се хвърля срещу врага заради една кауза, а другият сглобява отново тялото му, за да се върне у дома.

— Те се връщаха вкъщи с патерици, госпожо Тейлър, ако изобщо можеха да ходят.

— И това е нещо, нали?

Връщайки се към заниманието си, тя каза:

— Тази рана е широка около седем сантиметра, може и повече. Искате ли да я зашия по някакъв определен начин.

— Не. Просто съберете двата ръба и ги зашийте като дреха. Ако ръбовете не съвпаднат, оставете през сантиметър малки дупчици като илици и ако мястото е почистено добре, те ще се запълнят с тъкан и ще зараснат.

— Предполагам, че ще боли.

Той усети как иглата се забива в кожата му и я придърпва при шиенето. Изглежда, тя правеше шевове доста нагъсто.

— Често ли практикувате?

— Не. Само когато Дани падна и когато брадвата отхвъркна и се заби в крака на Джеси. Той не искаше лекар и аз му сложих терпентин, а после просто наместих всичко обратно, доколкото можах.

— Добра работа сте свършили.

— Имах късмет, доктор Хардън. Боях се, че раната ще загnoi и ще гангренияса, но не стана. Дадох му два чифта вълнени чорапи, за да стоплят краката му.

— Топлината подобрява кръвообращението — отбеляза Спенс.

— Просто Джеси имаше късмет — настоя тя. Направи последния шев, отреза конеца и остави иглата настрана. — От главата ви на възглавницата може да падне кал и като се обърнете настрани, ще замърсите раната. По-добре ще е да ви измия косата.

— Не е наложително.

— Докторът ли говори или уморен мъж?

— Ще се оправя.

— Капнали сте от умора. Ако се наведете над легена, ще ви измия главата, няма да се бавя. После ще ви дам да занесете в стаята на Дани кана с вода и сапун и ще приготвя вечерята. Ако искате, облечете чистите дрехи, които са на леглото, или сложете пижама от гардероба. Нямам нищо против да седнете на масата в каквото и да е, стига да сте топло облечен.

Когато тя се върна, той наведе глава над легена на пода и изтърпя едно старателно измиване — както майка му го миеше като дете. Лора втри с пръсти сапуна в косата му и я изплакна. После взе една хавлиена кърпа и с енергични движения я подсуши.

— Благодаря.

— Ще ми отнеме половин нощ да стопля водата, иначе щях да ви приготвя ваната да се напарите. Но в момента май повече се нуждаете от сън.

— Бих могъл да спя цяла седмица, но знам, че сутринта трябва отново да потеглям на път.

— Е, поне ще тръгнете с чиста коса — каза жената и отстъпи назад. — Като излезете, донесете дрехите, с които сте сега, и първата ми работа утре сутрин ще е да ги изпера. — Тя взе легена с мръсната вода и се отправи към задния вход, за да я изхвърли.

Спенс си каза, че трябва да стане от стола, но бе толкова изтощен, че тялото му отказа да се подчини. Лора се върна със запален фенер в ръка.

— Ще ви трябва.

Той погледна нагоре с усилие и за момент забрави умората — пламъкът на фенера се отразяваше в кафявите ѝ очи и ги правеше почти златни. За един дълъг миг той си помисли, че съпругът ѝ бе сбъркал, като я бе нарекъл хубава жена. Лора Тейлър бе прекрасна.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Когато Спенс се събуди, слънчевите лъчи струяха през малкия прозорец и разръфаният ръб на муселинените пердета хвърляше върху отсрещната стена дантелена сянка. За момент той се зачуди къде се намира, после си спомни. Бяха го нападнали и оставили на пътя полумъртъв, но Джеси Тейлър го бе намерил и го бе довел тук. Той се обърна и усети болка във всяко мускулче на тялото си. Но беше жив и трябваше да бъде благодарен за това. Главата все още го болеше, но не туптеше, не пулсираше както миналата нощ. Спенс посегна към тила си, напипа мястото, където косата му бе подстригана, и провери шевовите. Бяха изненадващо добри, особено за човек, несвикнал на такава работа.

В стаята нямаше много вещи — креват, скрин и тесен гардероб. Стаята на Дани — така я наричаха. Споменът за това момче бе болезнен за Спенс, а за семейство Тейлър сигурно бе парещ като жарава.

Той усети аромата на кафе. Лора приготвяше закуска и щеше да е по-добре да стане, ако искаше да закуси. По-късно щеше да помоли Тейлър да го заведе в град Шарлота, за да си купи кон и пистолет. Оттам насетне, докато се прибере у дома, трябваше да се оглежда и да внимава повече какво става около него. Никакви мечтания по време на път.

На ръба на леглото, до краката му, лежаха сгънати чисти дрехи. Ризата вероятно бе неговата, но панталоните не бяха, чорапите — също. Ако Джеси му ги дадеше назаем, той щеше да се погрижи да му ги върне обратно.

— Доктор Хардън, буден ли сте? — Гласът на Лора долетя през затворената врата.

— Да.

— Изпържих солено свинско и направих каша.

— Веднага идвам.

— Не бързайте, яденето е горещо, ще ви почакам.

Не му отне много време да се облече и да си нахлузи ботушите. Панталоните бяха с около два сантиметра по-къси, но изненадващо добре ушити. Петдесетте долара стояха там, където ги бе оставил — на видно място върху скрина. Той ги напъха в панталоните.

Когато се показа, Лора вдигна поглед от масата.

— Е, тази сутрин изглеждате много по-добре — с усмивка каза тя.

— Да, със сигурност се чувствам по-добре. — Той дръпна стола, които бе пред празната чиния, и се огледа. — Къде е мъжът ви?

— Отиде до Салисбъри, но каза, че скоро ще се върне. Трябвало да потърси нещо.

— О, така ли?

— Ще пиете ли кафе?

— Да.

— Кафето може да не ви хареса много на вкус, но само такова имаме. При положението на нещата в околността ние сме доволни и на това. Ако не ви хареса, излейте го. Помпата е разнебитена, но работи. Така че имаме много вода.

— Ще ми хареса.

— По-добре не казвайте нищо, преди да сте го опитали. Имам малко нерафинирана захар, ако искате да подобрите вкуса му. Помолих Джеси да провери за сметана в Салисбъри, но не вярвам, че ще намери. Наоколо няма много крави и всичкото мляко отива за децата — обясни тя. — Понякога някои предлага сметана за продан, но се случва пък да няма кой да я купи.

— Така е, времената са трудни. Ще минат години, докато се оправим от войната.

— Да, но в момента ние сме по-зле от други семейства. Миналия месец мъжът ми помогна на господин Хоукинс да погребее жена си: направи ковчега и изкопа гроба. На тръгване старецът дал на Джеси пет долара и му казал, че има още пари. Не биваше да ви казвам това, но не мисля, че ще тръгнете да ограбвате господин Хоукинс. Ние не сме казвали на никого.

— Пет долара не са много за такава работа.

— Много са, когато нямаме никакви — отвърна му тя.

— Предполагам. За мен е трудно да си го представя, тъй като пари не са ми липсвали. Жена ми харчеше повече от пет долара за

чифт чорапи.

— Наистина ли? Тогава вашето семейство е богато. Дори преди войната никога не бих дала толкова за такова нещо. Може би за книги — да, но не и за чорапи.

Спенс почти се засрами от думите ѝ.

— Парите не бяха мои — призна той. — Нейният баща притежава половината област.

— О, това обяснява нещата. И все пак той трябва да е бил доста разточителен човек.

Това беше само половината от истината, помисли си Спенс. Калън Джеймисън даваше пет долара за една пура. Дори повече, но това бе без значение. За да насочи разговора към по-общи теми, той отпи от кафето и едва преглътна. Когато вдигна поглед, тя го гледаше в очакване и Спенс трябваше да каже нещо.

— Има някакъв необичаен привкус. — Остави чашата на масата и се осмели да попита: — Какво има в него, искам да кажа, освен кафе?

— Знаех си, че ще ме попитате — рече тя иронично. — Има известно количество кафе, но повечето е печени семена от памук, сушена царевица и цикория. Стрих всичко това и го смесих с кафето, иначе вече щяхме да пием чиста водица. Но се свиква — добави Лора. — Може би ще е по-добре да ви донеса вода.

— Не, харесва ми — излъга той. — Просто има по-различен вкус. Това е всичко, чудех се само на какво се дължи.

— Вие сте любезен човек, доктор Хардън. Когато Джеси си дойде у дома и му приготвих за пръв път от тази смес, той каза, че не става дори за плакнене на устата, но като разбра, че няма нищо друго, започна да я пие. Тук опитахме какво ли не, но нищо няма вкуса на кафе.

Тя се изправи от стола.

— Ей сега ще ви донеса прясна вода.

— Не е необходимо, госпожо Тейлър. Ще се справя и така, но ще си взема малко захар.

Жената седна отново.

— Заповядайте — каза тя и му подаде полупразна купичка. — Тъкмо мислех да ви сложа в кафето. Изглежда по-добре, като се разтвори.

Докато загребваше с лъжицата, той забеляза, че захарта е начупена на доста големи сивкавокафяви парчета. Почувства се неловко, че взима толкова много, но си сипа две супени лъжици с връх в тъй нареченото кафе. Щом го разбърка, на повърхността изплуваха малки черни зрънца.

— Ще ви донеса вода — отново каза тя.

— Седнете.

— Знаете ли, това не са буболечки — обясни Лора. — Сварих захарта в тиган и малко от загорялото попадна в нея. Не изглеждаше толкова зле, преди да се изпари.

Той отново отпи от кафето. Сега течността имаше сладниково мазен вкус.

— Доста по-добре — с усилие каза Спенс.

— Сигурен ли сте?

— Абсолютно.

Тя побутна към него паницата с кашата.

— Нямам мармалад, но съм запазила малко сладко от череши в това бурканче.

— Бих ял каквото и да е.

— Пак говорите, преди да сте го опитали.

— Не съм придирчив.

— Не се знае, доктор Хардън. Войната може и да е свършила, но още живеем с икономичните рецепти.

— Това е доста добро на вид — увери я той. — Миналата зима моята жена ми писа, че дори там месарите продавали за ядене неодрани плъхове.

— Не се съмнявам. И нас янките доста ни поокрадоха. Хората изпоядоха конете и мулетата си, но аз бях от късметлиите. Старата Доли доста измършавя, но двете успяхме да дочакаме Джеси. Май единствено ние в цялата околност имаме градина, защото той си беше вкъщи и изора земята. — Тя се замисли за момент, после се засмя неловко: — Не зная дали ще можем да опитаме повечето от нещата, но ако останем, ще имаме много продукти.

Спенс остана с лъжица каша в ръка.

— Мислите да заминавате някъде?

— Джеси мисли. Аз се опитвам да не мисля за това, но въпросът вече не е дали, а кога. Той смята, че сега сме по-бедни, отколкото преди

войната, и че ще става още по-лошо. Казва, че политиците янки ще са по-лоши от войниците. Мисли, че Северна Каролина ще е като в окупация.

— Може би е прав.

Тя затвори очи, за да се овладее, после погледна към Спенс.

— Войната промени всичко, доктор Хардън. Тя отне живота на Дани и върна у дома един променен Джеси. Той си мечтаеше да направи това място преуспяващо, а сега вече смята, че е безсмислено. Решил е, че единствената възможност да натрупа състояние е работата по железницата. Иска да заминем на запад и да започнем отначало.

— А вие не искате.

Това не беше въпрос, но все пак Лора отговори.

— Не че не искам да замина. Просто не искам да напусна това място. Двамата с Дани сме родени в тази къща. Мама умря тук. Татко също. Прекарала съм тук целия си живот, доктор Хардън.

Когато той погледна към олющените стени и прокапалия таван, тя въздъхна:

— Знам, че не е много, но това е моят дом.

— Може би трябва да му кажете.

— Казах му. Той твърди, че ще го преживея, че там е друг свят и като го видя, ще съм доволна, че сме напуснали Северна Каролина.

— Предполагам, че бихте могли да се заинатите.

— Не съм сигурна, че това е най-доброто. Чели ли сте нещо по политическа история? — попита Лора внезапно.

Той се смути за миг и отвърна:

— Какво например?

— За великите пълководци.

— Не много. Защо?

— Ами аз съм чела за някои от тях — Александър Велики, Анибал, Уилям Завоевателя, Марлборо, Наполеон, Уелингтън — всъщност всичко, което е попадало в ръцете ми.

— О, така ли?

— Два факта ми направиха впечатление. Първо, победителите са избирали къде да се бият и второ, смятали са всяка една от битките за част от цялата война. Знаете ли, точно в това Хууд сбърка с Франклин. Когато армията на янките го настигна, той трябваше да я остави да продължи, вместо да рискува всичко точно на това място. Неговата цел

бе Нешвил, но когато превзеха Франклин, армията на Тенеси бе унищожена.

— Да.

— Не мога да се боря за дома си, ако това означава, че ще загубя Джеси — продължи тя. — Ако се заинатя и кажа, че няма да тръгна, Джеси ще остане тук, но ще е нещастен. Може и да спечеля битката, но ще изгубя войната. Това място не е достатъчно добро за него и ако го накарам да остане, може би аз също ще съм нещастна.

— Не мисля, че ще стане така, госпожо Тейлър. Той ви похвали как сте оцелели без него и Дани и как сте се справили сама с кавалерията на Стоунмън. Не виждам как ще замине без вас.

— Знам, но мечтите му вече не са тук. Джеси е човек, който трябва да има своите мечти. Ако му ги отнема, той просто ще се отчае, а аз не мога да допусна това. Не искам да става така.

— Всеки има мечти, но понякога не проумява какво му костват те.

— Но аз нямам нужда от голяма, модерна къща, нито от копринени рокли или нещо подобно. Той иска да ми даде неща, от които аз нямам нужда. Но — въздъхна тя и добави, — той ще ми ги осигури, каквото и да става, или ще умре, опитвайки се.

— Разбирам.

— Не зная защо ви казвам това, та аз дори не ви познавам — каза замислено Лора. — Предполагам, че трябва да го споделя с някого, защото Джеси не чува. За него това място е забравено от Бога. Ще трябва да тръгна с него, доктор Хардън.

— Може би ако седнете и поговорите, ще успеете да го убедите — каза той съчувствено. — Помолете го поне да ви остави време да свикнете с тази мисъл.

— Много сте мил, господине, но аз няма да се боря с него за това. Ако трябва да тръгна, то сега е най-подходящият момент. Следващата година ще е по-трудно да пътуваме с малко дете. Той твърдо е решил и аз трябва да тръгна. Обещах да го обичам, уважавам и да му се подчинявам, а той спазва задълженията си към мен. Нали разбирате, той печели за прехраната ни.

Тя изправи рамене и се усмихна неловко:

— Държа се глупаво, това е всичко. В момента не се чувствам добре, може би бременността ме прави сприхава.

— Смятах, като се върна у дома, да изпратя панталоните на Джеси.

— Ами по-добре ще е да му ги пратите по-скоро или ще трябва да ги оставите на съхранение на железниците. Те ще му ги препратят.

— Може и да не го вземат на работа заради крака.

— Ще го вземат. Трябва да са глупаци, ако не го направят. Искам да кажа, че той работи много и ще бъде честен с тях. Той е честен до мозъка на костите си. Джеси казва, че като свърши войната, щели да прокарват релси през планините до Калифорния. Казва, че наемали дори работници, които не говорят английски. Плащали им много добре. Ако е така, те ще лапнат веднага работник като него. Той би дал живота си за всеки, ако се налага.

— Разбирам.

— Аз съм просто една глупачка — рече тя отново. — Знам, че всичко, което казва той, е вярно, но кой знае защо се страхувам.

— Той ми разказа за загубата на първото ви дете.

— Ако това се случи отново, не зная какво бих сторила.

— Сигурно всичко ще е наред. Повечето бебета успяват да се насочат с главата напред, както би трябвало.

— Зная.

— Това ви притеснява, нали?

— Това е само едната част. Другата е, че оставям зад гърба си всички тези спомени.

— Хубавото нещо на спомените, госпожо Тейлър, е, че те остават с вас през целия ви живот.

— Вие сте добър човек, доктор Хардън, и вашата жена е късметлийка. Тя може да има пари, но доброто сърце е по-ценно от златото. Вие имате добро сърце. Оставете ме да ви говоря за притесненията си, когато вие самият сигурно имате собствени проблеми за решаване.

— Благодаря. Ако чантата ми беше тук, щях да ви покажа снимката на жена си и щяхте да промените мнението си. Още се чудя, че тя се омъжи за мен. Не можех да се похваля с много по онова време. Само чисто новата си диплома от медицинския колеж на Южна Каролина.

— Това е в Чарлстън, нали?

— Да.

Тя го погледна над ръба на чашата си.

— Е, това обяснява някои неща.

— Не разбирам.

— Новата диплома. Като слушах Джеси и Дани, си мислех, че сте доста по-възрастен.

— На двадесет и осем съм, госпожо Тейлър. Ще навърша двадесет и девет през декември. Знаете ли, не съм достатъчно зрял за годините си.

— Аз ще навърша двадесет и четири през септември.

— Сега кой е по-младият?

— Когато си помисля как ще опаковам всичкия си багаж, не се чувствам толкова млада.

— Като напуснах армията, се чувствах като столетник — призна той. — За мен ще е облекчение да практикувам истинска медицина. Изобщо не ме интересува дали, докато съм жив, ще ампутирам нещо отново.

— Но вие сте хирург — напомни му тя.

— Специализирах за това една година допълнително, но първо учих обща медицина. Смятах, че ще умра от скука, ако преглеждам само болни гърла и предписвам мехлеми за ревматизъм. Вече не мисля така. Сега чувствам, че бих могъл да прекарам целия си живот, без да отрежа нито един крайник повече.

— Мнението ви ще се промени. Ако имате дарба, не можете да ѝ обърнете гръб. Това е все едно да спрете да дишате. Но в най-скоро време ще усетите температурата на тази каша.

— Моля?

— Ще изстине.

— О, да. — Той започна да се храни с апетит.

— Джеси се връща — съобщи Лора, сгъна кърпата си и я постави пред чинията.

Като в театрална пиеса Джеси отвори задната врата и влезе с широка усмивка на уста.

— Намерил си я — каза младата жена.

— На последното място, където отидох — отвърна мъжът и със задоволство. — Продали са я на жената на Спраг за два комата хляб и малко пари. Тя каза, че я купила само за да изчезнат от двора ѝ.

Джес вдигна кожената чанта в ръка и погледна към Спенс.

— Това си е ваше, докторе, защото вашето име е отгоре. Мисля, че не са ви взели кой знае какво, защото е доста тежка. Все едно, че вътре има камъни.

— Медицинските книги са им се сторили сухо четиво — отговори Спенс и посегна за чантата. Отвори металната закопчалка и погледна вътре. — Потършували са из нея, но предполагам, че не са знаели какво да правят с повечето от нещата.

— Сега можете да ми покажете онази снимка — напомни му Лора. — Като се нахраните, разбира се.

— Коя снимка? — попита Джеси.

— На неговата съпруга.

— И на момченцето ми — добави Спенс, отпивайки от странното на вкус кафе. — Имаме син и той е с нея на снимката.

— Джес, намери ли сметана? — внезапно се сети Лора.

— Нямаше.

Джеси се отпусна върху един от столовете и отново впери поглед в черната чанта.

— Добре, че върху капака има табелка с името ви, иначе никога нямаше да я намеря. Госпожа Спраг мислеше да си сложи плетките в нея, но аз ѝ казах как сте я изгубили...

Той погледна към Лора и се сети:

— Дължим ѝ нещо за хляба, но тя каза, че точно сега нямала нужда от мед.

— Това е добре, защото май и ние нямаме мед.

— Нещата ще се променят. Според един телеграфист от пощата железниците плащат по пет долара на ден на всеки, който иска да се качи до земите на Небраска. Това е само за поставяне на релси. Парите за поправка и поддръжка на линиите са дори повече. Не знам защо е така, но това пишат вестниците.

Лора се умълча за момент и Спенс почти почувства напрежението във въздуха. За да го разсее, той разтвори кориците на Универсалния справочник и извади снимката. Подаде ѝ я и каза с гордост в гласа:

— Това са Лидия и Джошуа. Той ще стане на четири години през февруари.

Джеси и Лора погледнаха към снимката, тя въздъхна и каза:

— Та тя е прекрасна, Джес! Госпожа Хардън е прекрасна, нали?

— Да. Но не е по-красива от теб, Лори.

— О, боже мой, Джес! Тя има ангелско лице и можеш да обхванеш с длани талията ѝ.

После се взря в образа на детето в скута на жената и каза:

— Те страшно много си приличат.

— И двамата имат очите на Калън Джеймисън. Калън е бащата на Лиди.

— Колко ли ви липсват — промълви Лора съчувствено. — Сигурно ви е било трудно да заминете и да ги оставите.

— Най-трудното нещо, което някога ми се е налагало да правя. Бяхме женени едва от две седмици, когато заминах. Два месеца покъсно тя ми писа, че е бременна... Разбрах, че не е трябвало да избързваме. Не беше честно от моя страна да я оставям в такова положение, но вече се бях записал в армията.

— Войната е отвратително нещо — каза Лора тихо. — Отвратително нещо.

— Дори не бях там, когато той се роди. Вече е на три и половина години, а аз съм го виждал два пъти.

— Жалко. Той изглежда толкова сладко дете.

— Страхувам се, че е в тежест на Лиди.

— Вече няма да е. Вие сте на път за вкъщи и те, двамата, ще се радват да ви видят — успокои го Лора.

— Аз ще се радвам два пъти повече от тях. Откога чакам да ги прегърна! — Той се отдръпна от масата и се обърна към Джеси: — Ако ми дадете назаем панталоните, с които съм в момента, ще ви ги върна скоро или можете да задържите моите и въпросът ще е уреден.

— Вашите са много по-хубави от моите, докторе.

— Като ги изпере, Лора по-добре ще види разликата.

— Сигурен ли сте?

— Да. Трябва да тръгвам. Знам, че не можете да ми дадете кон, но ако ме заведете до Салисбъри, ще се опитам да си купя.

— Вече се погрижих за това, докторе — каза Джеси. — Поразпитах тук-там и имах късмет. Уеб Хълет каза, че щял да продава своя, така че го взех.

— Джес, с какво плати? Ти имаше само пет долара?

— Не ми трябваха пари. Казах му, че може да вземе дюшека, кревата и скрина от стаята на Дани, когато тръгнем. Той се съгласи.

Това е.

— Креватът на Дани?... — повтори жената в недоумение. — Ти си му дал нещата на Дани!

— Лори, ще ти купя други, когато ни потriebват. Точно сега нямаме нужда от тях. Не мисля да вземаме нищо излишно с нас. — Избягвайки погледа ѝ, той добави: — Писах до железниците, че приемам работата. Казах им, че ще бъдем в Омаха в средата на юни.

Новините спряха дъха ѝ. Тя се облегна назад и не каза нищо. Но погледът ѝ говореше вместо нея. Златните отблясъци изчезнаха от очите ѝ и в тях остана само кафява печал. Въпреки страданието ѝ, Спенс не знаеше как да ѝ помогне. Лора и Джеси трябваше сами да решат този проблем.

— Задължен съм и на двама ви — каза той и се изправи. — Джеси, ако ми пишете, адресът е: Имение Джеймисън, окръг Кроуфорд, Джорджия. Ще се погрижа да си получите парите за коня. Просто ми кажете колко ви дължа и къде да ги изпратя и аз ще се постарая да ги получите.

— Дявол ви взел, докторе. Не бих ви взел пари дори да бях разорен, а аз не съм — заяви Джеси. — Всъщност дължа ви много повече от един кон. Кафявият жребец, вързан за дървото пред къщата, отговаря на името Трейдър, оседлан е и е готов за път. Уеб каза, че е малко буен, но като свикне с вас, ще се укроти. Така че тръгвайте. Не искам да слушам за никакви пари.

— Сигурен ли сте, че не искате да ви платя? Пътят оттук до Омаха е дълъг.

— Нито цент. Ще се обидя, ако се опитате.

— Благодаря.

Когато Спенс се отправи към малката спалня, дочу как Лора Тейлър попита:

— Джес, как можа да продадеш вещите на Дани?

— Направих го за теб, Лори — отвърна мъжът. — Трябва да се отървем от духовете в тази къща. Ако не те отведа от тук, цял живот ще си останем само с това. А не може да вземем много неща със себе си. Трябва да направим всичко възможно да стигнем до там за тридесет дни.

— Можеше да поговорим, преди да ми кажеш, че ще бъдем там по това време.

— Знам, но ако ти бях дал много време за размисъл, щеше да си измислиш куп причини, заради които да останем тук.

— Но какво ще стане с къщата? Не можем да я оставим празна Джес.

— Няма кой знае каква стойност, но ми казаха къде мога да намеря купувач. Знам, че не виждаш нещата по този начин, Лори, и съжалявам.

— Но...

— Искам да работя за теб и сега ти обещавам, че дори да не искаш, аз ще ти построя къща, за която ние с Дани направихме проект. Лори, ти няма да живееш в четири малки стаи. Ще имаш полиран под и тапицирани стени, модни рокли и всичко, което си поискаш. Давам ти честната си дума.

— Джеси, аз...

— И не ми казвай, че нямаш нужда от тези неща. Ако един мъж не може да осигури това на жената и детето си, той не ги заслужава.

Спенс не успя да чуе отговора ѝ, но се убеди колко различно е тяхното отношение към живота. Той дръпна завивката върху леглото и сложи възглавницата отгоре, огледа се да види дали не е забравил нещо, после се сети, че не е оставял нищо. Бръкна в джоба и извади парите си.

Когато се върна да се сбогува, разбра защо не я бе чул. Лори бе навела глава към масата и въпреки че не можеше да види лицето ѝ, бе сигурен, че плачеше. Той погледна въпросително към Джес и мъжът кимна. Спенс се почувства неловко.

— Искам само да знаете, че бих направил за вас каквото и да е, само да ми пишете.

При тези думи тя вдигна глава.

— Предполагам, че ще бъдем някъде на запад от Омаха, доктор Хардън. Ако наминете натам, поразпитайте наоколо и все някой ще ви упъти къде да ни намерите. Ако дотогава имаме друго легло, ще го постелем за вас, ако ли не, поне ще ви нахраним.

— Благодаря.

— И аз ви обещавам същото, докторе — добави Джеси.

Конят се опита да се дръпне, когато Спенс сложи крак в стремето и се метна на седлото.

— Кротко, Трейдър — каза Спенс, наведе се напред и поглади лъскавата грива върху дългата шия. — Добре, момче, тръгваме към къщи.

Когато насочи коня по пътя, той се замисли какво ли ще каже Лора Тейлър, като намери петте долара, които ѝ беше оставил. Той погледна през рамо към порутената къща и поклати глава. Кой знае защо съжаляваше Лора, въпреки че здравият разум му подсказваше, че тя ще се чувства много по-добре на всяко друго място.

ПЕТА ГЛАВА

Централна Джорджия

18 май 1865 г.

Конят се справяше добре. Изминаха повече от двеста мили за по-малко от два дни и Спенс си беше вече почти у дома след около година отсъствие. Когато най-после видя полята на Джорджия, сърцето му заби по-бързо в очакване да види Лидия и момчето. Обеща си, че дълго време или може би никога повече няма да напусне окръг Кроуфорд.

Имението на Джеймисън се намираше на миля надолу по река Флинт, след нейния голям завой. Като затвори очи Спенс си представи огромната бяла къща, широката веранда, простираща се по цялото протежение на къщата, зелените кепенци на прозорците, които сякаш се смесваха със зеленото в короните на дърветата и преливаха в ширналата се отпред ливада. Той никога не бе харесвал кой знае колко прекрасната резиденция на Джеймисън, но сега тя бе за него като обетованата земя, която го мамеше.

Да, ето, тя се показва насреща. Издигаше се сред горист хълм над червената прашна Джорджия, сякаш бе кралица на тези премалели от палещите лъчи на слънцето поля. Дори в дните, когато фермата бе пълна с бали памук, готови за товарене, мястото изглеждаше така, сякаш времето тук бе забавило своя ход и тихите ритмични госпъли на робите звучаха като приспивни песни.

Но сега имението беше празно, нямаше ги балите с памук и робите, и единствените звуци, разнасящи се сред тежкия влажен въздух, бяха глухият плясък на вода и пронизващото грачене на две врани. Мястото изглеждаше нереално.

Спенс проследи с поглед пътя дотам, където той се разделяше на две: единият водеше към господарската къща, а другият — към останалите постройки. Мъжът се взря в къщата и внезапно осъзна, че нещо не беше наред.

Гледката, която от разстояние бе толкова величествена, отблизо бе съвсем различна. Спенс видя разнебитения скелет на бившата

резиденция: изпотрошени прозорци, счупени решетки, увиснали на пантите си кепенци, нескривани от зелените корони на дърветата; тишината и грозотата властваха над един пуст свят. Охолството и великолепието на Джеймисъновия дом бяха отстъпили място на запустението.

Спенс не вярваше на очите си. Съзнанието му отказваше да приеме тази гледка. Не можеше да бъде, но все пак бе факт. Когато се отърси от вцепенението, мислите му препуснаха, търсейки някакво обяснение.

Лидия и семейството ѝ са били прогонени от войската или от въстанали роби, въпреки че последното му се струваше по-малко вероятно. Каквото и да се бе случило, явно е било достатъчно ужасяващо, за да разпръсне почти стотината обитатели на фермата и да не остане никой, който да разкаже.

Северняците би трябвало да са изгорили фермата, но следи от пожар нямаше. А ако робите бяха нападнали имението, то къде тогава бяха те? Френските килими, кристалните полилеи от Австрия, венецианските тапети — тези вещи не представляваха интерес за робите. Дори да бяха избили всички бели, негрите щяха да са още тук ако не за друго, то поне защото нямаше къде другаде да отидат. Освен това Спенс бе взел под внимание думите в писмото на Лидия отпреди шест месеца. Той бе изпратил Рос Донъли тук нарочно поради тази причина. Но може би след края на войната Рос бе заминал за Англия? Може би Лидия и Джошуа са избягали в Мейкън, но в такъв случай трябваше да са му писали оттам. А какво бе станало с леля Фан — старата негърка, която бе отгледала Лидия? Доколкото знаеше, Джеймисънови нямаха много роднини. Калън бе дошъл сам преди години от Арканзас, а Сали Уинслоу Джеймисън била единственото дете и наследила всичко. Лидия също бе едно дете в семейството. Всички роднини на Калън бяха измрели, с изключение на някакви далечни родственици в Арканзас. Но Спенс бе чувал от Лиди, че в Мейкън живеела някаква далечна братовчедка на майка ѝ. Стивънс ли се казваше? Или Стефенсън? Може би Елиза Стефенсън? Беше убеден, че Лидия бе говорила за жена на име Стефенсън. Ако отидеше в Мейкън, щеше да разбере.

Спенс насочи коня към малката порта в задната част на къщата и слезе. Прекоси верандата и натисна бравата на отключената врата.

Тежките крила изскърцаха и пропуснаха сноп слънчева светлина през празното фойе. Сенките от вратата пропълзяха почти до тавана. Той влезе и ехото от ботушите му отека във високите бели стени. Над него гипсови орнаменти ограждаха голото петно, където бе висял огромният изящен полилей със сто свещи.

Извитите стълби бяха изчезнали, но по стените още личаха очертанията на перилата. Дори перилата на втория етаж и балюстрадите липсваха и създаваха илюзията, че горното фойе виси във въздуха. Стълбището беше толкова широко, че по него можеха да слязат едновременно три жени в кринолини. Първия път, когато зърна Лиди, тя го гледаше от перилото на втория етаж, после баща ѝ я повика и тя слезе грациозно по стълбите, а роклята ѝ се дигна след нея.

Той заразтваря вратите една след друга и видя стаи, напълно лишени от предишния си разкош. Елегантните мебели, скъпите френски килими, гравирани мраморни решетки покрай камините, портретите и огледалата — всичко ценно бе взето. Мястото не беше просто изоставено. Изглеждаше разграбено, опустошено.

Трябваше да се качи по аварийната стълба до прозореца към спалнята на Калън на втория етаж. И тук стъклата бяха счупени и прозорците висяха на пантите си. Спенс се промъкна през отвора, прекоси празната стая и се запъти към будоара на Сали Джеймисън, където до тапицирана с брукат, наклонена на една страна кушетка се въргалаше кожен пантоф.

Стаята на Лиди бе празна като всички останали. Нямаше мебели, нито дрехи или завеси. Нямаше нищо, освен едно счупено шишенце от парфюм без запушалка. Може би бе парфюмът, който той бе пратил от Атланта, но не беше сигурен. Вдигна шишето и подуши гърлото му. Миришеше на прах.

Спенс отиде до прозореца и погледна навън към конюшната. Говореше се, че Калън обича конете си повече от жена си, и той никога не отрече това. Кобилата Среднощната Фоли, а и всички останали коне бяха от чистокръвна арабска порода. Под натиска на правителството на Конфедерацията старецът бе продал повечето от конете за нуждите на войската и две седмици по-късно бе получил първия инсулт.

Докато се обръщаше, на Спенс му се стори, че долови някакво движение край ъгъла на конюшните. Той погледна отново надолу точно в момента, когато едно босоного негърче се шмугна в обора.

— Стой! Спри на място! — извика Спенс и се спусна по стълбата. Извади пистолета си и ритна с крак вратата на конюшната. Въздушната струя вдигна облак мухлясало сено и прах.

— Не мърдай или ще стрелям! — изкрещя той и влезе вътре.

Изад купчина от сбури и седла се подадоха две тъмни кльощави ръце, последвани от една глава.

— Нищо не съм напра'ил, не съм. — Кръглите бели очи се откроиха върху почти черно лице: — Аз спя тук, госс'дарю.

Спенс не позна момчето.

— Къде е Джеймисън? — попита той рязко. — Къде е господарят?

Момчето не отговори и той зареди пистолета.

— Къде е Джеймисън?

— Той заминал.

— Къде?

— Сигур' в ада. — Момчето завъртя очи. — Той умрял. — То свали едната си ръка и се почеса по издутия корем. — Той бил подъл дядка, но дявола ша го пече сега.

— А какво е станало с другите? Къде са другите? — попита Спенс припряно.

Детето вдигна рамене.

— Те заминали. Тука няма никой. Само такива черни кат' мене.

Тътрейки единия си крак по мръсния под, то се приближи и издаде брадичката си напред:

— Ние свободни. Няма да правя нищо, дет' ме карат белите. Аб Ликън, той така вика!

— Госпожа Сали? Къде е госпожа Сали? — попита отново Спенс.

Момчето изхихика в шепи, чукна с пръст по главата си, а от косата му излетяха уплашено няколко буболечки.

— Не е наред вече. Мис Сали, тя нищо не знае вече.

— Мъртва ли е?

Негърчето поклати отново глава и показа белите си зъби.

— Мис Сали не умряла. Ха-ха, не умряла. Само дет' не знае нищо, щото е болна. Мис Лиди, тя, ама много лоша, дет' пра'и така на мис Сали.

— Къде е госпожа Лиди?

Кльощавите рамене отново се повдигнаха незнаещо.

— И тя отишла.

— Тук имаше и един мъж — Рос Донъли, — какво знаеш за него?

— Той заминал кат' другите.

Спенс се отпусна облекчено. Сигурно Рос бе завел Лиди на безопасно място и трябваше да научи къде.

— Предполагам, че не знаеш, къде са отишли, нали?

— Тъ.

Той извади от джоба си пакетче бонбони, разтвори го, извади един бонбон и го размахна пред лицето на момчето.

— Погледни. Кажи ми всичко и ще получиш това. Къде е госпожа Лиди?

Детето отстъпи:

— Т'ва за мене ли е?

— Ако ми кажеш всичко, което знаеш. Трябва да открия госпожа Лиди и младия господар — момченцето й. Можеш ли да ми помогнеш?

— Те не са тука, не са. Тука сме само черни, кат' мене.

— Колко сте? — попита той веднага с надеждата, че ще намери някой, който да му каже повече от момчето.

— Няколко — отвърна негърчето уклончиво и посегна към бонбона. — Вече няма памук, не можем да пра'им нищо. Гладни са и нямат нищо за ядене.

— Колко освободени роби има тук?

— Де да знам. Не мога да броя. — То сякаш се замисли за момент и поклати глава: — Избягаха, ама няма къде да идат.

— А какво е станало с леля Фан?

— Мис Лиди, тя накара Фан да иде. Фан, тя каза, че момичето е кат' дявола.

Спенс не можа да си спомни името на съпруга на старата дойка.

— Мъжът на леля Фан, къде е той?

— Умря. Бък умря, кат' копаеше дупката за госс'ин Калън.

Може би Спенс бе измъкнал всичко от момчето, но опита за последен път.

— Къде отидоха? Госпожа Лиди, госпожа Сали, леля Фан — кога заминаха?

— Преди 'ного време. Преди листата да окапят.

— И взеха ли Сали с тях?

— Не, госс'ине... мис Сали... тя...

— ... е болна — довърши Спенс. — Ако госпожа Лиди не е взела госпожа Сали, но е тръгнала с леля Фан, тогава къде е госпожа Сали сега?

Момчето пристъпи от крак на крак, разлюля ръце и погледна нагоре.

— Ша си зема ли бонбона?

— Да. — Спенс извади друг бонбон от кесийката и му го показва. — Ти, малък дяволе, ти знаеш къде е госпожа Сали, нали? Няма да го получиш, докато не ми кажеш.

— Мис Сали... тя е в града.

Една кльощава ръка се протегна светкавично, момчето сграбчи кесията с бонбони и избяга.

Спенс реши, че няма смисъл да гони хлапето. Нямаше да научи нищо повече. Единственият град наблизо бе Мейкън.

Спенс изкачи няколкото стъпала до сивата входна врата с надеждата, че това бе къщата, която търсеше. Когато разпита за Елиза Стефенсън, го насочиха към вдовицата Стефенсън, но никой не я свързваше със семейство Джеймисън.

Доколкото съдеше по вида на вратата, нещата не изглеждаха обещаващи. Спенс спря, за да приглади косата си, и почука. Ако се оказеше, че вдовицата не е братовчедка на Сали, Спенс щеше да се озове в задънена улица. Той разтегна устни в любезна усмивка и зачака.

Сякаш мина цяла вечност, преди някой да отговори, но накрая вратата се откряна и зад нея се показва тъмнокожо момче. То изгледа Спенс и каза:

— Дааа.

— Вкъщи ли е госпожа Стефенсън?

— Какво искате от нея?

— В известен смисъл съм неин роднина.

— О, мили боже. Уили, кой е?

— Де да знам. — Момчето отвори по-широко вратата. — Казва, че ви бил рода, мис Лиза.

— Добре, пусни го — нареди припряно възрастна дама. Тя се приближи, мърморейки с извинителен тон: — Не се сърдете на Уили. Той още се учи. Сега да те няма — обърна се към хлапето. — Ще упражняваме това по-късно.

Тъмните ѝ очи на птица се взряха в лицето на Спенс.

— Страхувам се, че не се познаваме, господин...?

— Хардън. Спенсър Хардън, госпожо. Не се познаваме, но аз съм съпругът на Лидия. Мисля, че вие сте роднина на Сали Джеймисън, нали?

Тя се ококори слисано.

— О, мили боже! Вие сте докторът, нали?

Преди да успее да ѝ отвърне, тя продължи с отговора на неговия въпрос:

— Да. Майка ми и майката на Сали са братовчедки, господине. Но Лидия...

— Тя тук ли е?

— Разбира се, че не.

— Знаете ли къде е?

— Нямам никаква представа.

Тя съзря разочарованието, изписано на лицето му, и отстъпи назад.

— Може би ще е по-добре да влезете и да поседнете, доктор Хардън. — Извърна лице настрани и допълни: — Мразя тези сцени, наистина. Тази нещастница, как... Господине, не мога да се сдържа.

— Да не ѝ се е случило нещо? Да не е болна?

Вместо да му отговори, тя го въведе в гостната, чиито интериор не можеше да прикрие окаяното финансово състояние на собственичката ѝ. Посочи към две кресла и покани госта:

— Заповядайте, седнете, господине, ще кажа на Уили да ви донесе кафе. Не е от най-доброто, но аз съм доволна, че изобщо имам някакво. С малко захар и сметана може да се преглътне. Уили!

— Да, мис Лиза.

— Кафе за господин Хардън, ако обичаш. И донеси каната със сметана и захарницата.

Когато момчето излезе, тя погледна Спенс със светлите си очи и въздъхна.

— Ако Сали беше на себе си, вероятно щях да накарам нея да ви каже, но тя е в ужасно състояние, доктор Хардън.

— Боя се, че не ви разбирам, госпожо.

— Е, тя никога не е била много силен характер, разбира се, и моя братовчедка или не, е най-вятърничавата жена, която познавам. Дори като момиче тя хващаше окото, но нямаше много разум в главата си.

— Да, разбирам — отвърна Спенс сухо, чудейки се колко ли дълго щеше да увърта старицата. — И вероятно войната е влошила нещата при нея.

— Не беше само войната, доктор Хардън. След като Калън се спомина и момичето се отнесе така лошо към нея, навярно щеше да е чудо, ако беше запазила разсъдъка си.

— Нервен шок ли е получила?

— Да, разбира се, страхувам се, че е луда като Офелия. Не че Лидия много я интересуваше този факт, напротив. Тя не мисли за никого друго, освен за себе си.

Госпожа Стефенсън се сепна и погледна към Спенс.

— Съжалявам, доктор Хардън, аз никога не съм била предвзета жена и не смятам да се превръщам в такава.

— Госпожо Стефенсън?

— Сали дори не знае къде се намира и как се е озовала тук. Не съм сигурна дали знае коя съм.

— Съжалявам.

— Вие не бяхте тук, така че не ви виня, но при Лидия е друго — заяви жената и стисна устни в израз на неодобрение. — Тя знаеше много добре какво прави.

— Госпожо Стефенсън, Лидия е моя жена — напомни ѝ той. — Единственото ми желание е да намеря нея и сина ми. Безпокоя се, че нещо не е наред.

— Не е наред? Да, бих казала, че е така. Тая нахалница просто доведе Сали тук, уж на гости, и докато режех лимоновия кейк за кафето, тя се изнесе. Всички си помислихме, че ще се върне веднага, а Сали я чака цяла нощ като куче господаря си, но те просто изчезнаха без нея.

— Не може да бъде.

— Да, но е истина. А ни беше много трудно с прехраната. Преди едва намирах храна за себе си, а сега трябва да храня и Сали. Ако си

нямах Уили, не зная как бих се оправила. Давам му по двадесет и пет цента на седмица и дори това ми идва в тежест.

— Трябва да има някаква грешка.

— Грешка? Не мисля. Лиди знаеше много добре какво прави. Просто не са искали Сали да им е в тежест. Чудя се дори, че са взели момченцето.

— За какво, по дяволите, говорите? Не можете ли да ми дадете ясен отговор? — настоя той.

Жената го подлудяваше, като му сервираше нещата лъжичка по лъжичка. Спенс прокара нервно пръсти през косата си и се опита да възстанови спокойния тон на разговора.

— Вижте, съжалявам. Но вие разбирате загрижеността ми. Нямам вести за нея от месеци, а сега се прибирам у дома и разбирам, че е заминала. Просто ви питам какво се е случило, госпожо Стефенсън — това е всичко, което искам да науча.

— Излишно е да избухвате, нали?

— Не зная.

— Е, предполагам, че имате право да сте ядосан — реши старицата. — Уили, къде се изгуби? Доктор Хардън иска кафе!

Когато момчето се появи с голям поднос в ръце, тя се усмихна със стиснати устни.

— Остави това на масата и бягай, разбра ли! Добро момче!

Изчака хлапето да излезе от стаята, наля кафе в двете чаши, добави две твърди бучки нерафинирана захар и по една голяма лъжица гъста сметана и побутна едната чаша към Спенс.

— Някога можех да предложа повече от това, но ми се струва, че вече нищо няма да е същото. Просто ми се искаше тя да бе оставила нещо за майка си, но не го направи. Толкова пари и да не даде нито цент за Сали.

Спенс вече бе готов да я удуши, но вместо това посегна към кафето. Отпи глътка и реши, че течността е твърде горчива, беше лоша на вкус дори от сместа на Лора Тейлър.

— Не е много добро, нали? — попита тя и въздъхна.

— Не, добро е — излъга той. — Тъкмо ми разказвахте какво знаете за Лиди — напомни ѝ с настойчив тон.

— Какво ли да ви кажа. Тя просто замина.

— Къде? — попита Спенс през стиснати зъби.

— Те, разбирате ли, не ми казаха къде отиват.

— Кои са тези те, госпожо Стефенсън?

— Ами тя и този мъж — някой си от семейство Донъли, струва ми се.

— О! — Малко поуспокоен, той се облегна назад. — Предполагам тогава, че те ще са някъде в града. Мога да поразпитам наоколо.

Две тънки вежди се повдигнаха в учудване.

— Не мисля така, господине — каза жената резервирано. — Мейкън не е такова място. Ние не приемаме с отворени обятия такава безсрамница.

— Не е това, което си мислите, госпожо. Аз зная, че той бе тук. Аз лично го изпратих в имението на Джеймисън.

Един дълъг миг тя го гледаше така, сякаш виждаше пълен глупак.

— Тогава сте изпратили лисицата в курника, доктор Хардън. Не е необходимо да ми вярвате. Много други хора могат да ви кажат какво се разигра тук.

Старицата се смили над слисания му вид и кимна разбиращо.

— Няма как да ви кажа това, без да ви заболи, но тя избяга с него.

— Какво? Не ви вярвам.

— Боя се, че виковете ви няма да променят истината. — Тя извърна лице и с искрено съчувствие каза: — Аз също не можах да повярвам, но на следващия ден, след като остави Сали тук, излязох в града, което не е много лесно за мен с тези едва крепящи ме крака. Не можете да си представите изненадата ми, когато научих, че Лидия и младият Донъли са живели заедно като съпруг и съпруга почти цял месец преди да заминат. Те не са тръгнали просто така, господине. Това не е било моментно решение. Планували са цялата тази работа.

— Не! — обади се Спенс с дрезгав глас.

Тя кимна.

— След като Калън почина през януари, Лидия обявила разпродажба, без изобщо да я интересува, че всичко това е на Сали, а не нейно. Банкерът каза, че като не успяла да намери достатъчно богат купувач за имението, продала вещите на търг. Спретнала си тлъста сумичка — почти двадесет хиляди долара — в тези трудни времена. И

това не било всичко. Тази малка крадла открила къде Калън бил скрил касата с парите си и два дни след смъртта му занесла в банката четири хиляди долара в злато. Когато господин Дейвидсън казал, че трябвало да вложи парите на името на майка си, тя направила сцена и настоявала, че Сали е твърде некомпетентна, за да ѝ бъде поверена такава сума.

— Боже мой!

— Той не ѝ разрешил да си вземе парите обратно, иначе и тях е щяла да лапне. Тъй че сега Сали гладува заедно с мен, защото не може да се докосне до тези четири хиляди долара, докато не мине официалното утвърждаване на завещанието, а доколкото знам, изобщо не е бил определян негов изпълнител. Сали няма да живее толкова дълго, за да види тези пари, и накрая те пак ще отидат при Лидия.

— Лиди не би позволила майка ѝ да мизерства.

— О, не е необходимо да ми вярвате, господине. Можете да попитате банкера или адвоката на Калън, или всеки друг. Без да се съобразява със закон и благоприличие, Лидия прибра всичко, което бе на Сали. После тя и господин Донъли си опаковаха багажа и напуснаха града. Безпокоя се за това момченце, господине. Жена, която е толкова безразлична към родната си майка, също не може да бъде добра майка.

Спенс бе твърде потресен, за да отговори. Не може да бъде, каза си той. Лиди дори не харесваше Рос. Веднъж бе казала за него: „Доста красив, но елементарен“.

— Според тези, които са я видели, на излизане от града тя била сложила главата си на рамото му, а той я бил прегърнал. Мисис Хендерсън каза, че от начина, по който се държали, е заключила, че мъжът е съпругът на Лидия. Е, и ако това не е безсрамие.

Трябваше да излезе навън, преди да избухне. Не можеше да мисли. Дори не можеше да си поеме дъх. Той отместил чашата с кафе, изправи се, залитайки, и хукна към входната врата. В двора се облегнал на един огромен дъб и затвори очи, за да изчака яростта му да премине. Сигурно старата го лъжеше за Лиди. Но в това нямаше никакъв смисъл. За какво да го прави?

— Не искате ли да видите Сали? — попита жената от вратата.

Той се посъвзе и успя да отговори:

— По-късно, не днес.

Щом излезе от Мейкън, Спенс препусна като луд, без цел и посока, безразличен към всичко, докато накрая изтощеният му кон забави ход и спря, твърде капнал, за да продължи. Спенс се свлече от седлото и зарови лице в мократа трева, проклинайки Лиди, Рос и целия свят.

Тая вещица го бе напуснала. Докато бе далеч заради тази дяволска война, тя му бе изневерила с мъж, когото той бе смятал за приятел, и после го бе напуснала, преди още да стигне у дома си, като бе отмъкнала и сина му. Безсрамница не бе най-точната дума за нея.

Спенс не се интересуваше кой кого бе прелъстил. Те и двамата го бяха измамили. И щяха да си платят за това, обеща си той. Независимо от това, колко време щеше да му отнеме и къде и как щяха да се крият, щеше да ги проследи и да ги убие. Честен кръст, те щяха да гледат към дулото на пистолета му и да молят за прошка, преди да ги прати и двамата в ада.

ШЕСТА ГЛАВА

*Близо до форт Киърни
земите на Небраска, 31 юли 1865 г.*

Мухите жужаха, избягвайки умело навития на руло вестник в ръката на Лора Тейлър. Привлечени от храната, те се рояха над лагера и тя забеляза, че чергилото на палатките не бе преграда за крилатите гадини. Денем бяха нагли, налитаха на всичко — от тестото за хляб до месото, което се печеше на шиш на огъня, давеха се, без да подбират, в кафето и млякото.

А нощем се появяваха комарите по река Плат и, ненаситни за кръв, атакуваха всеки инч оголена човешка кожа.

Днес сухата горещина бе непоносима, а под брезента на палатките бе влажно и задушно. Тя биеше мухите и спираше само за да изтрие потта от челото си. Успокояваше се, че все пак животът ѝ е по-лесен от този на Джеси.

Лора повдигна капака на ведрото само колкото да напълни черпака с възтопла вода и да намокри с нея кърпата. Като изтри с нея лицето, ръцете, врата и бюста си, се почувства малко по-добре, но когато посегна, за да сложи дървения похлупак върху съда, видя, че бе закъсняла. Две мухи вече плуваха вътре.

Тези, които вярваха, че адът бе огън и жупел дълбоко под земята, явно не са били в Небраска през юли, реши Лора, докато покриваше с кърпа купата с тесто. Тя въздъхна, вдигна почти пълното ведро и го изнесе навън, където изля водата с мухите. Може би, ако беше като мъжете, просто щеше да изхвърли мухите и да си пие от водата, като си спести ядовете. С кофа на рамо тя се отправи към реката за вода. Трябваше да я прецеди и превари, преди да я използва.

И на Джеси не му беше леко, но тя се дразнеше от факта, че той бе готов да дава толкова от себе си на железниците, пък било то и за добри пари. Само Уилям Ръсел да размахаше малко повече банкноти под носа му — и Джеси би се съгласил да прави всичко, да работи, където и да е, дори това да означаваше, че ще се блъска шест дни и

половина в седмицата толкова далеч от нея, че ще може да се връща само два пъти в месеца, и то само колкото да прекара нощта и да си вземе чисти дрехи.

Той твърдеше, че го прави заради нея, но тя знаеше, че не това беше причината. Не го бе молила, не бе искала такова нещо от него. Колкото и пари да правеше, нищо не струваше това, което той си причиняваше. Тя бе сама години наред по време на войната, чакайки го да се върне, а сега отново бе сама, но този път се намираше на хиляда и петстотин мили от дома и живееше в мръсна палатка сред един лагер, пълен с мъже — най-грубите и най-мръсни мъже, които бе виждала някога. Трудно можеше да мечтае човек на такова място.

Но може би най-лошото в случая бе, че за пръв път през живота ѝ гледаха на нея като на задължение. Началникът на Джеси бе дал да се разбере, че предпочита да наема ергени. Според него жененият мъж делеял задълженията си и не можел да даде всичките си сили на железниците. Той бе казал на Джеси, че тук не е място за една порядъчна жена. Когато я видя, спомена, че може би е по-добре за нея да се върне в Северна Каролина, но това бе невъзможно.

Парите от продажбата на дома им стигнаха само за да дойдат дотук, така че сега трябваше да се справят, без да поглеждат назад. За момента единствената ѝ възможност бе да се върне в Омаха и да остане там до есента, когато компанията щеше да построи зимния лагер още по на запад. Но и в Омаха тя не познаваше никого. За едно нещо Ръсел имаше право: тук нямаше почтени жени или ако имаше такива, то тя не ги бе виждала. Но пък за сметка на това имаше достатъчно жени от другия тип; проститутките с изкусителен поглед, които упражняваха долния си занаят в палатките, разположени на няколкостотин ярда от лагера. „Свинефермите“ — така наричаха онези бордеи. След като им раздаяха пликовете със заплатите, тези немити, мърляви мъже се стичаха от другата страна на недовършените линии и се нареждаха на опашка с парите в ръка за десетминутен сеанс с момиче, с което през деня вече са били една дузина мъже. А когато се връщаха пияни и шумни, се хвалеха как тази или онази няма да може да си седне на задните части цяла седмица.

Не, тя трябваше да издържи до есента. Ръсел бе загатнал на Джеси, че ако се придвижат достатъчно на запад, преди да построят зимния лагер край форт Макферсън, точно до пътя на железницата

имало изоставена траперска къщурка, в която тя и Джеси можели да се настанят до идването на пролетта. Джес не знаеше нищо за постройката, но каза, че дори и да е колиба, щял да я направи обитаема за нея и детето.

— Ей, не искаш ли нещо? — обади се някой зад нея. — М-м-м, ама че си сочна, сладурче!

Лора се обърна и срещна пред себе си похотливия поглед на един непознат и поведението му я изплаши. Прокара език по сухите си устни и докато външно запази спокойствие, започна да обмисля как да избяга.

— Какво има? Езикът ли си глътна?

— Не — отвърна тя хладно. — Не обичам да ме стряскат.

Погледът му се спусна по-надолу към леко заобления ѝ корем.

— Щом вече си имаш зайче във фурната, значи знаеш как да позабавляваш добре един мъж.

— Имате грешка, господине. Бордеят е от другата страна на онези палатки — отвърна Лора язвително. — Доколкото знам, там можете да получите за няколко долара каквото пожелаете.

— Не ме интересува някоя изморена стара курва, сладурче. Много съм зажаднял за младо месце и освен теб, не виждам никоя друга тук — каза той и посегна към нея.

Тя избягна ръката му, запрати празното ведро към лицето му и побягна към лагера. Той беше толкова близо зад нея, че усещаше горещия му вонящ дъх и миризмата на смърдящите му, подгизнали от пот дрехи. Мръсната му ръка сграбчи ръкава ѝ и той остана в юмрука му, когато тя се дръпна, за да се освободи. Лора се затича отчаяна, едва си поемаше дъх, а сърцето ѝ биеше лудо.

— Проклетата кучка! Ще те смачкам заради това. Никой повече няма да види готиното ти личице — заплаши я преследвачът.

Когато излезе на пътя, токът на обувката ѝ се счупи, тя падна по лице, усещайки ужасна болка в глезена си. Опита се да се изправи, но не можа да се задържи на навехнатия си крак. Тогава притихна на земята и се престори на победена.

— Така-а-а. Сега ние с теб ще се позабавляваме, нали? — каза мъжът и се наведе над нея. Ръката му грубо разроши мократа ѝ коса. Тя се загърчи и задраска с нокти по земята.

Онзи я удари силно по главата и се нахвърли отгоре ѝ, разкопчавайки омазнените си панталони.

— Сега се дърпай колкото щеш, чуваш ли? — викна той и раздразната ѝ.

Револверен изстрел разкъса душния влажен въздух и нападателят ѝ отскочи назад, придърпвайки падналите си панталони.

— Какво, по дяволите... Томи!

— Остави я! Не го ли сториш, ще натисна пак спусъка. Този път ще улуча! — чу се младежки глас. — Ще го направя, Джейк. Махни се от нея или ще те размажа на място!

— По дяволите! Ти, проклето малко копеле...

Лора използва момента, докато вниманието на нападателя ѝ бе насочено другаде, и запълзя на четири крака към непознатия с револвера.

— Той... той се опита да ме насили — проговори тя, когато застана до него.

— Всичко е наред, госпожо — увери я рижият младеж. — Джейк повече няма да ви докосне. — Той се обърна към зачервения и запотен мъж и извика: — Ти си един долен кучи син, Джейк Елдред, и аз ще се погрижа да си получиш заслуженото. Повече няма да можеш да нараняваш Меги и други жени по този начин.

— Ти, малък хленчещ страхливец! Не ти стиска да стреляш пак и го знаеш. Ти си едно мекотело, също като лигавата си сестра.

— Никой на този свят не заслужава такъв бой, какъвто понесе тя от тебе. Сестра ми загуби бебето, но като си помисля, че то беше част от теб, може пък това да е било божия благословия — отвърна му младият мъж. — Ти няма да можеш да правиш бебета повече нито на нея, нито на която и да е друга, Джейк.

— Върви по дяволите, Томи! Не ме е страх от теб.

Джейк се изправи предпазливо и измери с поглед разстоянието между двамата.

— Внимавай! — изкрещя Лора, когато той се хвърли към револвера на момчето.

Томи натисна спусъка и Елдред отново падна на земята. Кръв напоя ръкава му и той притисна лакътя си с ръка.

— Ръката ми! Ти ми счупи ръката! Ти, копенце такова, ми счупи ръката! Лакътят ми!

Томи зареди и се приближи.

— Ха сега да те видя как ще удриш жена, Джейк — изсмя се той.
— Да видим как ще насилваш жени сега. Погрижих се за едното, а сега ще се погрижа и за другото.

— Не го убивай, ще си съсипеш живота — възпротиви се Лора.
— Остави закона да се оправя с него.

— Тук законите не са много силни, госпожо — каза младежът и насочи поглед към ранения мъж. — Но за него би било много лесно, ако го убия. Не, просто ще го скопя.

Джейк Елдред осъзна какво имаше предвид момчето и се сви на кълбо.

— Не, Томи, недей! Недей да правиш това! Не исках да бия Меги, но тя ме ядосваше. Проклятие! Мъжът има право да прави с жена си каквото си поиска. Том, и тя... Не стреляй... Не, не!

Прозвуча изстрел и мъжът на земята нададе ужасяващ писък, после се прегъна одве и се замята по земята. Когато Лора се осмели да погледне към него, той фъфлеше несвързано и се държеше за кървящия си чатал.

— Да не си мислиш, че ще си тикаш повече оная работа, където си поискаш — хладно каза момчето.

— О, боже! О, Исусе Христе, о-о-о...

Том се обърна към Лора и поклати глава.

— Трябваше да го направя още първия път, когато се нахвърли да бие сестра ми. Тя каза, че щял да се промени, като се появи детето. Той вечно бе бесен. Тя все твърдеше, че вината е нейна. Но за него нямаше значение дали му възразяваше, или не. Все се ядосваше за нещо и все я биеше. Сега имат две малки дечица, без да броим това, което Меги изгуби. — Младежът погледна за миг към небето и добави: — Човек не променя нрава си. Ако се е родил подъл, подъл си остава, докато някой не му изкара подлостта през носа. Трябваше да сторя това много по-рано.

— Благодаря ви — промълви Лора. — Ако не бяхте се появили навреме, кой знае какво щях да правя.

— Чух ви да викате и разбрах, че съм го намерил. Имате късмет, че първо не ви е нарязал, защото той обича да прави това. Джейк не може да се позабавлява с някоя жена, докато не я нарани.

— И по-рано ли го е правил?

— Да, знам за две други жени, но законът нищо не може да направи, те не биха признали от страх. А Меги също от страх би се заклела, че той си е бил вкъщи, когато се е случило това.

— Разбирам.

— Не ме разбирате. Никой не разбира. Преди три дни той така я преби, че тя започна да плюе кръв, и както вече казах, изгуби детето. Тя е на двадесет години, а изглежда на четиридесет.

— Съжалявам.

— Но аз си отмъстих за нея — продължи момчето. — За такъв като Джейк животът не струва без чепа му.

— Не ви ли е страх, че ще ви преследва?

Той погледна към зет си, който все още се гърчеше на земята като риба на сухо, крещеше и стенеше в агония.

— Докато бъде в състояние да се качи на кон и да язди, аз, Меги и децата ще сме някъде, където той няма да ни открие.

Том се запъти към коня си и скочи върху седлото.

— Кажете им, каквото трябва, госпожо, защото законът и нас няма да открие.

— Тя е щастлива, че има такъв брат — каза тихо Лора.

— Съжалявам, че ми трябваше толкова време, за да порасна и да ѝ помогна.

Той прихлупи шапка, за да се предпази от слънцето, и пришпори коня си:

— Кажете им, че Томи Хейл го е прострелял. — Обърна и пое на изток, покрай река Плат към Омаха.

— Исусе, жено, трябва да ми помогнеш! — простена Джейк Елдред.

Лора бавно си тръгна. Съчувствието ѝ бе останало при момчето.

— Хей, ти, имам нужда от лекар! — извика Елдред след нея. Когато стигна до лагера, тя се поколеба за момент, после спря пред отметнатото чергило на една от палатките.

— Госпожо Тейлър! — промърмори доктор Уорън и вдигна поглед от един вехт походен стол. Сгъна вестника в скута си и въздъхна: — Мога ли да направя нещо за вас?

— От другата страна на пътя има ранен човек — там, при реката — отвърна тя директно на въпроса му. — Той ме нападна, като отивах за вода.

— Не се учудвам — отбеляза лекарят сухо. — Едва ли това е подходящо място за една порядъчна жена. Аз казах това на мъжа ви, когато ви доведе тук. — Той усети, че думите му не прозвучаха съчувствено, и реши да попита: — Не сте ранена, нали?

— Само роклята ми пострада, но ще я оправя.

— Казах на съпруга ви, че вашето състояние няма да ви защити. В този лагер мъжете са толкова зажаждали за жени, че дори покрита с брадавици бабичка не би била в безопасност покрай тях.

— Той не беше от лагера. Просто беше спрял за вода, когато ме видя.

Докторът се надигна от сгъваемия стол и се протегна за шапката си.

— Ще намеря няколко мъже, за да го потърсим, но ако смятате да останете, ще ви се случват такива неща. След някоя и друга година ще е по-различно, но сега тук няма място за една дама.

— Аз не съм единствената жена — отвърна тя.

— О, да, бордеите никнат като гъби след дъжд, но тези жени знаят в какво се забъркват.

— Между другото няма нужда да търсите мъжа, който ме нападна, доктор Уорън — каза Лора уморено. — Прострелян е два пъти, така че никъде не може да отиде.

— Не ставайте дръзка, госпожо Тейлър. Истината си е истина, независимо кой я казва. Но все пак вие сте дошли при подходящия човек. Кой го простреля?

— Не зная. Някой, който се оказа на мястото, когато това се случи. Дори не успях да му благодаря, преди да препусне нататък.

— Сигурно бяга от закона и не е искал да се набива на очи.

— Не зная.

— Добре. Тогава няма защо да се замесвате в случая. Просто ще докладвам за ранен и ако утре той умре, с това ще се приключи. Ако оживее, ще го е страх от бесилката и няма да посмее да каже за опита за изнасилване.

— Благодаря ви — отвърна тя кратко.

— Докторе! Доктор Уорън!

— Извинете ме, госпожо. Да? — обърна се Уорън. Един мъж, останал без дъх, се втурна в палатката.

— На тридесет мили нагоре по трасето стана нещастен случай. Трябва да дойдете бързо.

— Сериозно ли е положението?

— Доста е зле, докторе. Мисля, че там, горе, са премазали човек. Не могат да преместят вагона от него, докато не отидете да кажете, че е мъртъв.

— Ще си взема чантата за всеки случай — реши Уорън. Обърна се отново към Лора и каза рязко: — Боя се, че вашият дребен случай ще трябва да почака.

— Но...

— Госпожо Тейлър, бързам. Ако тоя тип отсреща умре, преди да се върна, няма да е голяма загуба.

Като каза това, той взе голяма брезентова чанта, мина покрай нея и излезе.

Тя не искаше да се връща обратно и отново да вижда Елдред, затова се прибра в палатката. Отпусна се върху един стар кухненски стол, подпря глава на масата и се разплака. Не знаеше какво бе очаквала от Уорън, когато отиде при него, но с огорчение осъзна, че това, което получи, бе не помощ, а мъмрене. Ако бе отишла при него разтреперана и разплакана, кълнейки се, че ще се върне в Северна Каролина, докторът сигурно щеше да побърза да закачи медал на нападателя.

Тя мразеше това място. Мразеше всичко тук — самотата, горещината, враждебността, безкрайните дни на чакане — да чака мъж, който не можеше да говори от умора, когато се прибираще при нея. Войната й отне не само Дани. Тя промени Джеси и го превърна в изнервен работохолик.

Горчивите сълзи на самосъжаление пресъхнаха и тя се изправи. Нещата ще се оправят. Тя ще е добре. Тя е силна жена. Вместо да се самосъжалява, трябва да се помоли за човека, затиснат под влака тридесет мили по-нататък.

Почувства се по-добре, изми ръцете си и се върна към домакинските си задължения. Омеси още веднъж тестото за хляб, после го раздели на три части, разточи го върху мокро парче плат и нави трите парчета поотделно, като събра краищата им. Нареди ги в тавички. Времето бе толкова горещо, че щяха да втасат доста бързо. Твърдо решена да се записва с нещо през остатъка от деня, тя пече,

кърпи дрехи и бродира мотива с полянката върху кръщелната ризка, която правеше за бебето. Бе ушила цялата предничка в много фино плисе, а върху него в сложни плетеници бе избродирала копринени рози на фона на бяла поляна. Работата изискваше съсредоточеност и отнемаше много време и трябваше поне още месец, за да завърши ризката.

Тази вечер тя чете в леглото. Така се бе увлякла от митичните герои на Троянската война, че не обръщаше никакво внимание на извилата се навън буря. Не можа да довърши главата, защото сънят я обори. Преди да заспи, намали фитила на фенера и духна пламъка. Тънката струйка дим се изви в тъмнината и Лора затвори очи.

— Госпожо! Госпожо Тейлър!

Отначало реши, че сънува, после осъзна, че отвън някой викаше, за да я събуди. Тя се обърна и потърси фенера в тъмното. Вятърът бе утихнал и дъждът бе спрял, но слънцето още не беше изгряло.

— Госпожо Тейлър, чувате ли ме?

— Да — промърмори тя сънено. — Да! — повтори вече по-високо. — Кой е?

— Ръсел! Бил Ръсел! Облечена ли сте?

— Да.

Тя се присегна от леглото и потърси кутията кибрит. Чу как Ръсел се опитваше да влезе в палатката.

— Аз ще отворя — извика Лора.

Драсна една клечка и запали фитила, гледайки как пламъкът се вдига и хвърля изкривени сенки по избелелия брезент на палатката. Пришляпа боса до входа и отметна тежкото чергило. Жълтият пламък освети изнуреното лице на мъжа и се отрази в зачервените му очи.

— Какво?... — Тя усети как земята се залюля под краката ѝ и разбра: — Джеси е, нали?

— Ще ми се да кажа, че не е той — отвърна мъжът. — Съжалявам, госпожо Тейлър, нищо не можеше да се направи.

Земята се разтвори милостиво, светът около нея се срути като тухлена стена и отстъпи място на тъмнината.

СЕДМА ГЛАВА

Небраска

11 септември 1865 г.

Спенс се поизправи върху седлото и се наведе напред, за да поразкърши уморените си рамене. Гледаше към мътната Мисури и си мислеше колко далече е още Калифорния и че не трябва да спира, защото никога няма да стигне до Скалистите планини преди началото на зимата. Може би бе направил грешка, като тръгна на запад по поречието на река Плат, но искаше да избегне команчите и пустинните горещини на Тексас. Но който и път да бе избрал, все щеше да се натъкне на планините. Между другото по този път преди шест месеца бяха минали Рос и Лиди.

Спенс похарчи повече от петстотин долара и изгуби много време, докато чакаше детективската агенция на Алън Пинкертън в Чикаго да се върне с информация от Англия, от сестрата на Рос, Фоби. Човекът на Пинкертън бе съобщил на Фоби, че завещанието на Сали Джеймисън е утвърдено и тя е оставила на Лидия огромна сума, и по този начин бе успял да получи адреса на чичото на Рос в Сан Франциско.

Докато се бе възмущавала от скандалното поведение на брат си, тя все пак бе доверила на агента, че Рос е писал на семейството си, че блокадата му е попречила да се присъедини към близките си. Затова той и Лиди тръгнали на запад, където му била обещана служба в банката на техния чичо. Уверил ги също така в благородните си намерения, като им писал, че Лидия си била отворила очите за истинския характер на мъжа си, и загатнал, че Спенс се бил оженил за нея заради парите ѝ. Също така бил подчертал, че щом се установели, тя щяла да поиска развод и щели да узаконят „нередовния си съюз“.

„Нередовен съюз.“ По дяволите. Това си беше чиста изневяра, независимо как го наричаха те. И преди да се съгласи на развод, Спенс щеше да ги убие. Те бяха разбили мечтите му, откраднали детето му, направили го бяха за смях в целия Кроуфорд. За тях прошка нямаше.

Просто му се щеше по-рано да бе открил накъде са тръгнали, вместо месеци наред да понася шушуканията зад гърба си и да среща знаещите погледи, които му казваха, че жена му му е сложила рога. А това, че някои му съчувстваха, никак не му помагаше. Ако не чакаше вести от Пинкертън, щеше отдавна да е напуснал града.

Но все пак информацията, за която бе платил, може би бе вярна. През март в най-люксоznите хотели в Сейнт Луис и Канзас Сити бе имало регистрации на името на господин и госпожа Рос Донъли и син. Ако сега разбере, че са отседнали и в Омаха, щеше да е сигурен, че е на вярна следа. Щом стигнеше в града, щеше да си намери хотел, където да се изкъпе и да хапне нормална храна. Не знаеше какво го чака в Калифорния, а и не искаше да носи у себе си много пари. Ще спи на открито, ще си прави сухари и силно кафе и ще лови риба, където може. Но в момента усещаше, че смърди по-лошо от пръч.

Внезапно дорестият кон отскочи назад и привлече вниманието на Спенс. Той чу съскането на навитата на кълбо гърмяща змия на сред пътя и кръвта му се смрази. Дръпна здраво поводите с едната ръка, а с другата посегна към колта си. Натисна спусъка и обезглавеното влечуго се сгърчи конвулсивно, кълбото се разплете, после тялото застина. Изглеждаше като парче мръсно въже на прашния път. Когато пушекът от изстрела се разсея, той прибра револвера в кобура.

Преди четири месеца Спенс сигурно не би убил змията с един изстрел. Бе се упражнявал стотици пъти и сега можеше да стреля пет пъти поред и всеки път улучваше целта. Бе станал толкова бърз, че можеше да хвърли и уцели бутилка, преди тя да достигне земята. Рос не би имал по-добри шансове от онази змия.

— Давай, Клайд — каза той и подкара коня. — Ако стоим тук, доникъде няма да стигнем.

Клайд, това не беше име за едно добро животно, помисли си Спенс и му стана криво. Но когато Трейдър окуця малко след Бонвил, Мисури, той имаше дяволски късмет, че все пак успя да намери този скопен дорест кон. Изобщо не се заинтересува как го наричаха. „Клайд е доста нервно и опако конче, нали разбирате, и това плаши някои купувачи“, предупреди го конярят и му продаде животното за сто долара. Нервността на Клайд всъщност се изразяваше в това, че като го пришпореше човек, бягаше като породист арабски кон. Спенс реши, че на Клайд просто му липсва тренировка.

Зад гърба му прозвуча свирката на парен локомотив. Той се извърна на седлото и видя приближаващия се успоредно на пътя влак. Внезапно спирачките изсвистяха, черният метален локомотив потрепери и намали ход. Върху минаващите покрай Спенс вагони с големи ярки букви бе изписано: „Съюзническа железница на мира“. През изнизващите се покрай ездача прозорци надничаха мустакати мъже и жени с бонета на главите. В един от вагоните къдраво момченце залепи нос на прозореца и помахна на Спенс.

Когато пушекът се разсея, над релсите се показва голяма табела, която поздравяваше пътниците с надпис: „Град Омаха — входът към Запада!“. Спирачките отново изсвириха и тракащите колела на влака застъргаха коловозите, вдигайки облаци пара и пушек във въздуха. Овладени, колелата покорно продължиха към боядисаната в бяло гара с простия надпис: „Омаха“.

Докато носачите дърпаха надолу металните стълби и се отваряха вратите на купетата, Спенс заразглежда улицата. Търсеше си място, където да отседне. Видя две табели, едната привличаше вниманието към пансион, а на другата пишеше „хотел“. След около пет минути улицата щеше да се изпълни с хора, пътници от влака.

Той подкара леко коня и го насочи към пансиона точно в момента, когато огромен мъжага с мускулести ръце и толкова космат, че можеше да стопли бизон с вълната си, изхвърли на пътя един дебеловрат каубой. Той се надигна, затъкна ризата в панталоните си и полека-лека се заклати надолу по прашната улица.

— Ако се върнеш, ще насъскам дървениците по теб! — изкрещя след него мъжагата.

Спенс слезе от коня и бутна назад шапката си, за да го огледа по-добре.

— Колко взимате без дървениците? — попита той.

Великанът го измери с поглед, преди да отговори:

— Три долара, ако имах стаи, но нямам. Железницата все ми запълва леглата.

Спенс реши да опита в хотела. Прекоси улицата и се качи на верандата, която се простираше по цялата дължина на сградата. На външен вид изглеждаше добре, но това бе всичко. Върху една табела отвън бе изнесено менюто: пържена бизонска глава, яхния с бизонско и нещо, наречено „стомах от охлюв“, всяко с цена петдесет цента.

Отдолу се набиваше на очи надпис с главни букви: „Не даваме уиски на вересия“.

Администраторът вдигна поглед, забеляза револвера в кобура на Спенс и поклати глава:

— Никакви оръжия в приемната, господине! Знам — добави той и махна с ръка, сякаш вече бе чул възраженията на госта, — но ако ви оставим револвера, трябва да разрешим и на каубоите, а те ще надупчат всичко тук. И не плюйте по пода. Ако дъвчете тютюн, използвайте плювалниците.

— Не дъвча — промърмори Спенс, откопчавайки колана с кобура.

— Прислужницата ще се радва да го чуе. — Администраторът разтвори голяма черна книга и я завъртя: — Име, откъде сте и накъде отивате.

— Май не искате да знаете много, а?

— Ако не си платите, ще ви проследим. И не се записвайте като Джон Смит — заядливо изрече мъжът. — Той вече беше тук три пъти за тази седмица.

Спенс взе писалката и написа: „Спенс Хардън, окръг Кроуфорд, Джорджия“. — По-нататък, на същия ред, добави: — „Сан Франциско, Калифорния.“

Онзи обърна регистъра и отбеляза:

— Вие май сте от бунтовниците, а?

— Бях. Войната свърши и сега всички ние сме едно голямо щастливо семейство американци.

— Джорджия, а?

— Да.

— Видях доста от вашите хора да минават по този път. Май откакто загубихте, малко хора изтрайват да ги командват. — За да потвърди думите си, той бутна книгата обратно към Спенс: — Погледнете тук. На която и страница да отворите, все има поне по половин дузина бунтовници.

Спенс запрелисти бързо и зашари с поглед сред имената, докато накрая откри това, което търсеше: „Господин и госпожа Рос Донъли, Мейкън, Джорджия. На път за Сан Франциско“.

Очевидно изразът на лицето му го издаде. Човекът зад бюрото погледна него, после страницата.

— Май видяхте някого, когото познавате, а?

— Да. Не мисля, че си спомняте семейство Донъли, или напротив? — попита той небрежно. — Той е висок рус мъж, бих казал, висок колкото мен, а тя е много красива жена с тъмна коса и черни очи. — За да опресни паметта му, Спенс добави: — Водят със себе си малко момченце.

Администраторът проследи с пръст реда и намери датата.

— Било е доста отдавна, но ми се струва... Да, семейство Донъли. А, трудно се забравя такава двойка. Те останаха доста дълго — две седмици.

— Нима?

— Тя не беше просто красива, господине. При вида на такава жена човек пада на колене. А момченцето бе съвършено нейно копие — не приличаше много на баща си.

— Те са били, точно така.

— Ама когато ги опознах, не бих желал да имам такава жена. Дори да ми даваха всички чай на Китай — заяви простиичко мъжът. — Беше доста гадна и заядлива, ако нещо не ставаше, както тя искаше, ако се сещате какво имам предвид.

— Да — съгласи се Спенс. — Доста е сприхава.

— Точно така. Хич не й хареса, че не пускаме цветнокожи, но то къде ли другаде ги пускат — отвърна мъжът възбудено. — Наложил се да пратя бабата при гробаря, а госпожата искаше и момченцето да иде с нея. Знаете ли, каза, че била твърде уморена, за да се занимава с него. Казвам ви, тия две седмици се видяха много дълги на всички ни. Когато си тръгнаха, ми стана жал за господина, въпреки че и той беше доста дързък.

— Две седмици не е ли много време за престой в Омаха? — попита Спенс тихо.

— Но те споменаха, че не можели да преминат през планините преди началото на май, а не виждаха смисъл да седят във форт Ларами без никакви удобства, докато чакат да отворят пътя. После старата жена се разболя и нали разбирате...

— Вие май казахте, че тя е отседнала при погребалния агент.

— Да, и когато те най-после си тръгнаха, Джо Блек ми разказа всичко. Накрая и госпожа Донъли не се чувстваше много добре. Мъжът ѝ си мислеше, че е от храната, но не беше така.

— А какво беше?

— Тя се хранеше тук, но никой друг не се разболя през тази седмица. Не, господине, ако й имаше нещо, то това беше от лошия й нрав, дето я ядеше отвътре. Тая жена все се дразнеше и гневеше от всичко. Не съм за това да се бият жените, но нали разбирате, ако беше моята жена, мисля, че бих направил изключение. Или крещеше, или се оплакваше. Каквото и да правеха мъжът и детето, не можеха да й угодят.

— Сигурно пътуването е било трудно за нея — промълви Спенс.
— Тя надали е излизала извън границите на Джорджия досега. Но вие ми казахте, че възрастната жена също била болна.

— Точно така. Джо се оплакваше, че му е струвала сума пари и нерви.

— Джо?

— Джо Блек, гробарят. Той подслонява в бараката си цветнокожи и китайци, защото ние няма къде да ги настаним.

— Къде мога да го намеря?

— Като излезете навън, завийте веднъж надясно, после още веднъж. След две пресечки ще се озовете пред входа на бараката. Ако Блек не е там, сигурно е на гробищата, те са все направо по същия път.

— Благодаря.

Значи Рос бе видял и другата страна на Лиди. Спенс си взе обратно револвера и пусна ключа от стаята в джоба си. Обзе го мрачно задоволство. Надяваше се, че по целия път до Калифорния тя е дала на копелето да се разбере.

Той сви в указаната му посока, после подмина две пресечки по прашната улица. Право пред себе си видя черен лакиран ковчег, повдигнат върху дървени подпори. На предния капак се мъдреше надпис — очертани със златна боя букви рекламираха това място:

ПОГРЕБАЛНО БЮРО И МАГАЗИН

Джоузеф Блек, собственик

Първокачествено обслужване на приемливи цени

В Омаха от 1856 г.

— Да има тук някой на име Блек? — попита Спенс седящия навън човек.

— Може и да има.

Мъжът изтръска пепелта от цигарата си и изпитателно изглежда новодошлия, като вдигна рамене:

— Ако го търсите, мисля, че ще го намерите вътре. Поне не съм го виждал да излиза. Денят днес тече бавно, а? Сигурно ще кажете, че градът е станал доста културен. Защо все така става? Щом построят линията, жените почват да прииждат, после изникват църквите и изведнъж в проклетия град вече не е забавно.

— Наричат това цивилизация — отбеляза Спенс.

Когато той влезе през вратата, един дебел, оплешивяващ мъж с очила вдигна очи от вестника, който лежеше върху дълга издраскана и издълбана маса.

— Да ти помогна с нещо, синко?

— Търся един човек.

— Жив или мъртъв?

— Чернокожа жена. Човекът от хотела каза, че миналия март е нощувала при вас.

— Може и да е. Март отдавна мина, синко, а и аз не обръщам много внимание кой отсяда тук, щом си плаща.

— Тя е едра негърка, доста пълна. Поклаща се, като ходи. Сигурно тежи към сто килограма.

— Не, това нищо не ми говори. Казах вече, че не обръщам голямо внимание на хората.

Спенс реши, че гробарят явно не е словоохотлив колкото хотелиера.

— С нея може да е имало и други хора. Рус мъж на около тридесет, малко чернокосо момченце и вероятно много красива жена с тъмна коса.

— И всичките говорят като вас?

— Да.

— Може и да е имало — каза Блек и отново се зачете във вестника.

— Аз търся него, не нея, него и момченцето.

Спенс бръкна в джоба си, извади един сребърен долар и го сложи върху разтворения вестник.

— Това ще опресни ли паметта ви?

Преди да вдигне поглед, мъжът огледа монетата, после присви очи:

— Не сте някой детектив, нали?

— Не.

Спенс едва успя да изговори следващите думи:

— Ние бяхме приятели от войната и трябва да му предам нещо.

— Не съм виждал често белите, но старата гувернантка остана тук една-две седмици. Разболя се няколко дни, преди да дойдат да я вземат. Умириса всичко с лайната си. Толкова зле беше, че след нея трябваше да варосам отново нужника и да изхвърля дюшека.

— Толкова болна ли беше?

— Господине, от доста време съм в погребалния бизнес — отвърна Блек — и съм заровил много хора. Не знам закъде беше тръгнала тая стара негърка, но бих се изненадал, ако стигне до края.

— Как мислите, от какво е била болна?

— Е, не бих казал това на някой местен, но възможностите бяха две, все лоши.

Той замълча и човекът продължи:

— Мисля, че беше холера.

На Спенс му секна дъхът и едва успя да попита:

— Защо мислите така?

Блек го изгледа, сякаш виждаше малоумен пред себе си, и отвърна:

— Подуших я. Виждал съм как холерата помита цели семейства — млади, стари, всякакви. Само откакто аз съм тук, имаше две епидемии, сума хора измряха. Хич не се замислих, господине, ами веднага след като си тръгна, изгорих този дюшек.

Спенс също бе видял холерата със собствените си очи и това му стигаше за цял живот. Беше видял как Дани Лейн и стотици други умряха от тази болест през последните четири години. Диария. Повръщане. Обезводняване. Смърт. Две седмици след първите признаци холерата поваляше хората на легло и след още десетина дни те умираха. Ако Блек беше прав, тогава голяма е била вероятността и другите да са се заразили.

Спенс си спомни, че болестта невинаги имаше фатален край. Силен бульон, ориз и големи количества преварена вода поддържаха

живота на болните, докато успееха да преодолеят смъртоносния ефект на диарията. Но ако човек се обезводни, температурата му се покачва рязко, изпада в делириум и не може да поеме повече нито храна, нито вода и така ускорява часа на смъртта си. Той се сети за Джошуа, знаеше, че малките деца рядко оцеляваха.

Човекът зад масата си пое дълбоко въздух и погледна сериозно към Спенс.

— Предполагам, че вече е умряла, може би са я погребали между Омаха и форт Киърни. Когато я видях за последен път, приятелят ви я караше да носи на ръце момченцето. Каза, че и той самият не бил спал много, че почти цяла нощ седял буден, за да се грижи за жена си.

Спенс не можеше да слуша повече, обърна се и излезе бързо навън. Не беше извървял целия този път, за да чуе, че синът му е умрял от холера. Сега не само надеждата го караше да премине планините преди идването на зимата. Трябваше да пътува денем и да се движи бавно, за да не пропусне някой надгробен надпис по пътя. Беше все едно да търси игла в копа сено, но трябваше да го стори. Трябваше да разбере дали Лиди и момчето са живи.

ОСМА ГЛАВА

Спенс се спираше на всеки гроб по пътя. Спираше да прочете неграмотно изписаните знаци: *Елен Дейвис, убична жина, тъжим за нея. Вили Томпкинс, на шест години. Танси Уилсън, умря от млечна треска. Беше само на дваيسة. Баба Хейес, не оспя да се справи. Елиза Кампбел, на деветнайсе години и бебето Уили. Тес Карпентър, на единайсе години. Майка Лили, син Джони, дъщеря Мери, всички омрели от треска. Мейчи Харис, отиде при Създатели си, юли 1865. Тед Хейес, хфана холера.*

Надписите се редяха миля след миля и разказваха за трагичния край на умрелите.

Четейки по кръстовете и надгробните камъни, той забеляза, че от двете страни на пътя към Запада почиваха главно жени, деца и старци. Очевидно Лиди и леля Фан се бяха справили дотук. Или в противен случай Рос и Джош също бяха починали и не бе имало кой да ги погребе. Спенс бе забелязал оголените човешки кости по пътя, повечето от тях бяха разпръснати и оглозгани от вълци и койоти.

Но вече се стъмваше и той не можеше да вижда добре. Освен това приближаваше буря. От време на време светкавици осветяваха кълбящите се на хоризонта черни облаци. Въздухът бе прашен и миришеше на дъжд. Някъде далеч койотите разговаряха със скритата зад облаците луна, воят им пронизваше нощта, а наблизо бухалите му подвикваха „Кой?“ и отговаряха със същото.

Тези бухали го притесняваха. Той ги чуваше в продължение на няколко мили и всеки път прозвучаваха все по-близо. Не бе чувал бухалите да се събират на групи. Една мисъл проблесна в съзнанието му и по гърба му полазиха тръпки. Индианци. Може би само си фантазираше, но ако беше така, значи и Клайд имаше богато въображение. Конят наостряше уши при всяко обаждане на бухалите.

Спенс се успокои с това, че индианците едва ли го виждаха по-добре, отколкото той тях. Но те познаваха околността, за разлика от него. Ето го пак, този звук. Мъжът се заслуша съсредоточено. Така бе

притихнал върху седлото, че чуваше ударите на сърцето си. Но всъщност обонянието му подсказа, че не е сам.

Усети мириса на пушек. Или някъде бе паднала мълния, или някой бе запалил огън. Той се изправи върху стремето и се взря в тъмнината. Само така му се бе сторило. Вероятно пушекът идваше от огъня на някой самотен трапер или от лагер на работници по железницата. Може би и на някой военен отряд. Ръката му потърси сигурност в дръжката на револвера.

Когато над главата му изтрещя гръмотевица, му се стори, че пред себе си на хоризонта вижда малки точки оранжева светлина. Тялото му се стегна, сложи пръст върху спусъка. Може и да не знаеше много за индианците, но поне не беше глупак.

Бухалът отново се обади наблизо. Той затаи дъх и се послуша. Зад себе си долови трополенето на подкови по твърдата земя. Явно не си бе въобразявал. Някой го следеше. Всъщност преследвачите бяха повече от един.

Спенс погледна през рамо и видя призрачните очертания на най-малко дузина мъже и разбра, че ще трябва да спасява кожата си. Заби шпори в хълбоците на Клайд и отпусна юздите. Едрото животно изпъна дългите си крака и препусна по посока на дима. Спенс извика „Давай, момче! Тичай!“ и пришпори коня с надеждата, че отпред имаше лагер на железницата, а не индианско селище. Ако беше второто, той вече бе мъртъв. Зад гърба му ездачите нададоха боен вик и около него засвистяха куршуми.

Проблесна светкавица и освети кълбящите се над главата му черни облаци. Не разбра дали чуваше трясъка на мълниите, или бученето на кръвта в ушите си. Клайд бягаше тежко, пот и пана се лееха по шията и гърдите му и мокреха лицето и палтото на Спенс.

Проклетите индиански мустанги се приближаваха. Той се извърна и стреля, но не улучи. Това не бяха консерви и бутилки, а живи, движещи се хора. Останаха му четири патрона и не можеше да си позволи да пропусне още веднъж. Нещо му подсказа, че от едната му страна се приближава ездач. Когато този път се извърна, видя нашарено с цветовете на войната смугло лице и натисна спусъка почти от упор. Колтът избълва отново лютив пушек, индианецът се преметна и чак тогава падна.

Следващият изстрел завъртя друг ездач върху седлото и той се свлече под копитата на коня. Спенс остана с два патрона, а нямаше време да презареди. Впери поглед в далечината пред себе си и съзря оранжев пламък от лагерен огън, а зад него бели палатки, които се издуваха от вятъра и го мамеха. Лагерът се превърна за него в Мека и обетована земя, събрани в едно.

Преди да види някого, той чу викове:

— Индианци! Грабвайте пушките! Приберете конете.

Силният пукот на пушките разцепи душния въздух, последваха по-тихите залпове на двуцевките. Червенокож ездач със зловещо изписано лице се присегна от мустанга си да прободне Спенс, но един куршум от двуцевка се заби в рамото му с такава сила, че той го изхвърли на земята.

Индианските воители изостанаха и виковете им изгубиха възторжената си нотка, когато една пушка отново улучи целта. Този изстрел послужи за прикритие на Спенс, но още не бе в безопасност.

— Не стреляйте! — извика той. — Влизам в лагера.

Докато крещеше, още един куршум от пушка попадна в целта. Спенс погледна през рамо и видя как един мустанг изцвили, препъна се и падна напред. Ездачът му залази на четири крака към другарите си, но когато един от тях се наведе да му помогне, Спенс го простреля. Среცнали отпора на револверите и пушките, индианците обърнаха, излязоха извън обсега на оръжията и задебнаха от разстояние.

Изпънал шия, Клайд препусна към огъня и прескочи преградата от пълни с брашно чували, наредени в кръг около лагера. Хората от железницата се разпръснаха, за да освободят място на коня, а Спенс дръпна поводите и го овладя. Сърцето на Хардън биеше лудо, от челото му се стичаше пот, но той бе успял, дори в револвера му бе останал един куршум.

— Май сте постреляли с този колт, господине? — заговори го един от мъжете, когато слезе от коня.

Краката на Спенс се подкосяваха и той дишаше тежко.

— И на мен ми хареса как боравехте с пушките. Благодаря за прикритието — едва успя да изрече, задъхвайки се. — Мислех, че ще ме настигнат.

— Това сигурно е първият кон, който е надбягал стадо полудиви мустанги. Да, господине, добър жребец! — каза мъжът с възхищение и

прокара ръка по потната, покрита с пяна гръд на Клайд. — Участвали ли сте с него в надбягвания?

— Не, до тая вечер не.

Светкавица проряза небето и на фона на буреносните облаци се очертах останките от индианския отряд. Спенс тъкмо си мислеше какъв късмет е имал, когато погледна към билото на възвишението и видя как конниците се прегрупират по двойки и слизат обратно. Той насочи инстинктивно колта и изстреля последния куршум.

— Те са въвн от обсега ни — каза един от мъжете. — Просто се връщат да приберат мъртвите и ранените и ще си тръгнат. Те няма да се бият, разбирате ли?

— Ако ми дадеш тази ловна пушка, мога да очистя още някой и друг от тях. Яд ме е да гледам как тези копелета се омитат.

— Докато пъхнете куршума в затвора, те вече ще са обърнали конете. Точно сега не им е до бой.

— Но на мене ми се бие — та те едва не ми свалиха скалпа.

Един от непознатите подаде пушката си на Спенс.

— Заредена е и чака, господине. Мисля, че знам как се чувствате.

Спенс се извърна, прицели се и натисна спусъка. Индианецът се строполи, другарят му го прихвана, качи го на своя мустанг и препусна нагоре по хълма въвн от обсега им. Ездачите се разпростряха в индианска нишка и се оттеглиха. Силуетите им се очертах на фона на присвяткащото небе. Вятърът понесе над прерията виковете на оплакваните.

Почти всеобща въздишка надви над мрачното заклинание и хората от железниците се обърнаха към Спенс:

— Май ви притесниха, а? Имах предвид ездата им — каза един от мъжете. — Виждал съм това шест-седем пъти и всеки път ме полазват тръпки. Нали знаете, че на тази земя няма нищо по-долно от един индианец. Ако ви хване, си отивате като едното нищо, но все пак трябва да ги уважаваме. Те биха рискували живота си, за да си приберат мъртвите.

— Аз не ги уважавам — обади се някой.

Мъжът, който подаде пушката на Спенс, протегна ръка:

— Името ми е Ръсел, Бил Ръсел.

— Спенсър Хардън.

— Вие сте от бунтовниците, а?

— Бях. Войната свърши.

— Не исках да ви засегна, господин Хардън. Най-добрият ми работник бе от Северна Каролина. Бих се радвал, ако имах дузина като него, защото, ако имах, щяхме да стигнем до Скалистите планини преди зимата.

— Да, ама той умря от много работа. Беше толкова изморен, та две не виждаше. Иначе щеше да се махне от пътя на онзи вагон — измърмори някой зад гърба на Ръсел. — Тая проклета железница го уби.

— Не искам да чувам такива приказки. Човекът се съгласи доброволно да остане, докато свършим работата — отвърна му троснато Ръсел. — Щях да го освободя, ако ме беше помолил.

— Същото де, не трябваше да го карате да работи, не и след като жена му е в такова положение — обади се друг. — Какво ще прави тя, като дойде зимата?

— Ще си намери друг мъж, ето какво. Дявол го взел, не бих се замислил, ако реши да ме вземе — заяви един от работниците. — Тя е една от най-прекрасните жени, които съм виждал, въпреки че се е надула с това дете.

— Търсите ли работа, господине? — обърна се Ръсел към Спенс, като обърна темата на разговора. — Така както изоставаме, ще ни трябва работна ръка.

— На път съм за Калифорния.

— По това време на годината? С голям зор ще стигнете до селищата на мормоните, преди да паднат големите снегове.

— Знам, но се налага.

— Били ли сте в планините през зимата? — парира го Ръсел. — Има преспи, дълбоки по сто стъпки, а вятърът така шиба, че можете да замръзнете за петнадесет минути. Щом досега не сте стигнали Ларами, няма начин да минете покрай Соленото езеро. Ще прекарате зимата с проклетите мормони, а аз предпочитам индианците пред тях. Не, господине. Подписвате договор с железниците и напролет ще имате пари в джоба си. Тогава можете да стигнете до Калифорния, аз не бих пробвал сега.

— Ще имам това предвид — обеща Спенс. — В момента обаче съм изморен до смърт. Просто бих искал да намеря едно местенце за постелята си.

— Ще подгизнете — каза някой. — Ние ще се посгъстим и ако нямате бълхи или въшки, можете да си постелете в нашата палатка. Там навън съм забил кол и синджир за коня си, можете да вържете вашия жребец до моя. Така, ако индианците нападнат конете, няма да го вземат.

— Благодаря.

Първата едра дъждовна капка тупна в прахта до краката на Спенс и от черния облак над главите им заваля като из ведро. Силен вятър зашиба дъжда и го понесе със себе си, а работниците се разпръснаха, за да се скрият.

— След мен! — надвика гръмотевицата домакинът на Спенс, сграбчи поводите на Клайд и се насочи към една опърпана палатка. — Адът ще се срути върху нас.

Той привърза коня към металния кол и се вмъкна в палатката, за да повдигне чергилото за Спенс. Дребни парчета град зачукаха по брезента, сякаш дъжд от куршуми, а виещият вятър засмукваше и издуваше парцаливите стени на палатките.

С тях се вмъкнаха още двама мъже, които спуснаха покривалото зад себе си и въздухът се изпълни с тежката миризма на пот. Четиримата клекнаха на мръсния под, а бурята вилнееше отвън, сякаш черната чума виеше и пищеше между палатките. Те се издуваха и се огъваха, а брезентът плющеше там, където въжетата бяха захванати за колчетата в земята.

Постепенно вятърът утихна и дъждът заваля по-кротко, като плътна завеса. Някой запали клечка кибрит, пламъкът изпълзя от замърсеното със сажди шише на лампата и гостоприемният мирис на сяра веднага надделя над вонята на немити тела.

— Хууу. Мислех, че ще ни издуха! Определено не съм свикнал с това проклето време в Небраска.

— И в Канзас не е по-добре — измърмори един от другарите му.

Човекът, който покани Спенс да се присъедини към тях, вдигна поглед от лампата.

— И двата щата са един дол дренки. Мен ако питате, ще избира Илинойс. — Той погледна към Спенс. — Съжалявам. Покрай бурята забравих добрите обноски. Казвам се Чарли Маккинън, за приятелите съм Мак. А тия двама темерути до мен са Дейви Йоакъм и Нед Милър.

Те кимнаха.

— Е, не е толкова зле — добави домакинът, като посочи към платнения покрив над главите им. — Ако нямате нищо против червеите и скакалците, ще ви притесняват само гърмящите змии, защото те пропълзват под брезента.

— Гладен ли сте? — попита Дейви. — Тъкмо щяхме да ядем, когато чухме виковете. Хапнете с нас. Можете да избирате между солено свинско, печено бизонско, зрял боб и сухари. Сухарите на Мак не са много добри, но ако ги натопите в кафето си, ще омекнат и ще можете да ги преглътнете.

— Благодаря. Не съм хапвал от сутринта.

Те кръстосаха крака на пода с плоски алуминиеви чинии в скута си и започнаха да се хранят в пълно мълчание. Спенс разбра, че не го бяха излъгали за сухарите. Бях твърди като камък и като ги потопи в кафето за по-дълго време, почти удвоиха обема си. Поне можеха да запълнят един гладен стомах.

— Ръсел каза ли накъде отиваме? — попита Нед с пълна уста.

— Да. Най-накрая ще местят предните постове край форт Макферсън, където трябваше да сме още миналия месец. Май там ще прекараме зимата.

— А знаете ли какво смята да прави Ръсел с жената на Тейлър? — изведнъж се сети Нед. — Чух, че предлагал да я върне обратно, откъдето е дошла. Казал, че железницата ще се погрижи за пътните разходи, но тя не искала да тръгне.

— Искан да си измие ръцете, след като знае какво се случи.

Мак бутна чинията си настрана и се замисли за миг.

— Не зная какво ще стане с нея тази зима, ако не тръгне.

— Ще трябва да си намери мъж, и Били така каза. Жена в това състояние не може да се оправи сама — отбеляза Мак.

— По дяволите, може да вземе мен или всеки друг, ако е за това — заяви Дейви.

— Точно това казвам. Жена като нея не иска някой цапнат в устата пияница, а половината от нас са такива, другата половина пък са мърльовци. Между другото, ти откога не си се къпал?

— Откакто ни дадоха заплатите.

— Така ли? Кога беше това, коя заплата?

Нед се разсмя.

— Пипна те, Дейви. Ако човек реши да ухажва някоя жена, трябва да се поизмие малко.

Мак се обърна към Спенс и обясни:

— Преди около шест седмици един от нашите загина, когато един от вагоните изскочи от релсите и се обърна върху страничната линия, която поставяхме.

— Така си и мислех.

— Лошото е, че е истински срам да остави жена си сама в тая каша. Тя е на път да се сдобие с дете и няма къде да отиде. Пък е и хубава жена, а това е още по-лошо за нея. Тук всички негодници и престъпници от бригадата въздишат по нея, но никой от тях не може да се сравнява с Джеси. Дявол го взел, ако знаех, че ще си тръгне, бих ѝ дал малко от моите пари.

— Кажи си правичката, Нед. И ти въздишаш по нея, но вече си имаш жена в Спрингфийлд, Илинойс.

— Това не ги спира някои — обади се Дейви. — Бен Хенри ѝ е хвърлил око, а жена му има цяла сюрня деца. А сега се влачи след госпожа Тейлър. А този тип е жесток човек. Ако аз бях жена, щях по-скоро да легна сред глутница вълци, отколкото с Бен Хенри.

Спенс слушаше само с половин ухо, но изведнъж се сепна.

— Госпожа Тейлър ли казахте? — попита той внезапно.

— Да.

— Аз познавах един мъж на име Джеси Тейлър — от войната. Беше от Северна Каролина и мислеше да работи за железниците.

— Сигурно е нейният мъж, ако не са двама с такова име, защото наистина се казваше Джеси — каза му Мак. — А за нея това беше ужасно. Ръсел разправяше, че му е било страшно трудно да ѝ съобщи за смъртта на Тейлър. Това не е място за жена като нея, господин Хардън, пък и за всички останали. А щом се роди бебето, тук ще се намерят мъже, които ще се отнасят с нея както с ония от бордея. Те не уважават почтените жени, защото не познават такива. Ще тръгнат след нея като мъжкарите след кучка, все едно дали тя го иска или не.

— Да.

— Може би, след като сте познавали съпруга ѝ, ще можете да ѝ налеее малко разум в главата. Кажете ѝ, че аз и някои от момчетата ще се радваме да съберем малко пари, за да ѝ помогнем да се устрои някъде, нали разбирате? Кажете ѝ, че това не е място за нея.

— Не знам.

В съзнанието на Спенс изникна образът на Лора Тейлър, извиняваща се за отвратителното кафе.

— Не ми се слуша много за Джеси — промърмори той и поклати глава. — Да, ще се опитам да поговоря с нея, преди да тръгна за форт Киърни.

— Киърни е на около пет мили нагоре по реката — обади се Дейви. — Ако търсите провизии, няма да намерите кой знае какво.

— Искам да отида до гробището.

— О, Джеси не е погребан там. Понеже беше в края на юли и беше адска горещина, трябваше да го заровим близо до мястото на инцидента. Ако искате, мога да ви кажа къде е гроба му.

— Може би сутринта. Сега бих искал да поспя.

Но по-късно, когато мъжете угасиха фенера и се увиха в одеялата си, Спенс дълго време лежа буден в тъмното. Джеси Тейлър беше мъртъв, оставил в окаяно положение младата си жена, неродила още детето му. Колкото и далеч да бе от Джорджия, светът си оставаше същият — един нещастен свят.

Слънцето се показва и когато Спенс тръгна да прекоси лагера, за да стигне до река Плат, видя, че поляната се е превърнала в кална локва. Той остави седлото си на брега и се спусна внимателно по хлъзгавия склон, за да напълни канчето си с мътната речна вода. Мак му бе казал, че ако изчака няколко минути, тинята ще се утаи по дъното, но той нямаше намерение да я пие. Вече се бе нагледал какви мъки може да докара на човек такава вода.

Приклекна и бръкна в чантата си за сапуна, купен в Омаха, голям, дебел сиво-бял калъп, който изглеждаше така, сякаш са го варили с пепел. Остави го до канчето с малката кърпа, в която бе увит, и извади бръснача и огледалото. Погледна към водата, но не видя никаква промяна. Каза си, че търпението е добродетел, но сега не искаше да е добродетелен; беше просто мръсен, уморен и раздражителен.

Докато чакаше, изми зъбите си с хлебна сода и уиски, за да премахне от устата си вкуса на гранясала мас. Тлъстото свинско месо, което бе изял на закуска, плуваше в нея, но останалите трима сякаш не забелязваха. Спенс изплю уискито, завинти капачката и прибра бутилката в чантата.

Накрая му омръзна да чака мътилката в канчето да се избистри, съблече мръсната си риза, после изу ботушите, чорапите и панталоните си. Само трябваше да внимава да не глътне вода, напомни си той и се бухна в реката. Потъвайки, усети как водата намокря косата му и обгръща тялото му — беше леденостудена. Веднага изскочи навън. Гащите му бяха залепнали по него. Той грабна канчето, сапуна, кърпата и бръснача и се запъти към близките тополи.

Насапуниса мократа си коса и грубата набола брада по лицето си, после закрепил огледалото на едно дърво и прокара острия бръснач по бузите си. С периферното си зрение забеляза движение в единия ъгъл на огледалото и се обърна.

Първата реакция на Лора, когато видя полуголия мъж, бе да побегне, но после го разпозна.

— Доктор Хардън, за бога, какво правите тук?

Мъжът погледна изчервените ѝ страни, влажната коса, залепнала по шията и слепоочията ѝ, после очите му се спряха на подутия ѝ корем, който се очертаваше под набраната басмена рокля. Той дръпна кърпата от клоните и прикри с нея долните си гащи.

— Винаги ли шпионирате мъжете, докато се бръснат, госпожо Тейлър?

— Не ви видях — отвърна тя простиичко. — Идвах да наляя вода.

— Е, не я пийте, защото тази течност може да ви докара тиф или холера.

— Аз я преварявам, когато я ползвам за готвене и за пиене. Но вие сте доста далеч от Джорджия, докторе.

— Тръгнал съм за Сан Франциско.

— О! — Тя продължи да разпитва учудена. — А какво стана със семейството ви? С вас ли са?

— Не. Те вече са там. — Вместо да я лъже повече, той каза: — Чух за Джеси. Съжалявам.

— Аз също. Ще ми се да вярвам, че това е кошмар и когато се събудя, той ще е тук, но знам, че не е така.

— Да.

Тя въздъхна.

— Изненадана съм, че сте избрали северния маршрут по това време на годината.

— Е, мислех си, че ще е по-лесен от този, който минава през пустинята.

— Значи не се боите от планините?

— Ще го разбера, ако не умра... Какво смятате да правите сега, след като Джеси го няма?

— Ще остана тук, докато се роди детето. Знам, че не ме искат, но няма къде другаде да отида.

— Ами Салисбъри? Можете да се върнете там.

— Къде, доктор Хардън? Ние продадохме къщата, за да дойдем в тая пустош.

— Знам, но имате нужда от близки в такъв труден момент — каза той тихо. — Не можете да отгледате бебето сама в една мизерна палатка.

— Знаете ли, вече ми омръзна да слушам все това — отвърна Лора сухо. — Никъде нямам никакви близки.

— Да, но сигурно...

— Без Джеси, Дани или моята къща нямам нищо зад себе си, така че трябва да остана тук, независимо дали искам или не.

— Но няма и човек, който да се грижи за вас — напомни й Спенс.

— Защо всички си мислите, че ми трябва някой? — Тя повиши тон. — Добре, ще ви кажа нещо. Бях сама през по-голямата част от живота си и оцелях. Докато мога да се грижа за себе си, ще го правя, все едно дали съм тук или на друго място.

— Как?

— Ще правя, каквото е нужно. Съжалявам, че прекъснах сутрешния ви тоалет, но трябва да напълня това ведро и да се връщам, иначе няма да мога да свърша работата си за днес.

Тя се запъти към брега на реката.

— Нали не говорите сериозно, госпожо Тейлър? Не можете да живеете така.

Младата жена се обърна отново към него.

— Как? Мразя всичко тук. Мразя всичко това, но Господ не ми остави избор, когато взе Джеси, така че просто съм закотвена.

— Вижте, ако имате нужда от пари...

— Нямам нужда от благотворителна помощ, доктор Хардън — тросна се тя. — Сама ще се оправя.

— Вие сте много твърдоглава, знаете ли? Чуйте ме, за ваше добро е. Нека железниците ви платят пътя до Северна Каролина. Мога да ви заема малко пари, ще ми ги върнете, когато можете. Вземете ги и идете да живеете при някой приятел, докато се роди детето и си стъпите на краката.

— Приятели! — с отвращение каза тя през зъби. — Единственият, който би ме приел, е бедният стар Силас, а последното нещо, от което той се нуждае, е жена с бебе на ръце. Останалите, доколкото си спомням, ме гледат отвисоко и аз не смятам да им доставям удоволствие. Може да съм бедна, но ми е останала малко гордост. Сега, ако ме извините, трябва да тръгвам. Имам работа.

Ако коремът ѝ не беше толкова голям, щеше да се затича, но сега бавно и трмаво се заклати към брега. Спенс се загледа след нея и въздъхна.

— Знаеш ли, Джеси не би искал да живееш така — провикна се той.

Лора спря отново, но не се обърна.

— Джеси го няма — каза тя с равен тон. — А след като не се погрижи, докато беше жив, защо му е да се грижи сега? Забърка ме в тази каша и сега аз трябва по някакъв начин да се измъкна от нея.

Жената се наведе да напълни ведрото, после с усилие се изправи. Когато се заизкачва обратно, видя как Спенс Хардън навлича дрехите си. Почувства се виновна за това, което му каза.

— Май сега е мой ред да се извиня — рече тя, когато той се обърна, закопчавайки ризата си. — Просто ми омръзна всеки да ми дава съвети за нещо, което не мога да направя. Трябва да си извоювам правото да реша сама съдбата си.

— Да, сигурно.

— Но ми е приятно да чуя южняшки акцент. Знаете ли, гони ме носталгията.

— Не исках да се намесвам в личния ви живот.

— Предполагам, че господин Ръсел ви е помолил.

— Не, инициативата бе моя.

— Той не ме иска тук. Мисли, че ще му създавам неприятности, макар че нямам такова намерение. Единственото ми желание е да остана, докато родя Джеси Даниел и съм в състояние да тръгна на път с бебето. Не знам къде ще отида после, но имам цяла зима да реша.

Спенс отиде до нея и посегна към ведрото.

— Не бива да носите толкова тежко. Трябва да имате някой, който да ви помага.

— Не възнамерявам да давам на мъжете тук никакви надежди — измърмори тя, когато той пое ведрото. — А и на тях не им трябва много.

— И аз така чух.

— Не, не сте — възрази Лора и тръгна след него. — Само ден след като погребяхме Джеси, те започнаха да се навъртат край мен. Нищо не знаете. На една скърбяща вдовица с подут корем не ѝ трябвало друго, освен мъж в леглото. При това един го говореше сериозно, беше зализал косата си с помада, мислеше си, че така ще стане по-красив, а не се бе къпал шест месеца.

— Мили боже!

— Предполагам, че си е направил сметката, че като се ожени за мен, ще спести парите, които пропилява в бордея. А той не беше единственият. Сигурно си мислите, че те би трябвало да знаят, че когато една жена плаче, не е защото си търси любовник. Но те не го знаеха.

— Те не са виждали често хубави жени.

— А после дойде оня тип от публичния дом — продължи Лора. — Посети ме, за да ми каже, че ако се нуждая от пари, може да ме вземе веднага щом родя детето. Каза, че по времето, когато дават заплатите, мога да правя по сто долара на ден. Той щял да прибира само половината от заработеното.

Тя погледна към него със златистокафявите си очи.

— Не разбирам как една жена може да прави това за пари, не разбирам.

— Аз също.

— И той не разбра моето „не“, докато не насочих срещу него пушката на Джеси. Сякаш говореше за парче месо, а не за жив човек.

— Това трябва да ви покаже, че не бива да оставате тук.

— Същото ми заяви и господин Ръсел, когато му казах, че не мога да се върна в Салисбъри. Може би той си мисли, че мога просто да си построя къща върху нечия чужда земя.

Лора се спря пред един фургон.

— Благодаря. Сега мога и сама.

— Къде е палатката ви?

— Прибрах я. Всичките ми вещи са в тоя фургон, доктор Хардън, и не смятам да ги оставям на никого.

— Вие живеете тук? — попита той скептично.

— Над земята е и ми е по-лесно да се защитавам от неприятелите, било то животни или хора. Ако някой иска да се вмъкне вътре, ще трябва да се покатери, а като го чуя, вече ще съм приготвила заредената пушка.

За момент тя вдигна поглед към парцаливия брезент, който служеше за покрив, и сбърчи нос.

— Ако Джеси беше жив, господин Ръсел щеше да ни даде за зимата една колиба край форт Макферсън. — Лора се обърна с тъжна усмивка към Спенс. — Човек предполага, Господ разполага.

Щом тя се качи във фургона, Спенс потърси Уилям Ръсел и го намери да навиква един китаец, който не разбираше английски. Горкият човек просто стърчеше там, усмихваше се и се кланяше, докато шефът му го заливаше с ругатни и обидни епитети.

— Проклети тъпоумници! — измърмори Ръсел и вдигна ръце. — По-добре да бях наел шайка негри. Добре, изчезвай оттук! — приключи той и махна с ръка. Когато видя Хардън, поклати глава. — Пращат ми все още и още жълти, ще ги избия.

— Бих искал да говоря с вас за госпожа Тейлър — рече Спенс.

— И вие ли? Като всички останали мъже от лагера. Тая жена е истинско проклятие. Трябва да поставям релси чак до Ларами и хич не ми е до това да се занимавам с вдовицата Тейлър. Нямам време за такива разговори, освен ако не ми предлагате как да я махна оттук.

— Тя си няма нищо и никого в Каролина. Продали са имота си, за да платят пътуването си дотук. Освен това за нея вече е много късно да тръгне...

— Това не ми помага, нали? — отвърна Ръсел. — Нямам място за някой, който не работи, а и нямам време да я пазя от мъжете, дето й налитат.

Спенс разбра, че е улучил Ръсел в неподходящ момент, но не можеше да чака по-добър.

— А какво ще кажете за къщичката край Макферсън, която сте обещали на Джеси?

— Казах му, че това е една съборетина, но той отвърна, че като намалее работата през зимата, щял да я стегне, за да могат да изкарат в нея до пролетта. Тя е на около четвърт миля от зимния ни лагер.

— По-добре е от палатка, нали?

— А как, по дяволите, ще я направя годна за живеене? Тейлър щеше да се заеме с това, но той е мъртъв.

Ръсел спря и почеса наболата си брада, докато мислеше, после кимна.

— Поне няма да е на моя гръб. Ще можете ли да я убедите?

— Ще се опитам.

— Кажете й, че ще пратя двама от китайците да постегнат малко колибата. Надявам се, че поне чукове могат да държат.

— Благодаря.

Ръсел си тръгна, а Спенс реши, че вече е уредил дълга си към Лора и Джеси Тейлър.

ДЕВЕТА ГЛАВА

*Близо до форт Киърни
15 септември 1865 г.*

Спенс се наведе и се вгледа напред. Сигурно бе луд да се намесва в работите на Лора Тейлър. Едва познаваше тая жена, пък и имаше достатъчно свои проблеми. Чувството за дълг от предишната вечер към съпруга й поизветря на зазоряване. Но бе длъжен да я заведе до форт Макферсън, трябваше да го направи. После тя да се оправя сама.

Само дето го беше яд, че се движат толкова бавно, като знаеше, че го чакат още хиляда мили до Сан Франциско през дива и негостоприемна земя. Не можеше да си позволи да загуби два или три дни, но нямаше как. Дори и да пришпореше Доли и старото муле, разнебитеният фургон щеше да се разпадне на парчета и да ги закотви тук без надежда за някаква помощ. Колата вече се бе разскърцала и разнебитила достатъчно, когато бе затънала в разкаляния брод на река Плат. Проклетият фургон просто бе пренатоварен, но тая опърничава жена отказа категорично да остави част от вещите си. На всичкото отгоре повечето от тях бяха безполезни.

Можеше да се счупи някоя ос и да заседнат наред пътя лесна плячка за индианците. Три пушки и два полупразни сандъка с муниции щяха да стигнат при бягство, но нямаше да са достатъчни, ако трябваше да се отбраняват на място.

Той впери поглед в гърбовете на животните — те не си подхождаха за един впряг и сякаш се спъваха. Тези пет мили до форт Киърни сякаш бяха сто... А до крайната точка на пътуването им — форт Макферсън, имаше още поне осемдесет мили.

Лора не говореше много, откакто напуснаха лагера преди близо час. Спенс направи няколко опита да подхване разговор, но тя му отговаряше едносрично и накрая той разбра, че не трябва да разчита на компанията ѝ. Сигурно още му бе сърдита, задето се скараха заради този боклук отзад. По дяволите, в жилищата на негрите имаше по-свестни вещи.

Лора Тейлър поне не беше като Лиди, помисли си с облекчение той. Лиди едва ли би издържала стоически едно такова пътуване. Досега тя вече щеше да му е надула главата с тирада от оплаквания за истински или въображаеми проблеми. Щеше да я боли гърбът от непрестанното друсане; дъждът щеше да е вдигнал в атака подли ята комари; слънцето щеше да жури кожата ѝ; щеше да я боли глава; Небраска щеше да е непоносимо и прокълнато от Бога място. Той знаеше, че Лиди не бе пътувала по-далеч от окръг Кроуфорд, и се чудеше колко ли ядове е причинила на Рос по време на одисеята им до Калифорния.

Като се върна назад във времето, се учуди и на себе си. Дали би се оженил за нея, ако имаше повече време да я опознае? Дали не е бил толкова омаян от красотата ѝ, че не е осъзнал какво стои зад нея? Дори не знаеше дали някога я е обичал истински. Но за едно беше напълно сигурен: тя бе тази, която настояваше да се оженят, преди Спенс да замине за фронта, и отново тя бе тази, която го напусна, преди той да се върне.

Спенс погледна към Лора с крайчеца на окото си и видя контраста между нея и Лидия. За разлика от Лиди, тя не бе позьорка; не си играеше с ръкавиците си, с периферията на шапката си или пък с къдричките на косата си. Лидия държеше страшно много на външния си вид и искаше всеки мъж да забележи красотата и обаянието ѝ. Знаеше как точно да заметне коса, да повдигне брадичка, как да погледне с тези черни очи и да се усмихне, докато мъжът насреща ѝ започваше да се държи като последен глупак. Сега Спенс осъзна, че тя сигурно лесно го е водила за носа. Още при първото изпитание тази блестяща красота се бе превърнала от съкровище в лъскави дрънкулки.

Лора, от друга страна, изглежда, не отдаваше голямо значение на външния си вид, все едно не осъзнаваше колко е красива. Половината мъже от лагера я задиряха, но тя бе уверена, че го правят просто защото копнеят за жена, а не защото никога не са виждали такава като нея.

Тя се държеше за седалката, без да си помисли дори за „ужасните“ лунички по носа ѝ. Не носеше боне, нито ръкавици или бижута, освен малката брачна халка, навярно нямаше и празнични дрехи. Обувките ѝ бяха черни, с удобни подметки, с връзки вместо с

малки метални закопчалки. А когато слънцето докоснеше нейната чудна кестенява коса, тя пламваше в червено и златно.

Погледът му продължи надолу, към заобления ѝ корем и ухабените ръце, които стискаха облегалката. Бе познала лишения, разочарования, загуби, но държеше на гордостта си и той ѝ се възхищаваше за това. Малко жени биха посрещнали с вдигната глава бъдещето, което чакаше нея. Вдовица. Бедна. Самотна. С дете на ръце. Господи, дори за минута не му се искаше да е на нейното място.

Чудеше се дали Тейлър е знаел изобщо какво е притежавал. Този човек сигурно не бе мислил много за нея, когато я бе довел тук, а после я бе оставял седмици наред сама, без подходяща женска компания. Но така стояха нещата. Човек приема хубавите неща за даденост, а проклина лошите.

А той самият? Каквато и радост да му бе доставяла Лидия, сега всичко се бе превърнало в горчиво разочарование. Нейното предателство щеше да остави в душата му гнояща рана, която никога нямаше да зарасне. Колкото повече си мислеше за това, толкова по-лошо ставаше. Веднъж Тед Бингам му бе казал, че омразата се храни с вътрешностите на стопанина си, докато го убие. Тогава той не разбра какво имаше предвид вторият му баща. Но сега вече знаеше. Преди обаче омразата да го довърши, той щеше да убие Рос и Лидия.

— Виждам нещо.

Лора каза това толкова спокойно, че Спенс не бе сигурен дали е чул правилно, но ръката ѝ, която го стисна за лакътя, говореше повече. Това прекъсна потока от мрачни мисли и той се огледа.

— Къде?

— Май че забелязах движение зад онези дървета отпред.

— Сигурно листата се клатят от вятъра.

Все пак Спенс взе колта и ѝ го подаде, после измъкна пушката изпод седалката. Поизправи се и видя, че нямаше вятър, въздухът дори не потрепваше. Усети как кожата му настръхва. Вторачи се напред. Стори му се, че различава самотен конник.

— Имате добро зрение — промълви той и сложи пръст на спусъка. — Мисля, че и аз виждам нещо.

— Ето тук!

Тя се обърна и погледна назад.

— Не са много, сигурно са разузнавачи. Господин Ръсел казваше, че понякога това било само за заблуда, а зад следващия хълм чакала цяла армия.

— Да. А ние не можем да избягаме бързо, ако ни се наложи.

— Ако забележите нещо необичайно, не правете нищо, докато не извадя сандъка с мунициите. Как мислите, колко време ви трябва да почистите цевта и да заредите отново?

— Сравнително бърз съм.

— Предупреждавам ви да не изпуснете пушката, когато видите от цевта да излиза огън — само припламва, но може да се стреснете, ако не го очаквате. Джеси казваше, че нещо е разхлабено, затова прави така. Просто при стрелбата излиза пламък.

Тя придърпа сандъка до седалката между краката им и добави:

— Това е пушка от 1853 година, затова господин Ръсел ни я даде. По-новите струват тридесет и шест долара и Джеси реши, че не можем да си го позволим. Но и тази върши работа.

— Откъде знаете толкова много за оръжията?

— Бяхме сами с Дани, а трябваше да се яде. Но ние нямахме такава пушка, а само старата кремъклийка на татко.

— Разбирам. Тогава вие сигурно сте били една истинска Диана.

— Римляните не са имали пушки, доктор Хардън — каза тя сухо.
— С лък и стрела не бих улучила дори стената на плевнята.

Спенс погледна отново към горичката и изруга през зъби. Видя трима индианци. За да не изплаши Лора, каза само:

— Май ще ни се удаде възможност да използваме колта.

— Те още са във от обсега ни.

Тя се намести и небрежно завъртя барабана:

— Вие май нямате куршум подръка, нали? Револверът е празен.

— За да не се прострелям в крака или по-лошо.

— Да, знам, но сега пистолетът е в ръцете ми и ще искам да започна да стрелям.

Лора забеляза, че той насочва пушката, и предложи:

— Аз не бих стреляла, преди да разбера какви са намеренията им. Ако са само трима, може да ни оставят да минем. Ако там отпред има още, надали ще е добре да откриете огън първи.

— Това е много неподходящо място за битка — отбеляза Спенс.
— Не можем да избягаме, а няма и къде да се скрием.

— И аз така мисля.

— Винаги ли сте толкова спокойна, госпожо Тейлър?

— Не. — Тя го погледна със златистите си очи. — Но истерията няма да ни помогне много в момента, затова мисля, че ще съм ви полезна, ако запазя спокойствие. Не гарантирам какво бих направила, когато стрелбата приключи.

С периферното си зрение тя забеляза някакъв ездач.

— Сега трябва да покажете пушката, доктор Хардън. Те се насочват насам.

Когато индианците се показаха иззад дърветата, той усети как косата му се изправя.

Тя седеше зад него по-тиха от мушица и страхът ѝ личеше само по скованата поза. Спенс сложи голямата ловна пушка върху коленете си, така че да се вижда добре. Бе готов да я грабне веднага, при първия знак на враждебност. Тя бе стиснала дръжката на револвера толкова здраво, че кокалчетата на пръстите ѝ бяха побелели.

Един едър индианец се отдели от двамата си другари и пришпори коня към тях. Лицето му не бе оцветено, но не бе и приятелски настроен. Той спря на около двадесет ярда пред тях, вдигна ръка и извика нещо. Каквото и да беше, не прозвуча любезно.

— Имате ли представа какво става? — попита Спенс жената до него.

— Не, просто не показвайте, че ви е страх, и продължавайте да карате. Ако те решат да създават проблеми, ще го направят.

— Да.

Устата му бе пресъхнала, все едно бе пълна с пясък.

— Ако се започне, аз ще се прицеля в последния, а ти поemi тоя, дето ни наблюдава. Ако моят не избяга, на теб ще са ти останали патроните и ще трябва да стреляш, докато презаредя.

— Разбирам.

Една мисъл проблесна за миг в съзнанието му. Той бе изкарал четири години война, без да даде един изстрел, и щеше да е срамата, след като бе преминал през този ад, да го застрелят проклетите индианци.

Сложи ръка върху приклада с готов пръст на спусъка, сърцето му биеше лудо, а в главата му се въртеше мисълта, че независимо дали бе готов или не, това бе положението.

— Здравейте! — извика Лора и се усмихна широко.

— Какво правите, по дяволите! — вбеси се Спенс. — Това да не ви е неделен пикник, те не търсят пиле на грил.

— Показвам, че не ме е страх. Не познавам много индианците, но съм чувала, че уважават такова поведение.

Стиснала здраво револвера, тя махна с другата ръка на навъсените воители.

— Просто минаваме оттук.

— Вие луда ли сте?

— Не знам още. Ако помогне, сигурно съм луда. Четох някъде, че ако ги накарате да си мислят, че сте приятелски настроен, ще си тръгнат, но май статията бе за команчите.

Те бяха на не повече от двадесет ярда от индианеца, когато той вдигна копието с една ръка и зае бойна поза, а с другата размахна нещо, което приличаше на стар мускет. След този негов жест другарите му се показаха иззад дърветата, единият от тях се спусна напред и нададе боен вик.

— Бих казал, че имаме големи неприятности — измърмори Спенс през зъби. Ръката му се присегна към кутията с патроните.

— Да — каза тя протичко. — Вече са в обсега ни.

При тези думи Лора извади револвера и натисна спусъка. Куршумът изби копието от ръката на едрия индианец. Той се дръпна, сякаш се бе опарил, после насочи мускета към нея. Преди да успее да гръмне, Спенс стреля с пушката и го свали. Лора стреля втори път и улучи един от другите. Той се люшна напред, после клюмна на врата на мустанга. Третият индианец започна да криволичи, за да избегне куршумите. Той се протегна да хване поводите на коня с ранения си другар, пришпори своя жребец и препусна в пълен галоп. Раненият се подмяташе върху седлото като парцалена кукла, но успя да се задържи.

Убитият индианец лежеше на пътя, там, където бе паднал, и когато фургонът мина покрай него, Лора извърна поглед. Петдесет и две калибровият патрон бе улучил челото му и бе отнесъл горната част на главата му. Спенс видя, че на Лора ѝ прилоша, и я съжали. Това не бе гледка за жени.

— Надявам се, че са били само тези — промълви той.

— Да. Не ми се ще да убивам повече, освен ако не е дивеч, за да се нахраня.

Говореше толкова тихо, че той се обърна, за да я види. Бе затворила очи, дишаше тежко, но още държеше колта в разтрепераните си ръце.

— Добре ли сте?

— Да — каза тя, но продължи да потрепва конвулсивно. Спенс сложи пушката на коленете си и хвана ръката ѝ. Беше студена като лед.

— Лора...

— Ще се оправя — успя да промълви тя, но гласът ѝ трепереше. Преглътна шумно и вдигна поглед към него. — Никога досега не съм изпитвала такъв страх, никога.

Той обви ръка около раменете ѝ и остана така, докато тя се поуспокои.

— Вие със сигурност ме заблудихте. Мисля, че се справихте великолепно. Всяка друга жена на ваше място би се скрила под седалката.

— И аз исках, но тогава вие трябваше да се оправяте сам, а нямаше да е честно.

Тя изправи рамене и се облегна назад.

— По-добре ще е да заредим отново оръжията. Пушката гърми толкова силно, че сигурно са ни чули на пет мили разстояние. — Тя си пое въздух и бавно издиша. — Сега вече съм добре.

— Сърцето ми бие два пъти по-бързо — призна Спенс.

— Нямаше да сте човек, ако не беше така. Само глупаците тичат безстрашни натам, където дори ангелите не смеят да припарят. Александър Велики го е казал или поне звучеше по подобен начин. Ако при такава ситуация човек не се уплаши, значи е глупак.

— Откъде взимате всички тези книги, госпожо Тейлър? — попита той тихо.

— Сама изкарвах парите за повечето от тях. Когато татко беше жив, имаше навика да ни чете откъси от Библията и различни притчи. Когато бе много студено за работа на полето, той изваждаше старата лампа, а мама и аз сядяхме на пода с Дани между нас и слушахме тези стари приказки и притчи отново и отново. Гласът му и огънят в камината ни караха да забравим, че вятърът духаше под вратата и че прозорците дрънчаха, сякаш ще се счупят. От баща ми би станал добър пастор, но той твърдеше, че с тази работа не се живее.

— Аз съм отгледан от пастор — призна Спенс. — Знаете ли, когато бях момче, си мислех, че той не е човек на място, след като се крие зад тази Библия, вместо да печели за прехраната ни. Сега знам, че изобщо не съм бил прав. Тед Бингам се оказа най-известният човек, когото познавам, и сега щях да съм много по-добре, ако се бях вслушвал в думите му.

— Мисля, че сте добре. Та вие сте лекар.

— Не и ако вече нямам желание да бъда такъв.

— Войната е виновна, нали? Веднъж да забравите за тая касапница и ще си спомните за удовлетворението, което изпитвате, когато спасявате човешки живот — успокой го тя.

— От коя притча взехте това?

— Ако не сте имали дарба да лекувате, нямаше да завършите медицина.

— Това бе отдавна.

Тонът му я накара да погледне навъсеното му чело и стиснатата челюст. Имаше мрачно и сурово изражение.

— Знаете ли, когато минахте през Салисбъри, не бяхте такъв — произнесе Лора бавно. — Мислехте само за това, как ще се приберете вкъщи при жена си и при вашето момченце.

— Да, но нещата не се развиха според очакванията ми.

Гласът му ѝ подсказа, че не му се говореше за това. Тя въздъхна и се отпусна назад на твърдата облегалка.

— Мисля, че разбирам. И аз не мога да споделям някои неща.

— Да.

Той видя групата постройки, флага на САЩ, веещ се над тях, и разбра, че най-после бяха стигнали форт Киърни. Спенс присви очи срещу светлината и се загледа към звездите върху знамето, което лекият ветрец носеше към небето, и се сети за хилядите мъже, които се биха и загинаха за и против страната, чието бе това знаме. Сега тя бе негова страна, припомни си той с горчивина. Тази битка му бе струвала почти всичко.

Спенс отмести поглед към сухата прашна прерия и се почувства така, сякаш бе стигнал края на света. Не разбираше как Лора Тейлър щеше да остане тук и да прекара суровата зима в някаква колиба, огласяна само от воя на койотите и вълците нощем. Напролет тя

сигурно щеше да хване първия влак, пътуващ на изток, ако оцелееше дотогава, помисли си той.

Когато видя редицата от офицерски къщи, ниските постройките зад тях, спретнатите градинки отпред, си помисли, че би могъл да я убеди да остане тук. Поне полковият лекар щеше да е край нея при раждането, а навярно в тези варосани къщички живееха и офицерски съпруги.

Той дръпна юздите на завоя на площадката, завърза поводите за седалката и скочи на земята.

— Понеже няма какво да пазарувате, сигурно ще ме почакате във фургона.

— Да.

— Няма да се бавя, но ако искате да се поразтъпчете, по-добре го направете тук.

— Ще се оправя.

— Искате ли да проверя къде има тоалетна?

— Не.

Той бутна периферията на шапката си назад и приближи група войници, разположили се край вратата на откритата веранда.

— Къде мога да намеря доктора?

— Болницата е на гърба на ергенските квартири, които са зад офицерските къщи — отвърна един от мъжете.

— Болен ли сте, господине? — учудено попита друг. — Него не го бива много, освен да раздава лекарства. Все едно какво ви боли, той само това прави. Ако нямате разстройство, ще ви го докара.

— Просто искам да говоря с него, това е всичко.

Бързо намери мястото. Влезе в сградата, където миризмата на терпентин и камфор надвиваше всички останали.

Покрай стените в две редици бяха разположени походни легла, върху които лежаха отвити повече от дузина мъже. Телата им се гърчеха от вътрешни спазми. Дизентерия. Тя бе бич за всички военни лагери. В дъното на дългото помещение един риж мъж с по-тъмна от косата му брада се обърна и попита:

— Познавам ли ви?

— Хардън. Спенсър Хардън.

— Бенджамин Кинг. Аз съм хирургът тук, но повече се занимавам с дозирането на лекарства, отколкото с операции.

Той повдигна леко брадичка, изучавайки лицето на Спенс.

— Не са си губили времето да ви записват вас, бунтовниците, да се биете с индианците, а?

Спенс поклати глава.

— Не се бия с никого. Просто минавам оттук и исках да ви попитам за едни болни, които може би са минали през форта преди няколко месеца — вероятно към средата на април.

— Било е доста рано, обикновено приемаме пътници през лятото. Е, някои се отбиват по всяко време, но най-вече при ухапвания от змии, при нещастни случаи на път, за неща от този род. През повечето време просто лекувам тези хора от дизентерия — обясни Кинг и се почеса по брадата. — Тук ги имаме доста такива болни. Толкова са много, че камфорът ми е на привършване, да ви кажа честно. Все им поръчвам необходимите лекарства, а ми пращат само тоя проклет пеницилин.

— По-добре е да не им го давате — съгласи се Спенс. — Много е вреден за стомаха, още повече, когато червата вече са раздразнени. Аз бих смесил половин зрънце опиум и четвърт зрънце меден сулфат с две унции уиски. Ако са в състояние да приемат това на всеки два-три часа, обикновено състоянието им се подобрява.

— Ще продължа да ги лекувам по моята рецепта, ако не възразявате — отвърна хирургът троснато. — Аз съм зает човек, така че да преминем направо към въпроса. Просто ми ги опишете и ще ви кажа дали съм ги виждал.

Спенс бе повтарял това толкова често, че можеше да го изрецитира наизуст.

— Рус мъж на около тридесет години, хубава тъмнокоса бяла жена, пълна, едра негърка и малко бяло момченце на около четири години — всички южняци.

Кинг се замисли за момент, после кимна.

— Ако момчето е красиво като момиче, а мъжът си мисли, че целият свят се върти около него, то да, виждал съм ги.

— А останалите?

— Детето не прилича много на него — каза хирургът и отново кимна. — Жена му се казва Оливия или нещо подобно и ако не беше болна, сигурно ще е била красавица.

— Лидия. Тя се представя за негова жена, но е омъжена за друг. Момчето е на съпруга ѝ, а не на Донъли.

— Да. Когато спряха тук, бабата умираше, а младата жена бе почти в делириум, но те дори не искаха да изчакат старицата да умре. Може би бяха изплашени, не знам. Знаем само, че си тръгнаха веднага след смъртта на чернокожата и дори не оставиха нищо за погребението ѝ. Името ѝ бе Фани Джеймисън, не узнах нищо повече. Както казах, мъжът страшно много бързаше да се махне оттук и въобще не искаше да ни чуе, като го убеждавахме, че ще е по-добре да остане.

— Казахте ли му, че е холера?

— Споменах, че би могло да е холера.

— А той какво отвърна?

— Нищо. Каза само, че ако се наложи, ще спрат в Макферсън.

Очите на Кинг срещнаха тези на Спенс.

— Мисля, че се е наложило, ако изобщо жената е стигнала дотам. Не можеше да държи главата си изправена. Дадох ѝ голяма доза камфор, но се съмнявам, че ѝ е помогнало. Сигурно отдавна вече е мъртва.

— А момченцето?

— Е, то не показваше признаци да е болно, но може и да се е заразило. Аз съм лекар, а не гадател, но ако трябва да отгатна, бих казал, че Донъли и момчето са пипнали холерата много скоро, след като тръгнаха оттук. Холерата мори наред, знаете.

— Да. И все пак още не мога да повярвам, че Лиди е изоставила така Фан — каза тихо Спенс и поклати глава. — Тази стара негърка я е отгледала.

— Така ли? Е, не бих могъл да ви кажа какво си е мислела тя, защото нямаше сили да вдига много врява. А на него не му обърнах никакво внимание. Той ме заряза с куп проблеми на главата и си замина.

— Така ли?

— Голяма разправия беше, докато погребем бабата, като се има предвид състоянието ѝ. Трябваше да я заровим, преди да си навлечем епидемия. Сложиха я в единия край на гробището, но не можах да ѝ намеря кръст или камък. Майсторът не искаше да се знае, че редом с белите лежи негърка, като че ли някой щеше да разбере по името — с отвращение каза Кинг.

Спенс посегна към палтото си и измъкна пачка банкноти. Отдели десет долара и каза:

— Всички я знаеха като леля Фан. Не е нужно да пишете това на паметника, но бих искал върху гроба все пак да има някакъв знак — кръст и може би посадени цветя.

— Да не би да е била ваша робиня преди войната?

— Не. Принадлежеше на жена ми.

Той бе стигнал до средата на площада, когато Кинг го настигна.

— Ето — каза хирургът и тикна десетте долара в ръцете на Спенс. — Няма да ми коства нищо напролет да посадя някой див розов храст там. Тук растат в изобилие.

— А кръст?

— Не зная дали ще мога да направя това, та затуй си задръжте парите. Ако го сторя, добре, но бих казал, че ще е трудна работа.

Ъгълчетата на устата на Кинг се извиха надолу за момент.

— Наистина съжалявам за жена ви, господине.

— Да. Аз също.

Щом го видя да се връща обратно през площада, Лора разбра, че нещо не беше наред. Като се качи до нея, блуждаещият му поглед потвърди опасенията ѝ. Без да ще, тя сложи ръка върху рамото му.

— Добре ли сте?

Известно време той не отговори. Просто мълчеше, вперил празен поглед в зелената трева пред себе си. Накрая отвърза кожените поводи и удари с тях по задницата на мулето.

— Да — произнесе той тежко, — но трябва да стигна до Макферсън.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Макферсън дори не приличаше на форт. Състоеше се само от няколко скупчени дървени постройките, а наоколо във всички посоки се простираха безкрайните прерийни полета. Единственото нещо, по което фортът се различаваше от дузината малки прашни ферми по пътя от Омаха дотук, бяха големите открити обори, където имаше коне за цяла кавалерия.

— Май не е кой знае какво — промълви Лора, отгатвайки мислите му.

— Да.

Той не говореше много през тези три дни, които им бяха нужни да изминат близо стотината мили. Каквото и да бе научил в Киърни, то го ядеше отвътре като звяр. Погледът му ту блуждаеше, ту ставаше мрачен и див. Освен това сигурно не бе спал много — всеки път, когато тя се отбиваше до близките храсти през нощта, виждаше, че постелята му е празна. Два пъти лампата ѝ освети фигурата му — облегнат на някое дърво, зареял поглед в тъмнината. Не знаеше защо, но беше твърдо убедена, че той страдеше колкото нея.

— Ако нямате нищо против, бих искала да се поразходя с вас — промълви Лора. — Схвана ми се кракът от седене.

— Не — отвърна Спенс кратко. — Точно сега нямам нужда от компания. Ако искате да се поразтъпчете, то не се отдалечавайте от площада.

— Да, разбира се.

Той скочи от фургона, а тя остана на капрата.

— Надявам се, че ще намерите това, което търсите, и ще се поуспокоите.

Спенс се извърна и попита ядно:

— Какво, по дяволите, значи това?

— Ами трябва да сторите нещо или ще експлодирате. Почти не сте яли и спали, нито пък проговорили от форт Киърни дотук.

— Може би нямам желание.

Той приведе рамене срещу силния вятър и тръгна напред да търси полевата болница. Гробището би трябвало да е близо до нея. Да, видя го. Спря да си поеме дълбоко дъх, после издиша бавно и си каза, че трябва да е подготвен да намери Рос, Лиди и Джош, погребани тук. Тръгна с усилие между гробовете. Поолекна му малко, когато върху надгробните плочи на първите две редици срещна само непознати имена. Може пък по някакво чудо това да не е било холера и тримата да са още живи... Но пред една незатревена могила в третата редица сърцето му спря.

Подредените черни букви върху белия кръст привлякоха погледа му:

Лидия Джеймисън Хардън
1841–1865

Той впери очи в гроба, вцепенен и безчувствен. Но все пак се запита дали накрая Рос я бе изоставил, или желанието да бъде погребана с името на съпруга ѝ е било нейно.

Спенс свали шапка, коленичи в прахта и се опита да се помоли, но всички многословни молитви, които му бе казвал Тед Бингам, се бяха изпарили от съзнанието му. Накрая произнесе само:

— Отче, ти, който си на небесата, прости ѝ, защото аз не мога.

Той се изправи и се загледа в спечената земя. Трудно му бе да повярва, че тази млада, пълна с живот Лиди, която познаваше, сега беше там, долу. За момент затвори очи и си представи онази нощ, когато видя звездите, отразени в нейните черни очи.

Баща ѝ я бе описал като разглезена и своенравна, спомни си Спенс с тъга, но старият Калън му бе казал само половината истина. Той би трябвало да добави: себична, нечестна и безсрамна, но за тогавашния момент може би това не е било от значение.

Спенс бе видял само лъскавата, омагьосваща фасада на нейния прекрасен облик и бе напълно омаян от нея. С това се обясняваше неговата глупост, но той не знаеше какво е намерила тя в него. Ако се бе хвърлила на врата му заради наранени чувства от някой друг, то и двамата си бяха платили скъпо за това.

— О, не! Толкова съжалявам. Нямах представа — никаква представа... — прошепна Лора зад него.

Преди да успее да отговори, тя се обърна с преbledняло лице и се втурна към изхода на малкото гробище. Докато я гледаше как се отдалечава, осъзна, че дори не бе в състояние да се ядоса.

Тя се почувства като глупачка, задето го бе последвала, но той се забави много дълго и това я разтревожи. Когато се осмели да погледне назад към площада, го видя да изструпва панталоните си от праха.

Вече знаеше защо доктор Хардън бе имал нужда да остане сам, но когато той седна отпред във фургона, тя се замисли какво, за бога, бе довело жена му тук без него. Това не бе нейна работа, напомни си Лора. Освен това тя вече бе открила, че човек скърби сам и думите и действията на другите не помагаша много, не лекуваха страданието. Тази болка се загнездваше задълго. Знаеше това, защото след шест дълги, мъчителни седмици скръбта все още стягаше сърцето ѝ. Лора се обърна и ѝ се прииска да заплаче заради него.

Северният вятър бе студен за месец септември, но Спенс едва ли забелязваше това. Точно сега не искаше да вижда никого, но трябваше да разпита за Джошуа. Някой все трябваше да си спомни дали Рос и момчето са били болни, когато са напуснали форта. Трябваше да разбере дали ще търси още гробове.

Вятърът развя косата му и пешовете на палтото му. Той погледна към облачното небе и вцепенението му се превърна в ужасна безсилна ярост. Бе приятел на Рос Донъли и направи и невъзможното да го освободи от служба и да го прати в дома си само за да може този мъж да го измами. Не можеше да стори нищо повече на Лиди, но Рос бе още жив и щеше да си плати много скъпо, задето му открадна нея и Джош. Краят му няма да е лек, обеща си Спенс. Но Рос ще разбере, че трябва да умре, и ще пълзи в краката му, преди той да натисне спусъка и да го прати в пъкъла.

— Загубили ли сте се, господине? — попита го един войник.

Хардън се съвзе и успя да попита:

— Къде мога да намеря някакво служебно лице?

— Зависи какво търсите. Тук се случват малко неща, за които аз да не знам.

— Искам да науча нещо за жената, погребана тук — каза Спенс и посочи към гроба.

— За Лидия Хардън?

— Да.

— Не мога да ви кажа много, освен че беше починала още преди да я докарат тук. Някакъв тип дойде и каза, че иска да зарови една мъртва жена. Били тръгнали на запад, но тя се разболяла по пътя. Каза, че е вдовица, че мъжът ѝ бил загинал във войната. Той я водел при нейни роднини в Калифорния, но тя не издържала пътуването.

— Видяхте ли с него едно малко момченце?

Войникът кимна.

— Да, едно дребосъче. Жал ми стана за него, бедното сираче. Странното беше, че то плачеше и все наричаше майка си Фани. Те трябваше да останат, докато майорът направи доклад, но докато ние я заравяхме, изчезнаха, като че ли дяволът ги гонеше.

— Не е бил дяволът, а холерата.

— Холера! — Войникът се замисли за момент, после каза: — Е, ако е било така, той би трябвало да знае, че не може да ѝ избяга. Искам да кажа, че жената е умряла в техния фургон, нали? Предполагам, че мъжът е знаел за болестта, защото спомена, че докторът в Киърни го е предупредил. Спомена още, че се е опитал да я остави там, но жената не пожелала. Сигурно е умряла скоро след това, защото когато той я докара тук, тялото вече бе доста разложено. Във фургона е било ад.

Войникът млъкна, за да изплюе сдъвкания тютюн от устата си.

— Да, господине, срамота е. Срамота е да умре по този начин. И знаете ли, момченцето беше много красиво. Мъжът каза, че приличало досущ на нея.

Спенс въздъхна тежко и отмести поглед.

— Да, беше красива, наистина много красива жена. Но момчето? То беше ли болно?

— Не, но много плачеше за неговата Фани. Лейтенант Дейвидсън си мислеше, че ѝ вика „мамо“, но аз го чух много добре, то не казваше това.

— Леля Фан — промълви Спенс и кимна. — Това е негърката, която ги е отгледала — момчето и майка му. Тя е умряла по пътя, във форт Киърни.

— Не думайте. Когато ги видях за последно, русият бе подкарал конете и държеше момченцето в скута си. Всички си мислехме, че няма да стигнат далече, защото на него му се гадеше.

— На Рос?

— На този, който я докара. Мисля, че името му бе Макдоналд или нещо подобно.

— Донъли. Рос Донъли.

— Да. Взе малко сода от лечебницата за стомаха си и докторът каза, че му се гади от миризмата, нали разбирате. Той не знаеше за холерата, иначе щяхме да я полеем с гасена вар, преди да я погребем.

— Всъщност доктор Кинг от Киърни мислеше, че е холера.

— Тогава сигурно е така. Доктор или не, Кинг е добър човек. Но аз май не чух името ви?

Спенс дълбоко въздъхна.

— Аз съм Спенсър Хардън.

— О, тогава трябва да сте роднина на съпруга й?

— Нещо такова.

— Съжалявам, че не бяхте тук да идентифицирате трупа. Наложих се да се доверим на думите на онзи мъж, че това е госпожа Хардън.

Войникът погледна към Спенс, после към кръста.

— Да, грехота е. Тя май е била на не повече от двадесет и пет.

— Двадесет и четири. Беше родена през септември.

— Още по-лошо. — Той поклати глава: — Това е, което знам, господине. Мисля, че можете да говорите с доктора, но се съмнявам, че ще ви каже нещо повече. Те бяха тук само колкото да оставят тялото.

— Благодаря.

— Съжалявам, че не мога да ви помогна с друго. Ако желаете да се срещнете с доктора, той е в болницата, ей там.

— Не. Искам да мина още няколко мили днес.

— Не знам дали през нощта бих останал сам навън — рече войникът. — Имаме неприятности с индианците: изчезват запаси и стоки, няколко от нашите са убити. Тук съм от доста време, видях някои неща и те не бяха много приятни за окото. Веднъж трябваше да погребвам един и вместо в ковчег, събирах парчетата от него в чувал.

— Ще внимавам.

— Аз бих се застрелял, преди да ме хванат. Ще ви разкъсат, господине. Труден път ви чака, наоколо се навъртат воители на шейните и сиуксите. На ваше място не бих стоял край пътя, когато се стъмни.

Ще се храня на седлото и няма да паля огън. Огънят веднага ще ви издаде. Индианците имат много добро обоняние, особено за пушека.

— Само ще закарам госпожа Тейлър и фургона ѝ до първия лагер на железниците.

— От железниците ли сте?

— Не. Просто минавам оттук.

— На запад ли сте тръгнали?

— Към Калифорния.

Войникът погледна за миг към небето, после към Спенс.

— Е, може и да успеете, но се съмнявам. Тия облаци горе вече минаха планините, затова сега пътят е толкова пуст. След две-три седмици ще завали снегът. Трябва да си помислите, господине, ще имате неприятности с времето още преди края на септември.

— Щом я оставя, ще ми олекне и ще пътувам по-бързо.

— Да, но Калифорния е доста далече, нали разбирате. Като пресечете Скалистите планини, ще сте минали само половината път. После имате още пустинята и планините Сиера пред себе си.

— Знам.

— Така ли? — попита войникът скептично. — Май не сте чували за злополучно загиналите от групата на Донърс, а?

— Чувал съм, но трябва да тръгна.

— В тия проходи виелицата ще ви затрупа и никога няма да стигнете до Калифорния. Поговорете с хората в Ларами, те ще ви кажат същото. Снегът е дълбок двадесет стъпки, вятърът беснее със скорост десет конски сили, температурите падат под минус тридесет градуса. Щом изядете коня си и с вас е свършено. Няма да имате нито храна, нито път, нито местенце да се предпазите от студа — така е там горе... Няма да ви открият преди лятото.

— Ще го имам предвид — каза Спенс нетърпеливо. — Вижте...

— Ако го сторите, вие сте проклет глупак, само това мога да ви кажа. — Войникът отново плю на земята. — Все тая, аз няма да ви погребвам, така че защо ли си губя времето. Ако е останало нещо от вас напролет, тия от Ларами ще свършат работата.

Войникът протегна ръка.

— Каквото и да решите, желая ви късмет. — Стисна здраво ръката на Спенс и добави: — И помнете, оглеждайте се за индианци, разбрахте ли?

— Да.

Когато Спенс се качи във фургона и седна до нея, Лора извърна поглед. Той взе поводите, а тя се обади:

— Ако искате да говорим за нея, нямам нищо против, ако ли не... пак нямам нищо против. Знам какво е да ви боли отвътре.

— Не ме боли, просто съм бесен — излъга Хардън. — И точно сега не искам да говоря с никого за нищо.

— Добре. Искате ли аз да карам фургона?

— Не — отсече мъжът. — Много съм си добре.

Но той знаеше, че не е така. Когато напусна Джорджия, не беше предполагал, че ще намери Лидия, погребана тук, на това забравено от бога място. Нощем през войната често си представяше как ще гали тънката ѝ бяла шия, а се стигна дотук. И най-лошото беше, че трябваше да се моли на бога Рос да е оцелял и да е стигнал с Джош до Сан Франциско, защото му бе непоносимо да мисли за другата възможност.

Загубата на Лидия беше ужасен удар по гордостта му, но ако изгубеше Джош, означаваше, че на тази земя няма да му остане нито едно обично същество.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

След като прахоса ценни дни, Спенс бе решил да тръгне на път веднага щом стигне с Лора до лагера, но сега разбра, че нещата едва ли ще се развият според плана му. Докато караше колата през малкия неуреден бивак, той се ядосваше на себе си, на нея и на целия проклет свят. Тоя гаден лагер се състоеше само от десет-дванадесет палатки, опънати от двете страни на траншеята, прокопана за поставяне на релсите, а зад тях, на по-малко от двадесет стъпки, се намираше отходната яма.

Мъжете, които се шляеха тук, изглеждаха по-лоши от крадците и главорезите, които бе виждал по време на войната. Всички те не бяха помирисвали сапун от половин година и дрехите се бяха втвърдили по телата им, спечени от прах и пот. „Нещастна шайка бандити“, помисли си Спенс. Когато фургонът премина покрай един от тях, той надигна бутилка уиски и изля толкова бързо съдържанието ѝ в устата си, че течността потече по брадата му. После захвърли празното шише на земята и се отправи с тежка стъпка към отходната яма да се облекчи пред очите на всички.

Каквото и да твърдеше Лора Тейлър, тя със сигурност не беше за тук. Из цялото това дяволско място не се виждаше никакво служебно лице. Като проклинаше нейната и собствената си глупост, той дръпна яростно поводите и обърна фургона в обратна посока. Независимо дали има време или не, беше длъжен да я върне в Макферсън или дори в Киърни и да я качи на влака, пътуващ на изток. И за да не губи повече време да търси Ръсел, трябваше да плати билета ѝ от джоба си. На нея това нямаше да ѝ хареса и вероятно щеше да се заинати като магаре.

— Колкото и да ми е трудно да си представя, когато бригадите се придвижат дотук, това място ще се превърне в град — промълви Лора. — А след няколко години ще прилича на Омаха: ще има църкви и училища и почтени жени, които ще го цивилизоват.

— Да, но това време е още далеч — отвърна Спенс.

— Не толкова, колкото си мислите. Когато останалите работници от бригадата пристигнат, лагерът ще се позапълни и облагороди.

— Да, с опиянчени тъпацы и курви. Не, вие не сте за тук, няма как да издържите! Трябва да съм луд, за да ви оставя — промърмори той.

— Ще се оправя.

— На куково лято — заяде се Спенс. — Джеси ще се обърне в гроба, ако види, че сте тук сама.

— Е, не е по-лошо от предишното място — каза Лора меко. — А тъй като и там не беше край мен, пак бях сама.

— Но там всички знаеха, че имахте съпруг — натърти той. — Огледайте се наоколо. Как, по дяволите, мислите да се прехранвате сама с детето?

— Ще започна някакъв бизнес, ще си намеря работа.

— Какво ще правите?

— Още не знам, но ще измисля нещо, щом се налага.

— Не, качвам ви на влака за вкъщи.

— Какво?! Аз вече нямам дом!

— Можете да си викате и крещите, колкото си искате, но ще тръгнете.

— О, я чакайте... Това е моят живот, а не вашият. Нямате право да се държите така с мен. Обърнете веднага този фургон, чувате ли?

— По дяволите, ще тръгнете.

— Май много ви харесва този израз.

— Кой по-точно?

— „По дяволите!“ Не можете да кажете и едно изречение без него, но си мислите, че вие сте цивилизованият в тази кола, нали? Не зная защо се нагърбихте да ме докарате дотук, но вероятно смятате, че имам патешки мозък. — Тя вдигна предизвикателно брадичка и добави: — Но този фургон е мой, както и всичко друго, освен вие и коня отзад. Ако искате, вървете по пътя си, това е ваше право. Но не можете да ме накарате да изоставя вещите си и да отида някъде против волята си само защото вашият ум ви подсказва, че трябва да сторя това.

— Джеси никога не би...

— Джеси е мъртъв, доктор Хардън. Сега трябва да се грижа за себе си и за бебето. Имам две пушки и не се боя да ги използвам. Може

би жена ви би се побояла, но не и аз.

— Не намесвайте Лиди! — каза той ядно. — Вие не знаете нищо за нея.

Стресната от яда в гласа му, Лора го погледна сериозно.

— Не, не я познавам, но познавам себе си. Щом намеря господин Хоторн, можете да си вземете коня и да си тръгнете без угризения.

— Така ли? Предполагам, че вие сама ще разтоварите този проклет багаж — отвърна той саркастично.

— Ако се наложи.

— По дяволите!

— Ето пак този израз. Тук мъжете изглеждат по-лоши, отколкото са в действителност, ако това ви притеснява — каза тя спокойно. — Железниците не приемат бандити и кавгаджии. Те трябва да поставят релси, за да премахнат ада и „дяволите“.

— Пияницата не знае в каква посока върви — промърмори Спенс.

— А вие знаете ли?

— Да — отвърна той през стиснати зъби.

— Тогава обърнете фургона, защото по този път няма да стигнете до Калифорния.

— Тоалетната е само една проклета яма.

— Освен това много често казвате „проклет“.

— Е, какво смятате да правите? Просто да клякате? — изсмя се Спенс. — Тези мъже ще се облекчават пред очите ви.

— Нямам намерение да ги гледам. Освен това къщурката трябва да е по-далеч от лагера — припомни му тя и се опита да се изправи в движещия се фургон.

— По дяволите, какво смятате да правите сега?

— Да слеза и да се върна, тъй като предполагам, че вие възнамерявате да тръгнете по обратния път.

— Седнете, преди да сте паднали.

Той бе принуден да обърне отново колата. Тя страшно много се инатеше за собственото си бъдеще и навярно това щеше да й струва скъпо, но поне го улесняваше да я остави. Спенс спря наскоро лагера, скочи долу и измърмори:

— Чакайте тук и ако някой се приближи до вас, използвайте камшика.

— Кажете на господин Хоторн, че искам къщичката — извика Лора след него.

Тя се отпусна назад върху твърдата облегалка и протегна схванатите си крака извън капрата. „Ако оставим настрана родилните мъки, най-лошото нещо на бременността са болките в кръста“, помисли си младата жена. Тъкмо щеше да затвори очи, когато видя, че край нея се бе събрала групичка мрачни обожатели. Един тип с конски зъби се бе приближил толкова много, че усети вонята, лъхаща от него.

— Май съм дошла тук точно навреме — каза му тя.

— А?

— Отварям пералня.

Идеята се появи внезапно в съзнанието ѝ и тя се хвана здраво за нея. Продължи, като гледаше мъжете:

— Ще пера, суша и гладя, но ще ви струва по десет цента на парче. Ще приемам дрехите в понеделник. Ако поставяте релси някъде другаде, ще ги пазя две седмици.

— Не ви мислехме за такава — обади се някой.

Като се потупа по корема, тя насочи вниманието им:

— Не зная дали някой от вас познаваше Джеси Тейлър, но той загина в Макферсън преди шест седмици при нещастен случай на железниците, а аз съм неговата вдовица. Понеже ще раждам след два месеца, трябва да работя и за себе си, и за детето. Бих се радвала, ако оставяте дрехите си за пране при мен.

— Чувате ли, момчета? Тя е вдовица — обяви на висок глас зъбатият тип и свали шапката си, изпод която се показва омазнена коса. — Казвам се Уили Скинър и се радвам да се запознаем. Дрехите ми за нищо не стават, но като платят надниците, ще ви ги дам с удоволствие.

Останалите засваляха шапки пред нея и Лора забеляза необходимостта от още една услуга.

— Мога и да ви бръсна — четвърт долар на глава, но първо трябва да си измиете косите и да си изчистите въшките.

— По дяволите! Какво правите? — извика Спенс, който приближаваше към фургона.

— Опознавам се със съседите.

Хардън се качи при нея, взе поводите и удари мулето по хълбоците. Тя погледна над главата му към мъжете и извика:

— Надявам се, че няма да забравите понеделниците.

— Вие никога ли не правите това, което ви кажат? Както ги бяхте пуснали толкова близо, можеха да ви смъкнат от седалката.

— Да, но не го направиха.

— Повечето от тях не различават почтените жени от курвите.

— Вие пък ругаете... Научихте ли нещо за къщурката?

— Трябвало много работа, за да се пригоди за живеене. Очевидно онзи трапер не е живял дълго там или ако е живял, е било доста отдавна.

Спенс измъкна къс хартия от джоба си, гледа го известно време и го пъхна обратно.

— Ако не сме сбъркали посоката, къщата трябва да е зад онзи хълм.

— Не виждам никакви следи от път.

— Защото няма такъв — каза той и направи заvoy. Едно от колелата удари на камък, мебелите отзад изтрополиха, а Лора за малко щеше да падне от капрата.

— Не е възможно. Бих искала да погледна тази карта, ако не възразявате.

— Не мислите, че съм неграмотен, нали? Ако това не е мястото, значи Хоторн е дал грешна скица.

Старият фургон се тресеше така, сякаш всеки момент щеше да се разпадне. Лора усещаше как зъбите ѝ тракаха, когато металните колелета запъваха в камъните.

— Той каза ли нещо друго за къщата?

— Да, че не става дори за свинарник.

— Какво? О, не. Не е възможно! Когато господин Ръсел предложи на Джеси...

— Ето я — прекъсна я Спенс. — Вижте сама.

Тя видя само обрасли с трева скали и една разнебитена дървена барака по-нагоре по склона.

— О!

Той спря впряга, пресегна се през седалката за пушката си и скочи долу.

— Стойте тук да видя колко гърмящи змии живеят вътре.

Като се държеше за перилата на фургона, тя бавно се смъкна долу.

— Чакайте.

Спенс се върна, подхвана я под мишницата и поека към почти квадратната постройка.

— Е, не е брезент, има си стени, които не плющят от вятъра, но това май е всичко — рече той.

Като погледна към нея и видя изражението на лицето ѝ, раздразнението му се превърна в съчувствие.

— Ще ви отведа обратно — каза ѝ почти нежно.

Тя нямаше да се разплаче. „Аз съм силна жена“, самоубеждаваше се Лора, като гледаше колибата. После изпъна рамене и дълбоко въздъхна:

— По-добре да видя първо как изглежда отвътре, преди да избира между това и палатката.

Той трябваше да признае, че си я биваше.

— Добре, но аз се сещам само за едно предимство.

— Бих искала да го чуя.

— Малко пияници ще се изкатерят дотук.

— Да. И това е нещо, нали? — Сърцето ѝ сякаш спря, но се запъти към бараката. — Изглежда изоставена отдавна.

— Може би още от времето, когато правителството е предоставило земята на железниците. Хоторн е намерил вътре рецепта за обработка на кожи от 1848 година. Той мисли, че траперът с умрял в планините.

— Или са го срещнали индианци.

— Да.

Спенс напъна вратата.

— Заяжда!

— По-добре, отколкото да зее. Може да се поизпили малко и ще се оправи.

Мъжът блъсна с рамо, вратата се отвори и той предпазливо влезе в тъмната стая.

Слънцето хвърляше светлина през наполовина откренатата врата право върху прашния неравен под. Миризмата на мухъл се носеше сред застоялия въздух. Той влезе навътре и нещо се разклати под краката му.

— Тоя май вместо дъски е наредил стволоче на дървета, после е сложил рамка отгоре и е запълнил дупките помежду им с глина.

— Много от бедните хора имат такъв под. Поне не се крият долу змиите и гадините.

Тя не можеше да види почти нищо през процепа. Спенс запали клечка кибрит и я вдигна във въздуха. Около пламъка затанцуваха пращинки.

— Бих казал, че няма защо да се притеснявате от вятъра, освен ако не извие силна буря — отбеляза той. — Но траперът май не си е падал много по светлината — добави мъжът и посочи двата малки прозореца. — Сигурно е слагал там хартия или насмолен плат, преди някой да закове дъски.

— Ще поръчам стъкла. През седмица фургоните със стоки идват от последната спирка на железницата.

Пламъкът опари пръстите му, той изпусна догорялата клечка и я настъпи. Запали друга и погледна Лора.

— Сега, след като видяхте, едва ли искате да останете тук. Можете да готвите и да се топлите само на това огнище, а за дърва ще трябва да се качвате по този хълм. Ако зимата се окаже сурова, ще ви отнема много време, за да стигнете, където и да било с бебето — знаете това, нали? Ще ви бъде студено и дяволски самотно.

— Да.

— Не виждам как ще се оправите.

— Имам Доли. Ако се наложи, ще яздя до лагера.

— Какво ще правите, ако дойдат индианци?

— Мога да вдигна достатъчно врява, за да накарам мъжете да се качат дотук. Пушката на Джеси се чува на няколко мили разстояние.

— Вие смятате да останете въпреки всичко?

— Ще остана тук.

— Знаете ли, госпожо Тейлър, разликата между решимостта и глупостта е много малка.

— Няма да се върна в Северна Каролина, за да ме съжаляват, доктор Хардън. Ще изкарам зимата тук, а напролет вероятно ще имам по-добра представа какво ще правя. Точно сега се опитвам да си вътъпя, че Джеси го няма и никога няма да се върне.

— Съжалявам.

Това бяха най-неподходящите думи, но не знаеше какво да каже, след като осъзна пред какво бе изправена тази жена.

— Ще взема Клайд и ще сляза долу да видя дали мога да намеря помощ, за да пренесем нещата ви.

— Благодаря.

Предстоеше ѝ непосилна работа, преди мястото да се превърне в обитаемо жилище, но тя бе решена да се грижи сама за себе си, така че думите му нямаха значение. Той направи каквото обеща — доведе я тук — и трябваше да продължи пътя си. Имаше достатъчно свои проблеми, за да се нагърбва с чуждите, реши Спенс и отвърза коня си.

След като Хардън тръгна към лагера, Лора отвори по-широко вратата и остави студения септемврийски вятър да проветри бараката. После седна на пода и започна да си прави списък на необходимите неща: стъкла за прозорците, керосин, гасена вар, плат за пердета, парцали за черга, достатъчно сапун, за да ѝ стигне, докато си свари сама, две големи корита, въже за простор, дърва за зимата.

Тя спря и се огледа. Ако си намираще достатъчно работа, сигурно бъдещето нямаше да изглежда толкова безрадостно, сигурно нямаше да се чувства така ужасно самотна.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Ще внимавате, нали?

— Да. — Спенс се хвана за седлото и сложи крак на стремето. Възседна коня, намести се и чак тогава погледна към нея. — Бих искал да ви кажа същото. Все още си мисля, че правите грешка и че трябва да се върнете в Северна Каролина, докато още е възможно.

— Вече безброй пъти ви казах, че ще се оправя. Може да съм жена, но това не значи, че съм треперееща страхливка — изрече твърдо Лора.

Вятърът развя кичур от косата ѝ, която бе хваната на кок отзад на тила. Дали беше от смелост или от глупост, но тя наистина беше твърда жена — трябваше да ѝ се признае. По понятни причини никоя друга не би искала да е на нейно място в този момент. С жена като Лора Джеси е имал защо да живее...

— Надявам се, че ще е така — каза той най-накрая. — Ако нещо ви се случи, ще се чувствам отговорен, че съм ви оставил тук сама.

— Ако на връщане минете по същия път, отбийте се, ще ви нагостя — предложи тя. — Напролет ще съм още тук.

Той кимна.

— Вероятно ще бъда със сина си. Надявам се да го намеря в Сан Франциско.

— Бих се радвала да го видя. Имам слабост към момченцата — заради Дани.

— Да. — Спенс вдигна поглед към небето и се намръщи. — Май ще вали, по-добре да тръгвам. Щеше ми се отдавна да съм вече в Ларами.

— Трябваше да продължите веднага, но се радвам, че докарахте фургона ми дотук. Джеси казваше, че имате добро сърце и сигурно е така.

Той бръкна под палтото си, измъкна пачка банкноти и отброи петдесет долара.

— Ето, това не е много, но ще ви помогне, докато си стъпите на краката.

— Не мога да приема парите ви, доктор Хардън. Имам достатъчно, за да преживея.

— Не умеете да лъжете, госпожо Тейлър. Хайде, вземете ги! Ако вие нямате нужда от тях, спестете ги за бебето.

Тя поклати глава.

— Не знаете какво може да ви се случи по пътя за Калифорния, така че по-добре ги задръжте.

— Не. Имам достатъчно. Все едно, след Ларами няма да има много селища, където да ги похарча.

— Може да се наложи да презимувате при мормоните, нали разбирате?

— Вижте, приемоте това като заем — взе да я придумва Спенс и се наведе да ѝ подаде парите.

— И така не мога.

— Защо?

— Няма да е честно.

— По дяволите, ама че жена — отвърна той. — Нямам време да споря с вас.

— Тогава недейте. Не съм ви молила.

Хардън я изгледа ядно и хвърли банкнотите в краката ѝ. Когато видя, че тя няма намерение да ги вземе, той ѝ каза:

— Тръгвам, така че ги пхнете в джоба си, ако не искате да ги духне вятърът.

— Тогава значи ще ги духне.

Докторът измърмори няколко епитета по неин адрес, после изруга на глас и накрая успя да изрече:

— Смятам, че съм задължен на Джеси, задето ми помогна в Каролина тогава. Той би искал да ги вземете.

Лора поклати глава.

— Не, Джеси никога не би приел нещо подобно. Освен това аз не мога да ви върна заема. Ако можех, би било различно. А петдесет долара са много пари, за да ги раздавате така. Още повече, че вероятно на вас ще са ви по-нужни, отколкото на мен. Аз все още не съм докоснала последната заплата на Джеси.

— Колко е тя?

— Достатъчно, за да се оправя.

— Въпросът ми не беше такъв, госпожо Тейлър.

Тя въздъхна и омекна.

— Добре, не че е ваша работа, но господин Ръсел ми даде петдесет и два долара и момчетата от бригадата събраха още деветнадесет, това прави седемдесет и един долара, без да броя двайсетте, които съм спестила за идващата зима. Сега разбирате, че нямам нужда от помощ.

— Деветдесет и един долара — повтори той и поклати глава. — Лиди харчеше за нов тоалет повече от това.

— Е, не съм отгледана като нея и не съм Лидия, така че нямам право да взема парите ви. Нямам никакво основание да искам нещо от вас.

Смаян от логиката ѝ, Спенс погледна нагоре, за да се успокои, после отново се опита да я вразуми:

— Вижте, наистина нямам време да споря с вас. Трябва да стигна до Сан Франциско, но съвестта не ми дава да ви оставя сама на това забравено от бога място. Тези пари ще притъпят чувството ми за вина, задето не ви върнах обратно във форт Киърни и не ви качих на влака.

— О, като си наумите нещо, не се предавате лесно, а?

Тя впери поглед в лицето му, надзърна в тези сериозни сини очи, видя стиснатите му зъби и разбра, че бе достатъчно твърдоглав и откровен.

— Добре — реши Лора най-после. — Иначе ще стоите така цял ден. Ще взема парите, за да ви доставя удоволствие. Но ако се върнете по същия път напролет, не се изненадвайте, ако не съм пипнала и цент от тях.

Тя се наведе трудно и събра банкнотите. Като се изправи, добави:

— Искam само да знаете, че все още съм на мнение, че не постъпвате правилно, като ми давате тези пари.

— Това ме кара да се чувствам по-добре — увери я той.

— Но и вие ми разрешете да направя нещо за вас. Чакайте тук, веднага се връщам. Не тръгвайте. Ще ви донеса нещо за из път.

— Нямам време, трябва да пътувам по светло — извика Спенс. — Трябва да вървя.

Лора се обърна и отвърна:

— Добре, но трябва да ядете, нали? Ще се забавя само минутка.

Тя изтича в бараката и го остави да укротява нетърпеливия кон.
— Спокойно, Клайд! — приласка го той и дръпна поводите.

Докато чакаше, се замисли. Никога не бе срещал две толкова различни жени. Лора Тейлър и Лидия Джеймисън бяха като деня и нощта. Едната им обща черта беше инатът, но Спенс реши, че това особено качество е присъщо на всички представителки на нежния пол.

Той хвърли поглед към разнебитената барака на трапера. Лора щеше да е голяма късметлийка, ако тая колиба не се разпаднеше до идването на пролетта. Или ако не се подпалеше от въглените, които могат да изскочат от счупения комин и да паднат върху продънения покрив. Хардън погледна наоколо и се ядоса на Джеси, задето бе умрял и бе оставил тази млада жена в такова затруднено положение. Не би трябвало да я води на първото срещнато място, при тия мъже от най-долна класа и да я зареже да се грижи сама за себе си, докато той отсъства седмици наред.

Тя излезе с два вързопа в ръце — по-малък, увит в мъжка носна кърпа, и друг, по-обемист. Връчи му ги и каза:

— Ето, поне няма да си палите огън оттук до Ларами.

— Какво е това? — любопитства той.

— В големия вързоп има ризи и чорапи на Джеси, а в малкия сандвичи с мармалад, няколко парчета бизонско месо и сирене. Не е много за мъж с вашия ръст, но ще ви засити за известно време. — Лора направи крачка назад и добави: — Знам, че искате да ви е леко, като пътувате, но не давайте дрехите на друг.

— Благодаря.

— Ако там горе се застуди, може да си сложите повече ризи под палтото и да обуете два чифта чорапи.

— Да.

— Е, по-добре тръгвайте. И внимавайте за индианци, защото край Ларами имат проблеми с шейните и като минете форта, по това време на годината вече няма да има военни патрули по пътя. Това е всичко — каза тя и отстъпи още назад. — Довиждане, доктор Хардън.

Лора стоеше там в избелялата си басмена рокля с ръце върху заобления си корем. Приличаше на загубено дете. Ако търсеше доказателство за твърдението, че животът не е честен, то можеше да го види в нея. Спенс докосна шапката си за сбогом, пришпори Клайд и го насочи към пътя, надолу по каменистия склон. Беше му мъчно за Лора,

но не можеше да ѝ помогне повече. Трябваше да решава собствените си проблеми.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Уайоминг

5 октомври 1865 г.

Това беше дефилето на река Уинд в Скалистите планини. Спенс подкара бавно коня и с нямо благоговение загледа величествените заснежени върхове, издигащи се на северозапад. Докато пътуваше през полетата на Ларами, планините на юг го впечатлиха, но всяко било в Скалистите планини, което преваляше, му се струваше по-високо от предишното. Върховете се издигаха от сивите подножия и разрязваха високопланинските ливади като огромни остри зъби на акула. Тази гледка бе добре дошла за Спенс след десет дни път през сухи долини, в които вирееха само магарешки тръни и салвия.

В Ларами един стар трапер твърдеше, че е ловувал навсякъде: от Лоджпол Крийк на юг от земите на Айдахо до реките Паудър и Йелоустоун на север, от Северното плато до реките Грийн, Салт и Снейк на запад. Траперът посочи на Спенс „сухоземния“ маршрут върху една военна карта и му каза, че ако тръгне по него, ще пропусне най-прекрасните гледки. Той говореше за върхове, стигащи облаците, за бездънни каньони, стръмни пропасти и бисерни езера, за горещи гейзери, бълващи пара и вряща вода на стотици стъпки във въздуха. Човекът уточни, че са необходими години, за да се види всичко това.

Точно сега Спенс не можеше да отдели седмица, камо ли години. Той се присегна назад, извади картата и я разви, за да я разгледа. Имаше още много път до Калифорния, а времето не бе достатъчно.

Траперът бе казал:

— От средата на октомври можете да очаквате лошо време. Ако дотогава не сте стигнали до селищата на мормоните, по-добре да останете тук, защото едва ли ще можете да стигнете до планините, камо ли да ги прекосите преди началото на зимата. Мормоните ги наричат Дезерет, което за тях би трябвало да е нещо като обетованата земя, но проклет да съм, ако съм видял там нещо друго, освен гърмящи змии и соколи. От Соленото езеро до Карсън Сити всичко е покрито с

кости на умрели от жажда твари. Ако намерите вода, в половината от случаите в нея има толкова сол и сода, че не става за пиене.

С това темпо Спенс нямаше да успее да стигне при мормоните навреме. С огорчение бе разбрал, че никой не можеше да му даде надежда, че ще стигне до Калифорния през този сезон. Но трябваше. Искаше сина си и трябваше да стигне дотам, нямаше друг начин да си го вземе. Проклет да бъде, ако прекара зимата като отшелник сред негостоприемни сектанти, чиято религия не разбира. И Лидия му бе достатъчна.

Не, ако чакаше до пролетта, Рос можеше да продължи нататък и той, а дори и Пинкертън да изгубят следите му. Всъщност имаше и друга вероятност — Рос да не иска Джош. След смъртта на Лиди може би вече бе оставил детето някъде. Имаше и трета възможност, за която Спенс не смееше да си помисли дори, но често се будеше нощем със студена пот на челото. Можеше Рос и Джош да не са стигнали до Калифорния. И двамата са били изложени на заразата достатъчно дълго, преди леля Фан и Лидия да умрат. Тая проклета болест вземаше млади и стари, не прощаваше на никого. Малцина оцеляваха.

Спенс погледна към небето и видя да кръжат огромни червеноглави черни птици — лешояди, които чакаха нечия смърт. Ръката му потърси револвера, но мигом се съвзе. Не, не трябваше да стреля, освен при необходимост. Той не различаваше „гарваните“ от шейните или сиуксите и ако имаше късмет, можеше да не ги срещне повече, докато е жив. Вече на два пъти се бе отървал на косъм от индианците и със сигурност не искаше отново да предизвиква съдбата.

— Хайде, Клайд. Ако стоим тук, доникъде няма да стигнем.

Той се опита да надене сбруята на коня, но животното се дръпна.

Късно следобед Спенс напредваше все по-трудно. Клекът се простираше на мили разстояние и се смесваше с разпръснати тук-там борове върху неравна камениста земя. Преди близо месец оттук бяха минали последните коли на заселниците и сега пътят бе изоставен. Дотук не бе срещнал жива душа, освен двамата земемери от железниците, които видя на по-малко от петдесет мили извън обсега на Ларами. Те би трябвало отдавна вече да са се прибрали. Пътят водеше към подножието на планината и навлизаше в един неравен проход на юг към река Уинд. Неизмеримите бездни, стръмните урви в керемиденочервено и високопланинските ливади, които заедно с

върховете и каньоните образуваха пейзажа, подчертаваха колко нищожен е човекът. Беше едновременно прекрасно и страшно.

Изведнъж той усети лекия мирис на пушек във въздуха. Там, в далечината, някой бе запалил лагерен огън. Едва ли беше бял човек, затова трябваше да внимава още повече. Тази нощ той нямаше да си позволи да запали огън.

На здрачаване Спенс спря, за да си направи стан. Нахрани животните — Клайд и мулето Сали, спъна краката им и си приготви вечеря от сухари и бизонско месо. После разположи завивките си под един скален навес. Уви се в одеялото и лежа известно време, гледайки очертанията на облаците, носещи се сред звездите. Чувстваше се безкрайно самотен.

Някъде в дивия простор на нощта се чуваше воят на глутница вълци, излезли на лов; после светът постепенно утихна, остана само звукът на търкулващи се от време на време камъчета. Преди да се унесе в сън, последната мисъл на Спенс беше, че трябва да стане много рано сутринта, за да продължи.

Събуди се по тъмно — трепереше от студ, — духаше силен северен вятър, кълбяха се тежки облаци и закриваха звездите и луната. Той метна отгоре си още едно одеяло, обърна се на една страна и се зави хубаво с надеждата да заспи отново.

Когато се озова в света на сънищата, Лиди и Рос му се подиграваха, а той се заканваше да си отмъсти.

Студен дъжд закапа по скалния навес, повлече камениста почва със себе си и го събуди за втори път. Тъмнината се бе превърнала в мрачна сива зора. Той потърси часовника си. Беше почти седем. Докато лежеше, за момент си помисли, че Господ сигурно го наказва заради някой ужасен грях, който Спенс бе забравил. Той се огледа сред шубраците и видя, че всичко блестеше от лед. Наблизо дребното муле стоеше срещу Клайд и от гривите на двете животни висяха ледени висулки. През нощта бе задухал севернякът и сега Спенс видя съвсем различен кошмар.

Трябваше да продължи. Ледът щеше да се разтопи за няколко часа. Той с нежелание излезе изпод завивките, намери вързопа с дрехите на Джеси и навлече върху своята риза още две. Метна и палтото отгоре. Извади чифт чорапи и когато ги раздели, от тях паднаха няколко банкноти.

Той с огорчение разбра, че това бяха петдесетте долара, които бе дал на Лора сякаш преди цяла вечност. Беше го изиграла. Тая жена се инатеше за собственото си щастие, каза си Спенс, докато навличаше чорапите на Джеси върху своите. Докато я наричаше идиотка, глупачка и какво ли още не, успя да нахлузи и ботушите си.

Спенс се загърна в ямурлук от промазан брезент, събра завивките и вещите си и ги напъха бързо под седлото на мулето. Извади от дисагите си твърда като камък бисквита и се опита да я изяде, докато оседлаваше Клайд.

Развали бивака си, като ругаеше ужасното време, после пое отново по пътя с надеждата, че то няма да се влоши още повече. До обяд дъждът би трябвало да отмие последните остатъци от лед. Той яздеше, прегърбен върху седлото, а вятърът бръснеше лицето му и минаваше през палтото му като нож през масло. Ръцете го боляха и постепенно се вкочаниха, северният вятър виеше все по-зловещо и го покриваше с лед. Спенс разбра, че не е разумно да продължава. Трябваше да изчака.

Намери заслон от южната страна на един хълм и си направи бивак, опъна навес за себе си и за животните, като завърза краищата на едно одеяло за върховете на борчетата, подаващи се от скалните пукнатини отгоре. Отсече с ножа си малки клонки от боровете и ги струпа под одеялото, за да се предпази от студената земя. Постла завивките отгоре, уви се в тях и се опита да се стопли, без да пали огън.

Малко след пладне лапавицата се превърна в сняг, а той гледаше и не вярваше на очите си. Не очакваше сняг поне още две-три седмици. Снежинките бяха големи, мокри и тежки и ако вятърът се сменеше или утихнеше, снегът щеше да се стопи бързо.

Към три следобед снегът валеше толкова силно, че той не можеше да различи пътя, и температурата спадаше, вместо да се покачва. Пред очите му бурята премина във виелица. За да запази водата в манерката си, дъвчеше сняг. По някое време хапна отново бизонско месо, докато гледаше как шансовете му за пътуване намаляваха.

Чувстваше се прокълнат. Реши, че всичко се е обърнало срещу него и му пречи да стигне до Калифорния през тази година. Ако продължеше, щеше да се изгуби в тая развихряща се буря. Ако

обърнеше, го чакаше дълъг път до Ларами. А ако останеше тук, вятърът щеше да го засипе в някоя преспа. Но трябваше да продължи. Някъде там, в Сан Франциско, той имаше син. Постепенно вътрешната борба позатихна и даде път на разума. Щом още тук валеше, значи по-нататък на запад, из проходите в планината, положението бе много по-лошо. Ако не успееше да мине през тях, вероятно щеше да умре и нямаше да има кой да потърси Джош и да накаже Рос. Трябваше да е твърдоглав глупак, за да продължи...

Той погледна към заснеженото небе, обзет от безсилен гняв. Очакваше лекарската кариера да му осигури приятен живот, а всичко се разпадна, не му остана нищо, освен пепел от мечтите, които си мислеше, че той и Лиди споделят. Четирите години война, нейната изневяра с най-повърхностния мъж от неговото обкръжение, загубата на сина му — не му остана почти нищо друго, освен желанието за мъст. Искаше му се да вдигне юмрук към Господ и да го попита какъв ужасен грях е извършил, че го наказва така.

Тед Бингам все проповядваше, че Бог има велик план за всяко същество на този свят, и на Спенс му се искаше да вярва в това, но вече не можеше. Този бог, който позволи Джеси да умре и да остави жена си в бедствено положение с дете на ръце; този бог, който отне на Спенс всичко, което обича; този бог, който му пречи да намери сина си, плът от неговата плът, не беше богът, в когото вярваше Тед Бингам. Нямаше никакъв смисъл да стигне толкова далеч, а после да бъде принуден да се върне обратно с празни ръце. Но сега трябваше да прекара зимата в Ларами или в Макферсън независимо дали искаше или не.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Земите на Небраска

16 октомври 1865 г.

„Благодаря ти, боже, за циганското лято!“ Тези последни топли дни позволиха на Лора да работи навън, вместо да запарва бараката, и тя нямаше да изпусне тая възможност. Бе се качила на едно столче и пускаше парчета сапун в голямо корито, подготвяше вода за най-мръсния куп пране, който бе виждала. Като гледаше тия дрехи, човек можеше да си помисли, че са ги носили миньори, а не железничари.

Откакто всеки ден пристигаха нови бригади, лагерът се разрастваше, а оттам и нейният бизнес. Миналата седмица спечели петнадесет долара, а тази, изглежда, щеше да е още по-добра.

Тя спря да се почеше по носа и си помисли, че въпреки работата да бе тежка, поне ангажира времето ѝ и не се тормозеше с мрачни мисли. Като си лягаше вечер, беше твърде уморена, за да мисли и да се тревожи как ще живее без Джеси.

Щом хвърли и последното парче сапун във водата, Лора остави ножа настрана и се запъти към купчината дрехи, които вече бе сортирала. Награби миришещите на пот и гранясало ризи, отнесе ги до коритото, пусна ги вътре и разбърка силно с един прът. Водата почти веднага стана кафява. Щеше да ѝ е доста по-трудно да върши това след раждането, но можеше да се справи. Дотогава работата по поставянето на релсите щеше да намалее и сигурно нямаше да има толкова мръсни дрехи за пране. Тя спря, за да навие ръкавите си, после преброи купчините дрехи. Единадесет. Ако времето застудееше, щеше да е трудно да събере всичкото това мръсно пране и коритата в единствената стая на бараката.

Боляха я ръцете и кръстът, но тя започна да бие дрехите като масло и да си тананика „Моя скъпа Клементайн“, за да се отвлеча от непосилната работа. Поне си докарваше за прехраната и трябваше да бъде благодарна.

Пътеката бе по-стръмна, отколкото си спомняше Спенс, или може би конят бе много уморен. Когато зърна зелената трева и все още сочните листа на пръснатите тук-там дървета, той се замисли дали все пак да не продължи. Не че сега имаше някакъв смисъл — бе извървял дълъг път обратно, за да направи нов опит преди май. Не, беше закотвен тук, на това забравено от бога място в Небраска за цяла зима, и единственият човек, когото познаваше, бе Лора Тейлър.

Тя бе с гръб към него и простираше мокри дрехи на дълъг простор. На въжето висяха достатъчно мъжки панталони за цяла армия и се поклащаха от лекия вятрец.

— Какво, по дяволите...

Лора се обърна, като чу тропота от конски копита по пътеката, и зяпна, преди да успее да каже нещо.

— Какво, за бога, търсите тук, доктор Хардън? — забърза тя към него. — Мислех си, че вече сте някъде в Юта с мормоните.

— Заваля снегът.

Той освободи крака си от стремето, смъкна се от седлото и се изправи срещу нея. Бе навила ръкавите до лактите си, роклята ѝ бе мокра отпред, там, където се издуваше големият ѝ корем, а разрошената ѝ коса висеше на кичури, но след почти три седмици върху седлото тя бе приятна гледка за него. Спенс отмести поглед и призна:

— Върнах се. Не можах да прекося планините. Предполагам, че вие и всички останали сте били прави.

— Съжалявам. Знам колко много искахте да тръгнете — отвърна тихо Лора.

— Да. Е, май ще съм тук тази зима.

— Тук?

Тя се стъписа за момент и го погледна с разширени очи.

— Ще се опитам да си намеря подслон и храна във форта, ако военните ми разрешат. Но какво е всичко това? — посочи той към натежалия простор.

— Пране.

Хардън вдигна вежди и Лора започна да му обяснява:

— Имам си бизнес. Веднъж седмично ми носят мръсните си дрехи и аз пера, суша и гладя всичко. — Тя отметна косата си и

добави: — Осигурявам си прехраната.

— Доста трудничко живеете, бих казал.

— Поне оцелявам.

— Защо не задържахте парите? — попита той рязко.

— Май че сте ги намерили — отвърна Лора.

— Това не е отговор.

— Вече знаете защо — не са мои, за да ги взема. — Тя отстъпи назад и погледна към бараката. — Аз... Предполагам, че имате време за чаша кафе, нали?

— Имам шест месеца време — отвърна Спенс сухо.

— Е, тогава влезте. Сега имам истинско кафе. И винаги имам хляб и сладко.

— Това звучи добре, не съм ял от Ларами дотук — каза той и мина покрай нея.

— Ако идвате днес от Ларами, значи сте се движили доста бързо.

— Тръгнах оттам миналата нощ.

— И не сте яли оттогава? Не мисля, че човек може да издържи толкова дълго без храна.

Тя спря на прага.

— Може би ще е по-добре да останете за вечеря.

— Не искам да ви притеснявам.

— Няма. Аз също трябва да ям.

Лора хвана дръжката и бутна вратата с рамо.

— Не знам колко пъти изпилявам тази врата, но все още заяжда — обясни тя, като отвори. — Страх ме е да стържа повече — не искам тази зима отдолу да влиза студен въздух.

Къщурката не изглеждаше така, както я бе оставил близо месец назад.

— Виждам, че сте я постегнали — измърмори той.

— Трябваше. Сега имам стъкла на прозорците и покрих стените с вестници, преди да ги варосам, така че сигурно тук ще е по-топло, когато навън задухат северните ветрове.

— Сама ли сте изработили тази черга?

— Е, просто съединих няколко парцала, но поне мога да ходя вътре, без да ми влизат трески в обувките — каза тя, зарадвана, че е забелязал. — Тези пердета бяха моето палто.

Лора се огледа и въздъхна:

— Знам, има твърде много мебели тук, но не можах да си позволя да изхвърля нещо.

— Не. Изглежда приятно, наистина е добре. Не знам как сте успели да свършите всичко това.

Жената отиде до шкафа, извади две чаши, панер за хляб и бурканче сладко.

— Не исках да седя и да се самосъжалявам, така че си намирах работа. — Тя се обърна към ъгъла, който наричаше своя „кухня“, и попита: — Все още ли искате сметана и захар с кафето?

— Не, ако е истинско.

— Такова е, но трябва да отида да го сваря отвън. Не съм палила два огъня, навън топла вода за прането.

Тя излезе, а той продължи да разглежда стаята. Беше я направила доста уютна, като се имаше предвид с какво е трябвало да се справя. На стената дори висеше рамка с бродерия върху бял памучен плат. Като погледна по-отблизо, видя ситно избродирани букви: Лора Лейн и Джеси Тейлър, съчетани в брачен съюз на 18 октомври 1859 година.

Вдругиден щяха да станат точно шест години.

Тя влезе с емайлирания кафеник и спря, когато го видя да чете.

— Все едно че е минала цяла вечност — каза Лора нежно. — Мислех, че ще продължава вечно.

— Май всички си мислим така. — Той се обърна, лицето му бе сериозно. — Но някои от нас просто са пълни глупаци.

— Аз обичах Джеси, доктор Хардън. Това бе най-щастливият ден в живота ми.

— Не говорех за вас, а за себе си.

— В лошо време се оженихме, точно преди войната, но тогава не знаехме, че Линкълн ще спечели и че Северна Каролина ще се предаде. Джеси такъв, какъвто го познавах тогава, беше най-добрият мъж, когото бях срещала.

— Да.

— Сигурно войната променя мъжете — добави тя тъжно. — Те се връщат по-сурови и сериозни.

— Така е.

Тя се съвзе, занесе кафеника до масата и напълни двете чаши. После седна.

— Кафето ви е готово.

— Благодаря — промълви той и седна срещу нея. За миг се загледа замислено в гъстата кафява течност, после се сепна. — Не аз се промених.

— Говорите като Джеси. Все повтаряше, че се е върнал при една различна жена от тази, която е оставил. Може и да е било вярно, не знам. Може би като съм седяла сама вкъщи и съм го чакала да се прибере у дома, съм се научила да се справям сама, казваше той, но аз не мисля така. Имам предвид, че винаги съм се грижела за всичко, откакто се помня. Не, той се промени — каза тя твърдо. — Преди войната ние винаги мечтаехме заедно.

— А след това?

— Той е мечтал сам, докато го нямаше, и си бе втълпил, че знае какво искам.

Лора отпи от горещото кафе и остави чашата.

— И бе решил да ми го даде, независимо от това, колко пъти се опитвах да го разубедя.

В гласа ѝ звучеше тъга, която го впечатли повече от думите.

— Понякога е трудно да се разбере какво мисли човекът срещу теб.

— Да. — Тя вдигна глава. — Да, така е. Мислех си, че мога да чета мислите на Джеси. Когато той се върна, вече не можех и страдах. Обичах това, което имах, доктор Хардън. Не исках да идвам тук.

— Така си и знаех.

— Но съм тук сега, така че трябва да се възползвам от положението. В противен случай ще полудея, ако искам нещо, което не мога да имам.

— А какво е то?

— Искам си къщата, Дани, Джеси такъв, какъвто го познавах преди войната. Всичко това вече го няма. Останахме само аз и това бебе. — Лора се посъвзе и се облегна назад. — Предполагам си мислите, че се самосъжалявам. Не е така. Мама все обичаше да казва, че Господ не ни дава нещата, с които той знае, че не можем да се справим. — Тя се усмихна с тъга и го погледна в очите. — Казваше още, че животът е такъв, какъвто си го направим, а не какъвто ни е даден. Ако е била права, значи аз ще се справя. Никога не се оплаквам за нещо, което си мисля, че мога да променя.

— Бих променил доста неща, ако можех.

— Вероятно само си мислите, че можете — прошепна Лора и отново отпи от кафето си.

— Е, поне съм абсолютно сигурен, че повече няма да допусна друга жена да ме прави на глупак. Вече се опарих веднъж и сега съм по-предпазлив.

Тя го погледна с любопитство, чудейки се как мъж като него може да е толкова огорчен от живота си.

— Е, аз не точно се опарих, но не мисля, че ще се омъжа повторно. Не че някой тук вярва на това. Всички смятат, че вдовството е неестествено състояние, нали разбирате?

— Да разбирам ли, че имате обожатели?

— Имам куп идиоти... Бих искала да им дам да се видят в огледалото. Не зная какво ги кара да си мислят, че въшлясали мъже, които дори не знаят за какво служи коритото, могат да бъдат примамка за една жена. Пък и те не подбират — може да съм кривогледа, с проядени зъби, проскубана, кривокрака бабичка на деветдесет и девет години. За тях няма да е от голямо значение, стига да съм съгласна на женитба... Трябваше да се откажа от услугата с подстригването, защото парите не си струваха труда.

— Вие сте красива жена.

— В това състояние? Много се съмнявам.

— Но е факт.

— Е, все едно. Не се чувствам такава и не искам да бъда. Имам само две желания — здраво бебе и възможността да го отгледам на спокойствие. Ако имах право на десет желания, нито едно от тях нямаше да е за мъж точно сега.

— Никога не съм срещал жена, която иска да живее без мъж.

— Аз не съм пиявица.

— Да, не сте. Вие сте забележителна жена.

— Не. — Лора се облегна върху масата, напълни втори път чашата му и се изправи. — Можете да си поседите, но аз трябва да довърша прането. — Тя смекчи изражението си за секунда. — Знам, може би ви звучи като някоя вещица, но тези неща вече не ме вълнуват. Радвам се да ви видя. Не съм глупава и знам, че ви дължа много.

— Аз ще приготвя вечерята — измърмори Хардън.

— Добре. За да се заситите, по-добре хапнете малко хляб и сладко, не сте ги докоснали още.

Когато след час по-късно тя се върна, той спеше в люлеещия се стол на баща ѝ, опънал крака пред себе си, облегнал глава назад. Младата жена се приближи на пръсти и посегна да докосне гъстата му черна коса.

— Доктор Хардън! — прошепна тя.

В съня си той бе изгубил суровото си изражение и изглеждаше по-млад с години, не на двадесет и осем, както твърдеше. Без съмнение бе красив мъж. Този път го разтърси леко.

— Ще ви се схване вратът в това положение — рече му тя.

Нямаше смисъл, той беше заспал дълбоко. Лора се съжали над него, нави една кърпа и я сложи под главата му, после отиде до кухненския си ъгъл да реже домати за вечеря.

Лора разбра, че докторът просто е много изтощен. Зачуди се колко далеч бе успял да стигне, преди да го изненада снегът. Колко ли тежко му е било да вземе това решение да се върне обратно. Той толкова много искаше да намери своя син, а сега трябваше да изчака една дълга зима, преди да опита отново. Не беше честно. Тя все още не знаеше какво е сторила жена му, но каквото и да бе, то беше превърнало този мъж в един огорчен и обезверен човек. Разбираше, че раните му са дълбоки като нейните и ще му бъде необходима повече от една зима, за да ги излекува.

Спенс се събуди, когато в стаята вече се смрачаваше. Ухаеше на чесън. Той се изправи, разтърси глава, за да разкърши врата си, и видя, че тя бе запалила огън. На една кука над пламъците висеше голямо черно котле, а в ъгъла над плоския камък, който служеше за пещ, се мъдреше тежка тава. Мъжът разтърка очи и попита:

— Колко е часът?

— О, вие сте буден. Шест и половина е и започнах да се притеснявам, че царевичният хляб ще изгори, докато ви чака.

— Не исках да заспивам.

— Е, ако не сте имали нужда, нямаше да го правите.

— Вие май имате отговор на почти всичко.

— Помислих си, че може да се събудите в лошо настроение.

— Не съм кисел — промърмори той.

— Не сте? Тогава аз греша. Както и да е. Ако искате да се измиете преди ядене, ведрото с вода е отвън до вратата.

— Благодаря. Стори ми се, че подуших чесън.

— Направих доматиена супа.

— Доматиена супа и царевичен хляб. Често ядях това някога в Мисури и много ми харесваше.

— Мислех си, че сте роден и израсъл в Джорджия.

— Не. Преместихме се там, когато бях деветгодишен. Моят втори баща е от Джорджия.

— И е бил проповедник.

— Да.

Той се надигна с усилие и се запъти навън.

— Тоалетната е отзад — извика му тя през вратата. — Господин Хоторн изпрати няколко китайци да изкопаят ямата.

Когато се върна, изглеждаше така, сякаш бе излял цялото ведро върху главата си, както си помисли тя, докато сипваше супата в купите. Когато ги понесе към масата, той вече бе седнал.

— Започвайте, аз забравих маслото.

— Имате ли нещо против, ако надробя хляба в супата. Знам, че не е възпитано, но ми харесва така.

— Угодете си тогава — каза Лора и постави пред него чинийката с масло.

Той яде с апетит, изгълта три купи от невероятно вкусната супа, докато тя само ровеше в нейната. Накрая осъзна, че го гледа.

— Съжалявам — засрами се Спенс. — Живях върху седлото почти цял месец, откакто тръгнах.

— Предполагам, че храната ви хареса.

— М-м-м, много.

— Няма да мия съдовете сега. Трябва да прибера дрехите, преди мъглата да ги е навлажнила отново.

— Имате ли нужда от помощ?

— Би ми било приятно, имам предвид, че бих се възползвала от компанията ви.

Цялото небе пламтеше в различните нюанси на оранжево, розово и бледолилаво. Това бе един от залезите, пред които човек затаява дъх. Лора Тейлър се спря и проследи погледа му.

— Да, красиво е, нали? — промълви тя. — Господ е художник, казваше мама, когато имаше такова небе.

Усещаше се прохладата, а пушекът над тях придаваше на света топлия аромат на горящи дърва. Долу, под хълма, белите брезентови

палатки изглеждаха нереални на фона на това величествено небе. Спенс си пое дълбоко дъх, опиянен от гледката. Пълен стомах и нощ като тази — така трябваше да живее човек.

Той се сепна, погледна към дългото въже и попита:

— Кой край си избирате?

— Не е нужно да ми помагате. Вечерта е твърде хубава, за да събирате пране.

Докторът погледна към големите плетени кошове.

— Вижте какво, вие ще седнете, а аз ще събера дрехите. Трябва да поработя, за да ми олекне след вечерята, иначе няма да мога да заспя. Хайде! — каза той и я обърна с лице към къщата.

Сладкият аромат на изпръхнали на слънцето дрехи го върна назад в спомени от друго време, когато живееше в Мисури с майка си след смъртта на баща си. За нея това бе трудно време, преди да се появи Бингам, но той си спомняше как я следва край стария простор с кош в ръка, докато тя слага чистите дрехи в него. В Джорджия не беше същото, там негрите вършеха това.

Спенс вдигна тежкия кош и се запъти към къщичката. Лора бе извадила два стола отпред и седеше с лице към лагера, загледана в здрача и в прекрасното небе. Луната ги съзерцаваше благосклонно отгоре, забулена от тънки облаци. На фона на това небе Лора бе гледка, която се запечатваше в съзнанието за цял живот: лицето ѝ отразяваше омайната красота на природата, а ръцете ѝ бяха положени кротко в скута като на мадона. Спенс не можеше да не ѝ се възхити. Тя бе наистина изключителна жена.

— Мислех си, че може да поседнете навън за малко.

— С удоволствие.

Вечерните звуци на циганското лято се носеха из въздуха като приспивна песен, а долу в лагера фенерите проблясваха като светулки над някое блато в Джорджия; светеха все по-ярко, докато слънцето постепенно потъваше в нощта. Седяха в пълно мълчание и Спенс осъзна, че не е изживявал такъв миг на покой от много дълго време.

— Излизам тук всяка вечер, когато е достатъчно топло — прошепна Лора.

— Разбирам защо.

— Май че е по-добре да се прибираме — каза тя най-накрая. — Утре трябва да гладя.

Той не отговори и Лора се обърна да го погледне.

— Намерихте ли си място за нощуване в лагера?

— Не. — На лунната светлина Спенс видя как месецът се отрази в разширените ѝ от учудване очи. — Седях и си мислех нещо.

— О! — възкликна тя предпазливо.

— Да. Жена във вашето състояние има нужда от мъж наблизо. — Той почувства как тя се стегна, но продължи: — Не правя неприлично предложение, нали разбирате, просто говоря за едно споразумение, което ще е от полза и за двама ни.

— Аз не... Тоест как? — успя да попита Лора.

— Не мисля, че на Джеси би му харесало, ако ви види да перете чуждите дрехи и...

— Тогава трябваше да си помисли за това, преди да ме доведе тук — отсече тя.

— Просто се чудех какво ще кажете да си вземете квартирант за през зимата — продължи той. — Ще ви плащам за готвенето и чистенето и няма да простирате дрехи в студа. А и няма да сте сама, ако възникнат някакви проблеми с бебето, ще имате някого до себе си.

— Разбирам.

Хардън забеляза, че тя не беше много ентусиазирана.

— Слушайте, не си търся друга жена. Вие също казвате, че не желаете нов съпруг. Когато се появи поредният безделник, за да ви досажда, първо ще трябва да мине през мен. Всичко, което искам, е подслон. Ще се изнеса през май.

— Но аз имам само една стая и едно легло, доктор Хардън.

— Аз имам завивки. Трябва ми само място, където да ги постеля. Можем да измислим начин да разделим стаята.

— Добре — замислено отвърна Лора. — Не съм очаквала подобно предложение. Не мисля, че някой много го интересува дали ще останете тук, но вероятно ще започнат да говорят по мой адрес.

— Ще съм ви квартирант, нищо повече.

— Като ви видят, едва ли ще си помислят това.

— Защо не?

— Вие сте много красив мъж. Аз ще съм вдовицата, която се опитва да ви улови в мрежата си.

— Неуловим съм. По-вероятно е адът да замръзне, преди да си намеря друга съпруга.

— Разбирам. След завръщането на Джеси научих едно нещо, а то е, че съм твърдо уверена в себе си. Не искам друг съпруг, доктор Хардън, и навярно никога няма да поискам. Обичах Джеси, но държах на своите желания и той не разбираше защо. Мъжът и жената трябва да теглят заедно колата, за да стигнат някъде, но аз нямам намерение да бъда волът в ярема, докато съпругът ми размахва камшика.

— Не съм чувал досега някой да описва брака по този начин — призна той.

— Така мисля аз. Никой от вас не го разбира.

— Предполагам, че си имате причина да говорите така — обобщи Спенс и се надигна от стола. — Може да се споразумеем за храната, а аз ще видя дали ще си намеря подслон там долу.

— Съжалявам, ако съм ви засегнала.

— Не, всъщност това бе егоистична и глупава идея. Не зная откъде ми дойде наум. Просто си седях и усещах колко спокойно е тук... не си помислих за последиците за вас, съжалявам.

Той влезе в бараката и когато се появи с колана си и с револвера в ръка, тя разбра, че си тръгва. Лора мълчеше и си мислеше дали все пак не би излязло нещо от неговата идея.

Хардън препаса колана на кръста си. Запъти се към мястото, където пасеше Доли заедно с дорестия му кон и мулето, но чу глас:

— Чакайте... Колко можете да ми давате, за стая и храна?

— Колко изкарвате от прането?

— О, не, това ще е много.

— Колко?

— Зависи, но миналата седмица взех петнадесет долара. Това прави шестдесет на месец, но аз не бих платила толкова дори за да съм с английската кралица — заяви Лора. — Освен това имам само половин стая.

Той тихо подсвирна.

— Вземате петнайсет долара на седмица за пране?

— Е, очаквам тази сума да намалее, когато се нанесете тук — призна тя искрено. — Мисля, че някои ми носят дрехите си само за да ме видят. Предполагам, че вашето присъствие ще обезкуражи доста от тях.

— Бих могъл да плащам двадесет, двадесет и пет долара на месец, плюс храната.

Сега, след като промени решението си, тя не можа да сдържи усмивката си.

— Предполагам, че не сте съгласен да продължавам да пера.

— Само ако това е абсолютно наложително, за да не умрете от глад. Но може да си вземете помощник с част от парите за наема.

Спенс се качи да вземе стола си и я погледна изпитателно в тъмното.

— Какво ви накара да промените решението си?

— Като сте наблизко, ще има с кого да си говоря. Хората казват, че човек се нуждае от някого през зимата. Мисля, че като задуха севернякът, ще имаме нужда един от друг.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Спенс бе виждал роби, които не могат да работят колкото Лора Тейлър дори заплашвани с камшик. Като че ли всичко ѝ се удаваше, независимо дали беше замазване на стената, оглаждане на пода или придвижване на кофа мокро пране по макара до въжетата на простора. Бе живял в къщурката ѝ само една седмица, но за това време възхищението му към нея се бе увеличило.

Създателят ѝ със сигурност я бе надарил с несломим дух. Тя не се отказваше лесно, от каквото и да е, преди да е опитала всичко. Той започваше да си мисли, че почти няма какво да ѝ се опре. Смяташе, че ѝ прави услуга, като остана при нея, но започна да се съмнява, че тя имаше нужда от него. Лора повдигна поглед от масата, където броеше парите си.

— Какво има?

— Мисля да започна работа на железницата.

— Те си имат лекар.

— Чух, че търсят още мъже за поддръжка.

— Железницата ли? Това е тежка, мръсна работа — много по-тежка от прането на дрехи. — Тя повдигна касичката и каза. — Тук има двадесет долара и още петнадесет на масата. — После сложи новите спестявания при старите и добави: — Ти си твърде образован, за да работиш по железницата, доктор Хардън.

— От тежка работа не се умира. Ако се умираше, ти вече да си мъртва.

— Аз съм свикнала — отбеляза тя тихо. — Не съм родена под щастлива звезда като някои хора. Не бива да размахваш чук, ти заслужаваш нещо повече.

— Не съм роден под щастлива звезда, както казваш ти.

— Ами какво става с плантацията, където си израснал?

— Вторият ми баща е наследил част от нея, не цялата. Госпожица Клариса притежава половината.

— Баща ми имаше само 40 акра и винаги, когато изглеждаше, че ще има добра реколта, нещо се случваше: или ще е прекалено влажно, или прекалено сухо, или градушка ще унищожи всичко.

— Защо не се е отказал?

Тя замислено потри чело, преди да отговори:

— Той беше фермер като дядо — има френско потекло. Не се е смятал за беден, докато е притежавал земята си.

— Да, но ако не го е изхранвала...

— Сега говориш точно като Джес. Има по-важни неща от парите. Например да бъдеш честен. Или да се грижиш за ближния си. Татко никога не е имал роби през живота си.

— Бингам не е искал роби. Той също не е вярвал в робството.

— Тогава защо не е освободил робите си? Можел е да наеме хора да му вършат работата.

— Не е било толкова лесно.

— Никой не го е задължавал да има роби, нали? — противопостави се тя.

— Не са били всичките негови — отговори Спенс спокойно. — Сестра му е притежавала половината.

— Тогава той е трябвало да освободи своята половина. Не може да кажеш, че не вярваш в нещо, а в същото време да продължаваш да го правиш, нали?

— Виж, аз не съм Тед Бингам, така че не мога да ти отговоря. Бях дете, не обръщах много внимание. Зная само, че беше против робството.

— Разбирам.

— Не, не разбираш — каза той троснато. — Не зная какво имаш предвид, но сигурно преследваш някаква цел с този разговор.

— Говоря за компенсиране.

— Какво?

— Преподобният Бингам ти е осигурил медицинско образование, нали?

— Това пък какво общо има с робството?

— Благодарение на робите той е направил пари. С тези пари ти си учил в колежа, доктор Хардън.

— Продължавай.

— Не мислиш ли, че е твое задължение да практикуваш това, което си учил?

— Изпълних задълженията си в армията на Конфедерацията. Режех крака, докато хората крещяха, държах човешки вътрешности с голи ръце, опитвайки се да спра кръвта, бликаща от рани, от които и на касапин би прилошало. Гледал съм как умират голобради момчета, нагледал съм се на мизерия и смърт за цял живот, госпожо Тейлър. Дори повече да не видя хирургически трион, ще сънувам кошмари, докато съм жив.

— Съжалявам. Само си мислех...

— Е, недей.

— Правил си и добро — каза тя нежно. — Ти запази краката на Джес. И Дани...

— Глупости — прекъсна я грубо той. — Аз държах Дани Лейн, докато умираше. Така че не ми говори за призвание. Аз изпълнявах своя дълг и виждаш ли какво ми донесе: хиляди мъртъвци и още толкова инвалиди. Също така и съпруга, която избяга с друг, защото не се прибирах вкъщи. Веднъж отговорих на призиването си, госпожо Тейлър, и Господ да ми помага, втори път няма да направя тази грешка.

Лора пребледня и той разбра, че е прекалил.

— Съжалявам — каза Спенс с дрезгав глас. — Не трябваше да ти казвам това.

Тя стана трмаво от масата, прекоси стаята и го докосна за рамото.

— Не зная как живееш с тези мисли — каза тихо Лора. — Поне разбрах, че някой се е грижил за Дани през последните му часове. — После мина зад него и го погали по врата, усещайки напрежението под пръстите си. — Докато се обвиняваш за това, което не си могъл да направиш, трябва да не забравяш и хората, които благодарение на теб се прибраха по домовете си.

Докато ръцете ѝ го масажираха и отпускаха напрежението в тила му, той затвори очи и се почувства глупаво заради избухването си.

— Всички четат вкъщи по вестниците за блестящи победи и ужасни поражения и си мислят, че е нещо като състезание — каза Спенс тихо. — Но не е така, войната е кървав ад. Ако хората го проумеят, никога повече няма да има войни.

— Може би наистина няма да има, поне за дълго време.

— Не. Политиците ще си разменят обиди и ще се борят с потенциалния си враг. След това ще се отдръпнат и ще гледат как нечийи чужди съпрузи или синове ще гинат заради грешките им. Светът става по-кървав, вместо да помъдрява.

— Трябва да вярваш, че ще стане по-добър, за да продължиш да живееш.

— Но няма да стане.

— Черногледството унищожава човешката душа, доктор Хардън. Понякога, за да живееш, трябва да се отървеш от него.

— Бингам казваше нещо подобно.

— Съжалявам, че казах такива неща за него — призна Лора. — Дори не го познавам. Зная само, че твърде скъпо платихме робството.

— Вярно е. Скъпо платихме не само робството.

— Не исках да те засегна по болното място, като казах, че трябва да практикуваш медицина. Не знаех и за съпругата ти, нито за другите неща.

— Мислех, че като видя гроба ѝ, разбра, че бе ме напуснала.

— Не. Малко странно ми се стори, че е погребана тук, а ти отиваш в Сан Франциско да търсиш сина си — призна тя. — Но съм наясно, че ако искаше да ми кажеш, щеше да го направиш, ако ли не — не е моя работа да разпитвам.

— Мисля, че просто ѝ бе омръзнало да чака. Аз съм си виновен, че изпратих ранен приятел вкъщи, като я помолих да се грижи за него. Тя много добре се погрижи — каза Спенс ядосано. — Миналият март избягали заедно.

— Той не може да е бил истински приятел, нито пък тя — истинска съпруга. Но е платила скъпо за наивността си.

— Чувствам се измамен и за това. Исках да е там, когато убия Рос. Исках и двамата да разберат, че няма да им се размине. А сега той е там някъде, а аз дори не зная дали синът ми е все още при него.

— И трябваше да се върнеш — каза Лора почти шепнешком. — Сигурно е било много трудно.

— Така е. Трябваше по-рано да го направя. Да се усетя още когато с мен останаха само двамата земемери от железниците. По дяволите, те дори не са преминали през прохода.

Ръката ѝ се скова, после се отпусна.

— Не си чул, нали?

— Какво?

— Не са се върнали. Кавалеристкият патрул на форт Ларами е намерил останките им. Господин Хоторн е получил съобщение, че са били убити от индианците.

Ето защо Спенс бе видял лешояди...

— Бяха само на няколко часа път преди мен — каза той, поклащайки глава. — Ако нямах проблеми с ината на мулето, щях да ги настигна.

— В такъв случай просто си имал късмет.

Да, за пръв път от дълго време може би. Но със сигурност тогава не бе мислил така. Спенс повдигна глава и я погледна. Остана очарован от златистия оттенък в кафявите ѝ очи. Тази жена бе преживяла толкова мъка и бе успяла да я превъзмогне с достойнство, на което той се възхищаваше. Лора Тейлър излъчваше спокойствие и сигурност, нетипични за годините ѝ. С Лидия Джеймисън бяха толкова различни по характер!

Тя се отдалечи, застана до малкото прозорче и погледна навън.

— Мислех си за това, което каза миналата седмица — рече Лора, нарушавайки тишината.

— За кое?

— Да наема някой да ми помага. Има един китаец, когото господин Ръсел бе изпратил да ми помогне да сложа вратата, след като ти си тръгна. Нито дума не му разбирах, но той направи всичко, което му показях.

— Ръсел не е много доволен от китайците, които работят при него.

— Така си и мислех. Уволнил го е. Когато вчера занесох прането във форта, един от тези, които говорят по-добре английски, ми го каза. Не вярвам да е спестил пари да си иде вкъщи, но и бездруго вече е късно да го направи. — Тя се обърна с лице към Спенс и каза: — Щом е под твоето достойнство да переш, аз ще се опитам да го намеря. Иначе просто ще умре от глад.

— Трябва много да внимаваме, има ги всякакви.

— Нали си тук — напомни му Лора. — Както вървят нещата, мога да си позволя да го наема — ще му плащам достатъчно, за да оцелее. Изглежда, китайците получават много малко. Говори се, че ядат буболечки, за да могат да спестяват за семействата си.

— Парите са си твои.

— Да, така е. Не ме е грижа толкова за парите. Повечето бели хора презират „китайските диваци“, както ги наричат. Бих искала да зная, преди да наема господин Чен, как ще се отнасяш към него. Ако ще го третираш като куче, по-добре да се откажа.

— Госпожо Тейлър, никога и с никого не съм се отнасял като с куче. Робовладелец или не, Бингам се отнасяше с негрите като с членове на семейството си. Може би затова никога не е продавал или купувал роби.

— Не исках да те ядосам, исках само да зная как ще се отнасяш с него.

— Не е твоя работа да слизаш във форта сама — рече Спенс категорично. — Кажи ми как се казва и аз ще го доведа тук. Може би като видиш, че не съм го линчувал, ще повярваш, че нямам нищо против него. — Той скочи на крака и се присегна за палтото си. — Чен се казва, нали?

— Чен Ли или Ли Чен. Никога не зная кое име е първо. Но няма как да не го откриеш.

— Предполагам, че трябва да попитам защо — промърмори Спенс.

— Има само дясно око — от един месец насам.

След като той излезе, Лора седна на масата и затвори касичката.

Ако Чен дойдеше, през деня щеше да има двама мъже и може би клюките щяха да намалеят. Сега никой не вярваше, че Спенсър Хардън спи с нея, но след като се роди бебето, клюките сигурно щяха да плъзнат.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Западна Небраска

20 ноември 1865 г.

Вятърът свиреше, прозорците дрънчаха, нестабилните греди се клатеха, размекната кал се свличаше по комина и прасчеше върху горящите дърва в огнището.

Последния път, когато Спенс излезе до тоалетната навън, опъна въже дотам — в случай че навее сняг от север. Сега снежната покривка беше по-скоро гладка, отколкото мокра и щеше да става все по-дълбока.

Прозорците бяха толкова заледени, че нищо не се виждаше през тях, но това нямаше особено значение. Нямаше какво толкова да се гледа: само едно мрачно небе, от което се сипе сняг. Очаквайки да стане по-лошо, той се бе погрижил за Доли, Клайд и Сали — бе построил с Чен Ли навес до тоалетната. Бяха го направили там, за да може с едно излизане да се свършват две неща.

Лора бе необичайно мълчалива. Седеше в люлеещия се стол, увита с одеяло, и четеше една от нейните книги. Чувствайки се неспокойно в тази тишина, Спенс стана да си направи кафе и излезе пред прозореца да го изпие. Имаше чувството, че целият свят се свеждаше до тази малка стаичка и че той бе уловен в капан. Личеше си, че зимата щеше да е дълга. Отчаян, Спенс се върна в своя затвор и се питаше как ще издържи тук до май.

Погледна жената в стола. Как ли издържаше да живее с него? Тя беше без съмнение една забележителна жена. Честна. Пряма. Трудолюбива. Необикновено мъдра за възрастта си. Притежаваше и вътрешна, и външна красота. По много неща приличаше на Бингам. Питаше се дали Джеси Тейлър е осъзнавал колко изключителна е съпругата му.

Не че нямаше недостатъци. Не че беше идеална. Беше инат почти колкото него и когато нещо ѝ влезеше в главата, не се отказваше, докато не го направи. Не знаеше кога трябва да спре, помисли си той

трезво. Нямаше ден, в който да са заедно, и тя да не заговори за медицина... Същото беше и с различието в социалното им положение. Той трябваше да се чувства задължен да прави добро, защото Бингам е бил достатъчно богат да му даде медицинско образование. Но Спенс вече не се чувстваше задължен.

Почти нищо не чувстваше — освен омраза към Рос, отегчение от собствената си съдба и силно желание да види сина си, когото дори не познаваше. Усещаше своето безсилие. Целият му живот беше заложен на карта и зависеше от неща, върху които той нямаше власт. Най-лошото бе това проклето време. То му пречеше да продължи. Беше го принудило да остане в тази колиба. Бе го хвърлило в компанията на жена, която имаше по-големи проблеми и от неговите. Бе го предразположило към прекалено задълбаване в безсмислието на живота му.

Не можеше да си обясни как Лора се бореше за оцеляването си, как ставаше сутрин, знаейки, че може да разчита единствено на себе си. Явно имаше несломим дух и силна воля.

Изглеждаше малко отслабнала, дори крехка, неочаквано забеляза той. Книгата бе затворена в скута ѝ. Ръцете ѝ така здраво стискаха стола, че кокалчетата ѝ бяха побелели. Бе скована от страх.

— Добре ли си? — попита Спенс.

— Не зная — едва каза тя. — Мисля, че ще ми прилошее.

Той грабна легена и го сложи под брадичката ѝ.

— Може би не трябваше да ядеш този салам сутринта.

— Да.

Спенс видя, че по челото ѝ изби пот. Разтревожен, той я хвана за раменете.

— Какво има? — попита я настойчиво.

Лора преглътна с мъка.

— Боли ме... много е рано, нещо не е наред. — Тя затвори очи и прошепна: — Нещо не е наред... още не е дошло времето. Да, това не е нещо, което се забравя... Детето идва много рано.

— Успокой се! Има фалшиви признаци — помъчи се да бъде уверен той. — Легни, ще ти помогна.

— Не трябва да загубя бебето, не трябва, само то ми остана от Джес.

— Истерията няма да ти помогне — каза Спенс, призовавайки цялото си красноречие. — Хайде, трябва да легнеш.

— Не мога. Ще изцапам леглото.

— Дишай спокойно, не се напругай. Ще постеля моята завивка под теб. Хайде, всичко ще се оправи.

Той се наведе над нея, хвана я под ръка и ѝ помогна да се изправи. Кървава диря тръгна от нея по чергата долу. В първия момент му се прииска да иде да извика лекаря от форта, но не можеше да я остави сама в това състояние.

— Хайде — каза Спенс отново. — Всичко ще се оправи. Ти си млада и здрава.

— И миналия път бях млада и здрава, доктор Хардън — изпъшка Лора.

— Аз ще ти помогна.

Той я прегърна и се опита да я заведе до леглото. Тя се задъхваше. Със сигурност нещо не беше както трябва — болките бяха остри и преждевременни. Обхвана с ръце издутия ѝ корем. Страхувайки се да не я изпусне, Спенс я вдигна на ръце и като се олюляваше, я занесе до леглото. Сложи я да легне и постави едната ѝ ръка на таблата.

— Дръж се — каза той. — Ще донеса моите завивки.

Когато се върна, видя, че цялата ѝ рокля беше подгизнала в кръв. Хвърли одеялата си на леглото и ги сгъна надве. Докато тя се държеше за таблата, той коленичи и събу обувките ѝ. После нави черните памучни чорапи от жартиерите до пръстите на краката ѝ и ги свали.

— Трябва да те съблека.

— Не мога да се движа — прошепна тя.

Страшно е изплашена, помисли си Спенс, докато сваляше дрехите. Забелязвайки отоците по тялото ѝ, попита бързо:

— Не си имала проблеми досега, нали?

— Имах.

— Защо не ми каза?

Нямаше смисъл да ѝ се кара.

Лора затвори очи, този път, за да не го гледа.

— Нещо не е наред — простена тя.

Беше изпотена и по-топла от него.

— Добре, това, че си загубила едно бебе, не значи, че ще загубиш и второто. Първото просто е било застанало странично.

— Дойде по-рано, както това.

— Но обстоятелствата са други. Трябва да се държиш, Лора, аз съм до теб. Ще направим всичко възможно да спасим бебето. Аз ще ти помогна, но ти трябва да вярваш, че всичко ще свърши добре! Разбираш, нали?

— Да — промълви тя.

Той се изненада от собственото си спокойствие. Бе специализирал за хирург и ако трябваше да ѝ ампутира крака, нямаше да има проблеми. Но пациентката му имаше родилни болки и очевидно не беше добре с бъбреците.

— Хайде — каза делово Спенс. — Да се захващаме за работа. Ще те съблека напълно, за да видя какво става. Ти ще лежиш, а аз ще си донеса лекарската чанта.

Уплахата бе изписана на лицето ѝ. Друга контракция я сви от болка и кръвта пак рухна.

Спенс знаеше, че това не бе нормално. Като че ли тялото ѝ искаше да се освободи от плода с една болезнена контракция. Той потърси с ръка главата на бебето, но не я напипа. Тя още не беше готова да роди.

Проклинайки наум многото дрехи, които носят жените, Спенс упорито я събличаше. Тя сви колене, докато той тършуваше из лекарската си чанта. Беше останал почти без медикаменти, но нямаше смисъл Лора да знае това.

— Няма уиски, нали?

— Джеси обичаше бира.

— Бира? Имаш ли?

— Не.

— Е, не е чак толкова важно — излъга той. — Все пак нещо, в което да има алкохол.

— Лекарство против кашлица. Той... имаше кашлица миналото лято. Аз му направих сироп.

— С какво?

— Мед... лимон... малцово уиски.

— Къде е?

Тя едва мислеше от болка.

— В шкафа.

Имаше много неща на тесните рафтчета, но Спенс видя бутилката. Отвори я, помириша и разбра, че в нея наистина има уиски.

— Тук има половин бутилка от този сироп, Лора. Искам да го изпиеш — каза той и леко я повдигна.

Тя започна да пие. Почувства как целият ѝ корем се сви, но бебето не напомняше за себе си.

— То не мърда, доктор Хардън, не мърда! — изпищя Лора.

— Значи има някаква причина. Трябва да се намесим.

Той отиде отново в кухнята, изми ръцете си със сапун и студена вода.

— Имаме време да оправим нещата.

— Как?

— Затвори очи. Аз ще го напипам.

Натискайки с една ръка корема ѝ, той се опита да открие главата на бебето. То още не бе готово да тръгне към белия свят.

— Може да са фалшиви болки — отново излъга Спенс.

— Не може да са фалшиви, изтече ми водата — каза тя задъхано.

Малко вероятно беше да се случи втори път, но бебето лежеше напърно.

— Ще изчакаме да се придвижи по-надолу, за да мога да го хвана и да го насоча — каза бавно Спенс. — Не се безпокой, няма да позволя това да продължи дни. — Той хвана ръката ѝ и я стисна окуражително. — Ще успеем!

— Надявам се.

Спенс седеше на леглото до нея и прехвърляше наум всички възможности. Ако не успееше, все пак бе хирург, можеше да извади бебето, но не му се искаше да направи това. Почти сигурно беше, че детето ще умре, а тя повече нямаше да може да има деца. Не. Трябваше да се справи!

— Няма да позволя да се измориш много — отново ѝ каза той.

С течение на времето Лора изгуби всякакво чувство за свенливост. Вече нямаше никакво значение, че е гола или че този мъж я докосваше по най-интимните места. Той я успокояваше между контракциите, а по време на болките стискаше ръката ѝ.

Всички раждания, на които Спенс бе присъствал в медицинския колеж, бяха без усложнения. Сега той се напъгаше да си спомни

патологичните случаи, описани в учебниците. Постоянно опипваше корема ѝ, докато се увери, че тя е направила всичко, което зависи от нея.

Въпреки риска от кръвоизлив, той реши да опита да насочи детето в родовия канал. С една ръка отвън, натискайки надолу, а с другата вътре той успя да го премести. Рукналата кръв го караше да действа бързо. Накрая усети, че главичката на бебето се насочва надолу, и я докосна. Протегна ръка назад, взе скалпел и резна, за да направи път.

— Следващото трудно нещо, което се иска от теб, е да се напънеш! — каза той на Лора.

Тя пое дълбоко въздух, чувствайки приближаващата контракция, и когато ужасната болка дойде, вложи в напъна всичките си сили, чувствайки, че ще се пръсне. Пронизващ писък разтърси стаята.

В първия момент му се стори, че бебето е много малко. След това сърцето му сякаш спря. Лора обилно кървеше.

Започна да масажира телцето на новороденото, опитвайки се да го съживи. Лора Тейлър плачеше, знаеше, че то не диша.

— Роди се твърде рано, твърде рано — шепнеше тя, сломена.

— А може би има шанс! — извика Спенс.

С чистата си ръка той отвори малката устичка и бръкна с пръст в гърлото, за да изчисти слузта. Бебето беше посиняло, но още бе топло. Спенс плесна малките крачета с надежда то да реагира. Чу неясен звук... Хвана кървавата бебешка главичка с две ръце, наведе се и вдиша в устичката. Отначало нищо не забеляза, после малките гърдички леко се надигнаха. Натисна с показалец, за да излезе въздухът, и пак вдиша. Не знаеше дали само му се искаше да е така, или наистина успя. Спря, за да види дали детето диша само, изчака, за да се увери. После го наведе с главичката надолу и чу стон, последван от тънък звучен писък.

— Е, ти си вече живо същество — каза той нежно.

Лицето му бе озарено от усмивка, докато наблюдаваше как момиченцето стана розово, а после почервения от писъците.

— Лора, имаш дъщеря — гордо каза Спенс. — Малка е, но оживя.

Изтощена, тя затвори очи. Имаше дъщеря. Не син, а дъщеря. За миг бе разочарована, а след това изпълнена с искрена радост. Дъщеря ѝ

беше жива.

— Благодаря — промълви тя и сълзите рухнаха от очите ѝ. — Спенсър Хардън, ти си прекрасен.

Той също беше много развълнуван.

— Не, ти се справи чудесно.

Спенс постави треперещото бебе в ръцете ѝ и тихо каза:

— Имаме още малко работа. Трябва да зашия нещо, което срязах.

Изумен от това, което бе направил, и от чудото, което бе видял, той се бореше със собствените си сълзи, докато шиеше.

Лора Тейлър бе наведена над малката си дъщеричка, която бе оживяла благодарение на него, и в този момент нищо друго нямаше значение.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Ще умреш от студ на земята — каза му тя. Треперейки, той сви колене към гърдите си, като се опитваше да се стопли.

— Добре съм — промърмори Спенс в тъмното.

— Не си. Дори нямаш одеяло върху себе си.

Той отвори очи и се втренчи в почернелите въглени на огъня от предишната вечер. Обърна се, докосвайки нощницата на Лора, и се събуди напълно.

— Какво има?

— Не ти ли е студено?

— Но ти не бива да ставаш още!

Той придърпа палтото си и седна. Беше схванат, замръзнал и всичко го болеше. Парцалената черга не беше дюшек все пак.

— Колко е часът?

— Два.

— Върни се в леглото. Спи!

— Не съм мигнала. Първо, боя се да не отвия бебето — рече тя. — Второ, страх ме е да не я задуша.

Той чу как вятърът свиреше навън. Беше по-зловещо от виенето на глутница вълци, заобиколили нещастно животно. Надигна се и се придвижи в тъмното до сандъчето с дърва до вратата.

— Проклетият огън почти е загаснал — промърмори Спенс.

— Мислех си да поседя малко — каза Лора тихо. — Ако запалиш огъня, ще донеса бебето тук и ти ще можеш да легнеш в леглото ми. Аз и бездруго не мога да спя от вълнение. Искam само да я гледам.

— Добре.

Вчера тази идея би му се сторила чиста глупост, но сега я прие. Лора взе кибрита, който държеше до огнището, и запали фенера. На стената се раздвижиха странни сенки.

— Тя е живо същество, нали? Страхувам се, че е твърде малка, за да се развива нормално.

— Е, няма как да я върнем обратно, така че ще трябва да порасне.

Той коленичи пред огнището и хвърли малко прахан, като се надяваше така да разпали огъня. Не му се искаше да ѝ казва, но размерите на бебето безпокояха и него.

— Ще порасне — каза Спенс, уверявайки както нея, така и себе си.

— Толкова е малка, че се страхувам да я взема в ръце, но мисля, че бързо ще свикна.

— Да.

Той видя как едно пламъче близва сухите клонки.

— Ако си събера дланите, я обхващам цялата. — Тя потъна в люлеещия се стол зад него. — Знаеш ли, щях да кръстя бебето Джеси, на баща му, дори не съм си мислила, че може да е момиченце. Не съм си избрала име за момиче.

— Кръсти я Джесика и ѝ казвай Джеси — предложи Спенс.

— Да, може — прие Лора. — Джесика Тейлър. Трябва да го обмисля ден-два, преди да реша. Винаги ми се е искало мама да бе измислила нещо различно от Лора, но трябваше да се примиря с името си.

— Какво не харесваш на „Лора“? Аз мисля, че е хубаво име.

— Винаги съм го смятала за старомодно.

— Не е. Нещо като Джейн, Ан или Мери звучи старомодно.

Младата жена замълча за миг, клатейки се в стола, докато го гледаше как разпалва огъня.

— Бих искала да носи и твоето име, ако нямаш нищо против — каза тя. — Без теб тя нямаше да е на този свят.

Спенс се залюля, като че ли нещо го удари.

— Какво? О, не, от мен не излезе добър съпруг първия път, не искам да правя втори опит — заяви той категорично.

— Ти си мислиш, че аз...? — Изненадана от реакцията му, Лора побърза да се изясни. — Нямах това предвид. Искях само да те попитам дали имаш нещо против в нейното име да има част от твоето. Повярвай ми, и аз не си търся втори съпруг. Вече съм ти го казвала, но, изглежда, просто не си ме слушал.

В този момент той се почувства адски глупаво.

— Мисля, че съм твърде изморен. Беше кошмарна нощ.

— Е, имаш ли нещо против?

— Не, но нито Спенсър, нито Хардън подхождат на момиче.

— Ти имаш ли второ име?

— Дейвид.

— Спенсър Дейвид Хардън — каза тя нежно. — Звучи дори грубо.

— Не е търсено — Спенсър е моминското име на майка ми, а баща ми се казваше Дейвид.

— Джесика Спенсър Тейлър? Джесика Хардън Тейлър?

— Ще звучи, като че ли е омъжена, преди да е излязла от люлката. Защо не ѝ дадеш име, което ще значи нещо за нея, когато порасне? Защо не я кръстиш на майка ти?

— Защото съм обещала да не го правя. Моминското ѝ име беше Нели Мей Париш, а тя го мразеше.

— Е, не те обвинявам — каза той.

Изглежда, огънят се разгаряше. Изправен, Спенс изтупа саждите от дрехите си.

— Виж, нямам нищо против да я кръстиш и на мен, но след десетина години тя може да те обвини за това.

— Ще го приеме, като разбере, че е жива благодарение на теб. Ако не беше ти, тя нямаше да оцелее.

— Може би.

— Така е. Винаги ще съм ти благодарна за това, което направи за нас. — Лора го погледна и добави: — Джеси казваше, че си най-добрият лекар, когото е виждал, и мисля, че беше прав. Не мога да разбера как можеш дори да си помислиш да зарежеш медицината!

— Бил съм полезен! Не ми се иска да режа крайници, нито да израждам бебета. Нагледал съм се на кръв повече, отколкото мога да понеса! — заяви Спенс категорично. — Не искам повече кръв.

Лора за миг осмисли думите му, после поклати глава.

— Ако го убиеш, пак това ще получиш! — каза тя тихо.

— Какво?

— Още искаш да убиеш онзи Рос, нали? Ще окървавиш ръцете си повече, това е. Досега само си се опитвал да спасяваш и си спасявал. Никога не си убивал. Пациентите ти са умирали от войната, а не заради теб!

— По дяволите, никога не се предаваш, нали? — попита той раздразнен. — Кой ти дава право на собственост над моето съзнание?

— Никой. Но то напълно противоречи на това, което си всъщност.

Лора забеляза яростта по лицето му и реши да остави тази тема засега.

— Не съм искала да те дразня, дори ако така изглежда — каза тя с въздишка. — Исках само да седна с бебето си пред огъня и си мислех, че може би ти ще поспиш в леглото за малко. В крайна сметка аз съсипах завивките ти.

— Ти трябва да бъдеш в леглото.

— След ден-два, когато започне постоянно да плаче, може би ще ми се иска да поспя, но сега искам само да я гледам.

Той не каза нищо и Лора продължи:

— Леглото е с два пухени дюшека и е топло. Освен това, ако сега се разболееш, здравата ще загазим. Както вали, ще натрупа два метра сняг, а аз няма да мога да го разчистя в това си положение.

Спенс разбра, че е изморен, раздразнителен и измръзнал.

— Добре — каза той накрая. — Ако имаш нужда от мен, събуди ме. Сложи стола по-близо до огнището и се завийте, или и двете лесно ще хванете пневмония. Тя е малка и трябва да ѝ е топло, както ѝ е било, преди да се роди. Трябваше да постои в сигурното си убежище още месец.

— Зная.

Когато се увери, че е достатъчно топло, Спенс с благодарност се дотътри в леглото, където все още бе запазена топлина от нейното тяло. Твърде уморен, той затвори очи и се унесе в дълбок сън. Нито вилнеещата буря, нито постоянното скърцане на стола му пречеха.

— Доктор Хардън! Господи, доктор Хардън — извика Лора. — Бебето!

— Какво?... Какво става? — попита той сънено, търсейки с ръка фенера.

— Тя не диша.

— Помислих, че си видяла змия — промърмори Спенс в просъница.

— Тя не диша. Сигурна съм, нещо не е наред!

При тези думи Спенс се разсъни. Взе бебето от нея и каза:

— Донеси фенера тук. Нищо не виждам в тази тъмница. — После постави момиченцето на масата, разви го и потърси признаци на живот.

— Кога стана това?

— Сигурно съм задрямала на стола. Не зная... Осъзнах, че е твърде тиха, че не я чувам да диша.

Спенс опипа малкото телце, натискайки нежната кожа. Беше топла. Направи пак това, което бе направил преди — изчисти гърлото ѝ и я чу как въздъхна.

— Всичко е наред — каза той бързо. Бебето хлъцна, потвърждавайки, че диша.

— О, слава богу!

Докторът не знаеше какво се бе случило, но сега бебето дишаше.

— Сигурен ли си, че е добре? — попита Лора разтревожено.

— Мисля, че да. Но всичко, което зная за бебетата, може да се постави в напръстник и ще остане още много място — призна Спенс.

— Ти си лекар — каза тя.

— Интересувах се повече от хирургия.

Той вдигна бебето, притисна го към себе си, изумен отново от очевидната крехкост на това телце, очарован от живота в него.

— Иди да си легнеш. Аз ще остана с нея.

— Не мога, просто не мога — противопостави се Лора.

— Един от нас просто трябва да поспи, това може и да си ти. Утре сутринта тя ще иска да яде, а аз съм абсолютно убеден, че няма да мога да ѝ помогна. А независимо дали осъзнаваш или не, ти изгуби много кръв. По-изтощена си, отколкото си мислиш.

— Да, но...

— Опитай се да поспиш!

Той изглеждаше толкова голям, а дъщеричката ѝ — толкова мъничка...

— Моля те, иди да поспиш — каза Спенс тихо. — Аз ще я гледам. Дай ми само този шал да я увия.

— Добре — каза Лора накрая. — Но ако се случи нещо, ще ме събудиш, нали?

— Ти си нейната майка. Аз съм само лекарят.

Гледайки малкото лице, чипото носле, малките свити китки, той почувства необикновена нежност към това бебе и същевременно усети

загубата, че бе пропуснал раждането на сина си.

Лора си легна, а той сложи бебето на гърдите си и внимателно седна в стола ѝ. Зави момиченцето с шала и започна бавно да се люлее в ритъм с пукащия огън, напрегнат да чуе всеки звук. Беше толкова малка, толкова ужасяващо малка, че Спенс се бореше тя да оцелее, отправяйки постоянно молитвите си към Бога. Тя бе толкова неподвижна, толкова тиха...

Малките устнички замърдаха и той изведнъж разбра, че тя бозаеше в съня си. Помисли си, че утре, когато Лора щеше да има мляко, нямаше да ѝ е трудно да я накара да суче.

— Ти си чудо — промълви Спенс и помилва нежно бузката ѝ. — Едно малко чудо.

След няколко часа Лора се размърда, болезнено усещайки пълните си с мляко гърди, и се обърна, фенерът бе изгаснал, огънят гореше леко, а двата прозореца бяха снежнобели. Тя потърси люлеещия се стол и въпросът замря на устните ѝ. Черната коса на Спенсър Хардън бе разчорлена, главата му — клюмнала назад, а бебето настоятелно се опитваше да суче по врата му. Беше гледка, която Лора със сигурност щеше да запомни.

Тя седна в леглото, но разбра, че още не може да стане.

— Виждам, че си престанал да я наблюдаваш — каза младата майка и го събуди.

— А? — Спенс отвори бързо сините си очи и усети как бебето гушеше главичката си във врата му.

— Какво?... О, сигурно съм задрямал — призна той сънено.

— Изглежда, тя няма повече проблеми с дишането. — Погали с ръка меката пухкава косица.

— Ако търсиш закуска, Джеси, не е това мястото — промълви той на бебето. — Трябва ти майка ти.

Поглеждайки надолу, докато я вдигаше към рамото си, видя мокрия кръг на ризата си.

— Да, госпожичке, със сигурност искаш майка си.

Той стана от стола и я занесе на Лора.

— Не само устичката ѝ работи — отбеляза той и я подаде. — Докато я нахраниш, аз ще си намеря друга риза, а после ще сложа още дърва в огъня — каза Спенс бавно. — Вече става студено.

— Идеята ти е добра — каза тя тихо и се изчерви.

След като сложи два пъна в огнището, той стоя на колене пред него с гръб към Лора цели десет минути, правейки се, че разгаря огъня, за да не я притеснява. Когато накрая се изправи, един бърз поглед го увери, че бебето знаеше как да суче. После забеляза, че Лора изпитваше болка.

— Какво има?

— Е... боли. Гърдите ми са възпалени.

— Нека да видя — каза Спенс веднага.

Отиде до леглото, наведе се и докосна издутата гърда, стараяйки се да си спомни всичко, което бе чел по този въпрос в медицинския колеж. Бебето бе толкова малко, че трябваше да се храни на всеки два часа. Ако Лора нямаше мляко, това щеше да е истински проблем.

— Трябваше да правим ето това малко по-рано и нямаше да има възпаление. Мисля, че гърдите ти се пълнят доста бързо с мляко.

Засрамена, Лора си извърна главата и стисна зъби, докато той притисна възпаленото ѝ зърно между палеца и показалеца си, при което пръсна тънка бяла струйка. Бебето плачеше силно.

Тя затвори очи и попита тихо:

— Не трябва да е така, нали?

— Може би тя още няма сила да суче. Ще видим дали, като изтече малко мляко, ще ти олекне.

Той се изправи, отиде до шкафа и извади от чекмеджето една стара хавлиена кърпа. Върна се при нея, покри гърдата с кърпата и започна леко да масажира зърното. Лора пък започна да прехапва устните си.

— По-добре ли се чувстваш?

— Не зная, може би да.

— Ако се чувстваш по-добре, значи дъщеря ти не е смукала достатъчно силно.

— Но издаваше разни звуци.

— Тя не може да изпие много.

Той премести кърпата на другата гърда и изцеди още мляко.

— Така, дай ѝ сега пак да опита.

Твърде засрамена, за да срещне погледа му, Лора кимна с глава и постави бебето до гърдата си, при което писъците му спряха.

— По-добре ли е?

— Сигурно.

Розовата устичка работеше. Той докосна долната устна на бебето с показалеца си, видя, че езичето се движи и покрай него има мляко.

— Сега тя суче — каза Спенс. — Дръж я така, докато се нахрани, аз ще се върна след малко.

— Къде отиваш? — В гласа ѝ имаше безпокойство. — Как да разбере...

— Отивам навън. Просто ще спре да суче, като се насити — отговори той и на двата въпроса. — Трябва да проверя как са животните. При този силен вятър и дълбок сняг, изглежда, ще става още по-лошо. Ще видя дали мога да намеря въжето, което опънах между вратата и тоалетната, не ми се иска да се загубя.

— Не е възможно.

— Това е положението — каза той спокойно. — Ще се наложи да ползваш нощно гърне. Като се върна, ще се опитам да поставя някаква завеса.

Мислейки, че вече бе изгубила голяма част от достойнството си, като му беше позволила да види най-интимните ѝ места, Лора бе впечатлена от опита му да запази авторитета ѝ.

— Благодаря — каза тя искрено. — Притеснявах се за това.

— Зная, ти доста дълго издържа. Освен това, ако навън снегът е толкова дълбок, колкото си мисля, може би ще трябва и аз да ползвам гърнето зад завесата. Ще се наложи да живеем за малко наистина заедно, но ще направя всичко възможно да се чувстваш добре.

— Вече си го направил с присъствието си в този дом.

— Е, и двамата сме принудени да стоим тук, така че трябва да се примирим. Когато дойде май, ще си страшно щастлива да ми видиш гърба.

— Не мисля така. Може би ще съм малко тъжна, че си тръгваш, защото дотогава ще съм свикнала с теб. Сигурно ще се чувствам и самотна за известно време, да си кажа честно. Но ще се оправим.

— Не може да останеш тук, това е ясно. Не можеш да изкараш още една зима тук. Не бих изпратил и най-големия си враг в Небраска през зимата. Ако се движиш с железницата, догодина по това време ще се окажеш на още по-лошо място.

— Не зная, ще видим. Когато тя порасне малко, ще реша какво да правя.

— Върни се в Северна Каролина.

— Възнамерявам да помисля за това. Ще реша какво е най-добро за нея, после ще мисля за себе си.

— Казвам ти какво трябва да направиш.

— Не си ти този, който трябва да ми казва какво да правя — промълви тя. — Аз сама решавам как да живея.

— Внимавай, инатът ти може да те заведе в ада, ако не го обуздаеш.

Раздразнен от това, че Лора никога не се вслушва в добрите съвети, той сграбчи дръжката на вратата. Тя не помръдна. Спенс погледна надолу и разбра каква беше причината. Старата кал се бе разтопила и се бе промъкнала под вратата, а след това този студен вятър я бе превърнал в лед. Проклинайки наум глупостта си да живее в такова място, той намери нож и започна да стърже леда от прага. Когато успя да отвори вратата, пред него се срути снежна стена, висока до раменете му. Снежен вихър нахлу в къщурката и задръсти вратата. Вятърът изпълни цялата стая с леденостудения си дъх.

— Завий бебето! — нареди бързо Спенс, гледайки в купчината сняг.

— Ще ми трябва малко време да разчистя! — обади се Лора.

Тя бързо зави бебето, постави го в леглото и сложи рокля върху нощницата си.

— Ще взема метлата и ще ти помогна.

— Ще се оправя сам — промърмори Спенс.

— Двамата ще свършим по-бързо — заяви категорично. — Вземи лопатката.

Те започнаха да изгребват снега с метла, лопатка и с голи ръце, борейки се със студения хапещ вятър. Накрая Спенс разчисти отпред, за да може да излезе, а тя — прага, за да затвори вратата след него. Лора се страхуваше, че той може да се загуби в снежната вихрушка и да измръзне навън, затова извика:

— Внимавай!

Треперейки от студ, тя отиде до леглото при бебето, което така силно пищеше, че я изплаши. Седна, оголи гърдата си и го взе. То мигновено утихна и след пет минути вече сучеше. После заспа.

Лора дълго гледа изящното лице. Беше й много мъчно, че Джеси никога нямаше да види тяхното красиво момиченце. Щеше да се гордее с него, ако не беше станал ужасният инцидент. Той толкова

много работеше за по-добрия живот, за който жадуваше, а загуби всичко. Тя затвори очи. Сълзите ѝ напиреха. Знаеше, че няма дори негова снимка, която да покаже на дъщеря си. Детето никога нямаше да разбере как е изглеждал баща му. Отсега нататък щяха да са винаги само двете. Тази мисъл я плашеше.

Сама с бебето в тази груба малка колиба и вилнеещата буря навън, тя се чувстваше ужасно уязвима. Преди, колкото и отчаяна и самотна да беше, успяваше да си вдъхне вяра. Но сега — с дете на ръце — болезнено осъзнаваше, че отговаря за още един живот. Мислеше си дали въобще ще може да осигури сносен живот на дъщеря си, или това момиченце трябваше да се бори с бедността, както тя през всичките си дни.

Имаше чувството, че откакто се помни, е работила много, както тя си знае, а нищо не е постигнала. Имаше само това бебе.

Джеси. Джеси Спенсър Тейлър. Джеси Хардън Тейлър. Не, Джесика Спенсър Тейлър. Звучеше елегантно. Арогантно, както биха казали в Салисбъри, Северна Каролина. Погали с пръсти бузката и нослето ѝ. Чувстваше как диша.

— Господи — промълви Лора, — не ми позволявай да ѝ опропастя живота. Помогни ми да се грижа за нея, както трябва.

Вятърът като че ли ѝ отговори, успокоявайки я. Ако Бог иска, нека да провери характера ѝ. Независимо от това колко трябва да работи, тя ще се погрижи Джеси да има всичко, от което се нуждае.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

Западна Небраска

8 март 1866 г.

Щипките за пране залепваха по ръкавиците на Лора, докато простираше. Откачваше със зъби замръзналите ризи, които падаха в плетената кошница. След нея Чен Ли закачваше на същите въжета нови дрехи.

Дори без този хапещ вятър навън щеше да е адски студено. Лицето ѝ направо замръзна. Тъй като Чен Ли никога не се оплакваше, тя се питаше дали зимите в Китай са по-сурови. Най-последно свърши, взе кошницата и забърза към къщурката.

Имаше едно хубаво нещо при прането в такъв ден. Завръщането в топлата стая... Тя затвори с крак вратата и инстинктивно погледна към люлката. Джеси продължаваше да спи. Лора постави замръзналите дрехи на масата да се отпуснат, свали си ръкавиците и си наля чаша кафе, наслаждавайки се на аромата му. Имаше да изпере и просне още два коша дрехи, а следобед трябваше да се захване с гладенето. С чаша в ръка тя отиде до огнището да провери дали е втасало тестото. Още не беше готово.

Преди гладенето трябваше да изпече хляба, а като се върнеше Спенс от лагера, трябваше да разтопи масло. Пресен хляб, масло и картофена супа бяха идеална вечеря при такова студено време.

Лора се върна в кухнята, отвори сандъка с картофите, взе няколко и тъкмо се канеше да ги измие, Чен Ли потропа на вратата. Тя му отвори, ниският китаец профуча покрай нея и отиде до огъня да стопли замръзналите си ръце. Слабите му рамене трепереха под памучното палто, което винаги носеше.

— Имаш нужда от един топъл пунш — каза му Лора, кръстосвайки ръце и треперейки, за да му покаже колко е студено.

— Студено ти е?

— Не на мен, на теб ти е студено. Един пунш ще те стопли.

— И Ли студено — каза той и кимна с глава.

Понеже не можеше да се разбере с него по-добре, реши да му даде кафе вместо пунш. Не знаеше дали някога бе пил уиски. Не знаеше почти нищо за него, а и нямаше смисъл да го разпитва. Той не беше силен в английския и тя почти не можеше да разговаря с него. Но веднъж покажеше ли му как да направи нещо, той го правеше добре и това ѝ стигаше.

— Кафе — рече Лора силно и му подаде чашата. — Хубаво е и е горещо.

— Топло и хубаво — съгласи се Чен Ли.

Спенс се прибра натоварен и затвори вратата с лакът. Чак когато се постопли, проговори:

— Ти искаше само сметана, но си позволих да купя и други неща: захар, бисквити с нишесте, бонбони, шоколад, орехи и бутилка вишнева ракия.

— Ако изям всичко, ще надобелея.

— Не и при твоята работа — отговори той, съблече огромното си палто, свали ръкавиците и шала, опря се на вратата и събу ботушите си.

— Хей, навън е голям студ, предпочитам Джорджия пред това тук.

Спенс отиде при Чен Ли до огнището и рече уж между другото:

— Хоторн каза, че имат нужда от работници по железницата.

— Така ли?

Той размърда замръзналите пръсти на краката си пред огъня и добави:

— Реших да се включа.

— Спенс, не си му го казал, нали?

— Защо?

Тя се опита да бъде спокойна.

— Сега ти е студено, а дори нямаш представа какво е да работиш на открито по 14 часа на ден и после да се опитваш да спиш в палатка, която се продухва от този северен вятър. Това е тежка и опасна работа за човек, който не е свикнал на такива условия. Тя погуби Джеси.

— Аз не съм Джеси и няма да позволя да ме експлоатират така. Освен това ще ти давам работените пари, не зная какво ще ми се случи до Калифорния.

— Знаеш, че нямам нужда от парите, които ми даваш за това, че живееш и се храниш при мен. Толкова си полезен тук — помагаш ми за бебето, носиш вода, сечеш дърва — не ми е удобно да ти вземам парите. Просто не искам да нараня гордостта ти, като ги откажа.

— Трябва да правя нещо. Нямам никой! Господ знае, че не трябва да съм тук, а няма как да тръгна. Чувствам се като животно в клетка в тази стая.

— Е, ако търсиш работа, можеш да ми помогнеш. Има толкова много за пране, че едва се справяме с Чен Ли и трябва да връщам клиенти.

Паниката в гласа ѝ беше повече от очевидна. Той въздъхна и поклати глава:

— Лора, не е за теб тази работа. Погледни се — виж ръцете си, кръговете под очите си, — продължавай в този дух и ще остареееш преждевременно. Ако искаш да знаеш истината, всичко това го правя и заради теб.

— Заради мен? Почакай, Спенсър Хардън. Ако си забравил, имах съпруг, който ми казваше същото, и не искам да поемам това бреме отново. Джеси умря, докато работеше за нещо, което той държеше да имам, независимо дали аз го исках или не. И сега съм вдовица с дете, което трябва да отгледам сама. Не, сър, ако искаш да направиш нещо, направи го за себе си, защото нямам намерение да живея с угризения, ако нещо ти се случи.

Наранен от думите ѝ, Спенс я хвана за ръка и я накара да го погледне в очите.

— Ще ме изслушаш ли, преди да започнеш да говориш необмислено? — попита той, повишавайки тон. — Имам достатъчно пари да ида до Сан Франциско, но...

— Отивай тогава.

— За бога, остави ме да се изкажа, преди да си почнала да ми крещиш.

Тя отвори широко очи, докато той се опитваше да се овладее.

— Не искам да се караме, опитвам се да помогна. Безпокоя се за теб и малката Джеси, Лора. Ако поработя няколко седмици, ще мога да изпратя и двете ви обратно в Северна Каролина и да ви дам джобни пари, докато се установите. Твоето място е там, независимо дали ти харесва или не.

Известно време тя го гледаше с недоверие, после заговори:

— Знаеш ли, Хардън, едно нещо влезе ли ти в главата, лесно не излиза. Мислиш, че с цялото си образование, което не използваш, имаш право да ми казваш кое е добро за мен. Хич не ти пука, че тук правя нещо, а в Северна Каролина нямам нищо.

— Не си искала да тръгваш оттам — напомни ѝ той. — Това ми го каза миналия месец май.

— Искях да остана там, където съм се родила. Сега е различно — Джес е мъртъв, аз нямам вече ферма. Ще се върна при нищото с нищо.

— Каролина е по-добро място да отгледаш Джеси. Какъв живот си мислиш, че ще ѝ дадеш тук? Там трябва да има по-добра работа за теб в сравнение с тази тук — да переш мръсното бельо на пияници и нещастници, чиято идея за добър живот е да похарчат цялата си надница за евтино уиски и евтини курви — заяви той категорично. — Не искаш да живееш по този начин, никоя жена не би искала.

— Аз съм почтена жена, доктор Хардън — каза тя спокойно. — Работя с ръцете и със сърцето си, не с тялото си.

Вбесен, той се чудеше как да я убеди.

— Не съм казал, че си курва, и ти го знаеш. Има много по-добри неща, които можеш да правиш.

— Така ли? Би ли ми казал поне едно?

— Можеш да станеш шивачка или учителка. По дяволите, ти трябва да решиш, не аз. Убеден съм, че мястото на една добра южнячка без съпруг не е при група мръсни нещастници.

— Джес не беше нито мръсен, нито пияница, нито нещастник — отговори тя. — Но дори и да беше едно от тези неща, сега няма значение. Той е мъртъв и не може да ми помогне. А за учителка нямам образование. Всички там знаят, че трябваше да си стоя вкъщи, да се грижа за мама, а после и за Дани. С право ще ми кажат, че съм необразована от децата им.

Лора премести един блуждаещ кичур от очите си и заяви дръзко:

— Запомни добре, господин Богато Докторче, че няма да се върна там.

— Проклетият ти инат си е за твоя сметка. Какво ще правиш, ако се разболееш, ако бебето има нужда от лекар? Поне в Каролина няма да мъкнеш Джеси от място на място с придвижването на лагера. Но

прави, каквото искаш — аз ще успокоя съвестта си, като ти оставя пари, в случай че промениш решението си. Аз изчезвам оттук. Не мога да гледам как се убиваш от работа.

— Нямам нужда от подаяния, а и няма защо да се безпокоиш за нас, ние не ти принадлежим — заяви тя категорично. После отиде до шкафа и отвори голямата касичка. — Погледни, тук вътре има 50 долара и всеки цент съм го изкарала със собствен труд.

— Работиш повече от роб в памукова плантация в Мисисипи. Колко време ще издържиш?

— Може би аз въобще не разсъждавам така — бързо отвърна Лора. — Ако някога въобще се върна в Северна Каролина, няма да се размотавам като бездомно куче. През целия си живот, докато се грижех за Дани и за себе си, хората постоянно ме съжаляваха; а после чувах същите тези хора как се присмиваха зад гърба ми, защото бях твърде бедна да имам прилични дрехи. Тяхната представа за милосърдие беше да ми дадат нещо, което те никога не биха използвали.

— Лора...

— Не, сър, няма да им дам възможност пак да ми се присмиват, като че ли съм по-лоша от тях. Когато ги видя, ще съм с вдигната глава, ще им покажа, че съм постигнала нещо. Със сигурност няма да ги моля да им шия дрехи или да поддържам къщите им, което е всичко, което може да прави някой като мен.

Устните ѝ вече трепереха и Спенс разбра, че тя ще се разплаче всеки момент.

— Съжалявам, мисля, че просто не те разбирах — каза той тихо.

— Да, не разбираше.

Лора мина бързо покрай него, излезе, заобиколи къщурката и отиде в килера. Блъсна вратата, заключи се отвътре, седна и се разплака. Не искаше пред никого да показва мъката си, най-малко пред някой, който е имал достатъчно пари да учи медицина, който никога не е ял само картофи и фасул месеци наред.

Спенс веднага я последва. Той почука на външната врата и извика:

— Казах, че съжалявам. Излез, преди да си замръзнала. Твърде е студено за жена без връхна дреха.

— Махай се, остави ме на мира. Не се притеснявай за мен.

— Виж, исках да ти помогна, това е всичко.

— Не си прави труда. Нямам нужда от ничие милосърдие, дори от твоето.

— По дяволите, два пъти ти се извиних. Дори не зная как се започна. Казах ти само, че ще работя няколко дни на железницата. Мислех, че ще се радваш да се отървеш от мен за малко.

— Всичко е заради парите, но няма да взема и цент от тях.

— За бога, Лори...

Джеси често й казваше тези думи. Тя опря главата си в дъсчената стена и затвори очи. За пръв път в живота си трябваше да признае, че се страхува да остане сама, без никой до себе си, освен дъщеря си. Всъщност не бе различна от другите жени — жадуваше за взаимна обич. Но най-вече не искаше той да си тръгне.

— Е, сигурно няма да ми говориш — извика Спенс. — Като ти стане студено, ще излезеш. Тъй като съм без ботуши, краката ми замръзват, така че аз се връщам в къщата.

Като чу отдалечаващите се стъпки, Лора зариде. Винаги бе знаела, че той ще си тръгне, но не бе очаквала това да стане преди месец май. Така бе свикнала с него, струваше й се, че той й принадлежи тук. Дори харесваше рошавата му коса сутрин на закуска, защото изглеждаше като уязвимо момче, а не сериозен мъж, какъвто беше. А когато седеше пред огъня и люлееше Джеси, бебето като че ли бе негово.

Искаше й се да го бе срещнала, преди да се омъжи. С тази черна коса и сини очи той навярно би бил най-красивият ерген в щата Джорджия и със сигурност заслужава много повече от това, което е получил от живота. За нищо на света не би постъпила като Лидия.

Известно време Лора седеше неподвижно, осъзнавайки, че се е самозалъгвала, като е вярвала, че го е приемала като лекаря на Джеси, приятел на Джес. Той означаваше много повече за нея. Това бе мъжът, когото трябваше да срещне преди Джес. Отхвърли мигновено тази мисъл, знаеше, че е глупаво да си фантазира. Богатите образовани мъже не проявяват почтен интерес към странни селски момичета в брезентови рокли.

Треперейки от студ, тя отключи вратата. С ръце на гърди се потопи в ледения вятър и се затича към къщурката. Зад ъгъла срещу нея излезе Спенсър Хардън.

— Каза, че влизаш вътре — извика Лора. Той съблече палтото си и я наметна с него.

— Можеш да направиш луд скандал, ако искаш, но, за бога, хайде, ела на топло — каза ѝ той. — Не зная защо, но имаш нервна криза.

— Нямам — изкрещя тя, дърпайки се.

— По дяволите, в криза си. Ще се разболееш за нищо.

Изгубил търпение, той я взе на ръце и тръгна към входната врата.

— Знаеш ли, много е хубаво, че Чен Ли не говори английски, иначе щеше да каже на всички, че си луда жена.

— Пусни ме!

Протягайки се, той успя да отвори вратата и да прекрачи прага. Затвори я с ритник, прекоси малката стая и стовари Лора на леглото. Трябваше му време да възстанови нормалното си дишане. Когато я погледна, тя се бе свила на топка и цялата трепереше.

Спенс седна на леглото и докосна рамото ѝ. Чувстваше се безпомощен.

— Лори, недей. Трябва да се овладееш.

— Не мога.

С периферното си зрение видя, че Чен Ли излезе. Странното малко човече очевидно искаше да се махне оттук, а той пък държеше да остане насаме с Лора. Спенс започна да разтрива гърба, раменете и врата ѝ.

— Лори...

— Изчезвай, и бездруго това искаш.

— Не мога да ти помогна, ако не зная как — каза той нежно. — Хайде, не си причинявай болка.

— Защо аз нямам право да се страхувам като другите? Защо трябва да съм силна? — извика тя.

— От какво да се страхуваш?

— Не зная. Аз само работя... и... на никого не му пука за мен. Не мога повече така.

Той я повдигна и я прегърна.

— Ти няма да позволиш на никой да ти помогне — промълви Спенс и погали меката ѝ коса.

Тя зарови лицето си в ризата му, прегърна го с две ръце и се разрида. Не искаше никога да пусне топлото му здраво тяло, но

знаеше, че трябва да го направи. Изведнъж се дръпна, засрамена от неочаквания си изблик. Въздъхна и каза:

— Не мога нищо да свърша — няма край... Ако отидеш да работиш на железницата, ще мисля и теб.

— Всичко ще е наред.

— С Джес не беше така.

Той си помисли, че накрая разбра причината за всичко.

— Всичко е заради Джес, нали?

— Не.

Тя изтри сълзите си с края на престилката си и го погледна.

— Джеси дори не с тук, той си отиде.

— Искаш ли да поговорим за това?

— Вече не. Понякога ми се искаше да плача, но не можех да го направя — страхувах се, че ще загубя и бебето и ще остана сама. Но не ми се е плакало за това, което си мислиш. Този Джеси Тейлър, който се върна от войната, ми беше чужд.

— Разбирам.

— А след като дойдохме тук, стана още по-зле, защото много рядко се виждахме. — Тя го погледна с влажни мигли и каза: — Като че ли беше омагьосан от парите, които искаше да направи, и единственото нещо, което искаше, беше още и още пари. Ако кажех нещо за това, че рядко сме заедно, той ме упрекуваше, че му преча, че не искам той да успее — но не беше така.

Секването на гласа ѝ го впечатли повече от думите.

— Ако е мислил, че му пречиш, не е бил прав.

— Да.

— Хей, с чии пари е дошъл тук?

— Не му бяха достатъчно, той винаги искаше повече. Искаше да живее като богатите хора и умря, докато се мъчеше да постигне това, Спенс. Не успях да го убедя, че смисълът не е във вещите, които притежаваме, а в самите нас, в нашите взаимоотношения.

— Не е бил прав.

— А сега ти започваш да говориш за пари, за това, че Джеси има нужда от по-добър живот от този, който мога да ѝ предложа, и аз не издържам повече. Правя всичко, което мога, но никой не го признава.

— Съжалявам, Лори, искрено съжалявам.

Той бегло огледа стаята. Тук нямаше вещ, за която би дал повече от двайсет долара. Почти ѝ бе казал, че е много труд нищо не е постигнала. Сега разбра, че думите му могат да се изтълкуват и че е безполезна.

— Ти просто не трябва да работиш толкова много, не бива.

— А какво трябва да направя? Да се откажа? Понякога ми се иска да си издълбая дупка, да се скрия и там да умра, но си казвам, че не мога да постъпя така с Джеси, тя има само мен и заслужава много повече.

— Лора, това са глупости. Чуваш ли се какво говориш?

— Не искам да израсне като мен. — Тя подсмръкна и изтри с ръка сълзите си. — Искам да знае, че не е никоя.

Лора отпусна ръката си и той я хвана. Започна да гали грубата ѝ изпръхнала кожа с пръстите си и откри, че нейните са малки и тънки.

Тя го погледна и пъстрите ѝ кафяви очи му се сториха почти златисти. Спенс се вгледа в тях и почувства в себе си жажда за любов, която дълго бе потискал. Обзе го желание, което бе по-силно от разума му. С всеки свой нерв чувстваше женствеността на тялото ѝ. Той я хвана за раменете, наведе се и леко я целуна. Почувства как тя потръпна, отговаряйки на целувката му.

За миг тя си каза, че не трябва да го прави, но после го прегърна, докато той страстно я целуваше. Вече не му се противеше. Обви с ръце врата му, целуна го жадно и забрави всички благоразумни мисли.

Спенс започна да целува ухото и шията ѝ, при което я побиха тръпки на удоволствие. Като че ли тези нежни бързи милувки я върнаха към живота и ѝ обещаха екстаз.

— Искам да те любя — каза тихо той. — Имаш нужда от това, колкото и аз.

Със затворени очи тя прошепна:

— Да, и аз го искам.

Спенс я положи нежно на леглото и се вгледа в лицето ѝ, като си мислеше, че тя сигурно е най-красивата жена на света. Очите му се преместиха надолу, огледаха обещаващото и стройно тяло и едрите гърди, които напиреха под избелелия корсаж. Искаше му се да я види гола. Искаше му се да почувства плътта ѝ под тялото си. С една ръка разкопча нетърпеливо роклята ѝ, а с другата — ризата си. С един замах извади ризата от панталоните си и я хвърли заедно със самото на пода.

Легна до Лора и започна да гали косата ѝ, лицето и нежната кожа около раменете. Дъхът ѝ замря, когато ръцете му потърсиха гърдите ѝ.

— Недей, скоро родих — възпротиви се тя леко.

— Лори, за мен е важно ти да си добре. Искам да ти доставя удоволствие.

Ласките му ѝ причиниха силна, но приятна болка.

— Недей — промълви тя, — моля те.

— Какво ме молиш? — попита той тихо. — Кажи ми какво искаш да направя.

— Не зная, само не искам да спираш.

Той изгаряше от желание и отново целуна устните ѝ.

— Сигурна ли си?

— Твърде дълго чаках, Спенс. Люби ме. Искам те.

Целуна я по шията, докато си сваляше панталоните.

Тя силно стискаше очи и хапеше устните си. Той започна да я целува по гърдите, докато с ръце галеше бедрата ѝ. Когато бе напълно възбудена и готова да го приеме, проникна в нея.

— Да — простена Лора и се притисна в него. — Не спирай.

Тя обви с крака кръста му и започнаха да се движат в ритъм.

Кръвта му биеше в ушите и заглушаваше стенанията ѝ. Достигна кулминационния момент и почувства облекчението. Прегърна я и остана така, но скоро се върна на земята. Известно време тя го прегръщаше, затаила дъх. Почувства се напълно удовлетворена. Накрая той легна до нея, прегърна я с една ръка и се вгледа в тавана. Беше толкова спокоен, че тя чуваше как бие сърцето му. Лора лежеше и замечтано си мислеше, че иска да остане така завинаги.

Нямаше намерение да прави любов с нея, но просто така стана, каза си Спенс. Не, лъжеше се. Искаше я повече от всичко, но това не го оправдаваше, нищо не би могло да го оправдае. Той я желаше и се възползва от нейната самота и навярно когато тя се осъзнае, ще го намрази. Или ще намрази себе си. Спенс не можеше да позволи това да стане. Вината бе негова, не нейна — напоследък само за това мислеше, опитваше се да си тръгне, но не успя. Утре щеше да замине с бригадата за поддръжка на железницата.

Той погледна към нежната копринена кестенява коса, която падаше върху голите ѝ рамене. Запита се какво си мислеше тя, дали ѝ бе доставил удоволствие, както тя на него. Дали осъзнаваше какво

красиво тяло има? Тази мисъл го възбуди отново и Спенс се почувства като дивак. Ако не стояха така нещата, ако я бе срещнал преди Джеси, преди Лидия...

Може би тя се чувстваше твърде неудобно, за да го погледне, затова и той не искаше да среща погледа ѝ. Погали с ръка косата ѝ, търсейки думи.

— Съжалявам — каза Спенс, — не исках това да стане.

Съжалението, което Лора долови в думите му, ѝ действа като плесница. Значи тя бе глупачка: страст, а не любов се криеше зад всичко. Бе му се отдала инстинктивно, надявайки се, че и той я обичаше по някакъв начин. Навярно сега за него беше курва. Тя успя да каже:

— Не се притеснявай, вината е колкото твоя, толкова и моя.

Тези думи го засрамираха.

— Мисля, че и ти съжаляваш, нали?

Какво трябваше да каже? Не ѝ се искаше да създава още по-лошо впечатление, преглътна болката и каза:

— Да.

— Вината не е твоя, аз знаех какво ще се случи.

— Аз бях женена, имам представа от тези неща.

Тя се отдръпна, седна с гръб към него, чувстваше се неудобно от голотата си.

— Не може да се каже, че си ме изнасилил.

— Лора...

— Моля те, недей. — Тя вкопчи ръце в ръба на леглото. — Тъй като все още кърмя Джеси, няма да забременея, така че не се притеснявай.

— За бога, Лора, не става въпрос за това.

Тя се наведе и взе дрехите си от пода, доволна, че той не може да види лицето ѝ.

— Мама ми го е казвала. Бях още малка да мисля за такива неща, но тя знаеше, че няма да може да ми го каже, като порасна.

Той въздъхна дълбоко, осъзнавайки, че трябва да си плати за удоволствието.

— Ако искаш, ще се оженим. Докато се оправяш, аз ще сляза във форта и ще говоря със свещеника на лагера.

Унижена, Лора едва промълви:

— Искам повече от това.

Разбирайки погрешно думите ѝ, Спенс каза:

— Няма време за нищо друго. Казах на Хоторн, че ще замина утре, и не зная кога точно ще се върна — може би след няколко седмици, така че трябва да го направим днес. А когато през май тръгна за Сан Франциско, може или да дойдеш с мен, или като намеря Джош, ще се върна да те взема.

Тя замълча и той добави:

— Може и двамата да не го искаме, но за мен няма значение. Може би това е най-добрият вариант: Джеси ще си има баща, а Джош — майка. Просто добра сделка. Поне ще има някой, който да се грижи за теб.

Борейки се със сълзите си, тя нахлузи роклята през главата си, пхна бързо ръце в ръкавите и стана.

— Спенс, на една жена не ѝ е особено приятно да чуе това. Миналия път се омъжих заради Дани и ако се омъжа пак, ще е заради мен самата. И ще е за някой, който ме обича, а не за някой, който ще го направи по задължение. — Лора обърна лице, за да не може той да я гледа, и добави: — Трябва да искам да стане твоя съпруга, Спенс, а в този момент не искам. — При тези думи се обърна и го погледна в очите. — Наистина беше страхотно — каза тя спокойно, — но това не е достатъчно, за да ти подаря живота си. Ако търсиш емоции, иди при курвите, те могат по-добре да си свършат работата от мен.

— Не съм казал, че това търся. Казах, че мислех...

— Аз търся някой, който ще иска да прекара живота си с мен, да остарее с мен. Искам да бъда всичко за него, Спенс. Всеки, който ми предложи брак, трябва да е готов да ме убеди, че обича само и единствено мен. В противен случай ще си остана вдовица за цял живот. Това е, което исках да кажа.

— Е, беше си цяла реч.

— Дойде от сърцето ми — каза Лора протичко. После огледа разчорлената му черна коса, мъжествените широки рамене и се обвини, че е постъпила като глупачка. Човек като него никога не би се влюбил в нея. — Тъй като ще тръгваш утре, тази нощ можеш да останеш тук. Като се върнеш, мисля, че е по-добре да си потърсиш друго място. Ще ни липсваш на мен и на Джеси, но не трябваше да

правим това, което току-що направихме. И тъй като не мисля, че ще забравя какво се случи, ще ми е трудно да те виждам близо до мен.

Този поглед дълго щеше да го преследва.

— Разбирам — каза той твърдо. — Това е нещото, за което най-много съжалявам в живота си.

— Трябва да се захващам за работа, иначе няма да успея да изпера и изгладя дрехите до утре. Ще се постарая ризите ти да са готови, преди да си легна.

— Мога ли да ти помогна с нещо?

— След като си събереш багажа, можеш да насечеш дърва. Вероятно ще имам нужда от още много дърва, преди да се стопли времето.

След като тя стана от леглото, Спенс почувства в себе си някаква огромна празнота.

— Ще насека дърва, колкото мога, и ще ти оставя пари. Това е най-малкото, което мога да направя.

Лора се обърна и го погледна гневно.

— Не ме карай да се чувствам по-зле, доктор Хардън — каза грубо тя. — Може да съм грешница, но не съм курва. Не искам повече да чуя за пари — никога.

Той се облече мълчаливо, мислейки си, че не би могъл да ѝ помогне с нищо друго. Когато седна да обуе панталоните си, видя, че тя яростно меси тестото. Спенс се почувства като че ли току-що бе загубил най-добрия си приятел.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Почти пълната луна блестеше върху тъмните води на Плат, осветяваше плоските топящи се парчета лед, чийто шум нарушаваше неестествената тишина, в която бе потънал пустият път. Спенс събираше съчки в чувала. Въздухът бе толкова студен, че дъхът му образуваше кристалчета по кърпата, с която бършеше носа си. Това показваше, че Небраска не е място за човек от Джорджия. В родното му място по това време вече настъпваше пролетта.

Другите мъже от железопътната бригада, повечето от които бяха вече зимували в равнините, твърдяха, че стига да не вали сняг, нямат нищо против да са навън в такова време; казваха, че тялото свиква, но той досега не се бе приспособил. И ако един ден се измъкнеше от Небраска, със сигурност нямаше да се върне тук.

Всяка нощ, откакто си тръгна от къщурката на Лора, се увиваше в четири одеяла и заспиваше, треперейки от студ, за да се събуди преди зазоряване, да изпие чаша горещо кафе с намокрен сухар и да се отправи с другите към обекта, където работеше в продължение на 12–13 часа. Лора беше права за работата, както и за всичко останало.

Тежкия труд не го притесняваше. Късно вечер беше доволен, че си ляга твърде изморен, за да мисли.

Притесняваха го проклетият безмилостен вятър и Лора Тейлър. Този свирещ, ожесточен вятър издуха планинския мраз в долините, накара всичко живо, освен вълците и железопътните работници, да се скрие по дупки и бърлоги. Спенс жадуваше за топлината на малката къщичка. Лора му липсваше.

Но тази вечер щеше да му е топло. Бе пробил малка дупка на върха на палатката си, през която да излиза пушекът, и веднага щом си набавеше достатъчно дърва и прахан, в кофата му вече няма да има лед, а огън. Щеше да покаже на тези янки едно старо добро приспособление, което бе видял на военен поход в Тенеси. Щом като напълни кофата с горещи въглени, металът ще отделя достатъчно топлина поне да не замръзне. Може би тогава с четири вълнени одеяла

ще му е топло. И ако задържи огъня до сутринта, ще хвърли едно голямо дърво, ще пробие няколко дупки в стария ръждясал тиган, който бе намерил, и ще го постави върху кофата, за да си направи готварска печка. Вместо сухар, с кафето си на закуска ще яде бисквити и печени картофи.

Докато кършеше сухи клонки, си мислеше за Лора. По това време Джеси е заспала, а тя е преместила люлеещия се стол до огнището. Сигурно чете пак една от нейните книги, напрягайки очи в оскъдната светлина, или ако пестеше газ — плете в тъмното. Надяваше се да не ѝ липсват дърва и други неща. Не му се искаше тя да цепи дърва или да ѝ се наложи да се премести от къщичката.

Питаеше се дали ѝ липсва, или се справяше добре без него. Тя би казала, че се справя, и ще направи всичко възможно да си повярва. Лора бе най-упоритата жена, която бе срещал, тя бе решена да се грижи за себе си и не искаше да се върне бедна в родния край. Той я разбираше: ако не чакаше отговор от Пинкертън, със сигурност нямаше да прекара онези последни месеци в Джорджия, правейки се, че не забелязва клюките, които се превърнаха в шушукания и го преследваха навсякъде; и двамата не можеха да понасят да ги съжаляват.

Напоследък не бе мислил за Лидия и Рос. Джошуа беше в мислите му. И Лора Тейлър. Лидия вече не съществуваше за него. Мисълта, че е бил мамен, му бе далечна и не го измъчваше вече. Настоящото го безпокоеше.

Не знаеше какво да направи за Лора, а и тя нямаше да му позволи да направи каквото и да е. Тя не искаше да се върне назад, не можеше вечно да живее в колибата, бе отказала и да тръгне с него за Калифорния. Това щеше да направи много трудно заминаването му, когато дойдеше време. Като че ли му бяха малко другите изпитания, та тя го преследваше в мислите му, съблазняваше го в сънищата...

Лягаше си с мисълта, че вече бе измамен от едно красиво лице, че жените малко или повече са неверни същества, и бе готов да се закълне, че повече няма да се влюбва. А после, преди да заспи, разумът го напускаше и той изживяваше всяка дума, всяко движение, всяко докосване от онази нощ, копнееше за нея — не само я желаше, а копнееше...

Действията ѝ му бяха разкрили още един начин, по който го бе мамила Лидия. Той бе вземал лъжливи думи за страст. Бе приел, че една почтена жена не може да стене и да се извива под него като курва, преструвайки се, че ѝ харесва, че тя ще бъде шокирана и отвратена от това, което мъжът иска в действителност. Лидия бе направила всичко възможно да му втълпи тези разбирания. Не можеше да разбере какво я привличаше в брака, освен думата „госпожа“ пред името ѝ. Чудеше се какво я е накарало да се насочи към Рос или пък Рос към нея. Сигурно са били страхотна двойка — и двамата красиви, и двамата неверни.

Със затворени очи чувстваше топлата кожа на Лора, усещаше вкуса на устните ѝ, чуваше шепота ѝ: „И аз го искам“. Тялото ѝ бе доказало тези думи.

Спенс ѝ бе предложил да се оженят, тя му бе отказала, накара го да не се чувства задължен, ако иска да тръгне. И той тръгна, трябваше да тръгне. Някъде едно четиригодишно момченце имаше нужда от него, то нямаше други близки, освен далечни братовчеди, и Спенс трябваше да го намери!

Лора бе направила избора си да остане, а той — да замине. Рано или късно тя щеше да излезе от главата му. Просто така трябваше да стане.

Бе започнал тази работа, за да избяга от Лора, да не попадне в капан, за което би съжалявал, но сега не се чувстваше добре.

Бе зарязал за нищо топла къща, хубава храна и чисти дрехи. Сега търсеше съчки, за да си накладе огън в кофа, пируваше със сушено месо и твърди бисквити, а после се опитваше да заспи при този виещ вятър, който плющеше покрай брезентовата палатка. А мисълта за една жена, която не го искаше, го влудяваше.

Опитваше се да не мисли за нея, а за това, което правеше в момента. Присегна се да вземе една клонка и замръзна на място, почти парализиран от сенките, които се движеха толкова безшумно зад черните клони на оголените дървета, че той трябваше да мигне, за да се увери, че очите му не го лъжеха.

Спенс предпазливо се върна в памуковата горичка, за да предупреди останалите от лагера.

Със сковани пръсти хвана револвера, извади го безшумно от кобура, докато шейните воини заобикаляха палатките. Искаха да откраднат вързаните коне, един си бе харесал неговия жребец Клайд.

Спенс свирна пронизително с два пръста, при което грамадният кафяв кон вдигна глава. При второто изсвирване животното ритна варела, застопоряващ въжето, с което бе завързан, и се освободи. Устреми се към Спенс с развяваща се грива и опашка. Суматохата раздвижи другите коне и привлече вниманието на мъжете в лагера.

Повечето от тях бързо се отдръпнаха от огъня и залегнаха зад куп траверси, докато един стреляше с пушка и ги прикриваше.

За няколко секунди оглушителните изстрели повалиха двама индианци, които се опитваха да подберат конете, при което другите бързо грабнаха телата им и избягаха.

Мат Хадли извика:

— Къде е Хардън? Убиха ли го тези кучи синове?

— Ето го — отговори някой, който го видя как се приближава към тях. — Проклет да съм, ако той не подплаши големия си кон. Той трябва да е бил този, който ни предупреди.

— Добро зрение имаш, господин Хардън — каза Хадли, когато Спенс приближи. — Не зная как си ги видял в тъмното, но ако не ги беше забелязал, сигурен съм, че след като отмъкнеха конете, щяха да се върнат за нас.

— Така е.

— Задължени сме ти. Бих казал, че си имал голям късмет, че тези индианци не се нахвърлиха върху теб веднага щом изсвири — продължи шефът на бригадата.

— Мисля, че бяха много заети да преследват конете.

— Ти си храбър и хладнокръвен. Това ще ти кажа.

— Благодаря.

— Сигурно ще направят подобни опити и по-нататък. Мисля, че трябва да изпратя някой да предупреди основната част от лагера.

— О, там няма да идат — каза Били Уотсън. — Освен това няма начин, както запрашиха оттук, някой от нас да ги изпревари.

— И все пак добре е да се предупреди Хоторн — противопостави се друг. — По дяволите, Бил, те са посегнали на правителствените коне при Макферсън под носа на кавалерията. Изглежда, няма да се спрат, една шепа работници едва ли ще им се стори по-страшна от американската армия.

— Да, да — рече Бил. — Не са толкова смели. Не, сър, те търсят лесния начин. Аз мисля, че могат да нападнат само самотни хора. Като

миналото лято, когато убиха онзи немски фермер точно пред форт Киърни. По дяволите, той си мислел, че е в безопасност на по-малко от километър и половина от военен пост, но докато някой чуе изстрелите и докато войниците се качат на конете, тези проклети диваци му отрязали главата и избягали.

— Да, спомням си този случай — промърмори Хадли и кимна с глава. — Промъкнали се при него на зазоряване. Ако някой беше наблюдавал укреплението, щяха да ги видят.

— Аз ще ида — предложи Спенс.

— Не зная, тук си доста нов, за да преследваш индианци.

— Моят кон е най-силен.

— Нещо важно, господин Хадли, те дават почивка на мустангите си — отбеляза Били.

По-старият мъж за миг огледа Спенс и въздъхна.

— Мисля, че трябва да се справиш, без да излизаш на пътя. Наистина няма къде да се скриеш, но по пътя всичко се вижда.

— Добре, но ако не тръгна веднага, няма да ги настигна до Макферсън.

— Могат да си направят някъде лагер за през нощта. Изглежда, тези подли копелета са най-опасни на зазоряване и на свечеряване. — Без да се обръща, Хадли се провикна през рамо: — Франк, дай на Хардън онзи „Спенсър“. Друго си е да има оръжие с автоматично зареждане.

Спенс се метна върху коня, а Франк Дейвидсън изтича към него и му подаде пушката и пълнителя.

— Има тринадесет пъти по седем патрона вътре — каза той, докато Спенс я пъхаше в самото си. — Трябва само да издърпаш пружината и патроните се зареждат. Трябват ти около пет секунди.

— По-добре е от моя колт — призна Спенс. — Благодаря.

— И внимавай какво ще правиш, защото се надявам да ми я върнеш, чуваш ли?

— Ще ти я върна.

Спенс дръпна здраво юздите, обърна грамадния кон към пътя и го пришпори. Клайд изхвърча като куршум. Трябваша му около двеста метра, за да премине в галоп. На един голям завой те напуснаха пътя и заобиколиха редица от дървета, успоредна на реката.

След около един час настигна индианците. Успокоен, че не ги е изгубил, той започна да ги следи от разстояние, търсейки удобно място да ги подмине. Намали темпото до ходом. Подозираше, че те ще се отклонят преди Макферсън и дългата му езда през тази отвратителна студена нощ ще излезе напразна. Но те биха могли и да се насочат към Лора и Джеси. Тази мисъл вече бе минала през ума му: ако започнеха да разузнават около основния лагер, имаше голяма вероятност да се натъкнат на нейната къщурка, а утре бе ден за пране. Щеше да им бъде много лесно да хванат нея и Чен Ли, докато простират прането.

По дяволите, той още не знаеше накъде са се насочили. Небраска бе много обширна и бе малко вероятно една група шейени сред хиляди квадратни метра земя да намерят точно колибата на върха на хълма. Поне имаше извинение да се върне, на което и двамата да повярват.

Внезапно осъзна, че бе изгубил индианците. Или те бяха го забелязали и го причакваха. Тази мисъл го ужаси. Пришпори Клайд, пое по пътя край реката, където луната огряваше леда и беше по-светло. Като стигна до един завой, му олекна. Да, петима от тях яздеха по средата на пътя, а той беше толкова близо до тях, че ги чуваше как си говорят. Намали темпото и разстоянието между тях се увеличи. Не му се искаше да чуят тропота на Клайд. Макферсън беше на повече от 40 мили, така че беше трудно да се предположи накъде са тръгнали. Нямаше опит с индианците, но не му се струваше разумно група само от петима да се насочи към укрепление.

Те спряха. Той скри Клайд сред дърветата и ги наблюдаваше оттам. Чудеше се какво, по дяволите, правят, докато не чу да идват още конници. Един по-голям отряд се присъедини към петимата. Всички слязоха от конете и се наредиха в кръг, докато някой палеше огън. Изглежда, правеха си лагер за нощуване. Спенс слезе от коня и се приближи към тях. Те бърбореха бързо и дори се шегуваха. По лицата им, огрени от пламъците на огъня, се виждаше жълтата боя — бяха воители. Дойдоха още конници, водачът им размаха кавалерийско копие и го заби близо до огъня, за да могат да го виждат всички. Дълга руса коса се развяваше на блещукащата светлина. Бе отрязал женска глава и сега се хвалеше.

Нечии мокасини настъпваха сухи листа и съчки на около пет-шест метра от Спенс. Той затаи дъх, съжалявайки, че е слязъл от коня.

Бяха си сложили постове и вече нямаше как да се измъкне незабелязано.

Спенс легна по корем на заледената трева. Бореше се със съня, повтаряйки си, че е много студено и ще замръзне, ако заспи. Беше адски изморен, струваше му се, че вчерашното утро бе в друг живот. Всеки мускул на ръцете, раменете и гърба му го болеше. Нали от тъмно до тъмно размахваше 4-килограмов чук, който в края на деня му се струваше многократно по-тежък.

Те не завързаха конете си, така че явно не смятаха да остават тук цялата нощ. Вероятно това бе сборен пункт, преди да продължат. Очевидно си разменяха странни истории, докато се хранеха. Спенс ги броеше, за да не заспи. Шестнадесет възрастни воители и две момчета, едното от които изглеждаше бяло дори с боядисано лице.

Почивката им продължи няколко часа, през които Спенс трепереше на твърдата ледена трева. Най-сетне загасиха огъня и се качиха на конете си. Часовоят напусна поста на скалата и тръгна след тях. Спенс смяташе, че те ще пристигнат до целта си на зазоряване. Изправи се, изпъшка от болка, намери Клайд и отново го яхна.

Малко по-късно задрямва, но се разбуди при кълмването на главата си. Пред него беше тихо и тъмно, червена ивица обгръщаше хоризонта и преминаваше в розово, преди да се слее с небето. Не бе спал почти 24 часа. А до Макферсън оставаха още няколко мили.

Изглеждаше, че ще заобиколят форта, което го изненада, но после двете момчета се отделиха от другите, слязоха от мустангите и се промъкнаха по корем по тревата под носа на двама войници, които стояха на пост. Спенс помисли да вдигне тревога, но другите индианци можеха да се измъкнат, преди кавалеристите да се качат на конете си, освен това се безпокоеше за работниците от лагера и за Лора. Кавалерията не можеше да иде там навреме да ги предупреди, а и той не можеше да изпревари шейените. Младите индианци се появиха с два коня. С цялата си гордост те се метнаха на голите им гърбове и отминаха, водейки и мустангите си. Бяха задигнали коне на Американската армия и се измъкнаха безнаказано.

Със сигурност отиваха в лагера на железницата. Разтревожен, Спенс осъзна, че ако нападнат лагера, твърде вероятно е някои да се изкачат на хълма. Бръкна в джоба на самото си, извади автоматичния пълнител, провери го, после се пресегна за пушката. Пет секунди за

зарезждане, бе казал Франк Дейвидсън, но той се съмняваше. Разполагаше с 12 патрона в пушката и револвера, а после, в ада на битката, едва ли щеше да има време за презареждане. Но щеше да се бори до последен дъх с тези индианци, те не трябваше да отвлекат Лора и Джеси.

Сега ясно ги виждаше. Виждаше в далечината и дима, извиващ се над група бели палатки. Поне имаше някой буден, който да вдигне тревога, в случай че той не стигнеше дотам. Проклетите индианци обичаха изненадите, а Спенс възнамеряваше да им направи една.

Той надигна петлото на пушката, дръпна рязко юздите, заби шпори в хълбоците на Клайд, молейки се този голям кон да не е изчерпал силите си. Кафявият жребец мина от лявата страна на пътя, профуча и се насочи към шейените.

Спенс се наведе към гривата на Клайд, натисна спусъка и повали един индиански мустанг. Вторият изстрел улучи едно от момчетата. То се олюля и падна под коня. Индианците се обърнаха, готови за отбрана. Спенс завърза юздите за седлото, присегна се за колта с лявата си ръка и насочи Клайд точно по средата на червенокожите.

Стреляше и с двете си ръце. За няколко секунди върху него се изсипаха виковете и крясъците на шейенските воители. Почувства пареща болка в ребрата си, а след това беше вече пред тях. Клайд се олюля и Спенс си помисли, че конят му е ранен, но животното запази равновесие и те се отдалечиха от преследващите ги индианци.

В галоп стигна до лагера и извика: „Индианско нападение!“, преди да види, че мъжете вече излизаха от палатките. Бяха чули престрелката. Двама смелчаци измъкнаха каруца, а трети бе отгоре и зареждаше картечницата.

— Не откривайте огън. Изчакайте ги да се приближат — извика Спенс.

Той слезе от коня, зареди пушката, скри се зад един вагон и се прицели в най-близкия индианец. Те все още си мислеха, че могат да се справят с мъжете от лагера, и атакуваха.

„Сега!“ Залп от куршуми, последван от дълъг картечен откос, разтърси ранното утро. Почти половината шейени бяха убити, а останалите отстъпиха с бяг. След няколко минути битката беше приключила. Спенс се изправи и видя, че е заобиколен от работници, които искаха да го поздравят.

— Господин Хардън, четири години съм воювал, но подобно нещо не съм виждал! Ти или си най-хладнокръвното, или си най-глупавото копеле, което съм виждал — каза един сияещ мъж.

Но той мислеше единствено как да стигне до Лора. Разбута ги, скочи върху седлото на Клайд и се спусна към пътеката.

— Имам семейство, за което трябва да се погрижа. Прикривайте ме!

Започна да изкачва хълма и чу как зад него тичаха мъже.

Лора внезапно се събуди и седна в леглото. За миг си помисли, че бебето е изплакало, но когато запали фенера и отиде до люлката, видя, че Джеси спеше, а малката ѝ розова устичка потрепваше, като че ли бозаеше насън. Трябва да бе нещо, движещо се вън в ранното утро.

Обърна се към прозореца и замръзна на място. Косата ѝ настръхна, побиха я тръпки. Лицето, което надничаше през стъклото, беше боядисано, а черните очи я следяха. Опитвайки се да не изпадне в паника, тя се обърна, все едно че не бе видяла индианеца, и коленичи пред люлката да завие Джеси с един шал, а умът ѝ работеше трескаво.

Започна да си тананика, докато вземаше Джеси. Стреснатото бебе премигна, отвори очи и възмутено изплака. Плачът му се усили, докато Лора го пренесе в кухнята. Тя претършува чекмеджето на кухненския шкаф, взе стария колт на Джес и го скри в полата си, после се обърна. За миг спря и се запита как да се отбранява, кое би могло да спре куршумите.

Източниците на светлина бяха два — фенерът и огънят. Докато загаси единия, те вероятно ще нападнат; всъщност странно беше, че още не са го направили.

Една обнадеждаваща мисъл ѝ дойде наум — може да е само един и да не е враждебно настроен, но после това предположение напълно изчезна. Тук не можеше да се срещне приятелски настроен индианец, а и дори да имаше такъв, нямаше да е с жълта боя по лицето. Просто изчакваше. Или пък чакаше другите.

Постоя така още малко, после занесе Джеси до огъня и откачи чайника с горещата вода. Ако станеше най-лошото, щеше да изгори лицето на първия, който влезе. Бе чула много страшни истории и нямаше да се предаде лесно. Занесе чайника до леглото и преброи

патроните. Имаше шест в колта, без тези от ловджийската пушка и сачмите в шарпа. Но те бяха в другия край на стаята.

Лора сложи Джеси под леглото и изгаси фенера. Залегна и се промъкна в тъмното да вземе ловджийската пушка. Чу тропот на галопиращ кон.

Изведнъж затрещяха изстрели. Когато погледна към прозореца, там нямаше никой. Без да знае дали този отвън се придвижваше към вратата, или дойдоха и други, тя сложи пръст на спусъка, готова да стреля.

Навън се чуваха мъжки гласове. Вратата се разтресе под нечий удар.

— Отвори, аз съм, Спенс!

Олекна ѝ, после се разплака от напрежението. Не отваряше и той още по-силно заудря вратата.

— Лора, добре ли си? За бога, отвори!

— Д-да, добре съм — извика тя и побърза към вратата. — Спенс... о, Спенс... Слава богу, че си тук — каза тя през сълзи.

След като дръпна резето, той викна през рамо „Всичко е наред“ и олюлявайки се, влезе и я прегърна. На прага тя видя, че бе почти замръзнал и е напълно изтощен. Лора го прегърна и го заведе до люлеещия се стол.

— Изглеждаш така, сякаш си предал богу дух — каза тя, — но се радвам да те видя. По-добре седни, преди да паднеш.

— Не, искам да те прегърна. — Той я прегърна така силно, като че ли тя беше неговият живот. — Ако те бях загубил, щях да умра — промълви Спенс в косите ѝ.

Тя го погледна безмълвно и видя, че лицето му бе обляно в сълзи като нейното. Ръцете му погалиха гърба и раменете ѝ, после той зарови глава в разрошената ѝ коса и каза с дрезгав глас:

— Господи, Лори, обичам те, обичам те повече от всичко.

— Какво каза?

— Преследвах индиански воители почти петдесет мили в тъмното, за да дойда и ти кажа, че те обичам. Искам да го знаеш, преди да ти предложи пак да се омъжиш за мен. — Спенс отметна с ръка кичур коса от лицето ѝ. — Лори, искам да дойдеш с мен в Сан Франциско като моя съпруга. Не ти правя това предложение по задължение, а

защото желая да прекарам остатъка от живота си с теб. — Видя, че устните ѝ започнаха да треперят. — Хей, не искам да плачеш!

— Не мога да не плача. Дано само да си искрен!

— Искрен съм. Не трябваше да заминавам и да те зарежа по този начин. През цялото време, докато си идвах у дома, си мислех колко много означавате за мен ти и Джеси. Това бяха най-дългите мили в живота ми... и най-студените.

Той каза у дома. Чувстваше, че сърцето ѝ ще се пръсне от щастие, усмихна се през сълзи:

— И аз те обичам, Спенс. Мисля, че доста отдавна те обикнах — още от раждането на Джеси. Аз ще се гордея да съм твоя съпруга, но трябва да си сигурен, че го желаеш. Не искам да се срамуваш от мен после.

— Да се срамувам от теб! За какво говориш?

— Аз не съм от твоята среда, Спенс. Израснах в бедност и не зная да се държа като дама.

Беше страшно изморен, затова за миг не реагира, после поклати глава.

— Мен ме отгледа един мъж, когото ми се ще да можеше да срещнеш, Лори — каза тихо. — Той казваше, че средата не е това, което имаш, а това, което правиш. Навярно бе най-умният човек, когото към познавал. Снощи, докато идвах насам, си мислех колко много щеше да те хареса.

— Струва ми се, че и той щеше да ми допадне — каза Лора нежно.

Тя се отпусна в прегръдката му. Опряла лице на рамото му, искаше ѝ се да останат така завинаги. Но Спенс беше толкова студен, че не ѝ трябваше време да разбере, че нещо топло мокри нощницата ѝ. Тя бързо се отдръпна и видя червеното петно върху палтото му.

— Ти си ранен!

Той не я пускаше.

— Изглежда по-зле, отколкото е действителност — само един куршум е минал покрай ребрата ми.

— Трябва да се съблечеш и да седнеш, за да мога да видя раната. Не можеш да прецениш каква е, без да си я видял.

— Аз съм лекар — припомни ѝ той. — Ще я промия с терпентин, преди да легна. В момента ми се иска само едно топло местенце,

където да поспя. И да видя Джеси. Тя плаче отнякъде.

— Джеси! — извика виновно Лора. — О, Спенс, аз я оставих под леглото. Там е единственото безопасно място при престрелка.

— Ще я взема.

Той прекоси стаята и се наведе да я вземе. Плачът премина в хълцане, щом малката го погледна с мигащи очички. Спенс я притисна към себе си, погали копrienената косица и почувства огромна нежност към това дете.

— Да, госпожице Джеси, ти си прекрасна — каза ѝ той. — И един ден ще станеш красива като майка си.

— И любимка на баща си — каза Лора и взе бебето.

Тя отиде до стола, а очите на Джеси не се отделяха от Спенс.

— Мисля, че и ти се радваш да го видиш. — Лора седна, сложи шал на раменете си и се приготви да накърми дъщеричката си. — След като я нахраня, измия и преоблека, ще погледна раната — каза тя на Спенс.

— Кажи ми само къде има терпентин.

— В лекарската ти чанта. Мислех си, че щом няма да ти трябват тези неща, аз мога да ги ползвам. Прочетох рецептурника ти, в случай че искам да си направя някое лекарство.

Спенс не отговори, но го чу да рови из чантата. Лора погледна как лакомо суче детето ѝ и си помисли колко много ѝ бе помогнал Спенс, колко много го обича. Безкрайно щастлива, започна нежно да пее. Джеси затвори очички, но продължи да суче.

— Бързо ще я измия и ще ти направя яйца, преди да си легнеш. Зная, че си гладен — извика му тя.

Погледна към неговия стол и видя отворената бутилка терпентин до краката му. Окървавената риза беше разкопчана и се виждаше одраскването над ребрата му, където бе преминал куршумът. Той спеше дълбоко.

Лора се приближи внимателно и огледа сякаш изваяното лице, разчорлената черна коса и реши, че това е най-красивият мъж, когото познава. И най-добрият. Бе изминал цялото това разстояние, защото я обича. Тя погледна гърдите му и си спомни тръпката от допира с тялото му. Никой не я бе любил така. И това пак щеше да ѝ се случи. Колкото и невероятно да изглеждаше, той ѝ принадлежеше.

— Спенс?...

Мъжът не отговори и тя го побутна.

— Хей, легни си в леглото. Достатъчно си се намъчил.

— А? — Той потри очи. — Да.

Стана, отиде до леглото, легна по очи, после се обърна настрана, все още напълно облечен. Заспа, още щом сложи глава на възглавницата.

Лора се наведе над него и го зави с одеялото. После се отдръпна на пръсти. Щом сложише Джеси в люлката, тя щеше да легне до него и да го прегърне. Искаше да е до него, когато се събуди. Искаше да види как отваря тези хубави сини очи.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА

Всичко вече беше побеляло, а от мрачното небе още се сипеше сняг. Притискайки увитото бебе, Спенс бързо отиде до фургона. След него Лора затвори вратата на къщата и изтича през двора.

— Винаги ли вали сняг през март? — попита той и ѝ подаде ръка.

— Какво?

— Нищо. Готов съм за пролетта.

Изчака да се настани на седалката и ѝ подаде Джеси. После грабна студената метална халка, изправи се и взе юздите.

— В Кроуфорд вече всичко е зелено.

— От утре започва пролетта — каза тя спокойно.

— Да, на няколкостотин мили на юг оттук.

— Не обичаш студа, а?

— Кой го обича?

— Аз нямам нищо против него. — Лора взе едно одеяло изпод седалката, уви с него бебето и себе си, а след това се наклони към него: — Много съм щастлива.

Спенс погледна топящите се снежинки в косите ѝ и отново бе възхитен от красотата на тази жена. След по-малко от час тя щеше да бъде негова съпруга, а детето в ръцете ѝ — негова дъщеря по избор, не по рождение. Да, и той беше щастлив.

— У теб ли е Библията на майка ти?

— Да.

— Значи сме готови — реши Спенс и удари с юздите същия този кон, който го бе довел тук.

— Сигурен ли си, че искаш да ни венчае свещеник? — осмели се да попита тя. — Не искам да го чувстваш като задължение.

— Да. — Колата проскърцваше, а той добави сериозно: — Надявам се, че никога няма да съжаляваш, че си се омъжила за мен.

— Няма.

Мислеше си колко различно беше всичко от деня, в който се бе оженил за Лидия. Всичко, което притежаваше Лора, струваше по-малко от това, което Калън Джеймисън бе платил за роклята на дъщеря си. Пръстенът, който Спенс бе поставил на финия ѝ бял пръст, струваше цяло състояние; бе купил този рубин за триста долара. Питаше се дали сега той беше у Рос, или Лидия го бе продала, както всичко друго. Изненадващо, това вече не го вълнуваше.

Лора заслужаваше друг живот. Тя бе с най-запазената от трите рокли, които имаше. Вероятно ги бе шила от чували за брашно, като тези, които Бингам даваше на робите си. Но най-лошото беше, че той нямаше време да ѝ купи никакъв пръстен, дори най-евтиния. Сигурно трябваше да изчака, докато можеше да направи всичко както трябва; може би беше егоистично от негова страна да не ѝ даде време да обмисли тази венчавка, но той я искаше сега. Искаше да придобие законното право да се събужда до нея всяка сутрин.

— Много се умълча.

— Така ли? — Спенс се опита да се усмихне. — Мислех си колко повече заслужаваш от това, което получаваш.

— Не смятам така — каза тя с усмивка. — Бих казала, че лекар е доста добра партия.

Той не обърна внимание на думите ѝ.

— Не желаете да чуваш това, нали? Още се инатиш и не мислиш да се върнеш към професията си!

— Не искам да съм лекар и не зная дали някога ще поискам. Поне сега не мисля, че това ще стане.

— Войната свърши, Спенс. Ще лекуваш хората, вместо да им режеш краката и да събираш вътрешностите им.

— Нищо не забравяш, нали?

— Почти нищо — призна тя. — Татко казваше да запомням всичко, което чета или съм чула, защото не може да се знае кое е важно и кое не, докато не се опре до него. Той много приличаше на твоя преподобен Бингам, но нямаше пари за образование. Ако имаше шанс, от него щеше да стане добър проповедник.

Спенс искаше да отклони разговора от себе си и попита:

— А майка ти? Каква беше тя?

— Мама? — Лора замълча за миг, после започна да говори бавно: — Всички казват, че приличам на нея по външен вид и че съм умна

като нея, но кой знае... По свой начин тя беше много умна жена. Дълго боледува и ме подготви за раздялата с нея. Скоротечна туберкулоза, така определиха болестта ѝ, но тя не бързаше, като че ли се влачеше, мама бавно умираше... Така че тя ме научи на някои неща преждевременно. Бях на девет, когато започна да кашля, а умря след три години. Започна да ми показва как се готви, защото се опасяваше, че може да ни зарази, ако домакинства. После ме научи да пера и чистя, а през последната година — как да се грижа за Дани, ако се разболее. Казвала ми е как ще се чувствам, като порасна, като стана жена, като се омъжа.

— По думите ти тя е била изключителен човек.

— Да. Страхуваше се, че няма да запомня всичко, затова докато можеше, го записваше. Написала е толкова много — три домакински дневника за мен.

— Бих искал да ги прочета.

— Е, аз все още ги пазя в една кутия. Изваждах ги и ги четях, когато се чувствах зле, и знаех, че щом тя е могла да напише всичко това, докато е боледувала, и аз ще се справя. Когато напуснахме Северна Каролина, Джеси искаше да ги изгорим. Каза, че няма да има място за ненужни вещи, но аз ги пхнах в кутията с кърпите — те значеха много за мен, не можех да се разделя с тях. Същото беше и с Библията на мама. Той каза, че нямаме нужда от две библии, но тя бе написала рождения дати, сватбите и датите на смъртта на всички от нейното семейство и от това на татко, а аз продължих след нея, така че не можех да се разделя с тази Библия. Затова исках да я взема днес — все едно те са с мен.

Той протегна ръка и хвана нейната.

— Лора, ще направя всичко възможно ти и Джеси винаги да сте добре! Не искам постоянно да се стискаш, да пестиш и да се лишаваш, аз ще се погрижа това да не ти се налага. Ще имаш всичко, което заслужаваш.

— Само не се отнасяй към мен като Джес, моля те — рече тя и го погледна в очите. — Казваше ми, че иска да имам голяма хубава къща, карета и други подобни, но тези неща той ги искаше! Когато се карахме, винаги ми натякуваше, че работи толкова много заради мен. Не желая такъв живот, Спенс. Нямам нищо против да притежаваме много неща, ако ние ги искаме, но нека заедно да работим за тях, да бъдем

равни. Във всичко. Не желая да съм отстрани, а после да бъда обвинявана. Не желая да съм поставена на пиедестал и да се сецаш за мен от време на време.

— Искам да се грижа за теб, Лора.

— Но аз трябва да чувствам, че това, което правя, също има значение, дори ако е само готвене, шиене и поддържане на къщата. Много години бях сама, а после се омъжих за човек, които не говореше с мен — двамата с Дани обсъждаха общите ни планове, мислейки, че това са мои планове, но те не бяха. Не твърдя, че не съм обичала Джес или че той не ме е обичал, не мога да си кривя душата. Искам да кажа, че ми се искаше понякога да ме изслушва. — Тя въздъхна тежко: — Един мъж не може да разбере това, нали?

— Да.

— Трябва да бъда уважавана, Спенс. Не съм виждала по-силна обич от тази между мама и татко. Може би им е било адски трудно, за всичко е трябвало да се борят, но те бяха заедно. Зная какво е това и го искам.

— Сделката е сключена. Винаги съм бил честен, Лора.

— Не, това е половин сделка. Нямах намерение да изнасям реч, но понеже вече го сторих, и ти имаш право на такава. Бих искала да зная какво очакваш от мен.

— Аз съм мъж, нещата, които желая, са много прости.

— Храна на масата, чисти дрехи и чиста къща.

— И това — призна той. Стана сериозен и се вгледа в дълбините на красивите ѝ очи. — Какво искам най-много от жена, която ме обича, която желае да я докосвам и да се събужда до мен? Искам да ме искаш, както аз те искам, Лора.

Тя почувства буца в гърлото си.

— Тялом и духом — каза Лора с дрезгав глас. — Винаги ще го имаш. Сделката е сключена, Спенсър Хардън.

— Нещо друго, което държиш да обсъдим тук и сега?

— Децата. Ако мислиш, че няма да искам деца заради двете тежки раждания, грешиш! Ще имаме Джош и Джеси, зная, но трябва да родя поне още едно дете, за да се привържат едно към друго и да ни принадлежат. Ще имат кръвна връзка с по-малкото си братче или сестриче. Ако родя още две, ще е още по-добре. Доколкото зная, при четен брой деца караниците са по-малко.

— Всичко планираш, нали? — каза с усмивка той.

— Е, Господ ще реши дали ще са момчета или момичета. Мога само да му кажа, че искам едно момче и едно момиче.

Спенс спря коня пред полузавършения склад на компанията и завърза юздите.

— Сигурно няма да искаш да събудиш Джеси, аз само ще вляза и ще попитам къде може да намерим свещеника.

— Казва се Фарел, последната палатка е негова.

— Да, но постоянно идват нови работници, може да се е преместил.

— Не мисля.

— Все пак искам да проверя.

Той влезе в склада, а тя се отпусна на облегалката зад нея. От небето се сипеше сняг, във въздуха се носеха големи бели снежинки, но без обичайния вятър гледката беше красива и спокойна. До вечерта всичко щеше да е покрито със сняг, а малката къщурка щеше да бъде изолирана от света. Щом се приберяха вкъщи, щеше да сложи вечеря и да си поиграе с Джеси, преди да я нахрани. Надяваше се бебето да е изморено и да заспи рано.

Тя имаше две големи бели свещи, които бе пазила години наред за специален повод, и тази вечер щеше да ги постави на нощните шкафчета. Когато Спенс се върнеше, тя щеше да бъде измита с лавандуловия сапун, който държеше при бельото си, и да е облякла на голо ленената си набрана нощница. Щеше да ѝ е малко студено така и можеше да шокира Спенс, но сигурно щеше да му хареса това, че няма да му се наложи да съблича много дрехи.

Лора затвори очи. Спомни си осезателно всеки миг от онази нощ отпреди почти две седмици и отново я обзе желание. Той ще види, че тя е повече от решена да спазва сделката им тази вечер и всяка следваща винаги когато поиска. Нямаше повече да лежи с поглед в тавана и да мисли дали има нещо добро и за нея в този свят. Ще бъде госпожа Спенсър Хардън, негова съпруга, майка на децата му.

— Да, беше права — каза Спенс.

Лора отвори очи и го видя как се качва в колата и слага един пакет под седалката си.

— Казва се Фарел и живее направо по улицата.

— Какво е това?

— Не е достатъчно, но ще ни стигне, докато си намерим нещо по-добро.

— Това не е много ясен отговор.

— Скоро ще видиш.

Дим се извиваше от огнището пред последната палатка и Спенс прие това за обнадеждаващ знак.

— Изглежда си е вкъщи — отбеляза той и спря отпред. Взе пакета, стъпи на дървеното стъпало, което бе заковал на каруцата, и слезе долу.

— Подай ми бебето и ще те поема.

Той взе Джеси, постави я на бедрото си и протегна ръка на Лора. Тя пропусна стъпалото, олюля се, но се задържа на крака.

— Добре ли си? — попита я бързо.

— Ако не се женеше за мен, щях много да се притеснявам, но сега съм добре. Хайде, дай ми я.

— Няма смисъл само да си я прехвърляме. Аз ще я нося. — Спенс прегърна детето и хвана Лора. Присви очи от блясъка на снега и въздъхна дълбоко. — Е, готови сме.

— В момента изглеждаш като че ли ще те бесят — пошегува се тя.

— Ами! Искане ми се да е в църква, но мисля, че думите са същите.

— Надявам се. — Лора спря, погледна го и добави: — Все още можеш да избягаш.

— Не и от живота ти. Толкова трудно се добрах снощи дотук, постоянно си мислех за нас и този път няма да си тръгна без теб.

— В такъв случай по-добре да влезем.

Щом като се появи на отвора на палатката, мъжът вътре стана. На Спенс този човек му приличаше по-скоро на загазил комарджия, отколкото на божи служител. Първата дума, която му дойде наум, беше „нещастник“. Дразнеше го начинът, по който този тук гледаше Лора.

— Вие ли сте преподобният Фарел? — попита той накрая.

— Може и да съм, зависи какво сте намислили.

Лора почувства напрежението в ръката на Спенс и пристъпи напред.

— Това е доктор Спенсър Хардън, а аз съм Лора Тейлър. Смятаме, че може да ни венчае.

Погледът на Фарел се премести на бебето, което Спенс държеше. Той умишлено направи гримаса.

— Малко сте позакъснели, бих казал.

— Тя е вдовица — рязко каза Спенс. — Аз бях приятел на мъжа ѝ. Хайде, Лора, да тръгваме. Не трябва да търпиш това.

— Не. Измамният куриер не прави съобщението измамно — заяви тя, държейки го за ръката. — Имате ли право да венчавате, господин Фарел?

— Да.

— Какво е вероизповеданието ви?

— Баптист съм.

— Ако е такъв, може да се обзаложим, че е разпопен — рече Спенс.

— Има различни баптисти — каза тя меко. — Или ще се примириш с него, или ще ми кажеш, че не искаш да се ожениш за мен.

— По дяволите, Лора! Тед Бингам щеше да се обърне в гроба си, ако можеше да види този.

— Да, обаче той не е сред нас, а друг свещеник наблизо няма. Освен ако не искаш утре да идем до форт Макферсън.

— Време е за вечерня — каза Фарел, — така че по-добре е да решите какво ще правите. Ако искате само да кажа няколко думи, ще ви струва долар и половина, ако искате и Библия — девет долара.

— Имам своя Библия, сър, но ще съм ви задължена, ако подпишете бракосъчетанието ни.

— Да, мога да го направя.

— Благодаря.

— Искаш той да ни венчае? — попита Спенс недоумяващ.

— Не мога да чакам до утре — рече тя нежно. — Вече запланувах тържествена вечеря.

Лора го каза по такъв начин, че устата му пресъхна, и дръпна с ръка ръкава му, което му доказа, че я бе разбрал правилно.

— Венчавката е твоя — изрече той накрая. — Ако ти си доволна, и аз ще съм доволен.

Думите бяха кратки, обещанията се заключаваха само в два пъти изречено „Да“, а после Фарел подписа документа и Библията на Лора. Спенс му подаде парите и го попита:

— Бързаш ли за някъде?

— Всъщност да. Няколко момчета ще играят покер във фермата за свине и аз им казах, че ще участвам.

Подавайки ѝ ръка да се качи в колата, Спенс каза на Лора:

— Двоумя се дали все пак да не идем до форта. Дори не можеш да се почувстваш женен след такава церемония.

Тя седна, взе Джеси и извади сгънатия документ от Библията.

— Е, имената ни са написани правилно, има и печат. Да ти кажа честно, предпочитам да си ида вкъщи. Но ако ще се почувстваш по-добре, щом се отдалечим, можеш да целунеш булката.

Докато слагаше сено на двата коня и мулето, Спенс си мислеше, че трябва да е страшно изморен след нощното пътуване и само петте часа сън, но не се чувстваше така. Нито пък беше гладен. Той седеше срещу нея на масата, гледаше как косата ѝ блестеше на светлината на фенера, как усмивката ѝ оживяваше красивите ѝ очи и си мислеше, че трябва да е най-щастливият мъж на света. Сега дори не се сецаше какво имаше за вечеря.

Днес той пое отговорността за съпруга и дъщеря, а тази вечер ще стане и съпруг, ще потвърди думите, които бе казал, с тялото си. И дай боже този път всичко да е наред и това единение да излекува болката в нея и гнева в него чрез любовен мехлем и да му даде спокойствие.

А може би това вече бе станало. Вече не мразеше Лидия — сега можеше безпристрастно да мисли за нея. Но все още не знаеше какво чувства към Рос, дали още му се искаше да го убие. Може би, след като откриеше Джош, чувствата му щяха да се изяснят.

Тормозеше го страхът, че това може никога да не се случи. До месец май имаше много време. Ако Рос не бе в Сан Франциско, когато той стигнеше там, можеше никога да не разбере дали Джош е оживял, дали е при Рос, или и двамата са умрели от холера по пътя. Дори можеше да няма отделен гроб.

Помисли за жената вкъщи и разбра, че в яда си към Фарел бе забравил да ѝ даде подаръка си. Остави вилата, погледна мястото, където индианското копие бе одраскало хълбока на Клайд, после го намаза с мехлема на Лора от гъша мас и терпентин. Снегът скърцаше под ботушите му, но за пръв път тази зима нямаше нищо против него.

Тази вечер той имаше буен огън, меко легло и най-красивата жена в света.

Влезе, събу се, закачи палтото си и тръгна към огъня, без да забележи Лора. Когато я видя, замръзна на място. Две свещи горяха до леглото, а сянката ѝ се отразяваше на стената. Тя решише блестящата си коса, голите ѝ ръце изглеждаха бледи на нежната светлина.

Почувства как устата му пресъхна от желание, докато с жадуващи очи огледа голите ѝ крака и очертанията на тялото ѝ под тънката нощница.

— Ще замръзнеш от студ — каза ѝ той.

— Очаквам ти да ме стоплиш, Спенс — каза тя нежно. — Тези свещи ги пазех много години, но ако искаш, ще ги изгася.

— Не, искам да те виждам.

Сърцето му биеше до пръсване. Той отиде до леглото и започна да разкопчава ризата си. Пръстите му бяха много големи и непохватни за малките илици. Тя дойде от другата страна, погледна го и се усмихна многозначително.

— Мога да ти помогна.

Спенс затвори очи и остана неподвижен, докато тя съблече ризата му. Като че ли всеки сантиметър от тялото му осезателно чувстваше нейното. Кожата ѝ миришеше на лавандула, той усети топлината на ръцете ѝ върху гърдите си, после върху копчетата на панталона. Побиха го тръпки от удоволствие.

— Никога не съм мислила, че мъжкото тяло може да е красиво, Спенс — каза тя почти шепнешком, — но твоето наистина е красиво.

Той зарови пръсти в копринената ѝ коса и я притисна в страстна целувка.

За него нямаше друго място, друго време и друга жена, освен тази в ръцете му. С устни обхвана всяка частичка от тялото ѝ, а с ръце постоянно я галеше. Кръвта му гореше във вените като огън, запалващ желание. Лора се отдръпна и каза, останала без дъх:

— Кажи ми какво искаш, Спенс, и аз ще го искам.

— Да опозная всеки сантиметър от тялото ти.

Виждаше я как преглъща, как се движат гърдите ѝ под тънкия ленен плат, а дъхът му секна, когато тя развърза сатенените връзки на нощницата си и бързо разкопча малките копченца. После вдигна ръце

и бавно я съблече, разкривайки постепенно прекрасното си тяло. За миг се почувства неудобно под погледа му, после се усмихна.

— Ето ме.

— Господи, колко си красива! — каза той с дрезгав глас. Свали панталоните си и я последва в леглото. Потънаха в мекотата на пухения дюшек. Последната ѝ разумна мисъл беше, че му принадлежи, че сега може да прави всичко. Нямаше да се срамува да му даде това, което той иска.

— Цялата съм твоя — каза Лора. — Прави, каквото искаш с мен.

— Обичам те тялом и духом — рече тихо той, използвайки нейните думи, — кълна се. — С ръка погали бузата ѝ. — Лори, плачеш ли?

— Да, не мога да не плача. Толкова те обичам! — Тя сложи глава на рамото му и призна: — Аз съм ревла, Спенс, понякога плача, когато съм прекалено щастлива, за да се смея.

— Мисля, че ти хареса — рече той.

— Какво те кара да смяташ така?

— Ами първо, много викаше — каза Спенс. — Боях се, че Джеси ще се събуди и ще помисли, че те убивам.

— Не съм викала.

— Напротив. Никога не бях чувал такова нещо преди.

Тя почувства как се изчервява и бе доволна, че не можеше да види лицето ѝ.

— Ами може би от шока... аз... никога... — Лицето ѝ пламтеше и не можеше да продължи.

— Никога какво?

— Ами Джес не беше... Мисля, че не беше от тези, които отделят много време за милувки. Той... — Гласът ѝ заглъхна виновно. — Мъжете не обичат да слушат за други, нали?

— Само ако са по-добри.

— Много, много по-добри.

— Тогава може.

— Всичко му беше наред, но не си падаше много по прегръдките и целувките.

Почувства как Спенс я притисна към себе си.

— В повечето нощи не знаех дали го иска, докато не повдигнеш нощницата...

— Може би това щеше да се хареса повече на Лидия. Не зная Рос какво си е мислил, че ще получи от Лиди, но тя не беше страстна жена. Харесваше й мъжете да я ухажват, обичаше да флиртува с тях, но не й допадаше сексът.

— Но тя е била толкова красива.

— Не повече от теб, не повече — каза той нежно. — А ти си сто пъти по-добра. Освен ако не проявяваш особен интерес, смятам повече да не говоря за нея. Сега искам само да лежа до теб тук.

— Добре. Но почти я съжалявам, защото не е знаела какво може да изживее с теб. Това е последното нещо, което ще кажа за нея: тя е лъгала не само теб, но и себе си.

— Това са две неща — рече й той и се обърна. — Някой казвал ли ти е, госпожо Хардън, колко невероятни очи имаш?

— Не, но винаги съм искала да са тъмни.

— Щеше да е жалко, ако бяха черни. Нищо не бих променил в теб, освен ръцете ти и това бързо ще стане.

— Винаги са били захабени. А и простирането на мокри дрехи в студа няма да ги направи по-нежни.

— Изчакай ме, веднага се връщам. — Спенс взе ризата си, наметна я и отиде до масата. Върна се с мистериозния пакет и се усмихна доволно. — Поръчал съм истински сватбен подарък от Омаха, но засега и това ще свърши работа — каза той и се метна на леглото.

— Но аз нищо не ти подарих.

— Току-що го направи.

— Да, но това не е...

— Хайде, виж какво има вътре.

— Ами едното е шише. — Извади един от подаръците и прочете на светлината: — „Рецептата на госпожа Холънд за нежни ръце“. Със сигурност имам нужда от това.

— Продължавай.

Лора извади плосък пакет, обвит в копринена хартия.

— Колко е красив!

— Само един гребен.

— Но е сребърен и има малки розички по него.

— Има още един подарък.

Беше малко шишенце. Тя го взе плахо, отвори стъклената запушалка и го помириса.

— Ухае на люляк. Спенс, това е френски парфюм. Истински френски парфюм!

— Мисля, че мирише доста хубаво — рече той с усмивка.

— Хубаво ли? Чудесен е. Никога не съм имала парфюм. Никога.

— Е, значи ти е време.

— Трябва да си похарчил цяло състояние.

— Ами!

— Обзалагам се, че си дал поне десет долара.

— Много повече.

— Нямаше нужда!

— След като не ти купувам билет за връщане, мога да си позволя много повече от това. И щях да ти купя и други дреболии, но нямаше голям избор.

— Това са женски неща, чудя се търговецът на кого ли си е мислил, че ще ги продаде. — Тя намокри запушалката и сложи парфюм зад ухото си. — Хубаво ли мирише?

— Достатъчно хубаво, за да те целуна — отговори той и взе шишенцето от нея. Дори да доживее до сто години, никога нямаше да ѝ каже, че парфюмът бе поръчан от някоя от тукашните проститутки. Присегна се и го постави до една от свещите. — Знаеш ли — каза Спенс и погали врата ѝ, — има повече от два начина, ако те интересува.

Топлият му дъх галеше чувствителната кожа на тила ѝ. Тя разбра за какво ѝ говори.

— Колко? — само попита.

— Много.

Лора се обърна към него и обви ръце около врата му.

— Тогава искам да ги научи всички — каза тя с дрезгав глас.

— Ще ни трябва време.

— Имаме остатък от живота си, нали?

Лора легна удобно в мекото легло, кожата ѝ лъхаше на люляк, очите ѝ отразяваха мигащата светлина на свещта.

— Но имаме нужда от практика.

Спенс я погледна, разтворените ѝ устни го подканваха пак да я люби и той се почувства щастлив тялом и духом.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА

Седнала в колата, Лора пишеше в дневника си въпреки неравния път. Джеси лежеше доволна в краката ѝ, в дървената кутия, която Чен Ли бе направил за нея. Подари им я, когато дойде да се нанесе в къщичката. Беше трудно, но Лора бе успяла да убеди началниците да му позволят да живее в колибата, изтъквайки като аргумент това, че тя е идеално пригодена за бизнеса с прането, който той бе поел от нея. Последните ѝ спомени за този странен нисичък китаец бяха от деня на заминаването им, когато се появи в червена ватирана пижама да се сбогува с тях, а после стоеше на вратата и им махаше с ръка.

Бе започнала този дневник в деня след венчавката, за да отбележи новия си живот със Спенс. Имаше намерение да го води, докато умре или ослепее. Един ден този дневник щеше да принадлежи на Джеси, така че тя пишеше всеки ден, описваше какво бе видяла и направила, хората, които бе срещнала, малките радости и неволи на пътуването с новия фургон, който Спенс бе купил, рецепти и всякакви съвети.

Спенс се шегуваше, че ще ѝ трябва цяла библиотека за всичките ѝ дневници, но Лора пишеше с надеждата, че Джеси ще ги оцени, както тя — тези на майка ѝ.

Със сигурност не би препоръчала да се пътува на дълго разстояние във фургон. Въпреки новия впряг от шест мулета, тромавата кола се движеше бавно — по равен път за един час изминаваха с мъка пет мили, където бе хълмисто — по по-малко от три, и по половин миля на час по стръмни, извиващи се планински пътеки. Докато стигнат до Калифорния, тя бе сигурна, че задните ѝ части ще са значително по-широки от дългото седене на тези твърди дървени седалки.

Не че пътуването досега не беше интересно. Бяха попаднали на военен керван от коли, пътуващи на запад от форт Киърни в Небраска, за да създадат ново укрепление със същото име в Северен Уайоминг, и вървяха с тях от Макферсън до мястото, където реката се отклонява за

Монтана. Керванът се придружаваше от един забележителен стар планинец на име Джим Бриджър, който нищо хубаво не каза за мормоните, но бе значително по-философски настроен към индианците, което вероятно се дължеше на факта, че се бе женил неведнъж за индианка. Лора съвременно си записа едно негово откровение: „Индианци има най-много там, където най-малко ги очакваш“. Не можеше да се намали увеличаващата се враждебност на сиуксите и шейените към ордите от бели заселници, въпреки че повечето от тях само преминаваха през тези земи.

Индианците вълнуваха всички, тъй като дебнеха по пътищата, нападаха кервани, задигаха коне и добитък, убиваха всеки, който изостане.

Добре въоръжени мъже на групи ходеха за дърва и само глупаците се отделяха от лагерите. Лора записа в дневника си случая с вироглавата госпожица Пийк, която бе заявила: „Слуховете за диваците няма да ме уплашат“, бе отишла сама на един хълм и бе изчезнала от форт Каспър.

За разлика от военния керван, с който пътуваха 700 войници, повече от 200 коли и специални фургони за съпругите на офицерите и децата им, групата, с която сега се движеше, беше ужасно малка — четирийсет и двама души в десет фургона, четири каруци с припаси; 62 вола, 9 мулета и 23 крави. Водачи им бяха един бивш военен разузнавач и един полуиндианец, който говореше само с разузнавача.

От форт Каспър се заговори за Матю Даниелс, който биел бременната си съпруга така жестоко, че тя сега ходела с бастун. След един публичен скандал Даниелс бил изгонен от форта, а жена му и петте деца отказали да го придружат. Сега те живееха в една от каруците с продоволствия и се опитваха да оцелеят от подаяния. Винаги когато Лора срещнеше Абигейл Даниелс, ѝ даваше по нещо. Много добре знаеше какво е да тънеш в мизерия.

— Ще ти се схване ръката и хартията ще свърши до Калифорния — каза Спенс.

— Не искам да пропусна нищо. Джеси е много малка, за да запомни това пътуване, но искам да знае всичко за него.

— Всичко? — попита закачливо той, повдигайки вежди. — Какво си писала за мен?

— Не абсолютно всичко — призна тя. — Опитвам се да звучи прилично за нея. Може би един ден Джеси ще си има деца, които ще искат да знаят какъв е бил животът през 1866-а. Толкова много неща са се променили за 25 години, откакто съм родена! И какво ли ще се случи, докато умра? Може те да проявят интерес към мехлема от гъша мас и чая от върбова кора. Или пък какво е да пътуваш във фургон например. След като прокарат железопътната линия, малко хора ще пътуват с каруци.

— Подобни неща ли е писала майка ти за теб?

— Ами, ние не сме пътували, така че нейните дневници бяха предимно за домакинството, за болести, как да се правят домашни лекарства и специални отвари.

— Все пак искам да ги прочета. Искам да разбера каква си била като малка.

— Татко казваше, че съм „руса и кльоцава“ — косата ми потъмня след тринайсетата ми година. Мама не е писала много за мен, а за това, какво трябва да правя. Споменава ме често само за едно: че много съм боледувала. Тя се опасявала, че белите ми дробове са слаби и че ще ме зарази с туберкулоза. Всяка вечер ми мажеше гърдите с мехлем, който бе направила от терпентин, камфор, карамфилово масло и свинска мас. Преди да си легна, ме увиваше във вълнен шал и заприличвах на египетска мумия. Не зная как това се е отразило на белите ми дробове, но никога не ме хвана дори хрема. Тази рецепта я има в дневниците ѝ, както и много други. Тя имаше съвети за всичко — от това как да се почистват комините до това как да се поддържа косата здрава.

— Всички ли си пробвала?

— Само тези, за които имах необходимите неща подръка. Може да не ти се вярва, но всички бяха ефикасни. Някои от лекарствата ѝ приличат много на тези от твоите сборници. Но с туберкулозата тя не можа да се пребори, въпреки че опита. Мама искаше повече от всичко да види мен и Дани пораснали.

— Да. Щеше да се гордее с теб, Лора.

— Надявам се. Искане ми се да е така.

— Щеше.

— Все още ми липсва. Бих дала всичко да е сега тук, да можеш да я опознаеш.

— Ще я опозная чрез дневниците й.

— Наистина ли искаш да ги прочетеш?

— Да. Не познавам много забележителни хора, повечето само се смятат за такива.

— Ти си един забележителен човек.

— Не. Дори не зная кой съм вече. Години наред учех нещо, което сега мразя. Загубих времето си и парите на Тед Бингам. Когато се появих в Киърни, отивах в Сан Франциско да убия Рос или Лидия, имах планове да заведа Джош в Канада и да се скрия някъде, където законът няма да ме открие. Дори не знаех какво ще правя след това.

— А сега?

— Не зная какво ще сторя на Рос, ако го видя. Зависи много от това, какво е направил с Джош.

— Но няма да го убиеш.

— Мога поне да го пребия до смърт. Но тъй като имам семейство, за което да се грижа, няма да направя нищо, което ще ме отведе до бесилото.

— Все още те боли, нали? — попита тя тихо.

— Известно време не мислех за това.

— Дори за Лидия ли не си мислил?

— Само като за майката на Джош. Тя не е част от мен като теб и никога не е била. Ако имах време да я опозная по-добре, щях да си спестя много мъка. Въобще не беше такава, каквато си я представях, а и тя очевидно не ме е познавала. Не зная дори защо искаше да се омъжи за мен — може би защото и двамата сме с черни коси и си е мислила, че ще бъдем хубава двойка.

— Ти си красив мъж, Спенсър Хардън.

— Не зная. Зная само, че ако не беше ме напуснала, съвместният ни живот щеше да бъде ад и за двамата. Мечтаех да се върна вкъщи при любящата си жена, но всичко си остана илюзия. От разстояние беше по-лесно да се преструваме, че между нас има нещо. Гледах снимката й с Джош и не си мислех за ада, в който живея, не мислех каква всъщност беше тя.

— Все още говориш с горчивина, Спенс.

— Не, горчивината вече я няма, оттук нататък започват хубавите неща. Имам теб и Джеси и само Джош ми липсва.

— Ще го намерим. Всяка вечер се моля за него. Зная, че ще го намерим.

— Ако е жив. Ако са се разболели с Рос от холера, сигурно не е имало кой да постави плоча на гробовете им, ако въобще са били погребани. По дяволите, вълците може да са изяли телата им!

Тя се обърна към него.

— Не искам да чувам такива приказки! Вярата крепи човека, не черногледството. Трябва да вярваш, за да успееш.

— Аз пътувам нататък, Лори. Ако нямах вяра, щях да се насоча на изток, не на запад. Той е последният от моята кръв засега, а това значи много за един мъж. Може да е единственият ми наследник, ако с теб нямаме деца. Колкото и да обичам Джеси, тя не може да продължи името ми, ще вземе името на съпруга си, не моето. А докато се омъжи, ще е Тейлър, не Хардън.

— Не мисля, че трябва да е Тейлър — каза Лора.

— Не би било честно спрямо Джес. Той искаше това бебе.

— Както всички мъже, той искаше син, Спенс. Единствен път го видях да плаче — когато загубихме бебето. Толкова много искаше момченцето.

— Той почти е щял да те загуби, Лора.

— Това го вбеси, а плачеше заради сина си.

— Не искам да й отнема името му, това е всичко, което той й е дал. Аз ще имам радостта да я отгледам и възпитам. От мен ще иска ръката й някой мъж. Ако е неподходящ, аз ще съм този, който няма да я даде. Джес не е тук да види тези неща, но аз ще съм тук. Освен това второто й име е Спенсър, тя ще знае, че съм бил съгласен да носи и фамилията ми. Просто не искам да й отнема името на Джес.

— Трябва да вярвам, че той знае, че сме в добри ръце — каза тя нежно. — Трябва да вярвам, че би бил доволен.

— Не мислиш много за него, а?

— Когато я погледна понякога, виждам него в нея. И ме обзема празнота и тъга. Но всичко се компенсира с това, че имам теб. Между нас има нещо, което не съществуваше между Джес и мен — ние разговаряме, споделяме, показваме обичта си един към друг. Може би и той е искал това, но не е знаел как да го направи. Зная, че ме обичаше и аз го обичах, но в много отношения я нямаше привързаността. Каквото намислеше, това ставаше. Никога не ме е

питал, просто ми казваше какво аз искам, Спенс. Трябваше да ида с него в Небраска, защото така искаше той.

— Сега идваш с мен в Калифорния.

— Може би разликата е в това, че не искам да съм без теб. Бях свикнала да съм без него.

Късното следобедно слънце огряваше в жълто копринената ѝ коса и оживяваше прекрасните ѝ очи. Той се гордееше не само с красотата ѝ, но и с нейната непринуденост. Всичко в нея беше естествено.

— Винаги си откровена, нали? — попита я нежно.

Лора наклони глава и леко се усмихна.

— Е, невинаги — отвърна тя. — Казах ти да си вървиш, а не ми се искаше да си тръгнеш. Когато ти казах да си събереш дрехите и да ги вземеш със себе си в лагера, трябваше да измисля начин да те накарам да се върнеш.

— Така ли?

— Сутринта, когато си тръгна, ти казах, че не съм успяла да приготвя всичките ти дрехи и ще се наложи да се отбиеш за тях, но тъй като вече бях изгладила ризите, трябваше да ги намокря отново. Не можех да си позволя да не те видя повече.

— Но не искаше да ми позволиш да живея там. Вече ми бе казала, че ще трябва да си намеря друго място.

— В това отношение не бях те излъгала. Искях просто да се отбиеш. Мислех си, че ако имаш време да размислиш, може би щеше да формулираш по-добре предложението си за брак.

— Доколкото си спомням, ти ми отказа — припомни ѝ той.

— Ами нямаше никакъв ентузиазъм в предложението ти. Мислеше си, че си длъжен да се ожениш за мен, но не го искаше. Ако аз не значех нищо за теб, този жест бе глупав. Може да съм практична, но имам гордост, Спенс.

— Зная. Чувал съм за подаянията много пъти.

— Някои хора бързо схващат. — Тя рязко промени темата на разговора и каза: — Скоро ще спрем, трябва да измисля какво да приготвя, за да остане и за Аби и децата ѝ.

— Как ще нахраниш шестима души с нещо, което е останало?

— Трудно, но и тя има гордост. Ако знае, че приготвям храна само за тях, няма да я вземе, а момчетата ѝ гладуват. Тя гледа бебе, на

което растат зъбките, бременна е и има още четири деца под шест години. Ако срещна някога Мат Даниелс, ще го убия! Та тя е раждала всяка година.

— Това показва колко е лоша теорията ти за децата.

Лора не обърна внимание на думите му и продължи:

— Онзи ден Джими паднал от фургона и си наранил крака, закачил се на един ръждив пирон, стърчащ отстрани.

— Кой е Джими?

— Той е на четири години. Мисля, че трябва да видиш крака му, Спенс. Аби казва, че е започнал да гноясва.

Той направи недоволна физиономия и тя поклати глава.

— Не те карам да практикуваш медицина, моля те да го погледнеш. Може би можеш да й кажеш някакъв лек.

— Това си е медицина.

— Ти си хирург. Не те моля да отрежеш крака му. Освен това й казах, че ще й дадеш съвет на вечеря.

— Нямам нищо против да ги храня, Лори, но не искам да вечерям с шест хлапета. Изморен съм.

— Дори не ги познаваш. Виждал си ги само, като тичат напред-назад, когато правим лагер.

— Тичат навсякъде. Ако бяха мои, щях да ги завържа.

— Няма място във фургона. Какво ще кажеш за шунка със зеленчуци, хляб и мармалад?

— Няма да стигне за деветима.

— Деветима?

— Аз мога да ям поне за двама.

— Има достатъчно шунка — каза тя. — Първо ще я сваря, а после ще я изпържа, за да се обезсоли. Нямах нищо против, нали, Спенс?

— Не. Надявам се само да не накарат Джеси да надуе гайдата през нощта.

— По-скоро ще я изморят. След като я нахраня, тя сигурно ще спи като къпана до сутринта. А колко е приятно отзад във фургона! Не бих казала, че това ще е лошо, нали? — Бавна съблазнителна усмивка се изписа по устните ѝ и Лора добави с дрезгав глас: — Няма да те оставя на мира довечера.

— Безсрамна си. Знаеш го, нали?

— Но ти ме обичаш.

— Много. Тялом и духом.

— Тя със сигурност ще спи тази нощ — каза Лора. — Дори ако се наложи да я приспя.

Докато Спенс се миеше, след като се бе погрижил за животните, чу викове и смях, които му подсказаха, че челядта на Даниелс бе открила фургона им. Той се питаше защо майката не може да ги накара да се държат прилично. Всяка вечер две от децата лудееха из лагера, а тя се криеше във фургона, без да я е грижа. Хората май вече не я съжаляваха толкова.

— Спенс, запознай се с Аби — каза Лора, когато тя дойде до фургона. — Госпожо Даниелс, това е съпругът ми, Спенсър Хардън.

— Приятно ми е — промълви жената.

Той бе изумен. Бе я мяркал наоколо, без да ѝ обръща особено внимание. Отблизо тя изглеждаше много по-зле. Единствената извивка на тялото ѝ бе големият ѝ корем. Всичко друго просто висеше на костите ѝ. Рядката ѝ коса я правеше още по-мършава. Носът ѝ очевидно бе чупен неведнъж, а когато се усмихнеше, зейваха дупки на мястото на предните два зъба. Вървеше бавно, явно с болки. Беше млада жена, състарена от бедност, твърде много деца и брутален и жесток съпруг.

— Здравейте, госпожо Даниелс — рече Спенс.

— Не е довела Джими — обясни Лора.

— Не му се ядеше, бога ми, каза, че не е гладен — започна да се оправдава гостенката.

— Може би трябва да идеш да го видиш — каза Лора на Спенс.

— О, не, ще се оправи. Той не е добре, откакто баща му си тръгна. Може би му липсва. Но знаете как са децата — винаги недоволстват.

— Лора каза, че си наранил крака.

— Да, падна от фургона онзи ден. Раздра си крака на един стърчащ пирон.

— С какво го намазахте? С терпентин?

— Нямам нищо, само го превързах, за да спре кръвта. Не за пръв път се удря, няма да му е и за последен. Когато имаш момчета, очакваш целите да са в рани. Ако не е той, ще е някой друг — все има по нещо.

— Но нали проми раната? — попита Лора бързо.

— Щях да я промия, но не исках да цапам фургона с кръв и само я превързах. Измих я тази сутрин в реката, беше забрала, затова поставих малко свинско месо върху нея. Така ще се извлече гнойта, нали знаете?

— Съпругът ми е лекар, Аби.

— Така ли? Тогава смятам, че знае по-добре от мен какво трябва да правя.

— Спенс...

Предупредителната нотка в гласа на жена му го накара да премълчи това, което всъщност мислеше.

— Зависи колко е дълбока раната — каза той дипломатично. — Ако вдигне температура или ако мястото стане топло и червено, може да се окаже сериозно. Ако е подуто или бледо, също е опасно. Няколко лоши неща могат да се получат при такава рана — тетанус, отравяне на кръвта, гангрена, холера... Всички са опасни. Може да се промие с речна вода, но ако е преварена. Не е ли, с мръсотията и изпражненията на животните рискувате да инфектирате раната.

— Той не е пил такава вода — побърза да го увери Абигейл Даниелс. — Само измихме одрасканото място.

— Спенс ще види крака на Джими — предложи Лора.

— Няма нужда, само една дупка е. Пък и нямаме пари за лекар.

— Безплатно ще е, госпожо Даниелс — каза неочаквано Спенс. — След вечеря ще ви дам лекарство, но е малко късно. Изминали са повече от шейсет часа, инфекцията може да се е развила.

— Не е възможно, има само малко гной.

— Въпреки това искам да промиете внимателно раната с гореща преварена вода, колкото може да трае. После поставете две чаени лъжици сол в чаша вряла вода и направете компрес. Поддържайте го горещ и го оставете на раната поне половин час. Това ще извлече гнойта по-бързо от свинското. И опечете свинската мръвка, преди да я хвърлите, или нечие куче ще се разболе, като я изяде.

— Раната трябва да се отвори, така ще оздравее — продължаваше да твърди жената.

— Не и ако има дълбока инфекция. Когато се върнете, искам да запалите един фенер и добре да я огледате. Вижте дали има някой от следните симптоми: при суха гангрена мястото е сухо и безчувствено,

а кожата — червена; при мокра гангрена има същия вид, но по раната има мехури и вони; при отравяне на кръвта има червени ивици по долната част на крака и се чувства парене.

— Ами за другите две — холера и другото, което споменахте?

— Тетанус. Още е рано да се каже. Ако получи болки в стомаха и вдигне температура през следващата седмица, значи е заболял от холера или тиф. Тетанусът се проявява по-бавно — обикновено след две седмици, а понякога и по-късно. Ще му се схванат вратът и челюстта, ще има треска и болки в ставите и светлината ще причинява конвулсии.

— Спенс, плашиш я — протестира Лора.

— Само ѝ казвам за какво трябва да следи.

— Откъде знаете всичко това? — попита жената с уважение.

— От медицинския колеж и от армията.

— Той е завършил едно от най-добрите училища в страната, Аби, и беше най-добрият хирург в армията на Конфедерацията — каза Лора с гордост.

— Не знаех — промърмори госпожа Даниелс, гледайки на него с други очи. — Всички си мислехме, че е просто обикновен господин. Трябва да го разглася.

— По-добре недей. Не практикувам — заяви Спенс категорично. — Сега обмислям дали да продължа.

— Той е ампутирал хиляди крака, Аби, и е постигнал най-високия процент на възстановяване. — Докато Лора обясняваше, тя усети, че Спенс стискаше вратата. — Да гледаш четири години само трупове и ранени тела е много тежко за мъж, който не е безразличен. Той вижда всички мъртъвци, но забравя хилядите, които са се прибрали по домовете си благодарение на него.

— Лора!

— Това е истина.

— Както и да е — каза Спенс, връщайки се на темата за Джими. — Ако са налице някои от тези симптоми, които споменах, ще се наложи да го пренесем тук, за да го прегледам. Да ги повторя ли?

— Разбрах.

— Добре.

— Джими ще се оправи. Той е моето мило момченце, иска ми се да имам още дузина като него. Нейт и Франки са лудите глави, знаете.

Джек е много малък да създава проблеми, а на бебето сега му никнат зъбките. Ще си помислите, че съм много заета. Но без Мат ми е по-добре. Жалко само, че избяга с всичките пари. Става трудно да изхранвам децата.

— М-м-м — мирише хубаво — промълви Спенс във врата на Лора, докато я галеше под завивките.

— С френския парфюм съм. Когато го правим, си затварям очите и си представям, че съм някъде другаде, а не във фургон.

— Може, докато не си представяш, че си с някой друг. — Той намери подгъва на нощницата ѝ и започна да я повдига. — Един ден, госпожо Хардън, ще се забавляваме в най-хубавия хотел в Сан Франциско.

— Никога няма да съм с друг, Спенс. — Тя обви с ръце врата му и наведе главата му, за да го целуне.

— Трябва да намеря лекаря! — внезапно се чу тревожен детски глас. — Трябва да намеря лекаря! Мама каза, че е тук някъде, но не мога да го открия.

Гласът проникна в интимната обстановка и развали очарованието ѝ.

— Какво става, по дяволите?... — промърмори Спенс. — Твърде е късно навън да се разхождат деца.

Лора дръпна нощницата си надолу и седна.

— Ти си единственият лекар тук, сигурно търси теб.

— По дяволите!

Някой си подаде главата от другия фургон и изруга:

— Изчезвай оттук, проклет малък пакостник! Нямаме лекар.

— Трябва да го намеря. Заради Джими, той се влоши.

— Ще приготвя чантата ти — каза Лора и стана. После викна през дупката на брезента: — Тук е. Веднага идва.

Спенс седеше неподвижно, поемайки си дълбоко въздух. Не искаше да прави това. Ако раната бе причина за лошото състояние на момчето, със сигурност щеше да е нещо сериозно. Не искаше да вижда повече болести и смърт.

Лора държеше в една ръка чантата, а другата сложи на рамото му.

— Спенс, трябва. Ти обеща.

— Нищо не бива да правя, Лора. Ако е от раната, тази глупава жена вече го е убила. Какво мога да сторя аз? Да седя и да гледам как умира едно малко дете.

— Ти й каза...

— Зная, но тя дори не се е погрижила да почисти раната. Сега иска аз да се оправям. Обзалагам се, че въобще не го е намазала с лекарството, което й дадох.

— Може да е нещо друго. Не знаеш какво си мисли тя.

— Мисли, че аз ще го оправя.

— Спенс...

Малкото момченце се промуши през отвора и каза, хълцайки:

— Майка ми е изплашена, господине. Джими не е на себе си, нищо не усеща. Тя плаче и казва, че той ще умре.

— Намаза ли крака с лекарството? — попита Лора.

— Не можа веднага, защото...

— Казах ти, че не го е направила — измърмори Спенс.

— Защото Били плачеше, господине. Той се скъсва от рев, щото зъбките му не избиват, а и сладките неща не помагат. Мама трябва да го укротява да не плаче, иначе хората ще я изхвърлят. С това се занимаваше, затова не можа да помогне на Джими.

— Ти си Нейт, нали? — попита нежно Лора.

— Да, госпожо.

Тя сложи мръсното дете в скута си и го прегърна.

— Няма да е лесно да си мъжът в семейството — добави с усмивка, за да го успокои. — Спенс, къде са медените бонбони? Нейт трябва да се съвземе.

Той се чувстваше, сякаш го притискаха стените на затвор, сякаш бе попаднал в капан.

— Не зная, мисля, че са под седалката.

Неохотно стана и се присегна за чантата си. Като че ли цялата тежест на света беше в тази кожена чанта.

— Мама няма никой друг — промълви детето, облягайки се на Лора. — Трябва да съм силен, щото съм най-големият.

— На колко години си, Нейт? — попита тя, навеждайки се колкото може под седалката. С една ръка го държеше, а с другата отвори торбата. — Имам нещо, което малките момченца харесват.

— На пет съм. — Детето сложи един бонбон в устата си и я погледна. — Мога ли да взема и за братята си?

— Добре — обади се Спенс. — Е, хайде, Нейт, трябва да ме заведеш до вашия фургон. И не давай бонбони на бебето, може да се задави.

Докато прекосяваше тихия лагер в тъмното, държейки малката ръка на Нейт Даниелс, на Спенс му се плачеше. Такова бреме бе много тежко за петгодишно дете. По дяволите, на него не му се искаше да има такова бреме.

— Какво му е на Джими? — попита след малко той.

— Не чувства крака си. Когато мама му сложи гореща вода, той не плака, въобще не реагира. И от лекарството, което сте й дали, трябва да му пари, но и него не усети.

— Ясно.

— Това е лошо, нали?

— Може да се окаже лошо.

— Като се оправи, ще му дам цялата шепа бонбони — реши Нейт. — Откакто го помня, все боледува, но не е лош, господине.

— На колко години е?

— Няма още четири.

Лора му бе казала, спомни си Спенс.

— Четири — повтори той.

— А вие имате ли си момчета?

— Едно. И то е на четири.

— Мама казва, че не може да ни изхранва всичките. Сигурно си мисли да се отърве от нас.

— Няма да го направи.

— Ако няхахте момче, можехте да вземете Джими, тъй като той боледува най-много, а вие сте лекар. Ще ми липсва, но мама не може да се грижи за него, както трябва, а и никои няма да го иска.

— Тя няма да се откаже от никого — успокой го Спенс. — Майките не правят такива неща.

— Няма избор. Ще измрем от глад иначе. И няма да стане по-добре. За последен път са се скарали и татко няма да се върне дори ако знае, че гладуваме. Тъй казва мама.

Според Спенс беше ужасно неприятно, че Аби Даниелс обсъжда тези проблеми с едно дете. И на майка му й е било страшно трудно,

преди да се омъжи за Бингам, но никога не му бе говорила за това. Трябваша му години да го разбере.

— Няма да ида в сиропиталище — продължи малкият. — Като порасна и почна да работя, ще прибера братята си при мен. — Нейт спря на място. — Ние си говорим и щях да подмина фургона. Ето онзи е. Е, не е наш, но живеем в него.

— В тъмното е лесно да го пропуснеш.

— Тя няма да запали фенера, докато не пристигнем, щото няма керосин. Водя го, мамо! — извика Нейт и се качи на един от товарните фургони.

Вътре цареше хаос. Беше пълно с провизии и нямаше място за толкова хора. Жената бе постлала едно орфано одеяло в средата, което служеше за легло на всички деца. Единствените неща, които биха могли да са нейни, бяха два чувала, видимо натъпкани с дрехи. Един индианец имаше много повече вещи в колибата си.

Изпитото лице на Аби се обърна към Спенс, докато той се бореше със сандъците на входа.

— Бяхте прав, доктор Хардън, аз сгреших. — Това бяха първите й думи. — Вече не е просто рана. Целият крак се е подул. Трябваше да срежа с нож крачола, за да го погледна. Явно не съм му обърнала достатъчно внимание, за да разбере колко е зле.

— Ще ми трябва повече място — изрече Спенс.

— Нейт, вземете Джек и излезте навън с Франки — нареди майката.

— Мамо, аз съм без панталони — протестира едното от момченцата.

— Тихо, Франки. Ще донеса одеяла, когато изнеса Били. Той ще излезе последен, щото не искам да се разболее, докато му растат зъбките. Ще се увием заедно и никой няма да разбере, че си гол.

Спенс изчака всички да излязат и отвори чантата си. Може би щеше да има нужда от помощ, но нямаше място за всички тези хлапета, а най-малко искаше над главата му да пищи ревливо бебе. Трябваше да пълзи, за да стигне до болното дете, а там дори не можеше да се изправи.

— Джими? — каза той нежно и докосна лицето на момчето. Беше толкова горещо, че го опари. — Джими, аз съм доктор Хардън. Майка ти ме помоли да видя крака ти.

Малкото момченце отвори очи, замъглени от температурата.

— Крака го няма.

Тръпки побиха Спенс по гърба.

— Тук е — каза той и го докосна. Кожата беше гореща и опъната.

— Виждаш ли?

— Не ме боли повече.

Спенс приближи фенера и погледна. Кипна от възмущение. Момчето беше изпито и слабо, очите му изглеждаха огромни. Нараненият крак беше страшно отеъкъл.

На пет сантиметра под коляното кракът беше горещ и червен, но надолу кожата се променяше от тъмносива до черна. Юнската топлина бе улеснила разпространението на инфекцията.

— Много ли е зле? — попита отвън Абигейл Даниелс.

— Доста. — Той затвори очи за миг, за да събере смелост да й каже. — Гангрена.

— От това се опасявах, като го видях тази вечер. Ще умре, нали?

— В гласа й имаше огромна тъга, но нямаше гняв, само примирение.

— Аз съм виновна — добави тя и въздъхна. — Господи, исках да му обърна повече внимание, но не го направих.

Спенс бе съгласен с нея.

— Изпратете Нейт при жена ми — каза само той. — Нека й каже да помоли госпожа Уилсън да гледа Джеси.

— Аз мога да я гледам.

Беше толкова ядосан, че пропусна да отвърне, че няма да й позволи да докосне дъщеря му.

— Имате за кого да се грижите — каза той рязко. — Искам госпожа Хардън да дойде тук веднага.

Стори му се, че я чака цяла вечност, но знаеше, че не е прав. Тя трябва да се облече, да събуди Джеси и госпожа Уилсън. Искаше да говори с нея, преди да реши какво да прави, и затова времето се точеше толкова бавно. Най-после я чу как казва на Нейт: „Ти си добър млад мъж“, и му се доплака. Едно петгодишно дете имаше нужда от детство.

— Спенс, какво става? — попита Лора, докато се качваше във фургона. — Нейт каза, че имаш нужда от мен, а Аби мълчи.

— Защото знае, че е убила сина си.

— Какво? — почти изкрещя тя. — Мъртъв ли е?

— Все още не.

Промъквайки се през щайги и сандъци, тя се добра до него. Първо погледна лицето на детето. Коленичи до него и започна да го успокоява:

— Всичко ще се оправи, миличко, не слушай тези, които ти казват друго. Лекарят ще направи всичко възможно да ти помогне. — Погледна мъжа си и промълви: — Целият гори.

— Не зная дали лекарят може да му помогне — каза той бавно. — Лора, това е гангрена. Можеш ясно да видиш границата. Нищо не чувства под тази граница, защото тъканта е мъртва. А досега сигурно вече има и отравяне на кръвта.

— Не бива да говориш така пред него. Той трябва да се бори!

В очите ѝ напиреха сълзи, а гърлото така я стегна, че едва дишаше. Трябваше да се престраши и да погледне крака на детето.

— Боже господи! — ахна тя и си запуши устата. Накрая преглътна и каза тихо: — Как можа да стане толкова бързо?

— Има много причини, но две са повече от ясни — раната е била замърсена и сега е лято.

— Да, но... — Лора прехапа устни, за да не заплаче. — Той е само на четири години!

— Да. — Спенс погали с ръка челото на момченцето, поемайки топлината. — Ще ми трябва хлороформ. — Жена му го погледна, той пое дълбоко въздух и кимна: — Ще ампутирам крака. Това е единственият му шанс, но нищо не е сигурно. Ако заразата е в кръвта му, всичко е свършено. Тя те е излъгала, Лора, не зная защо, но те е излъгала.

— Какво?

— Раната е на повече от шейсет часа. Може би не е искала да се разбере, че нищо не е направила. Мисля, че кракът е започнал да се подува от онзи ден, а не от днес. Трябва да се отреже.

— О, Спенс, съжалявам, ужасно съжалявам.

— Имам нужда от хлороформ. Ако трябва да отреже крака без упойка, шокът ще го убие.

— Не искам той да чуе това.

— Твърде зле е, за да го разбере. Каза ми, че крака го няма.

— Не зная къде мога да намеря хлороформ. Това не е нещо, което човек носи със себе си.

— Разпитай. Ако не успеем да намерим, трябва да използваме нещо друго, а уискито не е най-добрият вариант. Той е толкова малък, че количеството алкохол, което е необходимо да го упои, ще го натрови.

— Ще видя какво мога да направя. Искаш майка му да е тук, нали?

— Не, искам ти да си тук, за да ми помагаш. Искам да гледаш, тогава може би ще разбереш защо не желая повече да го правя.

Прилоша ѝ от самата мисъл, но кимна.

— Ще направя, каквото мога. Но Аби...

— Не искам да виждам тази жена повече.

— Трябва да ѝ кажеш.

— Ще оставя това на теб. Вече ѝ казах, че е гангрена и не мисля, че се трогна. Измънка само, че може би е трябвало да му обърне повече внимание.

— Не зная как да ѝ го съобщя.

— Ти можеш да го направиш.

— Добре. Ще се върна възможно най-бързо. Имаш ли нужда от нещо друго?

— Не. Кажи ѝ да кипне вода, като не ѝ представлява трудност.

— Прекалено зле се отнасяш към нея, Спенс.

— Всяка жена, която казва на децата си, че ще ги даде на сиропиталище, не заслужава да бъде майка. Не ме е грижа колко е бедна, просто няма право да ги говори такива на Нейт. И не започвай да спориш, Лора, защото въобще не ми се говори за това. Ужасно съм ядосан.

Той опря глава до студената метална рамка на леглото, затвори очи и си помисли, че Господ го заведе в рая, за да му покаже ада отново. Чу Лора как обясняваше отвън:

— Ако кракът не се отреже, той ще умре, Аби. Не е сигурно, че ще оживее и след ампутирането. Защо не се обади по-рано, когато Спенс можеше да направи нещо друго?

— Стана както ти казах — продължаваше да упорства жената.

— Но не е станало, когато ми каза.

— Всъщност не зная кога се е случило. Не се чувствах добре и Нейт се грижеше за децата. Сигурно той го е превързал.

— Не, не можеш да направиш това, Абигейл Даниелс. Как така ще хвърлиш отговорността върху едно петгодишно дете — рече Лора гневно. — Не е честно и ти го знаеш. Не ме интересува колко ти е трудно. Господ ти е дал тези деца и ти трябва да ги отгледаш.

— Не е така. Ти не знаеш какво значи да си беден...

— Сигурно съм била по-бедна от теб — викна Лора. — Вместо да говорим, по-добре да намеря хлороформ, за да може този мъж вътре да направи нещо, което ненавижда, и то, защото ти не си се грижила за това дете! Момчето ти ще подскача на един крак, Аби, и ако ти не го искаш, аз го искам!

На Спенс му трябваха няколко минути, за да осмисли думите ѝ. За какво, по дяволите, говореше тя? Неговите грижи му стигаха.

— Искам момчето си, госпожо Хардън. Искам ги всичките, но кажи ми как да ги изхранвам? — крещеше Абигейл след Лора. — Господ иска ли да ги гледа как гладуват?

Той не чу отговора на жена си. Изправи се и разкърши рамене, преди да се доближи до Джими Даниелс. Тъй като нищо не можеше да направи в момента, легна до него и се опита да го успокои, доколкото можеше.

Трябва да бе задрямал, защото следващото нещо, което си спомни, бе как Лора му казва:

— Освен уиски, можах да намеря само тези връхчета от кактус.

— Какво? — промърмори той и стана.

Зад нея се показва водачът полуиндианец.

— Шейените го ползват. Добро лекарство е.

— Той можел да говори, Спенс. Казва, че това е кактус.

— Зная какво е.

— От него се получават халюцинации.

Спенс отвори сборника си и започна да го прелиства. Може би щеше да го намери на латински.

— Проклет да съм — каза той тихо. — *Mescal* — *силно действащ интоксикант, причиняващ опиянение и халюцинации*. Не зная каква трябва да е дозировката, но ще опитам. Господ ми е свидетел, че няма какво друго да използвам. Трябва да му намеря разтворител и да слагам постепенно по малко, за да видя ефекта.

Направи разтвор от медицински спирт и вода, накисна връхчетата в него, смятайки, че е по-добре, отколкото да използва само

преварена вода. Не искаше тя да навлезе в дробовете на детето, ако то започне да повръща.

Тъй като момченцето беше почти в безсъзнание, той използва малко от разтвора. Когато накрая взе хирургическите си инструменти, Лора трепна. Спенс затвори очи и бързо се помоли наум, после насочи вниманието си към крака на момчето.

— Искам да го хванеш за ръцете — каза на Лора той. — Ако скочи, дръж го. Искам първо да изчистя раната.

Джими Даниелс не реагира на скалпела. Пребледняла като платно, Лора гледаше детето, докато Спенс отдели кожата над коляното. После той разряза мускула до костта, за да я почисти, преди да започне да реже. Почти й прилоша от звука, който издаваше хирургическият трион, но поне това не продължи дълго. Тъкмо бе започнал, а вече връзваше кръвоносните съдове с копринен конец. Изравни мястото, обви го с кожа и го заши с чисти конци. Когато Спенс свърши, тя усети, че роклята ѝ беше мокра от пот.

— Готово — каза той. — Трябва да изхвърлим отрязаното и да поизчистим тук. Не се знае дали ще оживее, но няма да умре от гангрената.

— Значи ще оживее?

— Не е сигурно. Все още има опасност от отравяне на кръвта, но бих казал, че сега шансовете му са по-големи.

Спенс погледна неподвижното телце и срещна погледа на Лора. В очите ѝ напиреха сълзи.

— Всичко е наред — каза той тихо. — Трябва да идеш да вземеш Джеси. Не бива да будувa цяла нощ.

— Ами ти?

— Ще остана малко при него, за да опитам да сваля температурата му. Мога да очаквам някакво подобрение едва след няколко часа, но ще е добре, ако успея да му смъкна няколко градуса.

— Благодаря ти — промълви младата жена.

— Няма защо. Ще гледам да не те събудя, като си лягам.

Той остана при Джими Даниелс почти цялата нощ. Чак когато сивата светлина на утрото проникна през брезентовия отвор, реши да си тръгне. Докато момчето беше в безсъзнание, температурата му спадна и вече можеше да си почине спокойно. И кървенето бе намаляло.

Изморен като куче, Спенс се промъкна през задната част на фургона им и пролази до леглото, стараяйки се да не събуди Лора и бебето. За миг остана неподвижен, вгледа се в лицата им и си помисли, че те сигурно са най-красивите на света. Реши да остане още малко буден. Лора щеше да кара после, докато той поспи.

Тъкмо мислеше да се измъкне назад, когато почувства нещо под коляното си, и видя дневника ѝ. Взе го, за да изглади смачканите страници, после опита да прочете последните редове, но беше тъмно. Любопитството му надделя и внимателно запали фенера.

19 юни 1886. Под датата Лора бе описала всички обикновени неща, та чак и вечерята. Но последният абзац привлече вниманието му.

Тази вечер съпругът ми извърши най-забележителното нещо, което съм виждала. Той спаси живота на едно четиригодишно момче, като отрязва гангрениялия му крак така прецизно, че имах чувството, че наблюдавам велик художник. Той е надарен с талант за хирург, както Микеланджело — за художник. Той смята, че героите се проявяват в битките, и не разбира, че самият е герой. Великите пълководци изпращат мъжете на смърт; Спенсър Хардън ги връща към живота и им дава шанс. Със сигурност Бог не му е дал този дар случайно.

Не можеше да отрече, че тези редове го трогнаха. Те не трябваше да бъдат видени от други очи, дори от неговите, и това ги правеше още по-силни. Знаеше, че думите идват от сърцето ѝ.

С изчезването на звездите в богатите топли нюанси на зората Спенс затвори дневника, отиде до леглото и се отпусна зад Лора. Прегърна я и я притисна към себе си.

— Обичам те — промълви той.

Тя се размърда и се обърна към него.

— Добре ли си?

— Да, четох дневника ти.

— О, не предполагам, че ще го намериш, но и бездруго това е истината. Искан Джеси и Джош да знаят що за човек си.

Лора сънливо се протегна и попита:

— Колко е часът?

— Слънцето изгрява.

— Как е Джими?

— Още е твърде рано да се каже, но се надявам да оживее. Смятам, че отстраних изцяло гангрена. Температурата му спадна доста, докато бях там. Не е нормална, но спадна.

Той приглади разчорлената ѝ коса и попита:

— Откъде си се научила да пишеш така?

— От мама. Но тя беше по-добра. Нямахме образование, но имаше талант.

Спенс легна по гръб и се вгледа в металните обръчи, на които бе опънат брезентът.

— Мисля, че Джими има добри шансове. Чух какво каза на майка му и го одобрявам.

— Просто бях бясна, Спенс. Едно е да сгрешиш, но е много по-лошо да не си го признаеш, това не мога да простя. Когато видях крака, ми прилоша. Не зная как го направи, честна дума.

— Получи се добре — рече той. — Но трябваше да е така, Бог знае, че имам достатъчно практика.

— Това е нещо повече от практика. Това е дар, независимо дали искаш да го признаеш или не.

— Това си писала в дневника си.

— Да.

— Микеланджело, а?

— Ами той е първият художник, за когото се сетих. Можех да пиша и Леонардо да Винчи.

— Това щеше да е най-големият комплимент — промълви Спенс.

— Щом думите ми са те развълнували толкова, какво ще направиш по въпроса?

— Не зная, може би ще прочета дневниците на майка ти. Искам да разбера откъде си научила някои неща. Подозирам, че в тях има нещо, което да ми обясни това-онова.

— Аз не съм като нея, Спенс, мама беше по-практична от мен.

— Не е възможно. Няма наивност в тази твоя желязна самодисциплина.

— Но ще го обмислиш, нали? Знаеш, че това, което написах, е истина.

— Да, но нищо не обещавам. Зная само, че съм доволен от това, което направих. Погледнах го и си казах, че това дете може да е Джош.

— И двамата са на четири години.

— Ако не бях сигурен, че ще си навлека непреодолими трудности, щях да ги взема при нас.

— Кои?

— Нейт и Джими.

— Тогава кой ще се грижи за Франки?

— Лора, няма да правя сиропиталище. Знаеш ли, приличаш на Бингам, той приютяваше всяко бездомно куче, което идваше.

— Може би ако Аби имаше малко пари, щеше да се справя по-добре.

— Може би. Ако ни остане нещо, докато се доберем до Сакраменто, ще ѝ го дам — реши Спенс. — Господи, изморен съм.

— Аз не съм. — Обърна се и погали с пръст лицето му. — Наболата ти брада ми действа особено... — каза тя.

— Бебето ще се събуди.

Лора погали ухото му.

— Госпожа Уилсън не е могла да я приспи. Аз я нахраних преди час и тя добре си похапна. Но ако си изморен...

— Не в този живот! Знаеш до какво водят тези закачки, нали? — усмихна се той. — Не харесвам закачки, които нямат продължение, госпожо Хардън.

Тя протегна ръце към врата му.

— Е, няма за какво да се безпокоиш — увери го нежно. — Аз съм жена, която обича да изпипва нещата.

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

Сан Франциско

10 юли 1866 г.

— Красиво е, нали? Мисля, че тук дори е по-хубаво, отколкото вкъщи — каза Лора.

Застанал на хълма, Спенс проследи погледа ѝ, обгръщайки с очи обширния залив в града.

— Най-хубавото място, което съм виждал — съгласи се той. Вдигна Джеси и я сложи на раменете си, а тя го хвана за косата, ликувайки. — Какво мислиш, Джеси? Искаш ли да останем тук за известно време — попита Спенс шеговито.

— Аз си мислех, че искаш веднага да се върнеш в Джорджия — рече Лора.

— Не зная, но не искам да прекарам и ден повече в проклетия фургон, нито пък да кръстосвам страната пак. Но ако ти искаш да идем някъде другаде, готов съм да чуя предложението ти.

— Дойдохме тук — каза тя. — Нищо не знаем за Сан Франциско, освен че е голям град и има красив залив. Какво ще правиш, ако не откриеш Джош?

— Не зная — отговори той сериозно. — Сигурно ще продължа да го търся. Ако не е тук, значи съм в задънена улица и пак трябва да наема Пинкертън.

Спенс погледна водата, където лазурното небе докосваше залива, и се почувства почти спокоен. Имаше нужда само от сина си, за да осмисли живота си изцяло.

— Хайде — каза той и прегърна Лора през раменете. — Трябва да намерим място, където да пренощуваме. Като станем утре, ще започнем търсенето.

— Добре.

— Знаеш ли, изглеждаш малко поотслабнала — забеляза Спенс. — Не мисля, че престоят във фургона ти се е отразил добре.

Тя осъзна, че сега ѝ се предоставя възможност да му каже, ако иска. Пое дълбоко въздух и рече:

— Не е заради фургона, а заради бебето.

— Скоро ще ѝ поникнат зъбките и после... — Той спря. — Нямах това предвид, нали?

— Да.

— Откога знаеш?

— Можеше да изглеждаш по-щастлив — отбеляза Лора с кисела физиономия.

— Не те попитах за това.

— От месец. Ти просто не си забелязал, че вече два пъти нямам менструация.

Той погледна към ясното синьо небе и въздъхна тежко.

— Щях да бъда много по-щастлив, ако не се страхувах, Лора. Ако те загубя, няма да мога да го понеса.

— Всичко ще е наред.

— Ти винаги казваш така — рече той почти ядосан. — Откакто те срещнах, все ми повтаряш, че всичко ще е наред.

— Вярно е. Но ти си лекар и си знаел какво може да се случи. Не може да се каже, че не се забавлявахме всяка вечер.

— Не го очаквах толкова бързо. Джеси скоро се роди. — Той се намръщи и въздъхна. — Щастлива си, нали?

— Да.

— Тогава и аз съм щастлив.

— Вече нищо не можем да направим, Спенс. Знаеш ли, и аз не го очаквах толкова скоро. Доктор Бъртън ми бе казал, че след това, което ми се случи първия път, трудно ще забременея. Аз му вярвах, защото Джес си беше вкъщи четири месеца, преди отново да стане.

— Господи, Лора... Искан ми се само...

— Сега се чувствам много по-здрава. Полагах грижи за себе си — най-вече защото ти вършеше цялата работа. Погледни ръцете ми — рече тя и ги показа, — почти нямат мазоли. Скоро ще изглеждат като на богата дама, а не на провинциално момиче от Северна Каролина.

— Сигурно, но...

— Не говори като Джес. Не бих знаела какво да правя, ако имам много свободно време. Ако имаш намерение да се убиеш от работа заради мен, Спенсър Хардън, такъв скандал ще направя, че ще засрамя

дори такива като Лидия. Бих искала само да желаяш това бебе — каза му тя, връщайки се към въпроса. — Не е честно да не го искаш.

Лора го каза така тъжно, че той осъзна, че не е бил справедлив към нея. Очевидно искаше да е доволен, но новината беше като студен душ.

— Аз го искам много, Лора, просто се притеснявам за теб.

— Няма да ви оставя сами. Вие с Джеси сте моят живот, Спенс.

Той повече не можеше да говори за това. Пъхна ръце в джобовете си и се вгледа във водата.

— Често мисля за Джими Даниелс, Лора. Смятам отново да практикувам медицина, но трябва да се установим някъде. Искам да работя в някоя болница.

Тя стоеше неподвижно.

— Ще ми се да се върнеш към медицината, но искам да си уверен, че го правиш заради себе си, а не заради мен. То е като молитвите, трябва да ти идва отвътре.

— Много мисля по въпроса. Войната ме научи, че не мога всичко да оправя, това беше труден урок. Но сега, когато тя свърши, няма да ми се налага да вадя шрапнели от разкъсани вътрешности и да ампутирам крака, които знам, че мога да излекувам. Аз съм много горд човек, Лора. Чувствах, че един касапин може да се справи по-добре с работата ми през последните две години, а сигурно щеше и да му е по-лесно, защото той първо коли животните. След всяка битка по трима души държаха момчета, повечето не по-възрастни от Дани, които крещяха да спре, докато трионът режеше костите им.

— Аз не бих могла да го правя — каза тя тихо.

— Чувствах се безпомощен. Не мислех, че моята работа ще бъде такава, но не можех да си тръгна. Тежко е да загубиш вяра в това, което правиш.

— Не си загубил вяра в това, което можеш да правиш, Спенс. Не си вярвал в това, което е трябвало да правиш.

— Войната и Лидия ме караха да се чувствам неудачник. Искам да знаеш, че вече не се чувствам така. Не бях лош съпруг, аз въобще не бях съпруг. Ти ми показва, че въобще не съм я обичал. Колкото глупаво и сантиментално да звучи, трябваше да срещна теб, за да разбера какво значи взаимна обич. Ти ме научи да обичам и ми показва какво значи да се отдадеш на някого.

— О, Спенс! — промълви Лора, преглъщайки сълзите си.

— Моля те, не плачи, все още не зная как да те утеша. Искам само да ти кажа, че си върнах гордостта. Не мислех да ампутирам крака на момченцето, дори не желаех да го видя и вероятно нямаше да му обърна внимание, ако не беше ти.

— Лъжеш се. Щеше да постъпиш точно по същия начин.

— Не смятах да ходя в онзи фургон. Но когато започна да разпитваш жената, не ми допаднаха отговорите ѝ. Щом видях крака на Джими Даниелс, разбрах, че той не може да оживее с него. Все още не исках да го правя. Затова те извиках да ми помагаш. Мислех си, че като видиш какво мога да правя най-добре, ще се отвориш като мен.

— Спенс, аз едва не припаднах.

— Но това не те спря да ми помогнеш. Това е важно, Лора. Като видях момчето с патерици — как подскача на един крак, почувствах се горд от това, което бях направил. То оживя! И ако тази жена полага грижи за него, той ще порасне.

— Не мога, Спенс, ще се разплача пак...

Силно подсмърчайки, тя се опита да спре сълзите си. Накрая успя да го погледне с насълзени очи.

— Съжалявам, но трябва да свикнеш, защото аз съм просто такава. Винаги ще плача, когато съм щастлива. Винаги, когато съм щастлива, тъжна или ядосана, ще плача.

Преди той да отговори нещо, Джеси започна да подскача на раменете му, да размахва пухкавите си ръчички и оживено да бърбори.

— О, Джеси, внимавай да не паднеш! — Спенс посегна нагоре и хвана малките крачета. Тя не спря, а го задърпа за косата.

— Хей, ако не престанеш, ще те сваля и ще те дам на майка ти!

— Радва се на птичките, Спенс, една прелетя покрай нея. Хайде, дай ми я, преди да те е сритала хубаво.

— Не, сега е добре. — Той погледна към русото розово бебе. — Харесват ти морските птици, а? Следващия път, когато дойдем, ще ги наблюдаваме дълго. Ще донесем хляб и ще ги нахраним. Но аз не съм кон, Джеси, а малките момиченца не трябва да ритат бащите си.

Лора се протегна да я вземе, свали я и я погали по лицето:

— Ти си едно малко дяволче, но мама те обича — каза ѝ и я прегърна. — Всъщност много си послушна. Само спиш, ядеш и си играеш.

— Друго не може и да прави. Много е разглезена. Само да отвори устичката си, ти си готова да я нахраниш.

— А кой постоянно я носи на раменете си? Кой я подхвърля и я разсвива? При кого заспива вечер? — попита Лора дяволито. — Снощи четях и когато реших да погледна защо сте толкова тихи, ви видях как сте си заспали двамата. Ако е разглезена, не съм само аз виновна.

— Трудно е да не я глезиш — призна той. — Не мисля, че съм виждал по-сладко бебе.

— И аз, но това е, защото е наша. — Тя тупна леко Джеси по дупето и каза: — Продължавай да гледаш птичките. Татко и аз сме тук и ще си говорим.

— Мисля, че говорихме за Джими Даниелс и ти се подготвяше да заплачеш.

— О, щях да кажа, че се радвам, задето си променил решението си — рече тя. — В дневника си писах, че искам да стане така.

— Зная. Това, което прочетох там, ми помогна да реша. Сега, като гледам този град отвисоко, си мисля, че трябва да се установим на едно място. Но не е задължително да останем тук, ако ти не искаш. Щом намерим Джош, може да идем, където си щем.

— Зная една малка къщурка в Небраска — каза закачливо Лора.

— Не, трябва да е някъде, където има добър акушер.

— Ти се справи добре, Джеси и аз сме живи и здрави.

— Има много кръв при раждането, което не ми допада.

— И това да го каже хирург!

— Виж, когато режа, зная какво правя, зная къде да превържа, за да спра кръвотечението. В големия град ми харесва това, че лесно мога да започна да практикувам.

— Не ме влече друго място. Вече ти казах, че няма да се върна в Северна Каролина, освен ако не го направя да се изперча с парите си, а досега нямам такива.

— Това ми напомня за нещо друго. Искам да се консултираш с някой издател за дневниците на майка ти.

— Какво?

— Те са много ценни, Лора. Тя може да не е вече между живите, но съветите ѝ са добри за всяка жена. Не мисля, че ще ти е трудно да направиш от тях хубава книга. Ако спечелиш пари, ще са си твои и ще

ги харчиш, за каквото си щеш. Ако искаш, може да направиш библиотека вкъщи.

— Знаеш ли, мама никога не е мислила за подобно нещо — каза тя бавно. — Аз ги ценя, защото ги е написала за мен. Чувам сякаш гласа ѝ, когато ги чета.

— Зная. А можах и аз да го чуя. Мисля, че заслужава да бъде чута от много жени. Тя е успяла с тях добре да възпита дъщеря си, макар да не е била до нея. Може да ги наречеш нещо от рода Съветите на госпожа Лейн към една млада жена. Или: Наръчник на съвременната жена. По дяволите, не зная. Но мисля, че в тях има много ценни неща.

— Със сигурност има. Целият жизнен опит на една провинциална жена... Аз самата не мога да повярвам, но всички рецепти са ефикасни. Не е проблем да поговоря с някого, преди да реша. Мисля, че идеята е добра. Но, Спенс, Джеси вече не я свърта на едно място, предполагам, че скоро ще иска да яде. Освен това съм готова за хубавия хотел, който ми обещаващ от Небраска — допълни Лора и го хвана за ръката. — Ще е чудесно да си полежа във ваната тази вечер. Ще остана там цял час, после ще сложа малко от френския парфюм и онази копринена нощница.

— Няма да остане дълго на теб.

— Надявам се.

Слизаха надолу по хълма, той вървеше след нея. Усещаше приятния морски бриз. Сега, когато вече бе взел решение, усещаше, че от плещите му бе паднал огромен товар. Имаше почти всичко, което желае, а с Джош щеше да се почувства напълно щастлив. Сан Франциско бе красив град и ако намереше подходящо място, щеше да построи на жена си къща, за каквато не е и мечтала. Джес просто не бе знаел, че е по-лесно да убедиш в нещо една жена, ако тя си мисли, че идеята е нейна.

Тя излезе от тоалетната, стомахът ѝ още се бунтуваше, но успя да заяви твърдо:

— Ще дойда с теб, Спенс. Няма да ти позволя да се срещнеш сам с Рос Донъли.

— Днес няма да го търся. Отивам до банката и на някои други места. Тъй като още не познавам града, не зная къде да го търся. Не искам да те влача с мен, не се чувстваш добре.

— Не съм болна, просто очаквам дете. След малко стомахът ми ще се успокои и ще се оправя.

Той поклати глава.

— Освен това трябва да останеш при Джеси.

— Спенс, не съм глупачка. Зная защо отиваш в банката: защото мислиш, че там можеш да разбереш къде е Донъли.

— Лора...

— Ти просто не желает да съм там, когато се изправиш пред него, а аз не те пускам сам. Не искам да се вбесиш и да го убиеш.

— Ако има някакви проблеми, виновен ще е той. От него искам само Джош.

— Още по-малко искам той да те убива. Освен това хотелът осигурява детегледачки по заявка.

— Интересно как някой друг ще храни Джеси. Цял ден няма да ни има.

— Ако се държиш цивилизовано с него, ще ти отнеме малко време да го попиташ къде е момчето — каза тя. — Първо, искам и двамата да се държите прилично. Второ, ако новините са лоши, желая да ги чуя и аз.

— Лора, не искам ти да си там. Това е между него и мен. Дори да науча адреса, няма да ида там, казах ти. Първо трябва нещо друго да направя.

— Никой мъж не изминава за една година хиляди мили, за да изчака още един ден. Бързо ще се приготвя — обеща тя.

— Едва стоиш на краката си. Преди десет минути ти се въртеше главата и ти се повдигаше.

Ядосана, Лора каза троснато:

— Не ме слушаш. За днес свърши, няма да ми прилошее пак. Казах, че искам да дойда, а ти само ми говориш глупости, че не мога. Не го заслужавам, Спенс! Аз също имам интерес в тази работа и той се казва Спенсър Хардън.

— По дяволите. Мислиш, че те лъжа? Така ли? Е, не те лъжа. Имам и друга работа, после ще ходя при чичото на Рос. Може и нищо да не ми каже, но ако ми каже, ти ще разбереш първа.

— Не съм болна, Спенс.

— Трябва да си почиваш. Почти два месеца се друсаме във фургон, тук сме от онзи ден. Хайде, легни си и си почини този следобед, поръчай си вечеря, когато дойде момчето, и изкарай една хубава спокойна вечер.

— Ще ми обещаеш ли, че ще ме вземеш със себе си, когато идеш при господин Донъли? Не искам да ходиш сам — упорстваше тя. — Когато се омъжих за теб, ти казах, че искам да сме равни, не искам да оставам встрани. Напомням ти го сега.

— Не зная какво, по дяволите, си мислиш, че можеш да направиш, което аз не мога — кресна той, изгубвайки търпение. — Би ли ми казала? Какво ще направиш, ако той се нахвърли върху мен? Ще застанеш между нас?

— Притеснявам се... Имам чувството, че ще стане нещо лошо.

— Ти беше тази, която постоянно ми казваше, че ще намеря сина си.

— Просто се притеснявам.

— Много си права, ти не се чувстваш добре. Изморена си и ти е лошо. Ако искаш, по-късно ще говорим пак, но ти казвам за последен път, че нямам намерение да ходя при Рос днес. Нито да убивам или да бъда убит. Проклет да съм, ако зная какво си си втъпила.

— Не ми повишавай тон, Спенс Хардън. Да ми крещиш е същото като да ме удряш.

— Никога не съм те удрял и никога няма да те ударя, но ако се инатиш, със сигурност ще ти отговоря по същия начин. — Той замълча, прокара пръсти през косата си и се опита да подреди мислите си. — Виж, можеш да излезеш, ако искаш. Вземи бебето и иди да пазаруваш. Купи си нещо хубаво. Ако не искаш да я вземеш, наеми някой да я гледа. Нямам нищо против да се поразходиш, стига и Джеси да е добре.

— Никога не съм имала пари за пазаруване, Спенс. Не зная как се пазарува — каза Лора спокойно.

— Ако само това те спира, ето ти пари. — Той отвори портфейла си и извади няколко банкноти. — Тук са петдесет долара, Лора, ще ти стигнат да си купиш нещо хубаво. Похарчи ги за себе си или за Джеси, ако искаш. Не желая да видя и цент от тях.

— Не мога да похарча петдесет долара, дори ако животът ми зависеше от това.

— Ами опитай — каза той. Сложи портфейла в джоба си и се отправи към вратата. — Ще се върна по някое време довечера.

След като Спенс затвори вратата, тя седна на леглото, защото трепереше. Нямаше намерение да спори с него. Искаше само да го придружи и не виждаше нищо неразумно в това. Борейки се със сълзите си, стана пак и отиде до мивката да налее вода в хубавата порцеланова купа. Изми лицето си с люляковия сапун и се вгледа в огледалото. Сега, когато я бе довел на място, където тя не знаеше как да се държи, той сигурно се срамуваше от нея. И не искаше Рос Донъли да види как се е унижил да се ожени за жена, която не може и да се сравни с богатата, красива Лидия. Беше добра за леглото, за домакинството, но не и за неговото общество.

Лора се сепна. Той просто не беше такъв тип мъж...

Като се погледнеше в огледалото, можеше да си открие куп недостатъци. Косата ѝ беше кестенява, очите ѝ — кафяви. Ако някой се вгледаше в нея отблизо, щеше да забележи луничките по носа ѝ. Прическата ѝ беше ужасна, нямаше друга жена в хотелското фойе с прибрана коса като нейната. Подобен стил изисква перфектно лице, а тя нямаше.

Не говореше добре, не изглеждаше добре, чувстваше се обикновена. Дори нямаше да ѝ спре млякото до другото раждане. А и памучната ѝ рокля изглеждаше точно от каквото бе направена — басмен чувал за брашно. Единственият кринолин, който притежаваше, беше мек като врата на умряло пиле, а всички тук имаха обемни поли. Чудно бе как са я допуснали до такова място.

Но не това притесняваше Спенс. Тя изглеждаше по същия начин, когато я срещна и се ожени за нея. Просто не искаше тя да чуе какво ще каже на Рос Донъли. Беше личен проблем между тях и той ѝ обясни ясно, че няма нищо общо с това. Тя може да изглеждаше старомодно, но той я обичаше такава, каквато е.

Поуспокоена, Лора извади фибите от кока си и косата ѝ падна върху раменете. Не беше лоша косата ѝ, просто нямаше модерна прическа.

На вратата се почука и за миг тя си помисли, че той се е върнал. Отвори бързо и видя млад мъж в униформа, който приличаше повече

на хусар, отколкото на служител от хотелския персонал.

— О... съжалявам. Помислих, че е съпругът ми.

По лицето му се изписа изкривена усмивка и той погледна развяващата се коса.

— Много бих искал да съм, но аз само трябва да разбера дали искате да сервираме вечерята в стаята ви. — Той извади папка от синя кожа, щампована със златен печат, и я подаде. — Може да поръчате, каквото си изберете от менюто, госпожо.

Най-евтиното нещо тук струваше колкото храната на цяло семейство в Северна Каролина за цяла седмица, но тя не искаше да изглежда по-провинциална, отколкото беше.

— Да, разбира се. Не си падам по фазани и птици — промърмори Лора, разглеждайки менюто. — Какво ще ми препоръчате?

— Не ми позволяват да го опитам, но раци в сметана доста се търсят.

— Ще го взема.

— А какво да е виното? — попита той, готов да запише.

— Обикновено съпругът ми се грижи за тези неща — послъга тя.

— Ще искам такова, което върви с раците.

— Има няколко варианта.

— Добре тогава. Не съм много претенциозна, така че просто вие ми изберете.

— А след ястието?

— Десерт.

Той усети, че повечето от десертите нищо не й говорят, и предложи:

— Сладоледите са чудесни. Има от праскови с малинов сок.

— Звучи добре.

— Чудесно, госпожо. Вечерята ще бъде сервирана навреме.

— Ще я очаквам.

Младежът се бе обърнал да си тръгне, когато тя се осмели да каже:

— Мислех да изляза да пазарувам следобед, но не искам да вземам бебето с мен.

— Ще кажа на рецепцията да изпратят детегледачка.

— Колко ще струва?

— Ще е към сметката за стаята.

— А някъде наблизо да има фризьор?

— Има бюро във фоайето, където може да поръчате всичко, което искате: театър, балет, кола, която да ви закара навсякъде — от магазините до парка на хълма. Само им кажете къде искате да идете и веднага ще ви отведат. Ако не познавате града, ще ви кажат къде какво се продава.

— Те ще могат да ми предложат и фризьор?

— Да.

— Ще слеза долу.

Оказа се още по-просто, отколкото той го бе обяснил. Докато тя седеше на малък мек стол, от хотела се обадиха да ѝ определят час за фризьор и шивач, които се намираха наблизо. След двайсет минути Лора обикаляше града с луксозна карета и разглеждаше, докато стане време за шивача. Въпреки че имаше места, където се продаваха готови дрехи, жената от хотела твърдеше, че не са качествени и са „подходящи само за слугите“. Със сигурност при шивача щеше да има разнообразие от цени и стилове.

Чувстваше се като риба на сухо, но ако Спенс започнеше да практикува тук, трябваше да разбере къде какво има. И въпреки че прозвуча като прахосничество, той каза, че не иска и цент от тези петдесет долара, припомни си тя. Ако идеше на подходящите места, почти бе сигурна, че няма да я натруфят безвкусно.

Лора се чувстваше много елегантно, вечеряйки в новия си халат, с крака, вдигнати на табуретката. От нищо не можеше да се оплаче, освен от цената на виното, което беше по-скъпо от цялата вечеря. Тъй като го беше платила, имаше намерение да го изпие независимо дали ѝ харесваше или не.

Пиеше четвъртата си чаша, когато Спенс се появи. Той се чувстваше виновен, че избухна, преди да излезе, затова ѝ бе купил златен медальон на връщане от банката. Сложи ключа в джоба си и се обърна.

— Боже господи, какво си направила с косата си?

— Не ти ли харесва?

Изглеждаше съкрушена. Съвземайки се, Спенс рече:

— Не съм казал изобщо такова нещо, просто не бях подготвен за промяната. Всъщност след първоначалния шок мисля, че ти стои добре. Работата е там, че не съм свикнал да те гледам с тези къдрици.

— Сигурен ли си, че ме харесваш така?

— Изглеждаш като от модно списание — увери я той.

— Добре, защото два часа ме правиха. Мислех, че никога няма да свърши това къдрене и фризиране.

— Можеш ли сама да си направиш такава прическа?

— Не зная, но със сигурност ще опитам. Не ми се дават пак два долара.

— Всъщност никак не е скъпо.

— Спенс, имаш ли пари, за които аз не зная? — попита Лора с подозрение. — Даде ми да похарча петдесет долара за себе си, а всичко тук е скъпо. Сигурно ще платим цяло състояние за хотела. Как така, като се има предвид, че работи на железницата в Небраска, защото ти трябваха пари?

— Имам банков чек, който не можех да осребря там. Днес го взех със себе си.

— Значи трябва да сме богати, а ти си пропуснал да ми го кажеш.

— Имаме пари, Лори. Бингам и сестра му, която е стара мома, наследиха равни части от плантацията и тъй като той нямаше собствени деца, аз наследих неговия дял. За разлика от втория ми баща, леля Клер не беше много щедра. Когато разбра, че войната наближава, успя да превърне парите си в злато и го закопа под един нужник, където никой не би го търсил. Тя купи от мен половината на Бингам и ми плати в брой.

— Откакто се запознахме, никога не си разполагал с много пари.

— Не исках да ги нося всичките с мен. Внесох част от тях в банката в Мейкън и банкерът ми даде остатъка в чекове и в брой. Засега сме на парите в брой.

— Все пак трябваше да ми кажеш. В едно семейство не бива да има тайни.

— Какво значение щеше да има? Мислех си, че ако се омъжиш за беден мъж, няма да имаш нищо против да разбереш, че притежава някакви пари. А и, честно казано, не съм се замислял много до вчера, когато трябваше да пазаруваме. Освен това какво щеше да стане, ако

бях казал, че имам чек, а когато ида в банката не ми го осребрят? Времената са такива, че не можеш да кажеш в какво състояние са банките. Щеше да се почувстваш страшно измамена, ако мислеше, че имаме пари, когато всъщност нямаме.

— Аз днес похарчих петдесет долара, така че хубаво е, че са ти осребрили чека.

— Да, време е да си купиш нещо. Аз също ти взех малък подарък.

— О, Спенс...

— Е, нали и двамата попрекавихме, реших, че трябва с нещо да компенсирам поведението си. Знаех, че не се чувстваше добре, а трябваше просто да тръгна. — Той извади от палтото си кутийка за бижута. — Щях да ти купя хубав сватбен подарък, но си помислих, че би искала сама да го избереш.

— Нямаше нужда. Всъщност похарчих малко повече, отколкото ми даде — призна тя. — Когато го прибавих към сметката за стаята, видях, че бутилката вино е десет долара. Можех да мина и с вода.

— Десет долара не са много, Лора. Щях да се ядосам, ако бе казала, че си похарчила стотици долари за мен, без да зная, но една бутилка вино няма да ни разори.

— Предполагам, че няма да ми кажеш колко имаме в банката? Не искам и цент от тях, но бих искала да зная.

— Права си. Имах намерение да ти кажа веднага щом се уверя, че са там.

— Става въпрос за стотици долари, нали?

— Депозирах близо пет хиляди днес. В Джорджия имам още толкова. Ако решим твърдо, че оставаме тук, банката ще се погрижи за прехвърлянето им.

— Пет хиляди! В долари? — не повярва тя.

— Това не беше реалната цена на дела ми. Може би няма да го видя до смъртта на сестрата на Бингам, когато всичко ще се легализира. И тъй като съм и неин наследник, нямаше смисъл да споря за цената. Искях само да изчезна оттам.

— Но ние имаме пет хиляди долара?

— Десет. Ще живеем охолно за известно време, поне докато създам собствена практика.

— Охолно. Да, бих казала охолно — повтори Лора, още не можейки да повярва.

— Е, не искаш ли да видиш какво има вътре? — попита той, привличайки вниманието ѝ към кутийката, която държеше. — Диаманти ли очакваш?

— Диамантът е само един камък, Спенс. — Тя отвори позлатеното капаче и въздъхна: — Колко е красив! Винаги съм си мечтала да имам медальон, но никога не съм имала... — Гласът ѝ заглъхна до шепот. — Благодаря.

— Тази вечер не мога да понеса сълзи, Лора. — Той застана зад нея и я попита: — Искаш ли да ти го сложа?

— Никога няма да го сваля.

Спенс не бе споменал нищо за Рос и тя каза неочаквано:

— Не си намерил чичото на господин Донъли, нали?

Той изпъна финия златен синджир, сложи го през главата ѝ и го закопча.

— Всъщност, намерих го.

— И?

— Даде ми единствения адрес, който има. Мисля утре сутринта да отида при Рос.

— Джош е при него, нали?

— Чичото е добър човек, което вероятно обяснява защо не се разбират с Рос. Каза, че племенникът му не е искал да изучи банковия бизнес.

— Не ми отговори.

— И двамата са тук.

— О, радвам се, много се радвам!

— Каза, че Рос е намерил човек, при когото е оставил Джош веднага след пристигането им тук.

— О... не!

— Ще говорим за това по пътя за там утре. Тази вечер нищо не можем да направим.

Лора преглътна буцата в гърлото си.

— Съжалявам.

Тя сложи ръка върху неговата, опита се да намери думи да го успокои, но не успя. Той само каза:

— Ще отида да целуна Джеси и се връщам. Тази вечер нищо не ми се прави. Ще те взема със себе си, Лори, за да не убия това копеле.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

— Не зная, Спенс. Това не е място, където би живял един джентълмен от Юга. Сигурен ли си, че това е адресът?

— Чичо му каза, че се е пропилил и загазил.

Лора огледа скептично занемарената къща.

— Бих казала, че е прав.

Той си пое дълбоко въздух и се заизкачва по стълбите. На избелялата табела над вратата бе написано претенциозното име Хатауей Хаус. Спенс почука няколко пъти и когато никой не му отвори, влезе в тъмно тясно фоайе, в дъното на което имаше стръмни стълби.

Единственото осветление бяха свещниците, поставени по стълбите, които водеха към горната площадка. Стените, някога боядисани в приятен зелен цвят, сега бяха мръсни и олющени. Килимът по стълбите беше избелял и оръфан. Когато очите му привикнаха с полуздрача, Спенс видя редицата от табели на предната стена. Лора приближи към тях и започна да ги чете наред. Стигна и до пожълтялата хартия, на която пишеше Р. Донъли.

— Е, това трябва да е той.

Присви очи да види избелелия номер, написан с молив.

— Мисля, че пише 8, но може и да е 3 — каза тя.

— Ще идем първо на трети номер.

Отидоха по тъмния влажен коридор до № 3 и Спенс почука на вратата. Чу се размърдване вътре, после някой, клатушкайки се, приближи, металното резе щракна и вратата изскърца. Дебела беззъба старица го огледа, преди да попита:

— С какво мога да ти помогна, миличък?

— Търся Рос Донъли. Името му е на една от пощенските кутии, но не можахме да разчетем номера.

— Не познавам такъв. Как каза?

— Донъли. Рос. Донъли.

— Да не е господин Рос отгоре? Тук го знаят като Рос. Не му знам другото име.

— Къде живее той?

— На горния етаж, втората врата отдясно.

— Благодаря.

Спенс хвана Лора за лакътя и я поведе към стълбите.

— Ама не е за гледане — каза жената след тях. — Един пияница и това е.

— Ей сега ще видим — каза той твърдо. — Извървахме дълъг и тежък път дотук.

Лора мина пред него и заудря с всичка сила по изкривената дървена врата.

— Господин Донъли, вътре ли сте? — извика тя.

— Аз за какво съм? — промърмори Спенс.

— Да, но на теб може да не отвори. Казвал си ми, че си пада по жените, затова реших, че имам по-големи шансове.

— Кой е? — попита някой отвътре.

— Лора, Лора Тейлър.

Щракнаха три резета и вратата се отвори. Тя огледа разчорлената руса коса, бледата брада по лицето му и измачканите дрехи.

Той видя първо нея и потри кървясалите си очи.

— Ти коя си? Не зная...

— Здравей, Рос — каза Спенс. — Това е съпругата ми. — Преди да успее да тресне вратата, Спенс я подпря с крак.

— Така ли се отнасяш към стар приятел? — каза той почти нежно. — Дойдох от майната си да те видя.

— Господи!

— Това е чисто богохулство от вашите уста — заяви Лора. После го огледа от главата до петите и поклати глава. — Със сигурност не ми приличате на мъж, по когото си падат жените.

— Бях достатъчно добър за Лиди. Тя...

Думите му замряха на устните, когато Спенс блъсна вратата в него. Главата му се наклони назад от удара в брадата и той падна на пода.

— Искаш да живееш, нали, Рос? Ще ти дам една възможност, само една.

— Спенс! — извика Лора.

Той не ѝ обърна внимание и се нахвърли върху Донъли, който се опитваше да се изправи, драскайки по избелелия диван.

— Къде е синът ми, Рос?

— Не зная, по дяволите, Спенс! Нямах право!

— О, имам, мога да те убия ей сега, но ще те оставя да живееш, ако намеря сина си.

Ниският му тон беше много по-заплашителен от какъвто и да е крясък. Лора го хвана за дясната ръка и извика:

— Спенс, не бива, той е твърде пиян, за да се защитава.

— Не зная за какво говориш. Твоят син никога не е бил при мен — обади се Рос.

— Ти избяга с него и с Лиди! Сега няма да си губя времето — или ми кажи къде е Джош, или това ще е последният ден от живота ти!

Той се дръпна от Лора, сви пак юмрук и след като Донъли не отговори, го удари силно в гърдите, при което Рос излетя на дивана.

— Отговори ми, проклет да си! Отговори ми!

— Тя е мъртва, но аз не съм я убил, кълна се! Холера! Лиди и старата негърка се разболяха и двете умряха. — Рос го погледна тъжно и поклати глава. — Тя не заслужава да ме убиеш заради нея. Аз не бях единственият, тя ме използваше, точно както използваше и теб.

— И пет пари не давам за Лиди. Чуваш ли, Рос? Пет пари не давам за нея! — Спенс го хвана за мръсната яка на ризата и го повдигна на няколко сантиметра.

— Къде е той?

— Не зная къде е сега!

Лора премигна, когато главата на Рос се удари в стената.

— За бога, Спенс!

— Не се бъркай, това е между нас двамата.

Той хвана Донъли за косата и го удари пак в стената, от удара мазилката се напука.

— Имаш избор, Рос: главата ти или момчето ми! Колко пъти искаш да я ударя? Пет? Десет? Повече? Защото ще го правя, докато не разбере къде е. Или ще ми кажеш, или ще умреш!

— Казвам ти, че не зная.

При следващия удар той извика:

— За бога, Спенс! Не зная.

— Бил е с теб, когато си дошъл тук. Чичо ти го е видял и ми го описа подробно, така че не ме лъжи.

— Не те лъжа.

— Тогава значи ще са четири удара.

— Не! Не съм го виждал от година. Кълна се.

— Какво си направил с него?

— Нищо, той беше добре.

— Къде е? Много скоро главата ти ще цъфне, мисля, че разбираш какво точно те очаква.

— Пусни ме, Спенс!

Вместо това той го блъсна в напуканата мазилка и Рос се свлече на пода. Спенс стоеше над него, все още стискайки юмруци.

— Не ме интересува какво ще направя с теб — дали ще те стъпча или ще разбия главата ти. Обещах на Лора да не те застрелвам, но, бога ми, само това ще ти се размине.

Донъли се наведе и изплю кръв на пода.

— Имаш погрешна представа, Спенс. Дори идеята не беше моя, а на Лидия. Не бях прекарал и две седмици там и тя започна да ме моли да я доведе тук. Тя не те чакаше — бяхме само средствата, с които искаше да постигне целта си...

— Не ми пука за нея, казах ти, не ми пука.

— Но трябва да ме чуеш. — Той спря и изтри кръвта от устата си, после го погледна с подути очи. — Беше като вдовицата паяк. Изплиташе паяжината си около един мъж, омотаваше го в нея и когато привършеше с него, изплюваше останките му. Така е постъпила с теб, с мен, с редица други глупаци като нас.

— Тя е мъртва, Рос. Ти замъкна трупа ѝ в Макферсън и го зарови, после избяга с Джош, който е плакал, докато сте напускали форта. Няма нужда нищо повече да ми казваш, защото аз зная. Видях гроба ѝ там.

— Казвам ти, че използва и двамата ни.

— Това сега няма значение. Ако искаш да говориш, по-добре да е нещо, което ме интересува.

— Тя не искаше мен, искаше само да се измъкне от там. Друг я чакаше.

— Не ми дрънкай глупости. Видях хотелските регистри в три града със собствените си очи.

— О, не отричам, че съм спал с нея, нямам предвид това. Казвам, че и двамата ни е лъгала. Не е желала мен, не е искала теб. Трябваше да разбере какво представлява, когато видях как се отнесе с баща си, а

ако това не беше достатъчно да ми отвори очите, да се уверя в деня, в който напуснахме Сали Джеймисън с онази жена. Мислеше си, че тук я чака Чарли, но той се оказа по-умен от нас. Казал ѝ, че ще дойде в Калифорния, а заминал другаде.

— Не искам да слушам тези приказки. Само ми кажи какво си направил с Джош.

— Сега ще ти кажа. Водеше и детето при него. Разбрах това чак когато започна да бълнува от треската. Тя интимничеше с мен, позволяваше ми да правя с нея всичко и аз си мислих, че ме иска. Трябваше да се усетя, че се заблуждавам, защото тя беше най-студената жена, която съм виждал. Докато стигнахме до Мисури, правих любов с нея, но имах чувството, че спя с леден блок. Не обичаше и момчето. Използваше го да се добере до Чарли, но мисля, че той не ѝ се върза. Може би е знаел, че не е единственият, с когото тя спи.

— Дори не съм чувал за този Чарли, така че нямам нищо общо с това.

— Той е бащата на детето, Спенс. Калън ги е хванал една нощ в градината с праскови. Него заплашил, че ще го убие, ако се появи отново, а нея — че ще я заключи завинаги вкъщи. След един-два дни тя те завела у тях. Сигурно е мислила, че ще я измъкнеш оттам.

— Тя знаеше, че вече се бях записал в армията.

— Вероятно е смятала, че може да те накара да се върнеш, или пък ѝ е харесвало да не си до нея — омъжената жена принадлежи на съпруга си, не на баща си. Но това не е моя работа. Когато искаше от мен да я доведа тук, тя ми каза, че се страхува да не разбереш, че детето не е твое. Каза, че щом се върнеш и научиш, ще я убиеш. Така започна да ме обработва. Забелязал ли си как искаше невъзможни неща, после ги използваше като извинение за нещо друго? Докато не дойде войната, тя винаги е постигала това, което е искала.

— Ти си лъжливо копеле, Рос. Едно проклето лъжливо копеле.

— Бащата на детето е Чарли Медсън, Спенс. Висок, снажен, добре изглеждащ мъж, който е обяздвал конете на Калън. Ти си от по-добро потекло, така че дори и да не му е допадала идеята, теб е могъл да приеме много по-лесно, отколкото един коняр. Но в крайна сметка, Медсън се отърва. Той не е искал нито нея, нито детето.

Притеснявайки се, че гневът на Спенс може да избухне, Лора се приближи до Рос.

— Лъжите могат да ви убият сега на място, господин Донъли. Не е ваша работа да унищожавате живота на другите, като твърдите отвратителни неща, които не можете да докажете. Минахме през планини и пустини, бихме се с индианци, за да дойдем тук, и искаме само да разберем къде можем да открием Джошуа Хардън. Другото са врели-некипели.

— Добре, ако искате доказателства, госпожо, ще ви дам едно. След като чух бълнуванията й, прегледах нейните неща, казвах си, че не говори истината, че просто не е на себе си. Но това може би беше единственият път, когато не ме е лъгала. Тя имаше писмо от него, отговор на едно от нейните. Искате ли да чуете най-лошото? Намерих почти завършеното писмо на тази кучка, тя му бе писала, след като се бе разболяла. Пишеше му за смъртта на старата негърка и че се опасява, че и тя ще умре. Молеше го да се погрижи за детето.

— Искам да видя това писмо.

— Искате ли да чуете най-ужасното? Колкото и да й бях ядосан, доведох детето в този град, като си мислех, че Медсън ще го вземе. По дяволите, той дори не беше тук. Аз се вързах с момчето, трябваше да го гледам всеки ден, а то беше нейно копие.

— Къде е писмото, господин Донъли?

— Ей там — отговори той и махна с ръка.

— Къде?

— Остави, не искам да го виждам. — Спенс погледна разкървавеното лице на Рос и каза: — Не си заслужава да те убия.

— Къде? — попита Лора отново.

— В една кутия зад стола. Но той няма да иска да го прочете.

— Казах, че не искам да го виждам! — почти извика Спенс.

— Но аз искам. Не вярвам, че има такова писмо.

Тя прекоси малката стая, отиде до старото кресло и се наведе да потърси кутията. Отвори я и видя няколко плика.

— Този, който мирише на публичен дом — каза Рос изморено. — Дори го е парфюмирала за кучия син.

— Този най-отгоре?

— Да. От време на време го чета, за да си напомням какъв глупак съм бил. Искях да й вярвам, както и Спенс, а знаех какво представлява.

— Той се изсмя тъжно и трепна. — Дори вярвах, че я обичам.

Лора отвори сгънатия лист и започна да чете. Спенс бързо излезе, тряскайки вратата.

— Спенс!

Тя изтича след него, видя го как удари с юмрук вратата на пансиона и излезе. Докато Лора стигна на улицата, от него вече нямаше и следа. Отпред беше само каретата, с която бяха дошли.

— Спенс, не го слушай! Върни се.

Него го нямаше. Тя допрочете на улицата писмото и си помисли каква идиотка е била Лидия. Когато се изкачи по стръмните стълби, Рос Донъли си седеше на същото място.

— Ако искате това обратно, трябва да ми кажете къде сте оставили Джош.

Той я погледна тъжно.

— Изглежда, Спенс е щастливец. Успял е да го преживее.

— Да. Очакваме дете през зимата.

— Браво!

Тя почти го съжали.

— Не биваше да му казвате. Жестоко е да постъпите така с някой, който ви е смятал за приятел.

— Може би исках да не страдам само аз.

— Желая да видя момчето, господин Донъли. Дали му се иска или не, Спенс е единственият човек, който му е останал.

— Заведох го в католическо сиропиталище. Не можех да го гледам повече.

— Адресът имате ли?

— В кутията е.

Тя отвори пак капака, а Рос въздъхна.

— Проклет да съм, ако Спенс не е най-големият щастливец. Мислех си, че вие ще го извлечете от стаята, довольна, че сте се отървали от детето.

— Надявам се Джош да е все още там. Имахме планове за него и вярвам, че ще ги осъществим.

Тя си тръгна. Когато подаде на кочияша листчето с адреса на сиропиталището, го попита:

— Знаете ли къде се намира?

— Да, госпожо.

— Искам да ме заведете там, преди да ме откарате в хотела.

Затвори очи и се облегна на меката седалка. Чудеше се как жена като Лидия е успяла да излъже толкова много мъже, след като не е знаела как да обича със сърцето и тялото си. Тя просто се е мамела, мамейки тях.

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Той бе извървял няколко километра, опитвайки се да овладее яда си и да преглътне най-голямото разочарование в живота си. Вече почти нямаше сили. Седеше и гледаше сивата вода и безлюдния остров отвъд залива. Повтаряше си, че няма син, че е прекосил континента за нещо, което не съществува. Всички тези дни и нощи, прекарани в зной и мраз, в пътуване през планини, полета и пустини, му донесоха само още болка.

Спенс хвърли един камък във водата. Момчето е било чуждо, каза си той. Обичта му към това дете не е била заради самия Джош.

Трябваше да разбере, че Лиди лъже, да го усъмни преждевременното раждане на бебето, но дори Сали Джеймисън бе казала, че е дребничко. Детето се бе родило само няколко дни по-рано и тежало малко повече от два килограма, но това не изглеждало необикновено. А заради войната той не успя да се върне месеци след раждането му. Не му правеше впечатление, че всички постоянно изтъкваха колко синът му прилича на Лидия. След като и двамата родители бяха тъмнокоси, а майката имаше почти черни очи, очакваше се бебето да прилича повече на нея, отколкото на Спенс.

Иронията на съдбата не го бе подминала. Лидия го бе излъгала да се ожени за нея дори преди да е сигурна, че е бременна от друг. Коварно го бе мамила цели четири години, че ѝ липсва. Молейки го да се върне в къщи, знаеше, че той не може да го стори. Беше се подигравала с чувствата му. Всъщност той не бе означавал нищо за нея. Отдавала се бе на други мъже, докато той, буден по цели нощи, отчаяно искаше да се върне при нея. И дори сега, от гроба, бе способна да му нанесе последен удар.

Една чайка се носеше над вълните, после се гмурна и плясък на водата привлече вниманието му към розовата омара, която обгръщаше залива. Спенс вдигна очи и въздъхна.

— Господи — каза тихо, — Тед Бингам вярваше с цялото си сърце, че за всяко нещо си има причина, така че бих искал да вярвам,

че ти имаш причина да ме доведеш тук. Със сигурност знаей само, че пропилях една година от живота си, минах през ада, за да се окаже, че съм гонил вятъра.

В далечината се чу сирената на кораб, която наруши ранното утринно спокойствие. Той осъзна, че преследването на фалшивата цел му бе донесло повече, отколкото му бе отнело. Може и да нямаше собствен син, но имаше Лора и Джеси и очакваше свое дете. Лидия му бе причинила ужасни неща, но ако не беше така, той все още щеше да е с нея и никога нямаше да познае топлината на истинската любов при Лора.

Войната му бе навредила толкова, колкото и Лидия. Беше го оставила с чувството за празнота и безполезност, накара го да се усъмни в призванието си. Безсмислената смърт, ужасната касапница, болката, които не можеше да преодолее, почти го бяха унищожили. Войната го обезвери, накара го да се чувства виновен, че праща тези мъже по домовете им като инвалиди. Накара го да се чувства победен.

Неусетно раждането на Джеси бе възродило кълновете на вярата му, че все още има какво да даде на хората. После случаят с малкия Джими Даниелс и силната убеденост на Лора, че е предопределен да бъде лекар, накараха тези кълнове да укрепнат... Не, въпреки тъгата и разочарованието, които изпитваше сега, пътуването на запад не бе напразно. Нали бе срещнал Лора Тейлър и чрез нея се бе възродил?

Той стана, изтупа панталоните си и погледна за последен път изгряващото над водата слънце. Досега Лора сигурно бе полудяла от безпокойство и бързо трябваше да се прибере при нея. Искаше да ѝ каже, че тя и Джеси му бяха достатъчни.

Лора го чу как отключва вратата, но вместо да стане, лежеше неподвижна и се чудеше дали да му каже за Джошуа. Боеше се, че Спенс е твърде наранен и ядосан, за да я изслуша.

Гледайки го с леко присвити очи, тя видя как, преди да влезе в банята, той повдигна малкото одеялце.

Спенс не искаше да ги събужда, затова се съблече тихо и се промъкна в леглото. Легна плътно до Лора, искаше да се стопли. Косата и нежната ѝ кожа миришеха на френския парфюм, който ѝ бе подарил в деня на венчавката.

Изведнъж той осъзна, че тя беше много тиха, не чуваше дълбокото равно дишане.

— Будна си, нали? — прошепна.

— Да.

— Спа ли изобщо?

— Да — каза тя и се обърна към него. — Чаках те до полунощ, после реших, че си голям мъж и че не мога нищо да направя за теб, докато не се върнеш. Разбира, че имаш нужда да останеш сам.

— Да. Не зная колко съм извървял, но стигнах чак до края на залива. Мислех си как лошо се получи с Джош, колко време изгубих да търся някой, който не ми е никакъв.

— Все още би могъл да ти бъде, Спенс.

— Не, приех фактите и съм готов да продължа. Имам теб и Джеси, а когато бебето се роди и всичко бъде наред, това ще ми стига да съм щастлив. Може би бебето ще е момче, но ако не е, аз и без друго имам слабост към момиченцата. Сега може да нямам син, но имам дъщеря, с която се гордея. Не трябва да казваш нищо, нито пък да плачеш. Искам да знаеш, че съм добре.

— Вече не мислиш ли, че Рос може да те лъже?

— Не лъже. Нямахте нужда да чета писмото, за да се уверя. Но то е като капак на всичко.

— Ужасно ме измъчва мисълта, че има още едно дете, което никой не обича. То може би страда много повече от теб.

— Прочете ли писмото на Лидия?

— Да.

— Потвърждава думите му, нали?

— Да. — Притисна се в него и добави: — Но тя може и за това да лъже. За мъртвите не се говори лошо, но мисля, че е била способна да го направи.

— Колкото беше красива, толкова беше повърхностна. Само това ще кажа за нея и не искам повече да говоря по този въпрос. Със сигурност е знаела как да използва външния си вид.

Лора го погали по голата ръка и рече:

— Знаеш ли, макар да е много странно, аз го съжалявам.

— Вярвам ти, ти имаш добро сърце. По-добре да не губя повече време с тях двамата. — В отговор на нейното докосване той обви ръце

около нея и силно я прегърна. — Искам да ги забравя и да мисля за теб.

— Смятам, че колкото и да е жалък, Рос я е обичал.

За да не се повтаря, Спенс я целуна, прекъсвайки темата на разговор.

— Кога си хранила Джеси? — попита той с ръце върху връзките на нощницата ѝ.

— В полунощ.

— Смятам, че ако сме тихи, ще поспи още малко.

— Може би... Спенс?

— Не желая да мисля за нищо, освен за нас. Искам да потъна в теб и да остана така завинаги.

— И аз го искам, но е невъзможно — каза тя и му помогна за копчетата. — Впрочем...

— Много си приказлива тази сутрин!

— Намислила съм нещо.

Спенс съблече нощницата ѝ, Лора затаи дъх и почувства прилива на желание у нея.

— Но може да почака — успя да каже тя. — Сега не бих правила нищо друго.

— Само не събуждай бебето — припомни ѝ той. — Не искам да си мисли, че се убиваме.

Тя се настани под него, прегърна го през врата в очакване на целувката му.

— Госпожо Хардън, имаш ли представа колко си добра — попита Спенс дрезгаво.

Лора се усмихна съблазнително и нежно му отвърна:

— Предпочитам да ми го покажеш. Тази сутрин няма да имам нужда от много време, вече съм готова.

Той започна страстно да я целува. Последната ѝ разумна мисъл беше, че планът ѝ няма да се окаже лесен за изпълнение.

Ако не я обичаше, щеше да ѝ е по-трудно да го накара да идат на църква през уикенда. Каза му, че е открила един странен стар манастир, който испанските донове са обожавали, който трябва да се види. С баптисткото си възпитание той не виждаше смисъл да слушат

католическа меса, която и двамата не разбират, но тя го бе помолила да го направи заради нея и Спенс бе приел.

— Изглежда ми поизоставено — отбеляза той, когато кочияшът спря двойката коне. — В неделя сигурно е по-оживено.

— Подранили сме. Да се поразходим първо в двора. Има прекрасна градина, училище, черква и други подобни неща. Наистина е много впечатляващо.

— Звучиш като пътеводител.

— Искам само да я видиш.

— Тед Бингам ще се обърне в гроба, ако знае, че съм тук!

— Мислех си, че е вярвал в Бог.

— Да.

— Тогава със сигурност нямаше да има нищо против. Ако не са били монасите да преписват светото писание през вековете, никой от нас нямаше да има Библията, включително и ние, баптистите. Освен това, независимо дали приемам религията или не, знаей, че монахините правят много добрини в този свят.

— Не го оспорвам. Просто не знаех, че си толкова либерална, но сигурно още дълго ще те опознавам.

— Доста неща има да научиш.

Мразеше нечестните хора и не можеше да е такава. Независимо как щеше да приведе плана си в изпълнение, тя знаеше, че ще го ядоса.

— Това там е манастирът — посочи Лора с ръка. — В другата сграда монахините обучават децата.

Той погледна в посоката, която тя му показва, и видя една жена в черно. Застанала пред няколко редици тъмнокожи деца, тя ги подреждаше, за да ги отведе някъде.

— Изглеждат малки за ученици. По-скоро са за забавачница.

Лора си пое дълбоко въздух и го погледна в очите.

— Това е сиропиталище, Спенс. Рос Донъли е оставил Джош тук. Казал, че детето не е пълен сирак. Казал, че е изоставено и няма кой да се грижи за него. Казал, че никой не иска детето, но това не е така. — Тя видя как лицето му потъмня и разбра, че ще има битка. — Аз го искам, Спенс!

— Не. Много неща ще направя за теб, но това не!

Той пхна ръце в джобовете си, обърна се и тръгна. Дори по походката му личеше колко е ядосан.

— Спенс, чуй ме! — извика Лора и го догони. — Джош вече е загубил майка си! Искаш да израсне и без баща ли?

— Той не е мой син! — викна Спенс.

— Може и да е. Не си сигурен дали не е лъгала, за да върже друг мъж.

— Онзи е спал с нея, Лора!

— И какво? Значи ли това със сигурност, че детето е негово? Тя е спала и с теб. — Лора понижи глас и се опита да го вразуми. — Независимо дали в жилите му тече твоята кръв или не, той носи името ти. Записали са го в регистрите като Джошуа Хардън.

— Лора — каза Спенс рязко, — не ме карай да направя това, защото не мога.

— Поне го виж тогава. Моля те, само за това те моля. Дори не трябва да му казваш какъв си му.

— Никакъв не съм му! Не разбираш ли? Аз не съм никакъв на това дете!

— Добре, може да си прав. В такъв случай аз искам да го осиновя.

— Какво? С всичкия си ли си?

— Мисля, че Джош е твой син, но ако не е, можем да го направим. Спенс, той е чернокос като теб. Който и да го погледне, ще си каже, че ти е син.

— Лидия имаше черна коса.

— Но и ти. Какво от това, ако не е точно толкова черна като твоята? Трябва да го видиш, просто трябва!

— Не!

— Няма да те заболи, ако само го видиш — настояваше тя.

— По дяволите! Все едно да видя нея. Проклет да съм, ако ми се ще! Един мъж не обича да му се напомня, че е бил глупак. Не можеш ли да го разбереш?

— Не, не мога. Зная, че си бил женен за нея по собствено желание. Зная, че е била красива жена и че ти си бил първият ѝ съпруг. Зная, че всички казват, че той прилича на нея. Ако разсъждавам като теб, и аз не трябваше да искам да го видя, защото това ще ми напомни, че нея си прегръщал първо, че на нея първо си казвал всички тези страстни думи, че...

— Значи можеш да ме разбереш. Не искам да я виждам. Никога.

— Тя е в земята, чак във форт Макферсън. Ти няма да я видиш, ще видиш Джошуа Хардън. Едно момченце, което носи името ти. Ако аз мога да го направя, значи и ти можеш.

Когато той отново се обърна, Лора го хвана за ръката и го задържа.

— Всяка сутрин ти вземаш Джеси, прегръщаш я и я целуваш. Притеснява ли те, че прилича на първия ми съпруг? Когато я гледаш, виждаш ли ме с него в леглото? Ако е така, по-добре не ми го казвай, защото мога да се закълна, че я обичаш, като че ли е твоя кръв.

— Лора...

— Не мога, Спенс. Той е едно малко хубаво момченце и ще израсне в това сиропиталище. Ще расте край монахини в черни одежди, вместо при майка. Но най-лошото е, че Джош знае, че носи името Хардън и не е сирак. Не мислиш ли, че ще се пита какво толкова лошо е направил, та баща му не го иска?

— Не си справедлива!

— Ако аз мога да го обикна, значи и ти ще можеш — каза тя сериозно. — Приеми го със сърцето си и той ще бъде твой.

— Не мисля, че мога.

— Откакто сме женени, нищо не съм искала от теб, освен обичта ти. Добра съпруга съм, доколкото знаая, и ти не би го отрекъл. Сега те моля за нещо, което е много важно.

Спенс стоеше и гледаше как по лицето ѝ се ронеха сълзи.

— Ако го видя и си тръгна, ще се почувства още по-зле — каза той накрая.

— Не мисля, че ще си тръгнеш.

— Ако го видя, доволна ли ще си? Или ще ме караш да идвам пак?

— Ако не желает да го видиш вече, ще го приема. Но искам да знаеш, че аз ще идвам при него. Той ще разбере, че някой го обича.

— Но повече няма да ми говориш за него!

Макар че се опасяваше Спенс да не забележи задоволството, изписано по лицето ѝ, тя го погледна в очите.

— Няма да ти говоря за него, скъпи. Ще трябва да ме питаш, за да разбереш как е.

— Добре. Увери ли си, че тя още има власт над мен? Надявам се, че го разбра.

— Лидия е мъртва. Не може да направи на никого нищо, включително и на себе си. По-добре да побързаме. Казах на сестрата, че ще бъдем тук в четири, а закъсняваме.

Влязоха в сградата, където пред кабинета имаше чакалня. Една сериозна двойка седеше неподвижно на пейката до вратата. Когато Лора мина покрай тях, за да седне, Спенс си помисли, че жената изглеждаше толкова кисела, сякаш бе пила оцет. Една млада монахиня седеше в ъгъла до няколко деца, които надзираваше.

— Ти почакай тук — каза Лора. — Аз ще проверя дали можем да го видим.

Тя влезе в кабинета и заговори жената зад бюрото. Искаше му се сестрата да не им разреши да видят детето, но знаеше, че Лора утре щеше да го довлече пак. Не, и той можеше да го приеме и преживее... Когато вдигна пак очи, вратата беше затворена. Помисли си, че тя го е забравила и си бърбри със сестрата в кабинета.

Не забеляза, когато детето дойде и седна до него. Усети го едва когато то започна да си клати краката и да подритва стола пред себе си.

— Надявам се да не съм загазил пак — рече момчето сериозно.

— Често ли ти се случва? — попита Спенс, гледайки към затворената врата.

— Понякога.

Той се обърна към детето и замръзна. „О, господи!“

— И вие ли сте загазили, господине?

Трудно му беше да отговори.

— Не зная.

— Ами слагате си ръката на масата, вместо да я държите във въздуха, и не боли чак толкова.

— Ще запомня това. — Имаше чувството, че гледа Лидия в очите. — Какво си сторил?

— Не знам.

— Трябва да имаш някаква представа.

— Нямам. Винаги е нещо, което не зная, че съм направил.

— Като какво например?

Момчето ритна няколко пъти стола, преди да отговори.

— Лоши думи.

— И не си спомняш?

— Разгневявам се... Вие ругаете ли, господине? — попита момчето любопитно.

— Понякога.

— Гледайте да не ви чуе сестрата, че ще ви нашляпа хубаво по ръцете.

Той го погледна и се впечатли колко спокойно изглеждаше детето.

— Отдавна ли си тук?

— Да. — Наведе се към Спенс и прошепна: — Надявам се тези да не са дошли да ме осиновяват. Не изглеждат ли ужасно?

— Ами май няма да е много приятно да се живее с нея — съгласи се Спенс.

— И аз си мислех същото.

— А искаш ли да бъдеш осиновен?

— Не знам.

— Доколкото зная, трябва да си сирак, за да те осиновят.

— Не знам. — За миг тъмните му очи помръкнаха, после той погледна Спенс. — Майка ми е мъртва.

— Това е лошо.

— Така е. Предпочитам дойката си, но и тя е мъртва.

— Лея Фан.

— Откъде знаете?

— Просто я познавах.

— Тя беше грамадна стара дойка и не позволяваше никакви дяволии. Вбесяваше се, ако не слушам. Дори мама се страхуваше от нея. Харесваше ми тази жена.

— Да, и на мен ми харесваше.

Вратата на кабинета изскърца и се отвори. Момчето скочи от стола.

— Хайде, довиждане! Имам гостенка!

Беше по-жизнен, отколкото Спенс си го представяше. Изглеждаше като типично буйно момченце. Гледаше как Джошуа Хардън прекоси стаята и се опитваше да открие някаква прилика между тях двамата.

— Джош, радвам се да те видя! Изглеждаш по-голям от вчера! — Лора стоеше на вратата, наведена към детето. — Помниш ме, нали?

— Да, госпожо. Идвахте пак при мен.

Една възрастна монахиня стоеше зад нея. Тя хвана момчето за ръка и каза:

— Дошъл е някой, който иска да те види, Джош. Той наистина ще се развълнува — допълни монахинята и посочи Спенс.

— Не, няма. Вече се видяхме.

— Каза ли му как ти е името?

— Не, защото не ме попита.

— Май е по-добре да му кажеш.

Момчето сега не изглеждаше спокойно.

— Не съм загазил, нали?

— Разбира се, че не.

Малкият въздъхна с облекчение. Монахинята спря пред Спенс и помоли детето:

— Кажи си името.

— Джошуа Хардън.

— Вече се запознахме — рече Спенс.

— Не, не сте, не съвсем — намеси се Лора. — Трябва да си кажеш твоето име. Вие само сте си приказвали.

Той я погледна, очите ѝ бяха насълзени. Разбра, че не може да разочарова нито нея, нито детето. Наведе се до лицето на чернокосото и чернооко момче и се опита да се усмихне:

— И аз се казвам Хардън — Спенсър Хардън. Аз съм твоят баща и те търсех дълго време. Последния път, когато те видях, беше много малък, така че едва ли си ме спомняш.

Детето зяпна срещу него, трогателна усмивка озари лицето му и то извика:

— Очаквах този миг, честна дума! — Обърна се и изтича в кабинета: — Чувате ли, сестро Лота, аз няма да остана тук.

Сълзите потекоха по лицето на Лора. Тя каза само:

— Благодаря ти.

— Той ругае.

— Не може да бъде, много е малък.

— Сам ми каза.

— Е, ще го отучим.

Тя погледна Джошуа, а после се обърна към Спенс.

— Ти го искаш, нали? Независимо какво си говорехме отвън, ние с теб ще го отгледаме. — Преди Спенс да може да отговори, Лора

добави бързо: — Зная, че ще го обикна. Почти го обикнах, защото в него има нещо, което ми напомня на теб.

Точно в този момент Джош излезе от кабинета и влетя в чакалнята.

— Татко е дошъл да ме вземе! — викаше той. Когато мина покрай другата двойка, им каза: — Няма да ме вземете вие, ще трябва да си изберете друго момченце.

— Щом се казва Хардън, ще иде при семейство Хардън — обади се Спенс. — Но с три деца догодина по това време ще имаме нужда от къща.

Момчето изтича покрай Лора, тя го хвана и го прегърна.

— Аз съм новата ти майка, Джош. Ще се разбираме чудесно, защото и двамата имаме тъмни очи. Знаеш ли какво, ти дори имаш помалка сестричка, която се казва Джеси. — Тя го сложи да седне и погледна Спенс. — Можеш да ми построиш хубава къща, ако искаш, но за мен са важни хората в нея.

— Ще имаш всичко, което пожелаеш, Лори, доколкото ми стигат парите.

— Е, тогава искам да не ругаеш повече. Трябва да се откажеш от твоето „по дяволите“ или и той ще го научи.

— Ще се опитам. — Страхувайки се, че тя може пак да се разплаче, той я прегърна през раменете. — Е, да го заведем вкъщи.

— Да, стана точно както си мислехме. Сестра Карлота каза, че ако си истинският баща, трябва да подпишеш само един документ. Всъщност тя е щастлива, че Джош си тръгва.

— Опасявах се от това. Не зная защо, но той не е точно такъв, какъвто си го представях.

— Така ли?

— Може да е копие на Лидия, но иначе няма нищо общо с нея. Надявам се да не ти създаде много проблеми.

Пред неодобрителните погледи на двете монахини и киселата двойка Лора наведе главата му и го целуна.

— Сега, когато не пера, не гладя и чистя по цял ден, ще имам с какво да се занимавам.

Спенс силно я прегърна, борейки се с буцата в гърлото си.

— Сега имаме всичко, Лори — каза той. — И още по-добри времена ще дойдат. Ще започна да практикувам, ще построя хубава

къща на хълма, а ти ще си първа дама в Сан Франциско.

— Докато помниш, че имам нужда само от теб! — Тя се облегна на ръцете му и изтри с ръка мокрото си лице. — По-добре да вземаме Джош и да тръгваме, преди да сме скандализирали хората тук и да не ни го дадат... Спенс, никога не съм била толкова щастлива! — понижи глас Лора. — Не искам никога да забравя това чувство.

Той също не искаше.

— Хайде — каза ѝ нежно, — да вървим въщи. Време е да го запознаем с Джеси.

ДВАДЕСЕТ И ПЕТА ГЛАВА

*Сан Франциско
ноември 1871 г.*

— Госпожи и господа, с голямо удоволствие ви представям една наистина забележителна жена, която трябва да ни служи за пример — обяви изискана дама. Държейки две книги, подвързани с кожа, тя добави драматично: — Използвайки дареното ѝ от нейната майка, тя обогати живота на хиляди други жени, млади и стари.

— Коя е тя, татко? — тихо попита Джеси.

— Ш-ш-т! Това е мама — отговори Джош вместо Спенс.

Поклащайки глава, момиченцето рече:

— Не, не е мама, мама е ей там.

— Дами и господа, моля, приветствайте благородната дъщеря на госпожа Лейн.

Зелената ѝ копринена рокля изшумоля, когато Лора стана и се усмихна. Учтивите ръкопляскания избухнаха в бурни аплодисменти. Спенс се изправи от първата редица, за да ѝ отдаде своето уважение. Хората зад него също се изправиха на крака. Докато я гледаше как грациозно се качва на подиума, той не можеше да опише с думи гордостта си.

— Благодаря! — Лора се усмихна и почака малко да затихнат овациите. — Благодаря! — повтори тя малко по-високо. — Сега, когато съм привлякла вниманието ви, бих искала да ме чуете добре.

Направи пауза, огледа цвета на обществото в Сан Франциско, после спря погледа си върху Спенс, Джош и Джеси и им махна щастлива. Нямаше и следа от предишната ѝ стеснителност. Всъщност изглеждаше уверена в себе си, реши Спенс.

— Това е мама! — каза Джеси на всички около нея. След като аплодисментите затихнаха, Лора започна пак:

— Благодаря ви много за радушния прием. Много съм развълнувана.

Тя се изкашля леко и започна своята реч.

— Докато някои от вас ме знаят чрез съпруга ми, доктор Спенсър Хардън, мисля, че тези, които са прочели „Практически съвети към младата жена“ или „Домашен справочник“, са срещнали дъщерята на майка ми под измисленото име госпожа Кендал, която всъщност съм аз. Да, аз бях и съм благодарният приемник на мъдростта в тези две книги. За тези, които не ме познават, името ми е Лора Лейн Тейлър Хардън и съм родена преди 29 години в малка ферма в Салисбъри, Северна Каролина. Издателят любезно е определил семейството ми като проспериращо, но истината е, че бяхме направо бедни.

Когато публиката леко се разшумя, не вярвайки на думите ѝ, тя продължи:

— Баща ми искаше да стане проповедник вместо фермер, но имаше семейство, което трябваше да изхранва, и продължи да обработва най-неплодородната ферма в окръга, надявайки се реколтата да бъде по-добра през следващата година.

Майка ми беше наистина изключителен човек. Родена е като Нели Мей Париш осемнайсет години преди мен в същата тази малка ферма. Тя със сигурност беше бедна в материално отношение, но имаше мечти — искаше да стане учителка. За съжаление дядо ми не е виждал смисъл да изучи синовете си, камо ли дъщерите си. Те е трябвало да могат да готвят, да чистят, да шият и да отглеждат деца. За него е било без значение, че майка ми се е научила сама да чете и пише. Тя е трябвало да стои въщи и да помага на майка си да се грижат за осемте ѝ по-малки братя и сестри.

Била почти на 16 години, когато опасна треска отнела живота на повечето хора от семейството ѝ. Починали двамата родители и пет от деветте деца.

Чичо ѝ, когото тя не познавала, дошъл и погребал мъртвите и отвел със себе си в Тенеси трите по-малки от нея деца... Тази загуба я мъчеше през целия ѝ живот.

Когато се омъжила, искала да създаде голямо семейство, но това не станало. Била е на 18, когато ме е родила, после загубила няколко деца, докато шест години след мен се роди брат ми. Когато бях на единайсет, тя почина от туберкулоза, а на следващата година я последва и баща ми и ние останахме сами с Дани.

Заради това, което се бе случило с нейното семейство, мама ме накара да обеща, че няма да позволя на никого да вземе Дани, и ако

мислите, че не бях уплашена до смърт, ужасно грешите.

Бях малко кльощаво момиче, което се опитваше само да се оправи с буйния си брат. Не можех да се обърна за помощ към никого. Страхувах се, че ако го направя, ще дойде някой да ми го отнеме.

Сега няма да ви разказвам ужасяващи истории за това как преживяхме тогава, защото само ако не сте толкова умни, колкото мисля, че сте, не можете да си го представите... Работех много и оцеляхме. Благодарение на мама и на Бог Дани стана добър младеж, с когото всеки родител би се гордял. Когато първият ми съпруг се записа в армията на Конфедерацията, и Дани се записа. Тъй като беше много млад, за да се бие, беше санитар, докато холерата не го повали.

Днес винаги, когато държа двете си дъщерички Джеси и Нел или синовете си Джошуа и Дейвид, си мисля за мама и татко. Когато разбра, че е неизлечимо болна, майка ми изписа три дневника с всичко, което искаше да зная. Тя нямаше възможност да види мен и Дани как пораснахме, но беше чрез думите си с нас. Нейната мъдрост и предвидливост ни напътстваха през трудните години и все още напътстват мен...

Спенс се огледа и видя, че Лора е омагьосала публиката. Няколко жени тихо триеха сълзите си с кърпички, а не един мъж уж се прокашля. Въпреки че бе чувал този разказ много пъти, той все още му въздействаше и го разчувстваше до сълзи. Тя имаше дар и за словото, както и за много други неща.

Вече повече от пет години Лора споделяше леглото му, бе обогатила неизмеримо живота му и въпреки че познаваше всеки сантиметър от тялото ѝ, все така го привличаше. Всичките пари, които той спечели от практиката си и тя — от книгите, не я промениха. Сега Лора имаше огромна къща на хълма, скъпи дрехи, красива карета и високо социално положение, но все още опора намираше в него и децата им.

Бе се съгласила да си наемат домашна прислужница и иконом, но отказа бавачка за децата, настоявайки тя да се грижи за тях.

Повечето дни, когато се прибереше у дома, я заварваше да гони боса шестгодишната Джеси и четири и половина годишния Дейвид по алеята или да седи в стария люлеещ се стол и да приспива с песен бебето Нел. Когато ѝ се налагаше да пътува, за да рекламира книгите си, вземаше семейството си с нея. Казваше, че няма нищо против да

наемат в хотелите детегледачки за няколко часа, но няма да позволи чужди хора да отгледат децата ѝ.

Погледът му се спря на Джош и си помисли какво щеше да пропусне, ако тя не го бе завела в сиропиталището тогава. Сега момчето беше почти на десет години и вече дори не му напомняше за Лидия. Лора със своето търпение и любов го бе направила свой син.

Странно какво се бе получило в крайна сметка. Палавият Джош се бе пристрастил към книгите, докато Джеси бе станала голяма палавница и с Дейвид все правеха бели. Елинор, която Спенс наричаше Нел, на името на Лорината майка, нямаше още две години, но май щеше да стане като Джеси.

— Преди пет години позволих на съпруга си да прочете дневниците на мама и той реши, че е егоистично от моя страна да ги запазя само за себе си. Каза, че са толкова ценни сега, колкото и когато ги е писала, и смяташе, че ще бъдат полезни на стотици жени. Бе прав за всичко — освен за броя.

— Татко, тя казва за теб — рече тихо Джеси.

Той погледна Лора, когато тя спря, за да огледа публиката.

— Първият дневник на мама, публикуван под заглавието „Практични съвети към младата жена“ преди три години бе прочетен от хиляди, не от стотици жени. Съдейки по писмата до издателя, думите на една невероятно честна жена от провинциална Северна Каролина бяха помогнали на много момичета и жени. Изглежда „Домашен справочник“ ще има същия успех. Толкова се гордея с майка си и съм ѝ много благодарна за обичта и мъдростта, които ми даде. Благодаря ви много, че я оценихте.

Когато тя си тръгна от сцената, публиката избухна в оглушителни аплодисменти. Спенс стана и ръкопляскаше силно като всички, а Джеси го дърпаше за сакото:

— Татко, нищо не виждам!

— Качи се на стола — посъветва я Джош.

Вместо това Спенс я повдигна и хвана здраво сина си за ръката.

— Дами и господа, моля за вашето внимание. — Жената, която бе представила Лора, удряше с малко чукче и чакаше присъстващите да утихнат. — Моля, имам едно съобщение!

Когато аплодисментите намаляха, тя удари пак с чукчето.

— Тези от вас, които се радваха да чуят госпожа Хардън, но все още не са имали удоволствието да прочетат нейните забележителни книги, могат да си ги купят във фоайето. Държа да изтъкна, че госпожа Хардън дарява половината от приходите от двете книги на местното сиропиталище.

Когато присъстващите започнаха да излизат, Спенс тръгна към сцената.

— Това е моята майка — казваше Джеси на всеки срещнат.

— Доктор Хардън! — извика някой.

Спенс се обърна и видя непознат мъж.

— Искях само да ви кажа, че имате изключителна жена, която е преодоляла такова ужасно начало — каза му непознатият. — Аз много ѝ се възхищавам.

— И аз.

— Тя е моята майка — рече пак Джеси.

— А кое е това хубаво момче? — попита мъжът, посочвайки Джош.

— Аз съм нейният най-голям син.

Когато най-после се добраха до сцената, Лора ги очакваше.

— Беше прекрасна! — възкликна Спенс, преди тя да попита каквото и да било.

— Не си длъжен да ми го казваш.

— Това е истина. Като видях как всички се отправиха към фоайето, бих казал, че сестра Карлота трябва да е щастлива.

— Знаеш, че тя се моли за мен.

Лора се обърна към Джош и го попита:

— Искаш ли утре да дойдеш с мен да я видим? Тя винаги ме пита за теб.

— Сигурно иска да знае дали още ругая — предположи момчето.

— Е, вече не ругаяш, нали?

— Не.

— Все още казва понякога „по дяволите“ — каза Джеси.

— Джеси!

— Но не много често — добави бързо момиченцето.

— Хайде, става късно — каза Спенс. — Познавам две дечица, които трябва да са си в леглата.

— Ако искате да избегнем навалицата, има врата зад сцената, която води навън — каза Лора. После погледна мъжа си и добави с друг тон: — Нямам нищо против да си легна рано, Спенс.

Той погледна тези златисти очи и почувства как пулсът му се ускорява и устата му пресъхна.

— И аз.

В каретата, на път за вкъщи, тя бе сложила глава на рамото му и слушаше Джош, който ѝ разказваше за някаква жена с голяма шапка.

Спенс затвори очи и си помисли колко е щастлив. Прегърна я и я притегли към себе си. Допря устни до уханната ѝ коса и прошепна:

— Обичам те духом и тялом, Лора Хардън.

Притисната в него, тя остана безмълвна. Сълзи от заслужено щастие напиреха в очите ѝ.

Издание:

Анита Милс. Горчиво и сладко

ИК „Хермес“, Пловдив, 1998

Редактор: Иван Колев

Коректор: Пенчо Иванов

ISBN: 954-459-505-8

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.